

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Özlem GÜZEL

Antalya İli Kumluca İlçesi ve Yöresi Ağızları

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Özlem GÜZEL

Antalya İli Kumluca İlçesi ve Yöresi Ağızları

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Emine ATMACA

Yeni Türk Dili Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Özlem Güzel 'in bu çalışması, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Turgut Tok (İmza)

Üye (Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Emine Atmaca (İmza)

Üye : Doç. Dr. Suat Ünlü (İmza)

Tez Başlığı: Antalya İli Kumluca İlçesi ve Yöresi Ağzıları

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 28/06/2019

Mezuniyet Tarihi : 01/08/2019

(İmza)

Prof. Dr. İhsan BULUT

Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Antalya İli Kumluca İlçesi ve Yöresi Ağzları” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

Adı SOYADI

Özlem Güzel

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Özlem Güzel
Öğrenci Numarası	20165242017
Enstitü Ana Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Emine Atmaca
Tez Başlığı	Antalya İli Kumluca İlçesi ve Yöresi Ağzları
Turnitin Ödev Numarası	1150095928

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 262 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 08/07/2019 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 4

alıntılar dahil % 5 'tür.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise; Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdeler sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

08/07/2019

(imzası)

Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ.....	vi
HARİTALAR LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
METİNLERDE KULLANILAN ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ.....	ix
İŞARETLER.....	xi
ÖZET.....	xii
SUMMARY.....	xiii
GİRİŞ	2

BİRİNCİ BÖLÜM

ANTALYA İLİ KUMLUCA İLÇESİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ VE TARİHÇESİ

1.1. Türk Hakimiyeti Öncesi Kumluca	4
1.2. Türk Hakimiyetinde Kumluca	5
1.2.1. Selçuklular Dönemi.....	5
1.2.2. Osmanlı Dönemi	6
1.3. Kumluca İlçesinin Fizikî ve Beşerî Coğrafyası	8
1.3.1. Coğrafi Durum ve İklim	8
1.3.2. Nüfus	9
1.3.3. İdari Yapı	9
1.3.4. Eğitim	11
1.3.5. Ekonomik Durum.....	12
1.4. Etnik Yapı.....	13
1.4.1. Kumluca'ya Yerleşmiş Oğuz Boylarının Dil Özellikleri	16
1.4.2. Kumluca'nın Ağız Bölgeleri.....	19

İKİNCİ BÖLÜM

SES BİLGİSİ (~FONETİK)

2.1. Ünlüler.....	22
2.1.1. Ünlü Türleri	22
2.1.1.1 Normal Süreli Ünlüler	22

2.1.2. Uzun Ünlüler.....	26
2.1.2.1. Ses Hadiseleriyle İlgili Uzun Ünlüler (İkincil Ünlü Uzunlukları).....	28
2.1.2.2. Alıntı Kelimelerde Uzunluklar.....	30
2.1.2.3. Vurgu ve Tonlamadan Kaynaklı Uzun Ünlüler	31
2.1.2.4. Asli Ünlü Uzunlukları (Birincil Ünlü Uzunlukları)	31
2.1.3. Kısa Ünlüler	33
2.1.4. İkiz Ünlüler	35
2.1.5. Ünlü Uyumları	36
2.1.5.1. Kalınlık-İncelik Uyumu.....	36
2.1.5.2. Düzlük Yuvarlaklık Uyumu.....	38
2.1.6. Ünlü Değişmeleri	38
2.1.6.1. Art Ünlülerin İncelmesi	38
2.1.6.2. Ön Ünlülerin Kalınlaşması	39
2.1.6.3. Geniş Ünlülerin Darlaşması.....	39
2.1.6.4. Dar Ünlülerin Genişlemesi	40
2.1.6.5. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması.....	40
2.1.6.6. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi	41
2.1.7. Ünlü Yutulması	41
2.1.8. Ünlü Türemesi.....	42
2.1.9. Ünlü Birleşmesi (Ünlü Kaynaşması, Ünlü Çarpışması).....	43
2.2. Ünsüzler.....	43
2.2.1. Ünsüz Türleri	43
2.2.1.1. Normal Boğumlanmalı Ünsüzler	44
2.2.1.2. Zayıf Boğumlanmalı Ünsüzler.....	46
2.2.1.3. Yarı Ötümlü Ünsüzler	47
2.2.2. Ünsüz Uyumu	50
2.2.3. Ünsüz Değişmeleri	51
2.2.4. Ses Olayları.....	51
2.2.4.1. Ötümlüleşme	52
2.2.4.2. Ötümsüzleşme.....	54
2.2.4.3. Süreklileşme.....	55
2.2.4.4. Sürekli Ünsüzler Arasındaki Değişmeler	57
2.2.4.5. Süreksizleşme.....	57
2.2.5. Ünsüz Benzeşmesi.....	58

2.2.5.1. İlerleyici Benzeşme	58
2.2.5.2. Gerileyici Benzeşme.....	58
2.2.6. Ünsüz Benzeşmezliği	59
2.2.7. Ünsüz İkizleşmesi	59
2.2.8. Ünsüz Tekleşmesi	60
2.2.9. İkiz Ünlülerin Tekleşmesi.....	60
2.2.10. Ünsüz Düşmesi.....	60
2.2.11. Ünsüz Türemesi	61
2.2.11.1 Ön Seste Ünsüz Türemesi:.....	61
2.2.11.2. İç Seste Ünsüz Türemesi	62
2.2.11.3. Son Seste Ünsüz Türemesi	62
2.2.12. Yutulma	62
2.2.13. Erime	62
2.2.14. Karışma.....	63
2.2.15. Büzülme	63
2.2.16. Derilme	64
2.2.17. Göçüşme	64
2.2.17.1. Yan Yana Olan Ünsüzler Arasındaki Göçüşmeler.....	64
2.2.17.2. Uzak Ünsüzler Arasındaki Göçüşmeler	65
2.2.18. Hece Tekleşmesi	65

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞEKİL BİLGİSİ (EKLEŞME BİLGİSİ, MORFOLOJİ)

3.1. Ekler	66
3.1.1. Yapım Ekleri.....	66
3.1.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri.....	66
3.1.1.2. İsimden Fiil Yapım Ekleri	68
3.1.1.3. Fiilden İsim Yapım Ekleri	69
3.1.1.4. Fiilden Fiil Yapma Ekleri	69
3.2. Çatı Ekleri.....	70
3.2.1. Edilgenlik.....	70
3.2.2. Dönüşlülük.....	70
3.2.3. İşteşlik.....	70
3.2.4. Ettirgenlik	70

3.3. Olumluluk- Olumsuzluk Eki	71
3.4. Fiilimsiler	71
3.4.1. İsim - Fiiller (Masterlar)	71
3.4.2. Sıfat – Fiiller	71
3.4.3. Zarf – Fiiller	72
3.6.1. İsim Çekim Ekleri	74
3.6.1.1. İsim Çokluk Eki	75
3.6.1.2. İyelik Ekleri	75
3.6.1.3. İlgi Eki (Tamlayan Eki): +(n)In / (n)In / +Kı	76
3.6.1.4. Belirtme Eki (Yükleme Eki): +(y)I << +(I)G/Ø	76
3.6.1.5. Hal Ekleri	76
3.6.1.5.1. Yalın Hali Eki: +Ø	76
3.6.1.6. Tamlama	79
3.6.2. Kip, Zaman Ekleri Ve Fiil Çekimi	79
3.6.2.1. Fiillerin Basit Çekimi	79
3.6.2.2. Birleşik Zamanlar	89
3.6.2.3. Ek Fiilin Çekimi	92
3.6.2.4. Birleşik Fiiller	94
3.7. Soru Eki	96
3.8. Kelimeler	96
3.8.1. Sıfatlar	96
3.8.1.1. Niteleme Sıfatları	96
3.8.1.2. Belirtme Sıfatları	97
3.8.2. Zarflar	99
3.8.2.1. Zaman Zarfları	99
3.8.2.2. Yer ve Yön Zarfları	100
3.8.2.3. Hal Zarfları	100
3.8.2.4. Azlık-Çokluk (Miktar) Zarfları	101
3.8.2.5. Soru Zarfları	101
3.8.3. Zamirler	101
3.8.3.1. Şahıs Zamirleri	101
3.8.3.2. İşaret Zamirleri	103
3.8.3.3. Belirsizlik Zamirleri	104
3.8.3.4. Soru Zamirleri	104

3.8.4. Edatlar.....	105
3.8.4.1. Ünlem Edatları.....	105
3.8.4.2. Bağlama Edatları.....	106
3.8.4.3. Çekim Edatları.....	109
SONUÇ.....	112
KAYNAKÇA.....	115
EK-1 METİNLER.....	118
EK-2 SÖZLÜK.....	222
EK-3 KAYIT DIŞI DERLENEN KELİMELER.....	230
EK-4 ANTALYA İLİ KUMLUCA İLÇESİ VE YÖRESİ AĞIZLARINDAN DERLENEN KALIP İFADELER.....	237
EK-5 METİNLER LİSTESİ.....	241
EK- 6 ANTALYA İL SINIRLARI İÇERİSİNDE KUMLUCA.....	243
ÖZGEÇMİŞ.....	244

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1. Ağız Bölgeleri.....	20
Tablo 2.1. Ünlüler.....	25
Tablo 2.2. Aslı Ünlü Uzunlukları.....	32
Tablo 2.3. Ünsüzler	49
Tablo 3.1. İyelik Ekleri.....	74
Tablo 3.2. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri.....	79
Tablo 3.3. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri	80
Tablo 3.4. Geniş Zaman Eki	80
Tablo 3.5. Görülen Geçmiş Zaman Eki.....	84
Tablo 3.6. Gelecek Zaman Eki.....	85
Tablo 3.7. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki	85
Tablo 3.8. Emir / İstek Kipli Ek	87
Tablo 3.9. Şart Kipli Ek	88
Tablo 3.10. Teklik Şahıs Zamirleri.....	101
Tablo 3.11. Çokluk Şahıs Zamirleri	102
Tablo 3.12. İşaret Zamirleri	103
Tablo 3.13. Teklik İşaret Zamirlerinin Çekimi	103
Tablo 3.14. Çokluk İşaret Zamirlerinin Çekimi.....	103

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1.1. Kumluca'nın Ağız Bölgesi Haritası	21
Harita 2.1. Antalya İl Sınırları İçerisinde Kumluca.....	243

KISALTMALAR LİSTESİ

AKİYA	Antalya İli Kumluca İlçesi ve Yöresi Ağzları
Ar.	Arapça
bak.	Bakınız
ET	Eski Türkçe
Far.	Farsça
Fr.	Fransızca
İng.	İngilizce
İsp.	İspanyolca
İt.	İtalyanca
KDDK	Kayıt Dışı Derlenen Kelime
Mac.	Macarca
Rum.	Rumca
Rus.	Rusça
T.	Türkçe
TDAY	Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDK	Türk Dil Kurumu

METİNLERDE KULLANILAN ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ

[á]: /a/ ile /e/ arası ünlü

[â]: /a/ ile /ı/ arası ünlü

[ā]: uzun /a/

[ǎ]: kısa /a/

[ä]: açık /e/

[ê]: /e/ ile /ö/ arası ünlü

[è]: /e/ ile /i/ arası ünlü

[ē]: uzun /e/

[ě]: uzun olan /e/ ile /i/ arası ünlü

[í]: /ı/ ile /i/ arası ünlü

[î]: /ı/ ile /u/ arası ünlü

[ī]: kısa /ı/

[ī̄]: uzun /ı/

[ï]: /i/ ile /ü/ arası ünlü

[ÿ]: kısa /i/

[ī̄]: uzun /i/

[ó]: /o/ ile /ö/ arası ünlü

[ō]: uzun /o/

[ô]: /o/ ile /u/ arası ünlü

[ō̄]: uzun /ö/

[ô̄]: /ü/ ile /ö/ arası ünlü

[ú]: /u/ ile /ü/ arası ünlü

[ū]: uzun /u/

[ǔ]: kısa /u/

[ū̄]: uzun /ü/

[đ]: boğumlanma noktası öne kaymış /d/

[F]: /f/ ile /v/ arası ünsüz

[ǧ]: boğulanma noktası öne kaymış /g/

[ǧ̣]: arka damak /g/’si

[g]: orta damak /g/'si

[h]: sızıcı /h/

[ħ]: nefesli /h/

[ḡ]: zayıf boğumlanmalı /h/

[K]: /k/ ile /g/ arası ünsüz

[Ḳ]: /k/ ile /ğ/ arası ünsüz

[ḳ]: arka damak /k/'sı

[ḷ]: boğumlanma noktası öne kaymış /l/

[l̥]: zayıf boğumlanmalı /l/

[ŋ]: art-damak /n/'si

[ŋ̥]: zayıf boğumlanmalı /n/

[P]: /p/ ile /b/ arası ünsüz

[ṛ]: titreliği uzatılan /r/

[r̥]: zayıf boğumlanmalı /r/

[S]: /s/ ile /z/ arası ünsüz

[T]: /t/ ile /d/ arası ünsüz

[y̥]: zayıf boğumlanmalı /y/

◌̣: ayın işareti

◌̥: hemze işareti

İŞARETLER

- (-): Ünlüler üzerinde uzunluk işareti
- (>): Gelişmenin yönü
- (<): Gelişmenin yönü
- (◦): Dar ünlüler üzerinde yuvarlaklaşma işareti
- (◡): İkiz ünlü ve iki kelime arasında ulama işareti
- (˘): Vurgu işareti
- (#): Bir sesin başında kelime başını, sonunda ise kelime sonunu gösterir.
- (∅): Herhangi bir gramer unsurunun telaffuz edilmediğini fakat fonksiyonunun devam ettiğini gösterir.
- (...): Metinlerde yazıya geçirilmeyen kısım.
- /.../: Sesbirim.
- [...]: Alt sesbirim.
- (+): İsme bağlanma, isim kategorisi.
- (-): Fiile bağlanma, fiil kategorisi.

ÖZET

Günümüzde gelişen teknolojinin etkisiyle beraber kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, televizyonun hayatımıza daha fazla girmesi, okuma-yazma oranının artması ile birlikte Türkiye Türkçesi ağızları gün geçtikçe yok olmaktadır. Türk dilinin yapısını ortaya koymak için önemli olan birçok tarihi, etnik ve dilsel verileri yapısında bulunduran unsurlar da ağızlarla birlikte kaybolmaktadır. Bu sebeple Türkiye Türkçesi ağızları üzerinde yapılacak olan ağız çalışmaları önemlidir ve bir an önce bu verilerin tamamı derlenip dil incelemesi gerçekleştirilerek kayıt altına alınmalıdır.

Anadolu ve Rumeli ağızları, daha kapsamlı şeklini söylemek gerekirse Türkiye Türkçesi ağızları üzerine yerli araştırmacılar 1940'lı yıllarda yönelmeye başlamışlardır. O zamandan günümüze kadar birçok çalışma yapılmış ve hâlâ Türkoloji çevrelerinden birçok araştırmacı bu alanla ilgili çalışmalar yapmaya devam etmektedir. Bu alanla ilgili yazılmış birçok doktora, yüksek lisans tezi, kitap, makale vs. bulunmasına rağmen henüz ağızların tamamı derlenip üzerinde araştırma yapılmamıştır. Bu çalışmaya esas teşkil eden konu Antalya'nın Kumluca İlçesi'nden soru-cevap yöntemiyle yapılan derlemelerdir ve bu derlenen metinler çalışmanın temelini oluşturmuştur. Bu metinlerden yola çıkarak ses ve şekil bilgisi incelemesi gerçekleştirilmiş Standart Türkiye Türkçesinde tespit edilmeyen, yöreye has karakteristik kullanımlar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca çalışmanın *Sözlük* bölümünde metinlerden elde edilen ve Derleme Sözlüğü'nde bulunmayan bazı kelimeler tespit edilip bu kısımda yer almıştır. *Kayıt Dışı Derlenen Kelimeler* kısmında derlemeler sırasında alınan notlardan elde edilen kelimeler yer almıştır.

Bunların yanı sıra yöre ağızında kullanılmakta olan bazı şekil bilgisi özelliklerinden yola çıkılarak yörenin ağız bölgesi haritası oluşturulmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Ses bilgisi, Şekil bilgisi, Söz varlığı, Kumluca ağızı

SUMMARY
KUMLUCA DİSTRİCT OF ANTALYA PROVINCE AND DIALECTS OF THE
REGION

Nowadays, the proliferation of mass media along with the impact of developing technologies, television's more into our lives, with the increase of literacy rate Modern Turkish dialects are disappearing day by day. Many historical, ethnic and linguistic data that are important to reveal the structure of Turkish language are lost along with the dialects. For this reason, Modern Turkish dialects studies to be conducted on the dialects is important and immediately all of these data must be compiled and recorded by realising language review.

Anatolia and Rumeli dialects, speaking more broadly on Modern Turkish native researchers have begun to tending in the 1940s. Many studies have been carried out since then and still many researchers from Turkology circles continue to study on this field. Although there are lots of doctorate, master's theses, books, articles, all the dialects haven't been compiled and haven't researched yet. In this study, Kumluca, which is one of the districts of Antalya, has been compiled with question-answer method and these collation texts have been included in the study. Based on the texts, phonology and morphology examination was carried out and has attempted to reveal not encountered in the Standards Turkey Turkish the characteristics unique to the region uses. In addition, some words which are got from texts and not to be situated on collation dictionary involve in dictionary section in this study. Unrecorded compiled words section includes words collected from the notes taken during the collations.

In addition to these, dialect region map of the region was created based some morphological features used in local dialect.

Keywords: Phonology, morphology, vocabulary, Kumluca dialects

GİRİŞ

Türkiye Türkçesi hakkında yapılmış veya yapılacak ağız bilimi çalışmaları, Türk dilinin yapısını ortaya koymak, doğru bir dil tarihi yazmak, dilin halledilmemiş bazı problemlerini ortaya çıkarmak, Türk dilinin atlasını hazırlamak ve Türkiye Türkçesi ağızlarını doğru bir şekilde sınıflandırmak açısından son derece önemlidir.

Türkiye Türkçesi hakkında ağız bilimi çalışmalarının tarihi çok eskilere götürülemez. Derleme çalışmaları ilk olarak yabancı araştırmacılar tarafından 1860'lı yıllarda başlamıştır. Türk araştırmacıların bu alana yönelmeleri ise Ahmet Caferoğlu'nun 1940 yılında başlayan ve yaklaşık 20 yıl süren derleme çalışmaları ile olmuştur. Bu çalışma, yabancı araştırmacılar dönemini kapatmış yerli araştırmacılar dönemi başlatmıştır ve ilerleyen yıllarda birçok Türkolog bu alana eğilmiştir¹.

Bu çalışmada, Antalya İli Kumluca İlçesi'nin 27 mahallesinden ve Kumluca merkezden metin ve kelimeler ses kayıt cihazı kullanılarak derlenmiş ve bu derlenen metinler birkaç kez dinlenip hatalar en aza indirilmeye çalışılarak *Metinler* bölümünde bu metinlere yer verilmiştir. Sonra bu metinler üzerinden ses ve şekil bilgisi incelenerek sonuçlar ortaya konulmuştur. Metinlerde yer alan ve Standart Türkiye Türkçesinde bulunmayan bazı kelimelere anlamları ile birlikte *Sözlük* kısmında yer verilmiş ayrıca kayıt dışı derlenen kelimeler ve kalıp sözlerde bu bölümde yer almıştır. Bu kelimlerden bir kısmı Derleme Sözlüğü'nde yer almayan ya da yer alsa bile Kumluca'dan derlendiği belirtilmeyen kelimelerdir.

Antalya ili Kumluca ilçesi ve yöresi ağız ile ilgili yapılan ağız bilimi çalışmaları ya yörenin belirli köyleri üzerinde ya da lisans seviyesi düzeyinde yapılmış olan tezlerle sınırlıdır. Mehmet Dursun Erdem ve Ramazan Bölük'ün *Antalya ve Yöresi Ağızları* kitabında Kumluca'dan derlenmiş dokuz metin yer almıştır fakat bu çalışmada kapsamlı bir ses ve şekil bilgisi incelemesi yapılmamıştır. Tarafımızdan yapılan bu çalışma ile Kumluca İlçesi'nin bütün mahalleleri derlenerek şimdiye kadar yapılan en kapsamlı çalışma gerçekleştirilmiştir ve bu çalışmanın Anadolu ağızlarının sınıflandırılması ve ağız atlasının yapılmasına katkı sağlaması umulmaktadır. Bu yöre ile ilgili doğrudan yapılmış tezler şu şekildedir.

¹ Korkmaz, Z. (1975). "Anadolu Ağızları Üzerindeki Araştırmaların Bugünkü Durumu ve Karşılaştığı Sorunlar", *TDAY- Belleten*, 143.

1. Taşçene, H. (2008). *Kumluca İlçesi Haciveliler Köyü Ağzı*. Pamukkale Üniversitesi Lisans Bitirme Tezi, Denizli.

2. Ok, A. (2008). *Erentepe (Antalya- Kumluca) Köyü Ağzı*. Muğla Üniversitesi Türk Dili mezuniyet tezi, Muğla.

3. Kuranlar, H. (2008). *Antalya İli Kumluca Ağzı*. Gazi Üniversitesi, Kırşehir Fen-Edebiyat Fakültesi Lisans Bitirme Tezi, Kırşehir.

Bu çalışmalar doğrudan Kumluca İlçesi ile ilgili çalışmalardır. Birinci ve ikinci çalışmada sadece tek bir mahalleye yer verilmiştir. Bunlardan en kapsamlısı Huriye Kuranlar'ın yapmış olduğu tezdır. Bu çalışma görülmüştür fakat ayrıntılı bir şekilde incelenememiştir. Bu çalışma Kumluca İlçesi'nin yedi veya sekiz köyünü kapsamaktadır. Çalışmanın sonunda bilinmeyen kelimeler için *Sözlük* kısmına da yer verilmiştir. Bu çalışmalar yapılmıştır fakat kapsamaları itibari ile Kumluca'nın bütünü ele alınmamıştır.

Bu çalışma ile Antalya İli Kumluca İlçesi'nin ses ve şekil bilgisi özelliklerinin tam olarak ortaya konularak ağız bilimi açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Dolayısıyla bunun sonucunda ağızların sınıflandırılması, ağız atlasının hazırlanması, Derleme Sözlüğü'ne yeni kelimeler eklenmesi amaçlanarak Türkiye Türkçesi'nin ağızlarda saklı kalmış zenginlikleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma 2018 yılında Kumluca İlçesi merkez ve 27 mahallesinden yapılan ağız derlemesi ve dil incelemesini içerir. Araştırma sırasında toplamda 205 kayıt yapılmış olup bunların içerisinde, yöre ağzının niteliklerini yansıttığı düşünülen 32 metin seçilip yöre ağzının örneklerini ortaya koyması açısından tezde kullanılmıştır. Bu metinler yöre ağzının özelliklerini yansıttıkları düşünülen, köyden çok fazla ayrılmamış, okuma-yazma bilmeyen, konuşma organlarında herhangi bir eksik bulunmayan orta yaş ve üstü erkek ve kadınlar seçilmiştir.

Bu çalışma *Giriş, Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi, Sonuç, Metinler, Sözlük, Kayıt Dışı Derlenen Kelimeler, Kalıp İfadeler ve Kaynakça* kısımlarından oluşmaktadır.

Çalışmanın *Giriş* kısmı yörenin tarihi, ekonomik, idari, coğrafi, fiziki, demografik, beşeri ve etnik yapısı hakkında bilgiler içermektedir.

Ses Bilgisi bölümünde Kumluca merkez mahallesi öncelikli olmak üzere toplam 27 mahallesinden derlenmiş olan metinlerin incelenmesi sonucunda yörenin ses bilgisi özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca yöre ağzının Standart Türkiye Türkçesinden ayrılan farklı ses bilgisi özellikleri belirtilmiştir.

Şekil Bilgisi bölümünde ise Kumluca İlçesi'nin şekil bilgisi özellikleri incelenmiş ve metinlerden elde edilen örnekler verilmiştir. Kelimeler kısmında da “isimler, fiiller, sıfatlar,

zarflar, zamirler ve edatlar” tümü ayrı başlık altında örnekleriyle birlikte ortaya konulmuştur. Terim konusunda ise, Zeynep Korkmaz’ın *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, Muharrem Ergin’in *Türk Dil Bilgisi*, Tahsin Banguoğlu’nun *Türkçenin Grameri*, Günay Karaağaç’ın *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü* ve Emine Atmaca’nın *Antalya İli Korkuteli İlçesi ve Yöresi Ağzları* ve yüksek lisans ders notlarından yararlanılmıştır.

Ses ve şekil bilgisi incelemesinin ardından elde edilen, yöre ağzını Standart Türkiye Türkçesinden ve diğer yöre ağzlarından ayıran kullanımlar *Sonuç* kısmında maddeler halinde sıralanmıştır.

Metinler bölümünde kaynak kişilerden derlenmiş kayıtlardan yazıya geçirilen toplam 32 metin bulunmaktadır. Bu metinlerin her biri ayrı metin numarası verilerek numaralandırılmış ve konularına göre a, b, c şeklinde başlıklandırılmıştır. Ayrıca metin içerisindeki her cümleye ayrı bir sayı verilmiştir. Metnin derlendiği kaynak kişiye ait ad, soyad, yaş ve eğitim durumu ile ilgili bilgiler de metnin baş kısmında yer almıştır. Metinler yazıya geçirilirken Ahmet Bican Ercilasun’un *Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni*’nde sunmuş olduğu çeviri yazı işaretleri kullanılmıştır. Bu metinlerden elde edilen örnekler ses bilgisi, şekil bilgisi ve sonuç bölümlerinde kullanılarak italik şekilde verilmiş. Örneklerin yanında ise ses olayları nedeniyle anlaşılmayan kelimelerin anlamları ve ayrıca örneklerin yerini belirten sayılar birinci sayı metin numarası, ikinci sayı ise kaçınıcı cümle olduğunu göstermek üzere parantez içinde verilmiştir.

Sözlük kısmında *Metinler* içerisinde bulunan ve standart Türkiye Türkçesinde bulunmayan kelimeler tespit edilerek verilmiştir. Aynı zamanda yazı dilinde bulunan fakat çeşitli ses olayları sonucunda fonetik, morfolojik ve semantik olarak değişikliğe uğramış kelimelerin de karşılıkları verilmiştir. Çalışmanın son kısmına yöre ağzından derlenen kayıt dışı kelimeler ve kalıp ifadeler yer verilmiştir.

Kaynakça bölümünde çalışma boyunca kullanılan kaynaklara yer verilmiştir.

Çalışma boyunca sorularımı cevapsız bırakmayarak, yönlendirmeleriyle desteklerini esirgemeyen danışman Hocam Dr. Öğr. Üyesi Emine Atmaca’ya katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca özellikle derleme konusunda maddi ve manevi desteklerini fazlasıyla gördüğüm eşim Hasan Hüseyin Güzel’e ve saha araştırmaları sırasında rehberlik eden Kumluca belediye personeli ve mahalle muhtarlarına da teşekkürü borç bilir

BİRİNCİ BÖLÜM

ANTALYA İLİ KUMLUCA İLÇESİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ VE TARİHÇESİ

1.1. Türk Hakimiyeti Öncesi Kumluca

Antalya ve yöresi tarih boyunca insan yaşamı için son derece uygun coğrafi, fiziksel ve ekonomik koşullara sahip olması yönünden ve aynı zamanda Anadolu'nun Akdeniz'e açılan kapısı konumunda olduğundan, hem tarih öncesi hem de tarihi devirlerde birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Anadolu topraklarında insana ait ilk kalıntıların bulunduğu Karain Mağarası Antalya İli sınırları içerisinde bulunmaktadır ve bu mağarada ele geçen kalıntılar Anadolu' da insan varlığına dair en eski örneklerdir².

Antalya şehri ve çevresi antik çağda, “çok verimli” anlamına gelen Pamphylia adıyla anılır. Kumluca İlçesi'nin de içinde bulunduğu Batı kesimine ise Lykia denmiştir³. Hitit, Asur ve Mısır belgelerine göre “Lukka” adıyla anılan bölge, Kumluca İlçesi'nin dâhil olduğu Likya Birliği'nin doğu kısmını oluşturur ve çevresinde çeşitli denizcilik faaliyetlerinin yapıldığı anlaşılmaktadır. Günümüzde ilçede Likyalılar'a ait birçok antik kent ve arkeolojik eserler bulunmaktadır. Kumluca'nın Adrasan Mahallesi yakınlarında bulunan Gelidonya batıkları Tunç çağındaki deniz ticareti hakkında bize kanıtlar sunmaktadır. Ayrıca Gagai çevresinde yine Tunç çağına ait keramik kalıntıları bulunmuştur⁴.

Tarihi seyir içinde bölge İÖ 78 yılında Roma hâkimiyetine kadar farklı devletlerin egemenliği altında bulunmuştur. İÖ 2 bin yıllarında bir süre Arzava Krallığı zaman zaman da Hititler'e, Arzava Krallığı'nın yıkılmasından sonra ise İÖ VI. yüzyılda önce Lidyalılar daha sonra Persler'in hâkimiyetinde olduğu kaynaklarda belirtilmiştir. Büyük İskender'in İÖ 324 yılında Anadolu'yu ele geçirmesiyle ve onların halefi konumunda olan Selekouslar devrinde yöre deniz ticaretinin getirisiyle zenginleşmiş ve adeta altın çağını yaşamıştır diyebiliriz⁵. Kumluca'da bu dönemden geriye kalan pek fazla ören yeri⁶ vardır. Bunlar: *Rhodiapolis (Saricasu)*, *Korydalla (Haciveliler)*, *Gagai/Gaxe (Mavikent)*, *Melanippe (Karaöz)*, *Atrasas-*

² Antalya Valiliği. (2010). Dünden Bugüne Antalya, Antalya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Antalya, 78.

³ <http://www.kumluca-bld.gov.tr/3/TARİHLI.html> (erişim tarihi 26.03.2018)

⁴ Antalya Valiliği, 2010: 80-81.

⁵ Erdem, İ. (2002). “Bir Ortaçağ Kenti Antalya: Geç Antik Dönemden Selçukluların Sonuna Genel Bir Yaklaşım (I)”. *Adalya* V, 163.

⁶ Tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli uygarlıkların ürünü olan kültür varlıklarının bulunduğu alanlar ören yeri olarak adlandırılır.

Adrasan-Çavuşköy, Belen- Eretepe, Pygela (Güzören/Kepeztepesi), Akalissos (Asarderesi-Gavuristanlık), İdebessos (Kozagaç), Kithanaura (Saraycık).

1.2. Türk Hakimiyetinde Kumluca

Hasan Moğol'un "Antalya Tarihi" adlı kitabında belirttiği üzere Anadolu'nun Türklerle tanışması İS 395 yılında Avrupa Hunları'nın Trakya üzerinden Anadolu'ya girmesine kadar götürülebilir. İlerleyen zamanlarda Kafkasya'da büyük bir devlet kuran Sabarlar (Sabir) İç Anadolu'ya kadar ulaşan akınlar düzenleyerek Bizans Devleti'ni ağır yenilgilere uğratmışlardır. VIII. asırdan itibaren de Anadolu'ya Kalaç, Karluk, Kanglı ve Kıpçak boyları yerleşmeye başlamışlardır ve zamanla Emevi ve Abbasi Devletleri'nin askeri gücünü oluşturan Türkler bu devletlerin Anadolu'yu fethetme çabalarında onlara yardımcı olmuş ve hatta Antalya bu Türk komutanlar tarafından fethedilip kısa bir süre Abbasi egemenliği altında bulunmuştur. Ayrıca bu akınlar sayesinde Bizans'ın Anadolu'daki gücünü de zayıflatmışlardır ve 11. yüzyılda başlayan Türk akınları için zemin oluşturmuşlardır⁷.

1071 yılında Malazgirt Savaşı ile birlikte Anadolu'nun kapıları Türklere açılmasıyla kitleler halinde akınlar yaşanmış ve bu topraklar yeni yurt arayışında olan Türkleri yüzyıllardır bağrına basmıştır.

1.2.1. Selçuklular Dönemi

Anadolu'da Selçuklu Devleti kurulmadan önce, Sasaniler ve Bizans arasında yapılan savaşlar daha sonraki yüzyıllarda ise Abbasi saldırıları Bizans'ı oldukça zayıflatmış durumdaydı. Anadolu'nun fethi 1015 yılında Çağrı Bey'in harekâtı ile başlayarak 1075 Anadolu Selçuklu Devleti'nin kurulmasına kadar bu şekilde keşif hareketleri ile devam etti. Devletin kurulmasından sonra bu göç hareketleri daha da yoğunlaşarak Anadolu tamamıyla Türk yurdu olana kadar sürdü⁸.

Antalya ve dolayısıyla Kumluca İlçesi Akdeniz ticareti için gerekli limanlara ve zengin kereste kaynaklarına sahip olması nedeniyle hem Selçuklular hem de Bizans için önemli bir konum arzetmekteydi. Bu nedenle Antalya bazen Bizans bazen de Selçuklular'ın elinde yer değiştirmiştir. 1158 yılında Elmalı'nın kuzeyinde bulunan Philetos bölgesini Türklerin ele geçirmesiyle birlikte *Hacımusalar = Elmalı, Horzum = Gölhisar, Avlan, Dirmil ve İbecik* çevresine konumlanmaya başlamışlardır⁹. Antalya'nın batı kısımlarını oluşturan

⁷ Moğol, H. (1997). *Antalya Tarihi*, Mehter Yayınları, Ankara, 26-31.

⁸ Moğol, 1997 : 36.

⁹ Erdem , 2002 : 245.

Likya bölgesinin iç taraflarını Türkler fethetmesine rağmen kıyı ve sahilleri uzun seneler gemi ve korsan yeri olmaya devam etmiştir¹⁰.

1207 yılına gelindiğinde I. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından Antalya ve yöresi fethedildikten sonra bölgenin mülki amiri ve komutanı olarak, bölgeyi çok iyi tanıyan Mübarizeddin Ertokuş atanmıştır ve bu topraklara Oğuzların Üç-ok koluna bağlı İğdir boyunu yerleştirmiştir¹¹. Sultan I. Alaaddin Keykubat'ın emri ile subaşı Mübarizeddin Ertokuş sahilleri korsanlardan temizlemek için sefere çıktı. Bu sefer sonucunda batıda Muğla ile doğuda Mersin'nin Silifke ilçesi arasında bulunan kırk kadar düşman kale ve üssünü ele geçirmiştir¹².

Selçuklular döneminde İğdir adı verilen bölge günümüzde Kumluca ve Kemer İlçelerinin bulunduğu kısımdır. Fakat günümüzde Kumluca İlçesinde Selçuklulara ait herhangi bir yapıya rastlanılmamaktadır. İlçeye en yakın Selçuklulardan kalma eser Finikede bulunan "Selçuklu Köşkü"dür.

1.2.2. Osmanlı Dönemi

Osmanlı döneminde Kumluca İlçesine bakıldığı zaman, 1393 yılında Yırdırım Beyazıt Teke-Eli'ni ele geçirmiş ve ardından oğulları İsa Çelebi ve Mustafa Çelebi'ye vermiştir. Önce İsa Çelebi sonrasında ise bir süre Mustafa Çelebi'nin idaresi altında kaldıktan sonra 1402 yılında Ankara savaşını takiben Moğol Hanı Timur oğlu Şahruh ve askerlerini Teke-Eli'ne gönderdi. Şahruh İstanos (Korkuteli) ve İğdir (Kemer ve Kumluca) bölümünü, Emir Şah Melik'te Antalya ve Alanya arasında kalan sahil kısmını yağmalayarak Teke-Eli'ni virane haline getirdiler. Daha sonra Timur bölgenin yönetimini Bursa'da hapisten kurtardığı Karamanoğlu Mehmet Bey'e teslim etti. Tüm bu dalgalanmalardan sonra Teke-Eli kesin olarak II. Murad devrinde Emir Mübarizeddin Ertokuş'un oğlu Osman Çelebi'nin 1423 yılında Antalya valisinin oğlu Hamza Bey tarafından öldürülmesiyle bütünüyle Osmanlı yönetimine geçmiştir. Teke-Eli bu olaydan itibaren II. Murat zamanında Anadolu eyaletine dâhil edilmiştir¹³.

Osmanlı döneminde oluşturulan tahrir defterlerine bakarak XV. asırdan itibaren bölge ile ilgili idari durum, nüfus sayısı ve hane sayıları hakkında bilgilere ulaşabiliyoruz. Ayrıca XV. yüzyılda yazılan Piri Reis'in Kitab-ı Bahriyesinde ve XVII. yüzyılda da Kâtip Çelebi'nin

¹⁰ Güçlü, M. (2007). "Selçuklulardan Cumhuriyet'e Kumluca (Antalya) Bölgesi". *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 219.

¹¹ Antalya Valiliği , 2010 : 400.

¹² Erdem, İ. (2003). "Bir Ortaçağ Kenti Antalya: Geç Antik Dönemden Selçukluların Sonuna Genel Bir Yaklaşım (II)". *Adalya VI*, 296.

¹³ Karaca, B. (1997). *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağı*, Fakülte Kitabevi, Isparta, 30.

Cihan-nüma¹⁴, Evliya Çelebi'nin ise Seyahatnamesi'nde¹⁵ Eğdir adı ile anılan Kumluca'ya ilişkin verilere rastlanmaktadır.

1455 yılında oluşturulan tahrir defterine göre Teke sancağında Antalya merkez nahiyeye de dâhil olmak üzere 11 nahiyeye vardır. Bunlar: Antalya nahiyesi, İstanos nahiyesi, Karahisar-ı Teke nahiyesi, Kürt nahiyesi, Mükerrer Kömi nahiyesi, Bağovası nahiyesi, Elmalu nahiyesi, Kalkanlu nahiyesi, Kaş nahiyesi ve son olarak Eğdir nahiyesi. Eğdir nahiyesi günümüzde Kemer ve Kumluca İlçelerine karşılık gelmektedir. Yine adı geçen tahrir defterine bakarak XV. yüzyılda Eğdir nahiyesine bağlı 2 köy¹⁶ görülmektedir. TD 107 nolu defterde 13¹⁷, 1568 tahririnde ise 10 köy¹⁸ bağlı gözükmetedir¹⁹. Kayıtlara göre XV. yüzyılın ikinci yarısında 781 hanede toplam 4000-4500 arası nüfusun yaşadığı anlaşılmaktadır²⁰.

XIX. yüzyıl verilerine bakıldığında ilçenin adı “Kaza-i Eğdir maa- Kardıç”, “Kaza-i Eğdir nahiyeye-i Kardıç olarak görülmeye başlanmıştır. 1831 yılında yapılan ilk nüfus sayımında Kaza-i Eğdir maa Kardıç'ta 1893 kişi sayısı kayıtlara geçmiştir fakat bu dönemde sadece

¹⁴ Antalya garbisinde bir merhale beş-on karyelü bir kazadır. Azim dağlar saib, dahi sengistandır. Deryaya karibdir. Yaylakları ve kışlakları vardır. Eyyam-ı sayfede küffar korkusundan dağlarda olan karyelere göçerler. Binek dağlarında keçiboynuzu çok olur. Dahi latif inciri ve üzümü olur. Eğneleri nadir ve vemmütaaleri kerestedir. Ekser halkı çulhadır.

¹⁵ Azrasan Kalesi'nin Özellikleri: Teke toprağında Eğdir nahiyesinde. Serdarı ve kethüda yeri yoktur. Kalesi, bir sarp yalçın kaya üzere beş köşe şeddadi yapı küçük bir kaledir. O gün yağmur çok yağmakla çıkıp istediğim gibi gezemedim. Ama göklere doğru uzanmış iki kat kaledir. Dış katının bazı yeri yıkılmış, ama iç kalesi usta mühendis elinden yeni çıkmıştır.

O gün Teke Müsellemi Çavuşzade Mustafa Ağa tarafından birkaç kanlı ve haramiyi hapsetmek için getirip dizdarı Sefer Ağa'ya teslim eylediler. Zira Teke Eyaleti'nde böyle bir sarp ve yüksek kale yoktur, 40 neferi vardır.

Aşağıda varoşu hep toprak örtülü (---) evlerdir. (---) mahalledir. Ve (---) adet mihraptır. (---) camii, (---) hamamı ve (---) hanı vardır. Bunun da limonu, turuncu çoktur ve bağına bahçesine yoktur.

Bu kalenin doğu tarafında bir konak uzakta deniz kıyısında sarp kayalarla Adalya Körfezi'ne yakın göklere uzanmış kayalar vardır, ona Elbisler derler. Allah'ın hikmeti o kayalarda gece gündüz ateşler göklere çıkmaktadır. Ancak gece vakitleri Mısır'dan ve Kıbrıs'tan gelen gemiler 100 mil yerden bu Elbisler'i seçip kurtuluş yakın olduğunu bilip şenlik ederler.

Hikmet bu ki o ateşlerin yanına bir adam varsa bir ateş daha çıkar. İki, üç veya on adam varsa o kadar ateş ortaya çıkar. Kükürt gibi bir kokusu vardır, ama insana zarar vermez. Ve seyreden kimseler gidince evvelki ateşler kalıp sonraki ateşler kaybolur. Sıcağın şiddetinden yanına varılmaz, zira alevi hayli yerden tesir eder. “Allah her şeye kadirdir” [Kur'an, Bakara, 20]

Bu burundan içeri Adalya Körfezi'dir ki boyu 40 mildir. Bu Elbisler'i seyredip kuzey canibine sarp taşlık yollar aşır 8 saatte.

Gereler Köyü: 160 toprak örtülü evlerdir. 1 camii ve 1 hanı var ve zeamettir. Bütün halkı Müslümanlardır.

Oradan yine kuzey tarafına sarp çalılık ve çalılık ve taşlık yollar geçerek Elmalı Ovası'na çıkıp hamd olsun atalarımızın ayakları hake dokunup başka taştan eser görmedik. Bu ova içinde nice mahmur ve süslü İrem Bağı gibi köyler geçip

¹⁶ Depeci ve Kökez köyleri.

¹⁷ Çaltı, Çerçioğlanları, Depecik, Eğdirhisar, Kardıç, Kardıç Deresi, Kemer, Kökez, Küreciyan, Kürüş, Kürüş Kökez, Ovacık ve Ovacık Tekürak köyleri.

¹⁸ Çerçioğlanları, Depecik, Eğdirhisarı, Karagöl, Kardıç, Kardıçderesi, Kemer, Kiriş, Kökez, Kökez-i Ulu köyleri.

¹⁹ Karaca, 1997 : 57.

²⁰ Güçlü, 2007 : 230.

erkekler sayıldığı için toplam nüfusun 4000- 5000 kişi olabileceği tahmin edilmiştir. Yine XIX. yüzyıl Konya Vilayet Salnamesi'nde Antalya merkez kazaya bağlı bulunan İğdir maa Kardıç nahiyesinin 17 köyü, 887-901 hanesi 2284 kadın ve 2381 erkek toplamda 4416 nüfusu, 43 dükkân, 24 değirmen, 17 camii, 5 medrese, 20 islam mektebi ve 118 çeşme ile sebili görülmektedir²¹.

XX. yüzyıla gelindiği zaman 10 Temmuz 1914 yılında Padişah Mehmet Reşat'ın onayıyla birlikte İğdir maa Kardıç nahiyesi üçe ayrılarak, İğdir kısmı Antalya kazasına bağlı Kemer nahiyesi ve Finike kazasına bağlı Kumluca nahiyesi kuruldu. Kardıç kısmı ise Elmalı kazasına bağlı Kuzca nahiyesi (Gödenne, Karaağaç, Gölcük) kuruldu. Finike kazasına bağlı olan Kumluca nahiyesine Adrasan (Çavuşköy), Belen, Yazır, Çıralı Ulupınar, Yeniceköy, Hacıveliler, Savrun (Güzören), Sarıcasu, Ortakiz (Yenikışla), Salur ve Kakaz (Kavakdibi) köyleri bağlandı. Elmalı kazasına bağlı Kuzca nahiyesine ise Karacağaç, Gölcük, Karacaören, Kuzca ve Kırkdirek köyleri bağlandı²².

1.3. Kumluca İlçesinin Fizikî ve Beşerî Coğrafyası

1.3.1. Coğrafi Durum ve İklim

Kumluca İlçesi, Akdeniz Bölgesi'nde, Antalya Körfezi ile Fethiye Körfezi arasında Teke Yarımadası adı verilen Akdeniz'e doğru uzanan çıkıntı üzerinde konumlanmaktadır. İlçe güneyden Akdeniz, doğudan Kemer, kuzeyden Korkuteli, kuzeybatıdan Merkez ilçe, batıdan Elmalı ve Finike ilçeleri ile çevrilidir. Antalya ilinin batısında yer alan bir ilçedir ve il merkezine 95 km uzaklıkta bulunmaktadır. Kumluca İlçesi'nin güney kesimleri denize yakın ve ovalık, kuzey kesimleri ise dağlık bir görünüm arz etmektedir. İlçe merkezi, Alakır Çayı ile Gavur Deresi'nin dağlardan sürüklediği alüvyonların üzerinde, güneyde denizin hemen gerisinden içeriye 15 km. uzanarak Datlık mevkiinde biten tarım yönünden elverişli bir ova üzerinde bulunmaktadır²³.

Kumluca konumu açısından güneş ışınlarının en dik geldiği yerlerden biridir. Enlem faktörü, kuzeyde Toroslar'ın olması, güneyde Akdeniz'in bulunması ilçenin iklimini olumlu yönden etkilemektedir. Yazları sıcak ve kurak, kışları da ılık ve yağışlı olan klasik Akdeniz iklimi görülmektedir. Kış aylarında ortalama sıcaklık 10 derecenin altına düşmemektedir yaz aylarında ise ortalama sıcaklık 30 derece ve üstünde seyrederek. Ortalama sıcaklıkların yanı sıra kış aylarında sıcaklık değerlerinin düşmesiyle don olayları görülür. Kumluca'nın Akdeniz'e kıyısı bulunduğu ve dolayısı ile Akdeniz iklimi görüldüğü için en fazla yağış kış

²¹ Antalya Valiliği, 2010 : 401.

²² Antalya Valiliği, 2010 : 402.

²³ <http://www.kumluca-bld.gov.tr/19/COGRAFYA.html> (erişim tarihi: 05.03.2018)

aylarında düşerken, en az yağış yaz aylarında görülmektedir. Hatta yaz aylarında yağış düşmez, hatta kurağa yakın bir iklim söz konusudur. Kış aylarında düşen yağışlarda çoğunlukla yağmur şeklinde görülmektedir ve yıllık ortalama yağış miktarı 950 mm'dir. Ancak yükseltinin fazla olduğu Altınyayla, Dereköy gibi mahallelerde ve yaylalarda (Karagöl, Göllü, Kırkpınar, Beydağı vs.) kar yağışları görülmektedir²⁴.

1.3.2. Nüfus

Kumluca ilçesinin genel olarak tarihi seyrine bakıldığı zaman az veya çok bütün dönemlerde insanların yaşadığı bir yer olmuştur. İnsan yaşamı için çok elverişli fiziki özelliklere sahip olmasına rağmen, yakın geçmişte, fizik şartları insanları zor duruma sokmuş, bataklıkların varlığı dolayısıyla sıtma ve her türlü hastalığın görülmesi, sıcaklık değerlerinin yaz mevsiminde çok yüksek değerlere ulaşması nedeniyle insanlar için yaşaması zor bir coğrafya olmuştur. Fiziki ve beşeri şartlar oluşuncaya kadar bölge az bir nüfusa sahip olmuştur. Bu bölgede cumhuriyetten sonra gerçekleşen, tarım, ulaşım, sanayi, ticaret ve turizm alanında yapılan çeşitli çalışmalar ilçe nüfusunun artışında etkili olmuştur²⁵.

Kumluca ilçesinde cumhuriyetten sonrasında yapılan nüfus sayımlarına bakıldığı zaman çok hızlı bir nüfus artışı görülür. 1940 yılında 11.884 olan nüfus 1970 yılında iki katını aşarak 25.468'e ulaşmış ve 2007 yılına gelindiğinde ise 65.904'e yükselmiştir. 67 yıllık sürede İlçe'nin nüfusu toplamda yaklaşık 55.000 kişi artmıştır. Aynı dönemde yani 1940 ve 2007 yılları arasında nüfus artış oranı %554.5'tir. 1945 yılında 12.758 olan ilçe nüfusu 1940-45 arasında %7.3'lük bir artış göstermiştir. 1945-50'de %28.3 ve 1950-55 döneminde %23.3 artmıştır. İlçe nüfusu 1960'da %1.0'lik bir düşüş ile 19.986 kişiye gerilemiştir. 1965 yılında %11.5'lik bir nüfus artışı ile 22.291 kişiye yükselmiştir. Kumluca İlçesi toplam nüfusu bu tarihten sonra artık hiçbir nüfus sayımında önceki sayımların gerisine düşmeyerek sürekli bir artış göstermiştir. İlçe'de nüfus 1970'te %14.2 (25.468), 1975'te %14.3 (29.126), 1980'de %14.07 (29.146), 1985'te %22.4 (35.693), 1990'da %25.6 (44.834), 1997'de %12.4 (55.864), 2000'de %9.8 (61.370) artmıştır. 2007 yılına gelindiğinde de 65.904 kişiye yükselen ilçe nüfusu bir önceki sayım yılına göre %7.3 artmıştır²⁶.

1.3.3. İdari Yapı

Kumluca ilçesi 01.04.1958 yılında çıkarılan 7033 sayılı kanunla Finike'den ayrılarak ilçe olmuştur. Bu kanun ile birlikte Kumluca ilçesinde Merkeze bağlı 19 köy, Altınyaka

²⁴ <http://www.kumluca-bld.gov.tr/19/COGRAFYA.html> (erişim tarihi: 05.03.2018)

²⁵ <http://www.kumluca-bld.gov.tr/19/COGRAFYA.html> (erişim tarihi: 30.03.2018)

²⁶ <http://www.kumluca-bld.gov.tr/19/COGRAFYA.html> (erişim tarihi: 30.03.2018)

bucağına bağlı 8 köy olmak üzere toplam 27 köy bulunmaktadır. Kumluca ilçesinde başlıca yerleşme tipleri kır ve kasaba yerleşmeleri olarak ikiye ayrılmıştır. İlçede 3 kasaba (Beykonak, Çavuşköy ve Mavikent), 24 köy bulunmaktadır. Bu yerleşim birimleri aşağıdaki gibidir²⁷.

Merkez Bucağına Bağlı Köyleri

01. Belen (İğdirbeleni)
02. Beşikçi (Baymak)
03. Beykonak (Kağaz/ Kavakdibi)
04. Çavuşköy (Adrasan)
05. Çayıçi
06. Erentepe (Gerçen)
07. Güzören (Savrun)
08. Hacıveliler
09. Hızıkahya
10. İncircik
11. Kavakköy
12. Yazır (İğdiryazırı)
13. Mavikent (Yenice)
14. Salur
15. Sarıcasu
16. Toptaş
17. Yenikışla (Örteğiz)
18. Yeşilköy (Şapşal)
19. Ortaköy (Baysı)

Altınyaka Bucağına Bağlı Köyleri

1. Altınyaka (Gödenne)
2. Büyükalan (Yukarı Kuzca)
3. Dereköy
4. Karaağaç
5. Karacaören
6. Kuzca
7. Çaltı (Aşağıdere)

06.12.2012 tarihine kadar Kumluca'nın idari yapısı ilçe merkezine bağlı 3 kasaba ve 24 köyden oluşuyordu. Fakat bu tarihte resmi gazete yayımlanan büyük şehir belediyelerinin kurulması hakkındaki 6360 sayılı kanuna göre büyükehir belediyesinin mülki sınırları içerisinde kalan tüm köy ve belediyelerin kamu tüzel kişilikleri kaldırıldı. Bunun sonucunda köyler mahalle oldular. Belediyeler ise her biri parçalanmadan kendi isimleriyle mahalle oldular. Bu belediyelerin mahalleleri de kaldırılmış oldu²⁸. Şu anda Kumluca İlçesi'nin 13 tanesi merkez mahallesi olmakla birlikte toplam 41 mahallesi bulunmaktadır.

²⁷ Kumluca Belediyesi. (2008). *Kumluca Rhodiapolis*. Kumluca Belediyesi, Antalya,143.

²⁸ <http://kontder.org.tr/haber-6360-sayili-kanun.html> (erişim tarihi: 13.03.2018).

Kumluca ilçesindeki yerleşmelerin çoğunluğu dağınık yerleşmelerdir. Merkez bucağa bağlı köy yerleşmeleri toplu fakat Altınyaka bucağına bağlı köy yerleşmeleri ise dağınıktır. Altınyaka bucağına bağlı mahallelerinden Karacaören (550 m.) hariç diğerlerinde yükseltinin oldukça fazla olduğu görülmektedir. Karaağaç (850 m.), Kuzca (1.400 m.), Altınyaka (950 m.), Dereköy (1.300 m.), Büyükalın (1.300 m.) ve Gölcük (1.200 m.) şeklinde yükseltiye sahiptir. Bu mahalleler içerisinde Altınyaka bucak merkezi olması nedeniyle sırtta ve orman içinde olmasına rağmen bu mahallede toplu yerleşme görülmektedir. Ancak bunun dışında kalan bütün mahallelerde yerleşme dağınıktır ve orman içerisinde yer almaktadır. Kuzca, Dereköy ve Gölcük mahalleleri etekte kurulmuş, Karacaören, Karaağaç, Çaltı ve Büyükalın mahalleleri ise sırtta bulunur. Merkeze bağlı yerleşmelerin görüldüğü yükselti basamağı 100 m. ile 500 m. ler arasındaki alanları kapsar. Erentepe, Yazır ve Belen orman içinde ve etekte, İncircik ve Toptaş mahalleleri sırtta, Çayıçi, Güzören, Yenikışla ve Yeşilköy ise sırtta ve orman içinde kurulmuşlardır. Kumluca ilçe merkezindeki toplu köy yerleşmelerini ise; ovada sahil köyleri ile merkezin çok yakınında kurulmuş olan ve aynı zamanda ilçe merkezi ile karşılıklı sosyal, ekonomik etkileşimi sonucunda gelişmiş köyler (yeni kanun ile “mahalleler”) oluşturur. Bu mahalleler Beykonak, Sarıcasu, Hacıveliler, Kavakköy, Hızırkahya, Mavikent ve Salur mahalleleridir. Adrasan (Çavuşköy) ise merkezden uzakta, güzel bir koyda vadi içerisinde kurulmuş bir yerleşim yeri olmasına rağmen fiziki durumunun ve turizm potansiyelinin uygunluğu buradaki yerleşmenin şeklini ve tipini şekillendirmede rol oynamıştır. Kumluca’da yerleşmenin şekillenmesinde ilçenin fiziki durumu, beşeri ve ekonomik özellikleri belirleyicidir²⁹.

1.3.4. Eğitim

Anadolu Seçuklu, Beylikler Dönemi ve Osmanlı hâkimiyetinin başlarında bölgede medrese bulunduğu dair bir kanıt yoktur. Fakat XIX. yüzyılın sonlarında, Konya Vilayet Salnamesi’ne göre o zamanda İğdir maa Kardıç nahiyesi olarak geçen Kumluca İlçesi’nde 17 cami, 5 medrese ve 20 tane islam mektebi bulunmaktadır. Gayrimüslimlere ait mektep ve kilise kaydedilmemiştir. XX. yüzyılda ise bir hükümet dairesi, 13 cami ve mescit, 3 medrese, 10 mektep bulunuyordu. Süleyman Fikri Erten’in Antalya Livası Tarihi kitabında ise Kumluca (Sarıkavak), Sarıcasu, Karacaören ve Gölcük yerleşimlerinde medrese bulunmaktaydı. 1330 yılına ait Salname’de ise 1896 yılında İğdir maa Kardıç nahiyesinde kurulan Kumluca İptidaisi’nde 60 erkek öğrenci öğrenim hayatına devam etmektedir. Cumhuriyetin 10. Yılına gelirken Kumluca ve Kuzca nahiye merkezlerinde birer tane mektep

²⁹ Kumluca Belediyesi, 2008 : 143-144.

bulunuyordu. Cumhuriyeti 50. yılında ise Kumluca kaza merkezinde 1 ortaokul, 1 lise ve iki ilkokul, köylerde ise 40 ilkokul bulunmaktaydı³⁰.

Günümüze gelindiğinde ise Kumluca İlçesi'nde 2016-2017 istatistiklerine göre 59 resmi okulda, 661 derslik, 1045 yönetici ve öğretmen ile 13.681 öğrenciye eğitim sağlanmaktadır. 6 tane de özel okul mevcuttur. Bu okullarda 57 derslik ve 97 yönetici ve öğretmen ile 757 öğrenciye eğitim imkânı sağlanmaktadır. Anaokulu seviyesinde 2 resmi 2 özel toplam 4 anaokulunda 18 derslikte 373 öğrenciye; 18 resmi ilkokul 1'i resmi ve 1'i özel 2 ortaöğretim kurumu olmak üzere toplam 44 anasınıfında 920 öğrenciye eğitim verilmektedir. İlkokul ve ortaokul düzeyinde 22'si resmi 1 özel toplam 23 ilkokul ve ortaokulda 8.740 öğrenci eğitim – öğretim olanaklarından faydalanmaktadır. İlçede lise seviyesinde 13'ü resmi ve 2'si özel olmak üzere 15 ortaöğretim kurumunda 4405 öğrenciye eğitim verilmektedir. İlçede bunların dışında 1 Halk Eğitim Merkezi, 1 Mesleki Eğitim Merkezi, 1 Rehberlik ve Araştırma Merkezi ile Öğretmenevi ve Akşam Sanat Okulu bulunmaktadır³¹.

Akdeniz Üniversitesi'ne bağlı Kumluca Meslek Yüksek Okulu 21 Haziran 1996 yılında kurulmuş ve 1997-1998 eğitim-öğretim yılında eğitime başlamıştır. O zamandan günümüze Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, İşletme Yönetimi, Bahçe Tarımı, Seracılık ve Maliye bölümleri ile yükseköğretim düzeyinde eğitim verilmektedir³².

1.3.5. Ekonomik Durum

Günümüzde ilçenin geçim kaynakları hayvancılık, arıcılık, turizm ve ağırlıklı olarak tarımdır. XIX. yüzyılda bu bölgeyi ziyaret eden seyyahlar İğdir ve Kardıç ormanlarından kesilen ağaçlarla ciddi bir kereste ticaretinin varlığına işaret etmişlerdir³³.

Kumluca turizm yönünden hem tarihi hem de doğal güzellikleri ile oldukça potansiyele sahip bir ilçedir. Adrasan, Çıralı kumsallarının kıyı uzunluğu 10 km.'dir. Ayrıca Çıralı'da meşhur Yanartaş bulunmaktadır. Olimpos ise sahili ve antik kenti ile hem yaz aylarında hem de kışın birçok yerli ve yabancı turistini uğrak yeridir. Şehir sınırları içerisinde bulunan Obalar mahallesi yazlık sayfiye merkezi konumundadır. Yaz aylarında Kumluca'nın nemli ve sıcak havasından bunalan insanlar için iyi bir alternatiftir³⁴. Yaz mevsiminde sahil turizmi yanında Kumluca birçok tarihi mekân ile de dikkat çeker. Örneğin Rhodiapolis,

³⁰ Güçlü, 2007 : 244-245.

³¹ <http://www.kumluca-bld.gov.tr/21/EGITIM.html> (erişim tarihi 20.09.2018)

³² <http://kumluca.akdeniz.edu.tr/tanitim/> (erişim tarihi 20.09.2018)

³³ Güçlü, 2007 : 243.

³⁴ Kumluca Belediyesi, 2008 : 147-148.

Korydalla, Gagai, Melanippe, Atrasas, Akalissos, İdebessos, Kithanaura gibi antik yapılara sahiptir.

Kumluca sahili ve tarih turizmiyle birlikte son yıllarda yayla turizmi ile de dikkat çekmektedir. Coğrafi yapı itibariyle yükseltisi fazla olan köylerinin de bulunması buna olanak tanımaktadır. Altınyaka, Söğütçüması, Beydağı yaylaları sosyal ve fiziksel imkânlar bakımından son yıllarda oldukça gelişmiştir. Bunun neticesinde yaz mevsiminde hem Kumlucalılar hem de Antalya ve Kemer'den birçok insan bu yaylalara taşınmaktadır. Bu yaylalarda yayla turizminin yanında arıcılık ve hayvancılıkta diğer önemli ekonomik faaliyetler olarak öne çıkmaktadır. Beydağı yaylasında modern şekilde fenni kovanlarla yapılan arıcılığın yanındakarakovan olarak adlandırılan geleneksel arıcılıkta yapılmaktadır³⁵.

Kumluca'da seracılığın yanı sıra büyük oranda hayvan yetiştiriciliği de söz konusudur. İlçede 2006 yılı verilerine göre 2850 sığır yettirilmekte olup bunun il genelindeki oranı %2.17'dir. Koyun ve keçi sayısı ise 2300 ve 16030 olup bunun il genelindeki payı ise %1.12 ve %3.12'dir. Bunların yanında 30500 adet yumurta tavuğu ve 5637 adet kovan bulunmaktadır³⁶.

Kumluca tarımsal üretim alanında Türkiye'nin serası olarak nitelendirilir. Örtüaltı sebze yetiştiriciliği günümüzde epey insana iş imkânı sağlamaktadır ve giderek büyümeye devam etmektedir. Özellikle sera için elverişli olmayan kırsal köylerde yaşayan insanlar sera işi yapmak amacıyla ilçe merkezine taşınmaktadır ve bu köylerin nüfusu hızla azalmaktadır.

İlçede uzeye doğru gidildikçe yükseltinin artması sebebiyle tarımsal üretimi üç ana bölgeye ayırmak mümkündür. Rakımı 300 metreye kadar olan ova iklim açısından seracılık ve narenciye üretimi açısından oldukça elverişlidir. Kuzeye doğru çıkıldıkça 300-600 m arası olan bölge ise ne tam Akdeniz ne de karasal iklimi yansıtmayan bölgede hububat, nar, zeytin, sera ve narenciye tarımı yapılmaktadır. Toroslara çıkıldıkça 700 m rakımda ise karasal iklim hâkim olması nedeniyle hububat, kiraz, elma, ceviz, fasülye gibi ürünler üretilmektedir³⁷.

1.4. Etnik Yapı

Ağız bilimi çalışmalarında önemli hususlardan birisi çalışma yapılacak bölgenin etnik yapısının tam olarak araştırılıp ortaya konulmasıdır. Çünkü bu tür çalışmalarda bölgenin ağız özelliklerinin belirlenmesi için boy- ağız, aşiret-ağız, oymak- ağız ilişkilerine bakılmalıdır. Oğuz boylarının Anadolu'ya girişi itibariyle belli aralıklarla çeşitli boyların gelmesi, tek bir

³⁵ Kumluca Belediyesi, 2008 : 149.

³⁶ Kumluca Belediyesi, 2008 : 237.

³⁷ Antalya Valiliği, 2010 : 405.

bölgeye birkaç boyun yerleşmesi ve uzunca bir süre devam eden göçler sonucu karışmalar yaşanmış ve hangi dil özelliğinin hangi boya ait olduğu meselesi daha uzun ve titiz çalışmalarlarla ortaya konulabilecek bir konu haline gelmiştir³⁸.

Anadolu'ya gelmeden önce Oğuz Eli'nde ikamet eden Oğuz Boyları XI. yüzyılda Çağrı Bey'in Anadolu'yu fethetme girişimlerinin ortaya çıkmasıyla, kümeler halinde XIV. yüzyıla kadar Anadolu'nun çeşitli yerlerine iskân süreçleri devam etmiştir ve göçlerin sonucu olarak Anadolu bir Türk yurdu haline gelmiştir. Anadolu'nun her yeri olduğu gibi Kumluca İlçesinin de arasında bulunduğu Teke-Eli'ne çoğunluk olarak Üç-Oklar'dan olmak üzere Oğuz boyları yerleştirilmiştir³⁹.

Kaşgarlı Mahmut Divân-u Lügati't-Türk adlı eserinde 22 tane Oğuz boyunun adı verilmiştir fakat Kaşgarlı iki boyun adını bu listeye dâhil etmemiştir⁴⁰. Reşidedin Oğuznamesi'nde Oğuz boyları 24 tane verilmiş olup bunlar Boz- Oklar ve Üç- Oklar olarak ikiye ayrılmış ve bu boy adlarının anlamı, et payı ve onkunu gösterilmiştir. Reşideddin'e göre Boz-Ok koluna mensup boylar Gün-Han Oğuları: Kayı, Bayat, Alkaravlı, Kara- İvli; Ay- Han Oğulları: Yazır, Döğer, Dodurga, Yaparlı; Yıldız-Han Oğulları: Avşar, Kızık, Beg-Dili, Karkın boylarıdır. Üç-Ok kolu ise Gök-Han Oğulları: Bayındır, Beçene, Çavuldur, Çepni; Dağ-Han Oğulları: Salur, Eymür, Ala-Yunlu, Üreğir; Deniz-Han Oğulları Yigdir, Bügdüz, Yıva, Kınık boylarıdır⁴¹.

Tahrir defterleri kayıtlarına göre 24 Oğuz boyundan 23 tanesi Anadolu'ya gelmiştir. Özellikle Salur, Çavuldur (Çavundur), Karkın, Eymür, İğdir ve Yazır boyu Anadolu'nun iskânında birinci derecede rol oynayan ve kuvvetli varlık gösteren boylardır⁴².

Oğuz boyları göçler sonucu yerleştikleri bölgelere genellikle kendi boy adlarını ya da cemaat adlarını vermişlerdir. Antalya İli ve Kumluca İlçesi'nde de bu durum göze çarpmaktadır. Günümüzde Kumluca İlçesi'nde Yazır ve Salur adında Oğuz boy adlarından olan iki tane mahalle vardır. Bölgenin etnik yapısı hakkında yapılan araştırmalar sonucunda Abdüllatif Armağan'ın belirttiğine göre 1207 yılında Gıyaseddin Keyhüsrev'in fethiyle bölgeye Üç-okların İğdir boyundan Yörükler yerleştirilmiş bölgenin iç kesimlerine ise Türkmenler yerleştirilmiştir. Yine bu yıllarda bölgede birçok cemaat iskân edilmiştir. Bu cemaat adlarına bakıldığı zaman bölgenin adlarının verilmesinde rol oynadıkları görülür. Bu adlar *Karagöl (Karagöl Yaylası)*, *Kardıç*⁴³ ve *Derelü* (Kuzca ve Dereköy), İğdir (İğdir Yazırı),

³⁸ Korkmaz, Z. (1971). "Anadolu Ağızlarının Etnik Yapı İle İlişkisi Sorunu" TDAY Belleten, 23.

³⁹ Moğol, 1997 : 81.

⁴⁰ Sümer, F. (2016). *Oğuzlar*. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı., İstanbul, 223.

⁴¹ Sümer, 2016 : 224.

⁴² Sümer, 2016 : 227.

⁴³ Şu an Kumluca'da bulunan Kuzca mahallesinin eski adı Kardıç'tır.

Çaltı'dır⁴⁴. Günümüzde bölgede yaşayanlar yaz aylarını yaylalarda geçiren kış aylarında ise sahil kenarında kışlayan konar-göçer diye tabir edilen Teke Yörüklerinden oluşmaktadır. Zamanla ekonomik faaliyetlerin daha çok tarımsal alanlara kayması neticesinde mevsimlik göç olayları eskisi kadar ekonomik nedenler ile yapılmaya da günümüzde bu yörükler yine yaz aylarının en azından bir ayını yaylada geçirmektedirler. Bu yörüklerle saha araştırması sırasında etnik yapıları hakkında sorular yöneltildiği zaman kendilerinin *Töngüşlü, Sarıkeçili, Karakoyunlu, Akkoyunlu, Yeni Osmanlı, Arifli, Karatekeli* yörüklerinden olduklarını ve genellikle Muğla ve Serik'ten geldiklerini belirtmişlerdir. Mehmet Ak *Teke Yörükleri* adlı çalışmasının *Teke Yöresi Oymak ve Obaları* kısmında Kumluca'ya yerleşen yörük obaları olarak Karakoyunlu yörüklerinin XVI. yüzyıldan itibaren Teke Sancağı'nda iskân edildikleri ve XIX. yüzyıl itibariyle Finike ve Kumluca'ya yerleşenler olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Karatekeli yörüklerinden Kumluca'nın Yazır adlı köyüne gelip yerleşenler olduğu gibi Saçıkarakalı yörüklerinin Finike yanında bulunan Hacıveliler köyüne, Sarıkeçili yörüklerinin İğdir, Töngüşlü yörüklerinin Kumluca sınırları içerisinde bulunan *Mavikent, Karaöz* ve *Çavuşköy*'ün Gökçealan mahallesine yerleştirilerek tamamıyla Töngüşlülere oluştuğunu, aynı zamanda Kumluca'nın *Beykonak* ve *Salur* mahallelerinde de meskun olduklarını, Yeniosmanlı yörüklerinin Fethiye, Denizli ve Çardak'ın yanı sıra Finike ve Kumluca'ya yerleştiğini ifade etmiştir.

Yusuf Halaçoğlu'nun *Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler ve Oymaklar (1453-1650)* çalışmasına göre bölgeye yerleştirilen Oğuz boylarının çoğunluğunu *Karkın, İğdir, Dodurga, Yıva, Salur, Eymür, Yazır, Kayı, Yüreğir, Avşar, Bayındır* ve *Kınık* Boyu'nun *Akyaka* ve *Kınık* cemaatinden Karakoyunlu Yörükleri yerleştirilmiştir.

Cevdet Türkay'ın *Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak Aşiret ve Cemaatler* kitabından öğrendiğimiz bilgilere göre ise Teke Sancağı'na birçok aşiret ve cemaat gelip yerleşmiştir fakat Teke Sancağı geniş bir alanı kapsamaktadır ve günümüzdeki Kumluca İlçesi sınırları sancağın orta kısmına karşılık gelen küçük bir alandır. Buradaki yer adları ve kaynak kişilerden alınan bilgilerle Türkay'ın kitabındaki verileri karşılaştırıldığı zaman Kumluca'ya *Türkmân Tâifesinden Beğdili (Beğdilü) Aşireti, Yörükân Tâifesinden Tahtacı, Saçı Karalı (Saçı Karalı), Yeni Osman (Yeni Osmanlı) Aşiretleri* ve cemaatlerden ise *Hacıveliler*⁴⁵,

⁴⁴Armağan, A. (2008). "XV. Ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağında Konar-Göçerler: Sosyo-Ekonomik ve Demografik Durumları". H. Beşirli, İ. Erdal (Ed.). Phonix Yayınevi, Ankara, 81-82.

⁴⁵ Hacıveliler bugün Kumluca ve Finike arasında Kumluca'ya bağlı bir mahallenin adıdır. Muhtemelen ismini Hacıveliler adlı cemaatden almıştır.

Tönküslü Cematleri yerleşmiştir. Ayrıca Konar- Göçer *Türkmân Tâifesinden Avşar Yörüğü*, *Karakoyunlu*, *Karaöz (Karauz)*, *Köleler*⁴⁶ *Saçıkara* cemaatleri iskân edilmiştir.

Bölgenin etnik yapısı ile ilgili dikkat çeken bir diğer husus da bölgenin adının Selçuklu Dönemi'nde *İğdir* XV. yüzyıl Osmanlı Dönemi'nde ise *İğdir Nahiyesi* ve XIX. yüzyıla gelindiğinde *Kaza-i İğdir maa- Kardıç* olarak kayıtlarda yer almasıdır⁴⁷. *İğdir* adı bilindiği üzere Oğuzlar'ın Üçok koluna mensup bir boyun adıdır ve geçmişte bu bölgenin adı olarak kullanılmıştır. Yazıcıoğlu Ali'nin *Tevârîh-i Âli Selçuk* adlı eserine bakıldığı zaman Antalya'nın Sultan Gıyaseddin tarafından fethinin anlatıldığı bölümde *ve ol memleketün sahraları ve bişeleri Egidir'den Yürük eviyle ve Kürd'den ve Arab'dan toldı ve baskaklık-içün anlara kışlak virüldü* şeklinde bir ifade geçmektedir. Sonuç olarak kaynaklardan edinilen bilgilere göre Oğuzlar'ın Üç-ok koluna mensup *İğdir* boyu iskânı da bölgede dikkat çekmektedir.

1.4.1. Kumluca'ya Yerleşmiş Oğuz Boylarının Dil Özellikleri

Genel olarak Kumluca İlçesi'nin etnik yapısına bakıldığı zaman, kaynaklardan edinilen bilgiler sonucunda ve yer adlarına bakarak yöreye *Kınık*, *Salur*, *Yazır* ve *İğdir* Oğuz oylarının yerleştiği söylenebilir. Boy- ağız, aşiret-ağız ve oymak-ağız yönüyle ele alındığı zaman yörede yaşayan insanların bu boylara has ağız özelliklerini taşıması gerekir.

Zeynep Korkmaz *Anadolu Ağızlarının Etnik Yapı İle İlişkisi Sorunu* adlı makalesinde *Kınık*, *Salur* ve *Avşar* Oğuz boylarına ait ağız özelliklerini kesin sınırlar ve sonuçlar ortaya koymamakla beraber vermiştir. Bölgede yapılan derleme çalışmaları sonucunda tespit edilen ağız özellikleri ile adı geçen makalede bahsedilen boyların ağız özellikleri karşılaştırıldığı zaman bazı eşleşmelerin olduğu göze çarpmaktadır. Özellikle *Kınık* Oğuz boyuna ait özellikler yöre ağzında mevcuttur. Bu boyla ilgili yöre ağzında tespit edilen dil özellikleri şu şekildedir:

1. Eski Türkçe eserlerde karşımıza çıkan art-damak /n/'si (~[ŋ]) yöre ağzında hem kök yapılarında hem de eklerde varlığını sürdürmektedir: *dünür* (4a/16), *öñüne* (<< önüne) (3a/11).

2. Eski Türkçede kelime başında görülen ötümsüz-patlayıcı #k- ve #k- sesleri yöre ağzında ötümlüleşerek #ğ- ve #g-'ye dönmüştür. Bu ötümlüleşme ses hadisesi iç ve son seste de karşımıza çıkmaktadır: *gatarız* (<< katarız) (4b/48), *ğanaT* (<< kanat) (21a/80), *gePçe* (<< STT kepçe < Far. kefçe) (15a/150), *eKmeg* (<< ekmek) (6a/3).

⁴⁶ Derleme sırasında Eretepe köyünde gördüğümüz fakat derleme yapılacak vasıflara sahip olmadığı için metinlerde adına yer verilmeyen bir kişi kendi sülalesine Köleler dendiğini belirtmiştir.

⁴⁷ Güçlü, 2007 : 221.

3. Anadolunun diğer bazı ağızlarında karşımıza çıkan $ķ > ħ$ değişmesine bu boyun ağızında ve yöre ağızında rastlanmaz.

4. Yöre ağızında son seste meydana gelen $-r$ erimesi nedeniyle şimdiki zaman eki $-yor$ yanında $-yo$ kullanımlarına da rastlanmaktadır: *bişiyō* (<< pişiyor) (6a/3), *guruyo* (<< kuruyor) (6a/21), *benzeyosunuz* (<< benziyorsunuz) (16d/191).

5. Gelecek zaman eki olarak kullanılan $-acak/-ecek$ eki ünlü düşmesine uğrayarak başta bulunan $-a/-e$ sesini kaybetmiştir. Fakat bu ekin fiil kök ve tabanlarından sonra ince biçiminin kullanımı söz konusu değildir: *anlaTcam* (<< anlatacağım) (9a/89), *sorcāη* (<< soracaksın) (7a/42), *saKlācāz* (<< saklayacağız) (7a/39).

6. İkincil ünlü uzunlukları yanında aslî ünlü uzunlukları da yöre ağızında görülür: *yūdıK* (<< yıkadık) (19a/175), *dēyir* (<< diyor) (8a/10).

7. Görülen geçmiş zaman hariç genellikle diğer zaman kiplerinin I. tekil şahıs çekiminde $-m$ eki yerine $-n$ eki görülür: *galmışīn* (<< kalmışım) (5c/137), *bayılmışīn* (<< bayılmışım) (5c/217), *diycēn* (<< diyeceğim) (5c/142), *götüremēyin* (<< götürüyorum) (19a/78), *girmēyin* (<< girmiyorum) (17a/90), *bilirin* (<< bilirim) (4a/32).

Zeynep Korkmaz'ın Salur Oğuz boyuna ait olduğunu düşündüğü dil özelliklerinden yöre ağızında tespit edilenler şunlardır:

1. Kınık Oğuz boyunda da bulunan aslî ünlü uzunlukları Salur Oğuz boyunda da görülür: *dēyir* (<< diyor) (8a/10), *yīkāmış* (<< yıkamış) (19a/325).

2. Eski Türkçe döneminde görülen kelime başı $\#k-$ sesinin bulunduğu örnekler tespit edilmiştir: *kēyellerdi* (<< giyerlerdi) (4a/31), *kömen_adam* (<< gömen adam) (6a/66), *kölgeye* (22a/32).

3. Çekimli fiillerde teklik 1. şahıs eki $-m\#$ çokluk 1. şahıs ise $-k\#$ 'dir: *gēyiyōK* (<< giyiyoruz) (6a/14), *bişiyōK* (<< biçiyoruz) (6a/20), *çırpa'riğ* (<< çırparız) (6a/23), *vērecēm* (<< vereceğim) (6c/95), *biłmēyim* (<< bilmiyorum) (30a/39).

4. Eski tasviri fiil olan $-yorur$ şeklinin son sesteki $-r$ sesinin erimesi ile $-yoru$ şekillerine rastlanır: *ōrediyoru* (<< öğretiyor) (16a/2), *duruyoru* (<< duruyor) (16a/9).

Emine Atmaca Antalya İli Korkuteli İlçesi ve Yöresi Ağızlarında Korkuteli İlçesi'ne bağlı Yazır köyünden yaptığı derlemeler sonucunda Yazır Oğuz boyunun dil özelliklerini dört madde halinde vermiştir. Kumluca yöresine bakıldığı zaman bu maddelerin bu yöre ağızı içinde geçerli olduğu örnekler tespit edilmiştir. Bunlar şu şekildedir:

1. Yazır Oğuz boyunda art-damak /n/'si [~ŋ] görülmez.

2. Kapalı /é/ sesi [~è] bu boy için karakteristik bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır: *él* (1a/3), *bêş* (1a/20), *édiyiz* (<< ediyoruz) (4b/48).

3. Eski Türkçede bulunan arka damak- ötümsüz [k] sesi bu boyun ağzında ötümlüleşir: *ğatarız* (<< katarız) (4b/48), *ğanaT* (<< kanat) (21a/80).

4. Bu boyun ağzında ikinci heceden itibaren bazı ünsüzlerin etkisiyle meydana gelen incelmeler görülmez: *anlaTcam* (<< anlatacağım) (9a/89), *sorcāη* (<< soracaksın) (7a/42), *saKlācāz* (<< saklayacağız) (7a/39).

Bölgede karşılaşılan diğer bir etnik unsur da kendilerinin Horasan ya da Harput'tan geldiklerini ve Oğuzlar'ın Üçok kolundan Çepni boyuna mensup olduklarını ifade eden, aynı zamanda Tahtacı adıyla anılan Alevi- Bektâşi Türkmenlerdir. Her ne kadar Çepni boyuna mensup olduklarını söyleseler de bu unsurların Çepni boyundan olduğunu kanıtlayan tarihi veriler henüz mevcut değildir. Alevi- Bektâşi Türkmenlerin Çepni boyu ile anılması kaynaklarda Hacı Bektaşî Veli'nin Suluca Karahöyük'te bulunan ilk müritlerinin Çepniler olduğuna dair bilgidir. Faruk Sümer *Ağaçeriler* adlı makalesinde Oğuz boylarının Anadolu'ya göç ettikten sonra Anadolu'nun ormanlık alanlarına yerleşenlere *Ağaçeri* dendiğini belirtmiş, sadece tek bir boya mensup olmayıp birkaç boyun bir araya gelmesiyle oluşan bir topluluk olduğunu ve Tahtacıların bunların devamı olduğunu savunmuştur. Bugün Anadolu'nun belli bölgelerinde yaşamını sürdüren ve genellikle ormanlık alanlara yerleşen Tahtacılar 12 oymak olarak gösterilmektedir. Bu oymaklar: *Akçaylı, İlbaylı, Beydilli, Çaylak, Şenebli, Alcı, Kehalı, Sivri Külahlı, Çepcili, Gökçeli, Enseli, Evci'dir*⁴⁸.

Tahtacı Türkmenler ve kültürleri ile ilgili yerli ve yabancı araştırmacılar tarafından pek çok halkbilimsel çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların en önemlilerinden bir tanesi Ali Selçuk'un *Tahtacılar* adlı kitabıdır. Bu topluluğun dili hakkında yapılan çalışmalardan Aziz Merhan'ın *Bayındır Tahtacıları ve Dillerinin Belirgin Özellikleri* adlı makalesinde İzmir'in Bayındır ilçesinde yaşayan Tahtacıların dil özellikleri hakkında çalışmıştır. Mersin'de bulunan Tahtacı ağzı hakkında ise Gülseren Tor *İçel Tahtacıları İçinde Tahtacı Türkmen Ağzının Yeri* adlı bir makale yayınlamıştır. Çalışmaya konu olan Kumluca İlçesi'nde de azımsanmayacak ölçüde, üç köye yerleşmiş Tahtacı Türkmenler mevcuttur ve onların dil özellikleri hakkında herhangi bir çalışma tespit edilmemiştir. Derlemeler neticesinde elde edilen metinlerden çıkan sonuçlara göre bazı dilsel özellikler bakımından Sünni Türkmenlerden ayrıldıkları tespit edilmiştir.

Tahtacı Türkmen ağzı ile ilgili tespit edilen dil özellikleri şu şekildedir:

⁴⁸ Seyirci, M. (2007). *Batı Akdeniz Bölgesi Tahtacıları*, Derin Yayınları, İstanbul, 92.

1. Bu ağızda bildirme eki tek biçimli olarak kullanılmaktadır ve bu ek hem kalınlık-incecik hem de düzlük- yuvarlaklık uyumuna uymamaktadır: *ğardaşdur* (<< kardeşdir) (6a/41), *öyledür* (<< öyledir) (29a/52), *senedur* (<< senedir) (18d/104).

2. Tahtacı-Türkmen ağızında *gibi* edatının *gimi* ya da *kimi* şekilleri görülmektedir: *dans gimi sıralanır b'şürü gişi* (6c/98), *senin gimi bi ğadın* (6b/59), *işde anlaTdīm gimi* (30a/36), *bi duTdum şey kimi* (18d/78), *buz gimi* (18d/131).

3. Kelime sonunda ve özellikle şimdiki zaman eki *-yor* kullanımında sondaki *-r#* erir: *bişiyō* (<< pişiyor) (6a/3), *ğuruyo* (<< kuruyor) (6a/21), *vā* (<< var) (30a/20), *ğötürü* (<< götürür) (30b/91).

4. Eylem çekiminde kullanılan birinci çoğul kişi eki olan *-Iz* yerine şart ve görülen geçmiş zaman çekiminde *-Ik/ -k* eki kullanılmaktadır: *çırparıĝ* (<< çırparız) (6a/23), *ğeyiyoK* (<< giyiyoruz) (6a/14), *yaşayoK* (<< yaşıyoruz) (30b/87), *ederiK* (<< ederiz) (29a/ 27).

5. Yazı dilinde *-ma+y+A başla-* şeklindeki kullanımın yerine *-mA+y+A dur-* kullanımı vardır: *aĝlamā duruyo* (<< ağlamaya duruyor) (18d/107).

6. Standart Türkiye Türkçesinde *-(y)lA* şeklinde kullanılan vasıta hali eki Tahtacı-Türkmen ağızında *-(n) nA* biçiminde kullanılmaktadır: *ğayvanna* (6a/26), *ğocayna* (<< kocayla) (29a/32), *eşşēne* (<< eşşekle) (29b/81), *sarıyna* (<< sarıyla) (18d/154).

7. Kıvık Oğuz boyunda belirgin bir şekilde rastlanılan görülen geçmiş zaman hariç genellikle diğer zaman kiplerinin I. tekil şahıs çekiminde *-m#* eki yerine *-n#* ekinin görülmesi durumuna Tahtacı ağızında rastlanılmaz. Zaman kiplerinin 1. tekil şahıs çekimi *-m#* ekiyledir: *bilmēyim* (<< bilmiyorum) (30a/39).

1.4.2. Kumluca'nın Ağız Bölgeleri

Anadolu ağızlarının sınıflandırılması meselesi günümüzde tam anlamıyla tamamlanmış değildir. Henüz derlenmemiş pek çok yerin bulunması bu duruma engel teşkil etmektedir. Bu konuda en kapsamlı araştırmayı yapmış olan Leyla Karahan Antalya Ağız'ını I. grupta *Afyon, Aydın, Balıkesir, Bilecik, Burdur, Bursa, Çanakkale, Denizli, Eskişehir, Isparta, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak, Nallıhan (Ankara)* ağızları ile birlikte ele alır⁴⁹. I. grubun alt grubunda ise Antalya ağızı tek başına 4. grupta yer almaktadır. Bu sınıflandırmada verilen Antalya ağız özellikleri ile Kumluca ilçesi karşılaştırıldığı zaman genel olarak ana grup ve alt grubun özellikleri aynıdır fakat kendi içerisinde farklılaşan noktalar da vardır. Bunlar şu şekildedir:

⁴⁹ Karahan, L. (2014). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, TDK Yayınları, Ankara, 178.

1. Bu grupta kullanılan “-yorur/ -yuru/-yor/ -yo” şimdiki zaman ekleri dışında *-yir/-yır/-yi/-yı* kullanımı da özellikle I. ağız bölgesinde dikkat çekmektedir: *biliyiñ* (<< biliyorsun) (4b/44), *beslēyiñ* (<< besliyorsun) (19a/67), *çıkıyi* (<< çıkıyor) (4a/6), *çalışiyi* (<< çalışıyor) (19a/42), *iñilēyi* (<< inliyor) (21a/73), *saḠlāyız* (<< saklıyoruz) (15a/87), *yaşāyız* (<< yaşıyoruz) (5c/169), *ūraşiyiller* (<< uğraşıyorlar) (17a/47), *dēyilar* (<< diyorlar) (17a/63), *yapıyīllar* (<< yapıyorlar) (5b/26).

2. Kapalı /e/ ([~ê]) ünlüsü yöre ağzında sıklıkla karşımıza çıkmaktadır: *el* (1a/3), *bēs* (1a/20), *ēdiyiz* (<< ediyoruz) (4b/48).

3. *-kan/-ken* zarf fiilinin *-ka* ve *-ke*’li kullanımlarının yanında hatta daha da sık rastlanılan *-kana/-kene* şeklinde kullanımları söz konusudur: *ēvindēkene* (28a/6), *gızıḠkana* (28a/26), *ayrılırḠkana* (<< ayrılırken) (16c/124).

Tablo 1.1. Ağız Bölgeleri

	I.BÖLGE	II. BÖLGE	III. BÖLGE
-yor şimdiki zaman eki	-(I)yIr	-(I)yoru / - (I)yo/ - (I)yō	-(I)yo
“şimdi” zaman zarfı	hindi (İğdir Oğuz Boyu)	hindi- şindi (Salur Oğuz Boyu)	hindi (Kınık Oğuz Boyu)

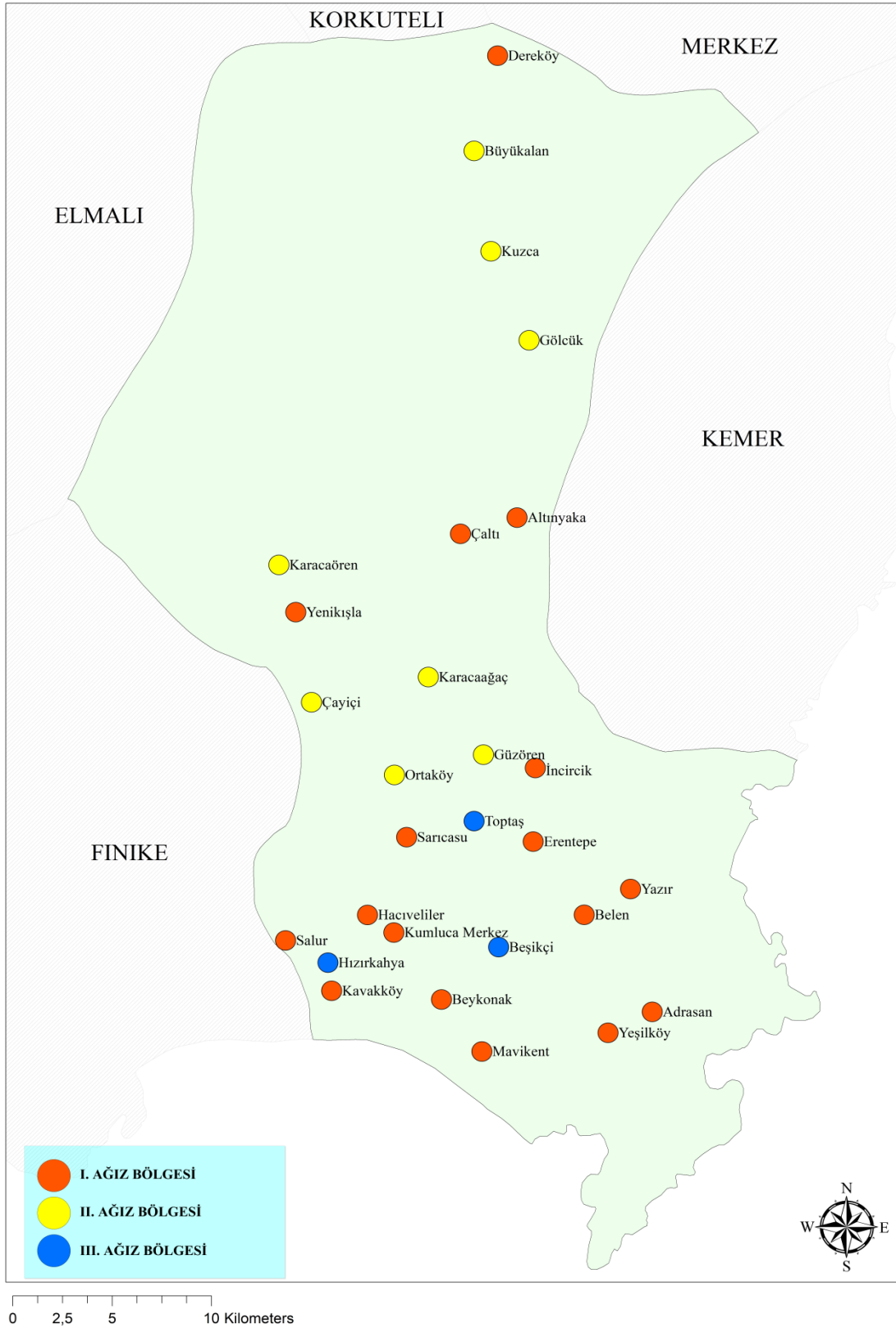
I.Ağız Bölgesi: - (I)yIr şimdiki zaman ekinin kullanıldığı mahalleler: *Dereköy, Altınyaka, Çaltı, Yenikişla, İncircik, Sarıcasu, Eretepe, Yazır, Belen, Beykonak, Adrasan, Yeşilköy, Mavikent, Kavakköy, Sarıcasu, Hacıveliler, Salur, Kumluca merkez*. Genel olarak bakıldığında zaman bu kullanım yöre ağzında en sık karşılaşılan şimdiki zaman ekidir ve hatta diğer ağız bölgelerinde bile tespit edilmiştir. Tarihi kayıtlara bakıldığında zaman Kumluca adı eskiden beri İğdir Oğuz boyu ile birlikte fazlaca anılmıştır. Bundan yola çıkılarak bu kullanım İğdir Oğuz boyuna has bir kullanım olabilir.

II. Ağız Bölgesi: -(I)yoru/ -(yo)/ -(I)yō şimdiki zaman ekinin kullanıldığı mahalleler: *Büyükalan, Kuzca, Gölcük, Karacaören, Karacağağaç, Ortaköy, Güzören, Çayıçi*. Bu ağız bölgesinden derlenen metinlerde az da olsa *-(I)yIr* kullanımını da tespit edilmiştir.

III. Ağız Bölgesi: -(I)yo şimdiki zaman ekinin kullanımı: *Beşikçi, Hızırkahya, Toptaş*. Bu mahalleler Tahtacı-Türkmenler’in yaşadığı mahallelerdir. Bu mahallelerde bunun dışında farklı şekil bilgisi kullanımları tespit edilmiştir⁵⁰. Diğer mahallelerle iç içe olmasına rağmen kendi içinde bu farklılıkları devam ettirmesi dikkate değerdir.

⁵⁰ bak. Tahtacı-Türkmen ağzı ile ilgili tespit edilen dil özellikleri s. 19

Harita 1.1. Kumluca'nın Ağız Bölgesi Haritası

İKİNCİ BÖLÜM

SES BİLGİSİ (~FONETİK)

2.1. Ünlüler

Bu bölümde Antalya İli Kumluca İlçesi ve Yöresi Ağızları'nda görülen ünlü türleri, ünlü uyumları, çeşitli nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan ünlü değişimleri ve ses olayları ele alınacaktır.

2.1.1. Ünlü Türleri

Kumluca ilçesi ağızlarına bakıldığında zaman, Standart Türkiye Türkçesinde⁵¹ ortak olarak kullanılan ünlüler yanında, STT'de rastlanılmayan boğumlanma özellikleri yönüyle değişikliğe uğramış ünlü türleri de mevcuttur. Antalya İli, Kumluca İlçesi ve Yöresi Ağızları⁵²,nda kaynak kişilerin konuşmalarına dayanarak tespit edilen ve STT'de bulunmayan ünlüler şunlardır: [á], [â], [ã], [ä], [ā], [ǎ], [ĕ], [ē], [ē], [i], [ī], [î], [i], [î], [i], [ó], [ò], [ō], [ö], [ō], [ŏ], [ū], [ũ], [ú], [û].

Ünlüler boğumlanma süreleri dikkate alınarak “Normal Süreli Ünlüler, Uzun Süreli Ünlüler, Kısa Ünlüler ve İkiz Ünlüler” adlı başlıklar altında ele alınıp değerlendirilecektir.

2.1.1.1 Normal Süreli Ünlüler

[á] ünlüsü: /a/ ile /e/ arasında yarı ince, düz, geniş bir orta damak ünlüsüdür. Bu ünlünün tek başına fonemik bir değeri yoktur ancak iki ünlü arasında /e/'den /a/'ya geçiş ya da /a/'dan /e/'ye geçişin arasındadır⁵³.

/a/ > [á] : /a/'dan /e/'ye geçme durumuna sıkça rastlanılmaktadır fakat /e/'den /a/'ya geçiş bölge ağızında çok sık görülmez: biráz (15a/251) , ğazá (< STT kaza < Ar. kaza) (Kayıt Dışı derlenen Kelime)⁵⁴, makine (< STT makine < İt. Macchina) (15a/3), ğabáyeti (< STT kabahat < Ar. kabāḥat) (15a/30), yáni (15a/130), lirá (15a/151), táne (5b/46), ğadár (< STT kadar < Ar. kadar) (1a/9), háni (10a/1), selám (< STT selam < Ar. selam) (16c/70), antálláde (< Antalya'da) (19a/12), rádyo (< STT radyo < Fr. radio) (7a/27).

⁵¹ Bundan sonraki sayfalarda tasarruf sağlamak amacıyla Standart Türkiye Türkçesi ifadesi STT şeklinde kısaltılarak verilecektir.

⁵² Bundan sonraki sayfalarda tasarruf sağlamak amacıyla Antalya İli, Kumluca İlçesi ve Yöresi Ağızları AİKİYA şeklinde kısaltılarak verilecektir.

⁵³ Atmaca, E. (2017). *Antalya İli Korkuteli İlçesi ve Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara, 53.

⁵⁴ Bundan sonraki sayfalarda tasarruf sağlamak amacıyla Kayıt Dışı Derlenen Kelime ifadesi KDDK şeklinde kısaltılarak verilecektir.

/e/ > [á] : *ğardâşim* (<< kardeşim) (12a/23), *çitará* (KDDK), *máraqlıdın* (< STT merak < Ar. merāk) (7b/119), *yapılıyâr* (<< yapıyor) (12a/70), *fasülyá* (< STT fasulye < Rum. fasulye) (5a/11).

[â] ünlüsü: /a/ ile /o/ arasında art, geniş, kalın ve yarı yuvarlak bir ünlüdür⁵⁵: *amcâlu* (<< amcaoğlu) (7a/1), *bâbamgil* (7b/91) *apârla* (< STT hoparlör < Fr. haut-parleur) (7c/160), *tâPraK* (<< toprak) (11b/29), *ôràşcân* (<< uğraşacağım) (11b/34), *ortâkul* (16c/42).

[ä] ünlüsü: /e/ ile /a/ arasında ince, düz, açık e diye tabir ettiğimiz ünlüdür. AİKİYA' da kullanımı oldukça sık hatta karakteristik bir özellik gösterdiği söylenebilir: *âkizleri* (<< ikizleri) (7a/8), *dâriz* (<< deriz) (1a/4), *gâTmezdim* (<< gitmezdim) (1a/17), *âñ* (<< en) (2a/17), *gâdiliyir* (<< gidiliyor) (5b/75) *gâşTi* (<< geçti) (12a/48), *çâKmedîm* (<< çekmediğim) (15a/219), *gâşdim* (16c/70), *gâne* (<< yine) (16d/213), *gâtirmişler* (17a/41), *gâtirde'ceK* (<< getirecek) (15a/174), *gâliyir* (<< geliyor) (15a/46).

[â] ünlüsü: /a/ ile /ı/ arasında yarı dar, düz ve kalın bir ünlüdür. Yöre ağızlarında yarı dar olan bu /â/ sesini daha çok yarı ünlü /y/ ünsüzü ile birlikte görüyoruz. Çünkü /y/ ünsüzü yarı ünlü özelliklere sahip bir ses olması sebebiyle daraltıcı etkiye sahip bir ünsüzdür⁵⁶. Anlam ayırt edici bir ses değildir. Yöre ağızında oldukça işlek bir kullanım alanına sahiptir: *ğazâyaK*⁵⁷, *orâya* (5b/59), *burâya* (5b/23), *dağânik* (5c/193), *gâtâcân* (<< katacağım) (12a/37), *toplamağa* (15a/235), *dosyaları* (16a/9), *alâcaK* (17a/8), *alâ_ödum* (<< alakoydum) (18d/84), *galçâya* (<< kalçaya) (15a/11).

[è] ünlüsü: /e/ ile /i/ arasında geniş, ince ve düz olan bir sestir. İşlek olarak kullanılan ünlülerden birisidir: Kapalı [è] diye de tabir ettiğimiz bu ses Türk dilinin tartışma konularından biri olarak karşımıza çıkmaktadır⁵⁸. Bölge ağızında da bu ses görülmektedir aynı zamanda bölgede karakteristik bir kullanıma sahiptir ve anlam ayırt edici özelliğe sahip olduğundan fonemiktir.

/e/ > /è/ : *yêdi* (7a/12), *şeydin* (3a/17), *êliñden* (2b/63), *bêş* (2a/2), *êrkekden* (2b/42), *bêline* (2b/44), *kêseye* (3a/10), *gelincêye* (5c/125), *gêce* (5c/227), *êrtesi* (5c/136), *sêkiz* (7a/10), *yêtiyir* (<< yetiyor) (7a/10), *êvlere* (10a/10), *nêTceñ* (<< ne edeceksin) (10a/23), *êkerdig* (11a/9), *dêvamlı* (12a/5), *êlli* (5c/101), *yêTmêyo* (<< yetmiyor) (18d/90).

/i /> /è/ : *kêyersiñ* (<< giyersin) (2a/14), *gêdemez* (<< gidemez) (2b/47), *dêye* (<< diye) (4a/6), *êleTdiñ mi* (<< ileTTin mi) (4a/16).

⁵⁵ Atmaca, 2017 : 54.

⁵⁶ Atmaca, 2017: 54.

⁵⁷ KDDK

⁵⁸ Atmaca, 2017 :54.

[Ė] ünlüsü: /ö/ ile /e/ arasında yarı geniş, ince, yarı yuvarlak bir ünlüdür. AİKİYA'da kullanımına sık rastlanmamaktadır:

/ö/ > /Ė/ : *çĖz* (<< çöz) (12a/32), *Ėdersiñiz* (<< ödersiniz) (15a/229).

/e/ > /Ė/ : *yĖvmiye* (< STT yevmiye < Ar. yevmiyye) (15a/151), *dĖyusü* (< STT deyyus < Ar. deyyūs) (15a/231), *ötĖjüzüne* (<< öte yüzüne) (20b/231).

[i] ünlüsü: /i/ ile /ı/ arası dar, düz, yarı ince bir ünlüdür. Bölge ağzında genellikle yarı ünlü /y/ sesinden dolayı şimdiki zaman *-yor* eki alan fiillerde göze çarpmaktadır. Bölgede şimdiki zaman ekinin *-yır*, *-yir* şeklinde kullanımı görülmektedir. Bu ünlü de daha çok şimdiki zaman ekinin kullanıldığı örneklerde görülmektedir. Kayda değer bir kullanım sıklığı göze çarpmaktadır.

/ı/ > /i/ : *çıkasıya* (2a/20), *yıkarsıñ* (2a/9), *çıkıyı* (<< çıkıyor) (4a/6), *sapıyir* (<< sapıyor) (5c/240), *varıyir* (<< varıyor) (5c/242), *ğatıyız* (<< katıyoruz) (5c/203), *yazıvıyız* (<< yazıveriyoruz) (7a/33), *yatıyir* (<< yatıyor) (7b/69), *mısır* (< STT mısır < Ar. misr) (7b/71), *añıraTda* (< STT ahiret < Ar. āhīret) (15a/261), *alasıya* (16c/121), *olıvıdılar* (<< oluverdiler) (17a/156).

/i/ > /ı/ : *ınanın* (2a/17), *ğedıyı* (<< gidiyor) (3a/7), *nışanlısı* (7a/6), *mısāfirimi* (12a/4), *dışım* (12a/25).

/ul/ > /i/ : *geziyörsinız* (<< geziyorsunuz) (13a/49).

/el/ > /i/ : *atvımişler* (5c/249), *satı* (< STT zaten < Ar. zāten) (18c/52).

[ĭ] ünlüsü: /i/ ile /ü/ arasında bir ünlüdür. AİKİYA'da kullanımını sık görülmektedir: *bölĭvidi* (<< bölüverdi) (1b/47), *yüzĭñe* (<< yüzüne) (2b/58), *kĭló* (3a/18), *mahsĭleri* (< STT mahsul < Ar. mahsül) (5b/58), *sĭvariymiş* (< STT süvari < Far. sevār) (5c/83), *fasĭle* (< STT fasulye < Rum. fasulye) (5b/51), *albĭm* (< STT albüm < Fr. album) (7a/38), *üçĭ* (<< üçü) (7b/83), *ĭzüm* (<< üzüm) (14a/1), *şĭkür* (< STT şükür < Ar. şukr) (15a/7), *kĭllūme* (<< küllüğüme) (15a/194), *öldĭ* (<< öldü) (16d/168), *düşĭvidim* (<< düşüverdim) (17a/198), *mĭkin* (< STT mülk < Ar. mulk) (7a/43).

[ĭ] ünlüsü: /ı/ ile /u/ arasında dar, düz ve yarı yuvarlak bir ünlüdür. Kayda değer bir kullanım sıklığı göze çarpmaktadır: *tavĭk* (12a/31), *orĭya* (<< oraya) (2a/8), *davĭlla* (< STT davul < Ar. tabl) (4a/9), *çĭvala* (<< çuval) (5c/203), *okĭyoz* (<< okuyoruz) (5c/117), *ğĭllanıyn*

(<< kullanıyorum) (7a/36), *bî* (<< bu) (5c/207), *yavrîladılar* (7a/10), *okîdî* (<< okudu) (10a/76), *veyâhîT* (< STT veyahut < Ar. ve + Far. yahûd) (11a/5), *mîndar* (<< mundar) (12a/44), *bîlamaç* (<< bulamaç) (12a/41), *bîlân* (<< bulayım) (15a/53), *yavrî* (15a/169) *bîrçaK* (<< burçak) (16b/21), *olîyî* (<< oluyor) (19a/9), *gabîK* (<< kabuk) (19a/159).

[ú] ünlüsü: /u/ ile /ü/ arasında dar, yuvarlak ve yarı ince bir ünlüdür: *külle* “Bebeklerin dişi çıktığı zaman pişirilen buğdaydan yapılan yiyecek”(6c/116), *alîyûz* (<< alıyoruz) (9a/55), *sûlâlâdan* (< STT sülale < Ar. sülâle) (7a/41), *dûnyada* (< STT dünya < Ar. dunyâ) (15a/261), *ilkókûl* (16b/27), *vücutdan* (< STT vücut < Ar. vucûd) (20b/146).

[ó] ünlüsü: /o/ ile /ö/ arasında yuvarlak, geniş, yarı ince bir ünlüdür: *kîló* (< STT kilo < Fr. kilo) (3a/18), *çeviriyór* (7b/90), *óteller* (< STT otel < Fr. hôtél) (10b/81), *döyöz* (<< dövüyoruz) (12a/11), *gâliyón* (<< geliyorum) (13a/25), *yitiriyón* (<< yitiriyorum) (14a/8), *ókuldán* (16b/28), *depóya* (< STT depo < Fr. depôt) (16c/43).

[ö] ünlüsü: /o/ ile /u/ arasında yuvarlak, yarı geniş ve kalın bir ünlüdür. AİKİYA’da kayda değer bir kullanımı vardır: *bórdan* (2a/2), *ónlarda* (2a/11), *ónda* (19a/160), *böydayımız* (<< buğdayımızı) (5b/68), *oturîyór* (5c/202), *oluyór* (11a/5), *yıkányóri* (<< yıkanyor) (12a/70), *gâTmēyón* (<< gitmiyorum) (13a/21), *maydonóz* (< STT maydanoz < Rum. maydanoz) (14a/13), *gövân* (<< kovayım) (15a/122), *gócaya* (<< kocaya) (17a/24), *gómadılar* (<< koymadılar) (20a/5).

[ô] ünlüsü: /ö/ ile /ü/ arasında yuvarlak, geniş ve ince bir ünlüdür. Yöre ağızında kullanımı nadirdir: *gözêl* (<< güzel) (28b/60), *döğeni* (<< döveni) (5c/140).

Tablo 2. 1. Ünlüler

	Düz Ünlüler				Yarı Yuvarlak Ünlüler		Yuvarlak Ünlüler		
	En Geniş	Geniş	Yarı Geniş	Dar	Geniş	Dar	Geniş	Yarı Geniş	Dar
Art Ünlüler		a	â	ı	â	î	o		u

Yarı Art Ünlüler		á		í					
Ön Ünlüler	ä	e	è	i	ê	ï	ö		ü

2.1.2. Uzun Ünlüler

Boğumlanma zamanı normal süreli bir ünlüden daha fazla olan ya da normal uzunluğa sahip iki ünlünün boğumlanma zamanını içine alan ünlülere uzun ünlü⁵⁹ denir. Metinlerden tespit edilen özellikler şu şekildedir:

[ā] ünlüsü: *sāmala* (<< saymayla) (1a/11), *garşıdāka* (<< karşıdaki) (1a/21), *yaşındāsam* (<< yaşıdaysam) (1a/15), *gāri* (<< gayrı) (1a/18), *gabā* (<< kabağı) (1b/26), *esāsında* (< STT esas < Ar. esās) (1b/45), *māsuS* (< STT mahsus < Ar. mahsūs) (1b/48), *ayāña* (<< ayağına) (3a/15), *dālardan* (<< dağlardan) (3a/30), *rātımız* (< STT rahat < Ar. rāhat) (2a/1), *gāve* (< STT kahve < Ar. kahve) (4a/17), *zāten* (< STT zaten < Ar. zāten) (5b/69), *yāmır* (<< yağmur) (5c/179), *āşam* (<< akşam) (4a/26), *ğiyāmeTde* (< STT kıyamet < Ar. kıyāmet) (5c/188), *ābim* (<< ağabeyim) (21a/1), *ıslā’rız* (<< ıslatırız) (22a/47) *atacān* (<< atacağım) (23d7143), *bāça* (< STT bahçe < Far. bāğçe) (24a/3), *mādur* (< STT mağdur < Ar. magdūr) (26a/46).

[ē] ünlüsü: *dēne* (<< değneği) (1a/4), *eşşēn* (<< eşeğin) (1b/27), *dēl* (<< değil) (1b/30), *emē* (< STT ama < Ar. amma) (1b/43), *dērmene* (<< değirmene) (4a/6), *dēşim* (<< deyişim) (1c/55), *eKmēni* (<< ekmeğini) (4a/15), *meslēm* (< STT meslek < Ar. meslek) (5b/19), *mēşur* (< STT meşhur < Ar. meşhūr) (5a/11), *tēlikede* (< STT tehlike < Ar. tehluke) (5c/137), *dēşimine* (<< değişimine) (5c/84), *gādilecēmiş* (<< gidilecekmiş) (23b/72), *bişcēse* (<< pişecekse) (24a/121), *isdēvi* (<< isteyiver) (25c/72), *üsdündēmiş* (<< üstündeymiş) (26b/177).

⁵⁹ Korkmaz, Z. (2017). *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara, 235.

[Ė] ünlüsü: *dĖyuru* (<< diyor) (8a/10), *yĖyiņ* (<< yiyorsun) (8a/40), *hĖç* (<< hiç) (8b/121), *ölesĖ* (<< ölesiye) (11b/34), *Ėmin* (<< evimin) (15a/146).

[ī] ünlüsü: *çıbī* (<< çubuğu) (1a/9), *atdīmızda* (<< attığımızda) (1a/23), *yatdīņda* (<< yattığımızda) (1b/33), *oynadīm* (<< oynadığım) (1a/13), *çocuğlağīņ* (<< çocuklarının) (2a/4), *sıglīn* (<< sıklığım) (3a/10), *ğaldırīdıK* (<< kaldırırdık) (5b/52), *yarī* (<< yarığı) (5b/61), *açīmıș* (<< açılmış) (5b/64), *ıșıla* (<< ışıkla) (15a/261) *başladīnda* (<< başladığımızda) (21a/30) *ğırmızılīn* (<< kırmızılığını) (22a/34), *yīn'tunıņ* (<< yığıntının) (23c/87), *ğaPcī* (<< kapçığı) (24a/177), *a'kallīmıș* (<< akıllıymış) (26a/97), *yardımcısīdım* (<< yardımcıyım) (5c/119).

[ī] ünlüsü: *çelī* (<< çeliğı) (1a/10), *șindikī* (<< șimdiki) (1b/25), *geldīnde* (<< geldiğinde) (3a/20), *zıyankerlī* (< STT ziyankârlık < Far. ziyānkār) (1b/39), *ișTīsek* (<< içtiysek) (1b/50), *dedīm* (<< dediğim) (21a/6), *çīmeyīņ* (<< çığniyorsun) (3a/31), *genșlīmizde* (<< gençliğimizde) (5a/2), *bilmezsz* (<< bilmezsiniz) (2a/27), *delīne* (<< deliğine) (21a/31), *ğāTdīșeņ* (<< gittiysen) (23a/70), *bișirdīșe* (<< pișirdiyse) (26a/44).

[ō] ünlüsü: *sōra* (<< sonra) (5c/87), *ğōrsuņ* (<< koyarsın) (1a/5), *ğādiyōğuz* (<< gidiyoruz) (1a/12), *sōğdum* (1b/34), *nōlacağ* (<< ne olacak) (1b/35), *ōlum* (<< oğlum) (5c/163), *dōru* (<< doğru) (5c/132), *dōdu* (<< doğdu) (12b/159), *ōl* (<< oğul) (21a/51), *yōrd* (<< yoğurt) (22a/2), *dōmu* (<< doğumu) (23d/112), *ōğnār* (24a/83).

[ō] ünlüsü: *bōle* (<< böyle) (1a/2), *ōle* (<< öyle) (1a/18), *kōğlerde* (5c/102), *ōsüzün* (<< öksüzüm) (5c/106), *ōretmenimiz* (<< öğretmenimiz) (5c/112), *șōle* (<< şöyle) (5c/207), *dōdü* (<< dövdü) (5c/134), *yōmiyelē* (<< yevmiye ile) (10a/44), *sōlelim* (<< söyleyelim) (23d/117).

[ū] ünlüsü: *onūla* (<< onunla) (1a/20), *olūsa* (<< olursa) (1c/64), *Furdūnda* (<< vurduğunda) (5c/151), *okūyor* (5c/113), *çocūm* (<< çocuğum) (5c/236), *ūrunu* (<< uğurunu) (9a/95), *būğday* (15a/189), *oldūndan* (<< olduğundan) (21a/141), *șūlunu* (< STT ŝuur < Ar. ŝu'ur) (21a/36) *tavūņ* (<< tavuğun) (22a/54), *ūradılırka* (<< uğurlanırken) (24a/155), *ğomușūn* (<< koymușum) (25a/13).

[ū] ünlüsü: *dūn* (<< düğün) (4a/1), *ğüccū* (<< küçüğü) (4a/34), *bōyūm* (<< büyüğüm) (4a/34), *öldūse* (<< öldüyse) (5c/91), *yōrūcü* (<< yürüyücü) (15a/136), *vüccūtümde* (< STT vücut < Ar. vucūd) (12b/157), *ğötürdūņ* (<< götürdüğün) (21a/134), *yūseglīnde* (<< yüksekliğinde) (25a/19), *ğalbūsem* (< STT hâlbuki < Ar. hall T. bu+ki) (25c/54).

2.1.2.1. Ses Hadiseleriyle İlgili Uzun Ünlüler (İkincil Ünlü Uzunlukları)

a) Erime Sonucunda Ortaya Çıkan Uzun Ünlüler

Bölge ağızında /f/, /ğ/, /h/, /k/, /m/, /n/, /r/, /v/ ve /f/ ünsüzlerinin erimesi sonucunda karakteristik olarak iç sesteki ünlünün uzaması durumu ortaya çıkar⁶⁰. Bu durum bölge ağızında karakteristiktir. Metinlerde tespit edilen şu şekildedir:

/f/ erimesi: Metinde bir örnek tespit edilmiştir: *sōra* (<< sofa) (22a/15).

/ğ/ erimesi: *dēl* (<< değil) (1b/30), *sālīk* (<< sağlık) (7a/3), *bālı* (<< bağlı) (7a/18), *āladīnı* (<< ağıladığını) (9a/114), *ūrunu* (<< uğurunu) (9a/95), *dōdu* (<< doğdu) (12b/145), *īmeyi* (<< iğneyi) (15a/2), *mādur* (< STT mağdur < Ar. magdur) (5c/169), *bodurdum* (<< boğdurdum) (5c/211), *ēri* (<< eğri) (8b/90), *dōme* (<< döğme) (27a/119), *dōru* (<< doğru) (28a/37), *būday* (<< buğday) (28b/85), *yāmaz* (<< yağmaz) (8c/134), *sālāmıŝ* (<< sağlamıŝ) (9a/85), *ōrāŝdım* (<< uğraŝdım) (12a/5), *ōreTmen* (<< öğretmen) (16a/1), *ōrediyorı* (<< öğretiyor) (16a/2), *īde* (<< iğde) (16c/54), *bālanır* (<< bağlanır) (18e/154).

/h/ erimesi: *gāve* (< STT kahve < Ar. kahve) (4a/17), *tēlike* (< STT tehlike < Ar. tehlike) (5c/137), *nēri* (< STT nehir < Ar. nehr) (7c/148), *irāmeTlīmın* (< STT rahmet < Ar. rahmet) (15a/56), *pēlivan* (< STT pehlivan < Far. pehlevān) (7b/120), *tālil* (< STT tahlil < Ar. tahlil) (27a/91), *bāça* (< STT bahçe < Far. bāğçe) (28a/32), *irāmaTlığ* (< STT rahmet < Ar. rahmet) (29b/84), *sāibi* (< STT sahip < Ar. sāhib) (8a/34), *tātadan* (< STT tahta < Far. tahte) (11b/45), *māsūl* (< STT mahsul < Ar. mahsūl) (16b/20).

/k/ erimesi: *kūrēle* (<< kürekle) (5c/203), *ufādım* (<< ufaktım) (6a/28), *darāla* (<< tarakla) (7c/162), *ıŝıla* (<< ışıkla) (15a/261), *ayā_ altına* (<< ayak altına) (18e/150), *eŝŝēne* (<< eŝŝekle) (29b/81), *olcāsa* (<< olacaksa) (30b/76), *ōsüz* (<< öksüz) (8a/34) *bıçāla* (<< bıçakla) (8b/132), *āŝama* (<< akŝama) (3a/12).

/m/ erimesi: Metinlerde bir örnek tespit edilmiştir: *benīle* (<< benimle) (5c/126).

/n/ erimesi: *sōra* (<< sonra) (1a/4), *onūla* (<< onunla) (19a/261), *gāyon* (< STT kanyon < Fr. canyon) (13a/21), *īsanlıKlīdın* (<< insanlıkhıydı) (16c/83), *yūseK* (<< yüksek) (5c/132).

⁶⁰ Korkuteli İlçesi ağızlarında, Uşak İli ağızlarında, Silifke ve Mut'taki Sarıkeçili ve Bahşış Yörükleri ağızında, Muğla ve Yöresi ağızlarında da ikincil ünlü uzunlukları karakteristik bir özellik göstermektedir. (bak. Atmaca, E. (2017). *Antalya İli Korkuteli İlçesi ve Yöresi Ağızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 59. Gülsevin, G. (2002). *Uşak İli Ağızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 15. Akar, A. (2013). *Muğla ve Yöresi Ağızları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 34. Öztürk, E. (2009). *Silifke ve Mut'taki Sarıkeçili ve Bahşış Yörükleri Ağızı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 61.

/r/ erimesi: *çelēsiñ* (<< çelersin) (1a/16), *ğavırıdım* (<< kavururdum) (8b/82), *ğādaşım* (<< kardeşim) (29b/86), *vā* (<< var) (30a/20), *oturūdum* (<< otururdum) (8a/39), *oturūka* (<< otururken) (11b/25), *ibişdirīdiñ* (<< epiştirirdi) (16b/39).

/v/ erimesi: *yōmiyelē* (<< yevmiye ile) (10a/44), *dōdüm* (<< dövdü) (3a/18), *Ėmizde* (<< evimizde) (1c/66), *mēsım* (< STT mevsim < Ar. mevsim) (31a/29), *ğōdesinde* (<< gövdesinde) (15a/82).

/y/ erimesi: *bōle* (<< böyle) (1a/2), *tağsīle* (< STT taksi < Fr. taxi) (9a/139), *sōliuyom* (<< söylüyorum) (9a/46), *ğazmāla* (<< kazmayla) (15a/150), *sāmala* (<< saymayla) (1a/11), *şēde* (<< şeyde) (5b/67), *eşācıKlarımızı* (< STT eşya < Ar. eşyā') (10a/12), *ēvlīdi* (<< evliydi) (27a/81), *modādı* (< İt. moda) (28a/37), *çevirdīse* (<< çevirdiyse) (3a/32), *ğāri* (<< gayrı) (32a/27), *onbaşımiş* (<< onbaşıymış) (8a/28), *kō* (<< köy) (8c/137), *devēle* (<< deveyle) (9a/23), *içindēke* (<< içindeyken) (11b/19), *dēze* (<< teyze) (5c/247), *yazıcısıydım* (<< yazıcısıydım) (16c/41).

b) Ayın ve Hemze seslerinin Uzun Ünlüye Dönüşmesi

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Ayın: *yāni* (< STT yani < Ar. ya'ni) (21a/2), *māriFeTliydi* (< STT marifet < Ar. ma'rifet) (2a/27), *mīdem* (< STT mide < Ar. mi'de) (8b/129), *şūlunu* (< STT şuur < Ar. şu'ur) (21a/36)

Hemze: *mēzunūdum* (< STT mezun < Ar. me'zūn) (16c/41), *mēmur* (< STT memur < Ar. me'mur) (16c/57)

c) Büzülme ve Derilme (Hece Kaynaşması) Sonucunda Ortaya Çıkan Uzun Ünlüler

Bir sözcük içerisinde yan yana bulunan iki ya da dah fazla hecedeki seslerin veya iki sözcükten ilkinin son sesi ile ikincinin ilk sesinin birleşerek kaynaşması ve bunun sonucu olarak hece sayısının azalması⁶¹ olayına hece kaynaşması denir.

Büzülme örnekleri şu şekildedir: *atdımız* (<< attığımız) (1a/10), *eşşēn* (<< eşeğin) (1b/27), *dūnde* (<< düğünde) (15a/246), *dēşimine* (<< değişimine) (5c/84), *ğāmīlēn* (< STT hamile < Ar. hāmīle) (12a/117), *toprāndan* (<< toprağından) (11b/60), *māline* (< STT mahal < Ar. mahall) (6c/91), *dōm* (<< doğum) (6c/107), *ğōşa* (<< koğuşa) (16c/90), *dirēne* (<< direğine) (16c/88), *ğaldīnde* (<< geldiğinde) (16d/221), *incir_ ācına* (<< incir ağacına)

⁶¹ Korkmaz 2017: 151.

(17a/192), *decēm* (<< diyeceğim) (19a/178), *barmāmuḡ* (<< parmağımın) (20b/135), *ḡasdalīm* (<< hastalığım) (20b/148), *kütūnūn* (<< kütüğünün) (21a/20), *ḡōrun* (<< koyarım) (22a/33), *ḡırmızılīn* (<< kırmızılığını) (22a/34), *aḡḡāsında* (<< aḡaḡısında) (23a/69), *ḡeḡecēz* (<< gececeğiz) (23b/78), *mafāzālū* (< STT muhafaza < Ar. muḡāfaza) (24a/63), *ērķēḡki* (<< erkeḡinki) (24a/75), *ōrdūm* (<< ördüğüm) (25a/15), *vercēn* (<< vereceğim) (26a/18), *sāPleri* (< STT sahip < Ar. sāhib) (26a/48), *yōrdu* (<< yoḡurdu) (27a/119), *yēceK* (<< yiyecek) (27a/124).

Derilme örnekleri šu šekildedir: *beledē* (< STT belediye < Ar. belediyye) (7a/53), *dayā* (<< dayaḡı) (8b/93), *fisTī* (< STT fıstık < Ar. fustuk) (6c/121).

ç) Ünlü Ünsüz Kaynašması Sonucunda Ortaya Çıkan Uzun Ünlüler

Metinlerde tespit edilen örnekler šu šekildedir: *serilincēy_ādar* (<< serilinceye kadar) (5c/134), *hindikī_bi* (<< šimdiki gibi) (8b/83), *berāḡasında* (<< beri yakasında) (13a/17), *nerēTceḡ* (<< nereye gideceksin) (15a/38).

d) Ünlü Ünlü Kaynašması (Ünlü Birlešmesi) Sonucunda Ortaya Çıkan Uzun Ünlüler

Metinlerde tespit edilen örnekler šu šekildedir: *nōlacaḡ* (<< ne olacak) (1b/35), *nēTcen* (<< ne ediceksin) (10a/4), *šēTmiš* (<< šey etmiš) (26b/170), *amcōlu* (<< amca oḡlu) (13a/3), *bāz_ādam* (<< bazı adam) (6b/72), *cum_ērtēsūn* (<< ertesı gün) (16b/34), *ēllī_kidē* (<< elli ikide) (16b/61).

e) Alıntı Kelimelerde Ünlü Kaynašması Sonucunda Ortaya Çıkan Uzun Ünlüler

Metinlerde tespit edilen örnekler šu šekildedir: *sāT* (< STT saat < Ar. saat) (16c/85), *bukāT* (< STT vukuat < Ar. vukā‘āt) (5c/199), *māmele* (< STT muamele < Ar. mu‘amele) (17a/4).

2.1.2.2. Alıntı Kelimelerde Uzunluklar

AİKİYA’ da alıntı kelimelerdeki uzunluklar genellikle korunmuštur. Metinlerde tespit edilen örnekler šu šekildedir: *tāriḡ* (< STT tarih < Ar. tāriḡ) (6a/53), *sūlāne* (< STT sūlale < Ar. sulāle) (6b/75), *ādet* (< STT adet < Ar. ‘ādet) (6c/115), *hātıra* (< STT hatıra < Ar. hātıra) (7a/39), *minā* (< STT bina < Ar. binā) (8a/22), *esāsında* (< STT esas < Ar. esās) (1b/45), *hayālini* (< STT hayal < Ar. hayāl) (5c/252), *mīdāne* (< STT müdahane < Ar. müdahane) (16d/219), *veyāḡīT* (< STT veyahut < Ar. ve + Far. yāḡōd) (11a/5), *aḡrabā* (< STT akraba <

Ar. akribā) (11b/13), *emsā'ım* (< STT emsal < Ar. emsal) (16b/40), *mādem* (< STT madem < Ar. mādām) (16d/175), *cāhil* (< STT cahil < Ar. cāhil) (8a/20), *cāmilerin* (< STT cami < Ar. cāmi^c) (16a/7).

Çift Ünlülerin Kaynaşması Sonucunda: *sāT* (< STT saat < Ar. saat) (16c/85), *bukāT* (< STT vukuat < Ar. vukā^cāt) (5c/199), *māmele* (< STT muamele < Ar. mu^camele) (17a/4).

Ünlü ve Ünsüz Erimesi Sonucunda: *ısan* (< STT insan < Ar. insān) (15a/160), *ğāve* (< STT kahve < Ar. kahve) (3a/20).

Büzülme Sonucunda: *ırāT_ēTceη* (< STT rahat edeceksin < Ar. rahat) (10a/68).

2.1.2.3. Vurgu ve Tonlamadan Kaynaklı Uzun Ünlüler

Vurgu ve tonlamadan kaynaklı uzun ünlüler ünlemlerde uzun ünlüler, ezgiyle söylenen metinlerde uzun ünlüler ve diğer uzun ünlüler adı altında verilmiştir.

2.1.2.3.1. Ünlemlerde Uzun Ünlüler

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *yāniş_ānāma_ħā* (21a/58), *ğayınvāldem_ābō_dedi* (19a/295), *yā_tabī_erezilliK* (10a/15), *hū_dēdim_ben_de* (8b/90), *dē_gördūη_āç_gibi_şeyler_kökünden_ğöpıvıyır* (11b/41).

2.1.2.3.2. Ezgiyle Söylenen Metinlerde Uzun Ünlüler

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

m_ıśāfir_ım (< STT misafir < Ar. musāfir) (18b/11), *ğınāη* (< kınan “düğünden önce gelinlere yapılan kına yakma törenine verilen ad”) (18b/16) *o_şūη* (18b/22), *b_ıçēl_ım* (<< biçelim) (7c/133), *yayan* (<< yaya) (7c/145), *nēri* (< STT nehir < Ar. nehr) (7c/148), *b_üyüK* (7c/153).

2.1.2.3.3. Diğer Uzun Ünlüler

Bu ünlüler kaynak kişilerin söyleyiş özelliklerine bağlı olarak meydana gelen uzun ünlülerdir ve genel bir kurala bağlanamaz: *anmamışın* (<< anmamışım) (17a/108), *kāreli* (20a/29), *Fışılār* (21a/27) *ħaşlā_rız* (22a/11).

2.1.2.4. Asli Ünlü Uzunlukları (Birincil Ünlü Uzunlukları)

Türkçede uzun vokaller konusu uzun yıllardan beri Türk dilinin sorunlu alanlarından biri olagelmıştır ve bu alanda çalışan birçok araştırmacı Türkologun dikkatini çekerek bu

konuya eğilmelerine sebep olmuştur. İlk defa bu konuya Yakutça grameri üzerinden dikkat çeken araştırmacı, *Über Die Sprache Der Jakuten* adında eseri ile Otto Böhtlink olmuştur. Fakat yazıldığı dönem itibari ile Türk dilleri ve lehçeleri hakkında fazla ve kapsamlı çalışmalar yapılmadığından bu konuya bazı Türkoloji çevrelerince Türkmen Lehçesi üzerinde yapılan çalışmalara kadar şüpheyile yaklaşılmış ve son olarak Doerfer ve Semih Tezcan'ın hazırladığı Halaçca Sözlük⁶² sayesinde Halaç Türkçesinde de ünlü uzunluklarının korunduğunun ortaya çıkmasıyla bu konu üzerindeki şüpheler giderilmeye çalışılmıştır.

Türkiye’de bu konuyla ilgili en kapsamlı araştırmayı yapanlardan birisi Talat Tekin’dir. Tekin bu konu hakkındaki çalışmasında Türkmen, Yakut ve Halaç lehçeleri dışında kalan diğer Türk lehçelerinde bulunan aslî ünlü uzunluklarının kısaltmaya uğradığını ve bu kısalma sonucunda geride özellikle Oğuz grubunda çoğunlukla rastladığımız ötümlüleşme gibi fonetik izler bıraktıklarından bahseder⁶³.

STT’nde bu ünlülerin korunamadığı bir gerçektir fakat Anadolu ağızlarında düzensiz bir şekilde korunan aslî ünlü uzunlukları mevcuttur ve bu konu ile ilgili çalışmaları ise Batı Anadolu Ağızları’nda yapmış olduğu derlemeler üzerinde Zeynep Korkmaz incelemiştir. AİKİYA ağızlarında da bu tür birincil uzunluklara seyrek olarak rastlanmaktadır ve herhangi bir nedene bağlanamayan çeşitli ses olaylarının aslî ünlü uzunlukları ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Aşağıdaki tabloda yöre ağızında tespit edilen birtakım uzun ünlülere yer verilmiştir.

Tablo 2. 2. Aslî Ünlü Uzunlukları

Kumluca Ağızında Aslî Ünlü Uzunlukları	Türk Dilinde Aslî Ünlü Uzunlukları	Türkmen Türkçesinde Aslî Ünlü Uzunlukları	Yakut Türkçesinde Aslî Ünlü Uzunlukları
bèlimizde (12a/74)	bèl	biil	biil
bèş (8a/3)	bèş	bēş	bies
dağ (30a/29)	tāg	dāg	-
dēyir	tè-	diiy- ⁶⁴	die

⁶² Wörterbuch des Chaladsch (Dialekt von Xarrab)

⁶³ Tekin, T. (1995). *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*, SimurgYayımları, Ankara, 38.

⁶⁴ Çeneli, İ. (1982). “Türkmen Türkçesi Sözlüğü” TDAY Belleten s. 29-84

(8a/10)			
dörd (30b/91)	töört	döört	tüört
erken (8a/33)	ër	iir	erde
gece (6a/1)	küçe	gice	-
südünden (19a/99)	süt	süyt	üüt
yıķamış (19a/325)	-	-	-
gücüle ⁶⁵	küç	güyç	küüs
yeri (20b/136)	yër	yer	sir
yüdüķ (19a/175)	-	-	-
vër (8a/41)	bër-	bier-	ber-

2.1.3. Kısa Ünlüler

AIKIYA' da tespit edilen kısa ünlüler şunlardır: [ă], [ě], [ĩ], [ĩ], [ö], [ũ].

[ă] ünlüsü: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *çocuKlară* (7a/39), *bedduă* (< STT beddua < Far. bed + Ar. du^cā) (7b/64), *duă* (< STT dua < Ar. du^cā) (7b/76), *sarıçasu* (7b/92), *ķonyăaltına* (7b/122), *gocă_arı* (<< koca karı) (8a/10), *ăçıķ* (8a/13), *dünyă* (< STT dünya < Ar. dunyā) (8b/87), *gocă* (15a/211), *sabălă_öldu* (<< sabahleyin oldu) (16c/109), *alacă_ölan* (<< alacak olan) (17a/3), *hayătımı* (< STT hayat < Ar. hayat) (20a/11), *bazară* (< STT pazar < Far. bāzār) (15a/24).

[ě] ünlüsü: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *gelesiyě* (7b/60), *gündě* (16c/44), *vëricě_öldu* (<< verecek oldu) (18d/113).

⁶⁵ Ortaköy mahallesinden kayıtdışı derlenen kelimelerdendir.

[i] ünlüsü: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *ğarşısında* (<< karşısında) (7a/45), *masıraf* (< STT masraf < Ar. masraf) (7a/51), *altı_ayda* (7b/63), *oluncıya* (<< oluncaya) (3a/34), *āşam ĩlā* (<< akşamleyin) (13a/25), *bırağıv ĩncā* (<< bırakıverince) (13a/46), *zararĭ* (< STT zarar < Ar. zarar) (15a/4), *yazıcısı* (16c/75).

[ĭ] ünlüsü: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *evin ĭ* (7b/60), *eyĭ_olunca* (<< iyi olunca) (8a/5), *bicēz ĭ* (<< birceğızi “bir tanesi”) (12b/80), *ik ĭ* (15a/80) *ell ĭ_ki'de* (<< elli ikide) (16c/44) *ĩrāmeT* (< STT rahmet < Ar. rahmet) (16c/50), *hep ĭsini* (<< hepsini) (17a/2).

[ũ] ünlüsü: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *ķorgüteli* (7b/121), *oturũ* (<< oturur) (1b/40), *ķomũtanım* (16c/144).

[õ] ünlüsü: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *deniyõ* (<< deniyor) (1b/46), *anā_õkuluna* (<< ana okuluna) (27a/83).

Kısa Ünlülerin Oluşmasındaki Nedenler:

a) AİKİYA’da ünlü bir vokal ile biten bir kelimedenden sonra bir ünlü ile başlayan bir kelime gelirse ilk kelimenin sonundaki vokal çoğunlukla kısalmır: *kend ĭ_ Ĕmizi* (<< kendi evimizi) (17a/51), *ben ĭ anamıı* (17a/86), *ğızılçā_ācıı* (<< kızılca ağacın) (17a/196), *ik ĭ_ ay* (18d/88), *neĔdecēn* (<< ne edeceksin) (6c/124), *ğudret ĭ olan* (18e/134), *vericē_ õldu* (<< verecek oldu) (18d/113), *altı_ay* (20b/164), *eyĭ_olunca* (8a/5).

b) Akıcı ünsüzlerden olan /r/, /l/ ve yarı ünlü /y/ ünsüzleri de kısalmaya etki eden faktörlerdendir: *vuruy ĭdiler* (<< vuruverdiler) (17a/131), *oķar ĭ_ anna* (<< yukarı yanına) (17a/156), *hayātımı* (20a/11).

c) Orta hecede ünlü türemesi örneklerine AİKİYA’da rastlanır. Bu türemeler genellikle normal sürelidir fakat kısa süreli ünlü örneklerine de rastlanır: *hep ĭsini* (<< hepsini) (17a/2).

d) Türkçeye yabancı dillerden geçmiş olan bazı kelimelerin ön ve iç seslerinde türeme meydana gelir. Bu sesler genellikle kaybolmaya eğilimli kısa ünlülerdir: *ĩrāmaThĶ* (< STT rahmetlik < Ar. rahmet + T. -lik) (23a/39), *masıraf* (< STT masraf < Ar. masraf) (7a/51), *met ĭre* (< STT metre < Fr. metre) (25a/15), *ĩrenĶ* (< STT renk < Far. reng) (21a/103).

e) Açık ve vurgusuz olan son hecedeki ünlüler genelde kısadır: *zararī* (15a/4), *benī* (17a/86), *hanım ī* (26a/4), *şeyī* (28a/24), *ikisī* (28a/25), *yērinī* (25c/83), *oğar ī* (<< yukarı) (17a/156), *bazarā* (< STT pazar < Far. bāzār) (15a/24).

f) Ek fiilin 3. tekil şahıs şart ve geçmiş zaman ekleşmemiş şekilleri olan *idi*, *imiş* ve *ise* şekillerinde kaybolmak üzere olan ünlü ortaya çıkmıştır: *varīsa* (19a/93), *varīdı* (19a/203), *fākir īmiş* (26a/3), *var īmiş* (26a/6), *ney īse* (4a/10).

2.1.4. İkiz Ünlüler

STT’de ikiz ünlü söz konusu değildir ancak bu durum bazı alıntı kelimelerde karşımıza çıkmaktadır. AİKİYA’da ise bu tür durum /ğ/, /h/, /y/, /v/, [η] ve /k/ gibi bazı ünsüzlerinin kaybolması sonucunda Türkçe kelimelerde ve alıntı kelimelerde karşımıza çıkmaktadır.

AİKİYA’da tespit edilen örnekler şöyledir:

Yükselen İkiz Ünlüler

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *dōā* (< STT dua < Ar. du‘ā) (12a/58), *amcāōlu* (<< amca oğlu) (20b/185), *sounda* (<< sonunda) (30a/42), *feyziōca* (<< Feyzi Hoca) (13b/59), *nouT* (< STT nohut < Far. nuhūd) (4a/17), *haTce ānim* (<< hatice hanım) (5c/148), *neapacān* (<< ne yapıcaksın) (2b/59), *sineōmuş* (<< sine koymuş “sinmiş”) (5c/132), *ertesi ün* (<<ertesi gün) (5c/136), *muar* (<< pınar) (21a/7), *çórāotu* (<< çörek otu) (22a/6), *ğōacayıK* (<< koyacağız) (18d/77).

Eşit İkiz Ünlüler

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *gocāāricıK* (<< koca karıcık) (12b/139), *düünner* (<< düğünler) (2b/31), *cumaaşamı* (<< cuma akşamı) (4a/19), *ğaraāzan* (<< kara kazan) (2b/66), *şē edeceK* (<< şey edecek) (5c/129), *hindikiibi* (<< şimdiki gibi) (5c/132), *çocuuydu* (5c/251), *māallenin* (< STT mahalle < Ar. mahalle) (7b/113), *düünde* (<< düğünde) (4a/32), *buun* (<< bunun) (17a/63).

Alçalan İkiz Ünlüler

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *suyāēTdi* (<< suya gitti) (12b/117), *hora eçmezciK* (<< hora geçmezci “işe yaramak”) (2b/46), *ōñüe* (<< önüne) (21a/33), *souKda* (<< soğukta) (21a/96), *sāibi* (< STT sahip < Ar. sāhib) (8a/34), *müendiz* (< STT mühendis < Ar. muhendis) (19a/113), *ōñüe* (<< önüne) (21a/32).

2.1.5. Ünlü Uyumları

Ünlü uyumu, bir kelime içerisindeki ünlülerin hem çıkış yerleri hem de çıkış biçimleri bakımından uyum içerisinde olması demektir. Çıkış yerlerine göre bir kelime ilk hecesinde kalın bir ünlü ile başlayıp kalın, ince bir ünlü ile başlayıp ince devam ediyorsa kalınlık incelik uyumunu sağlıyor demektir. İkinci olarak Türkçede bir diğer uyum düzlük yuvarlaklık uyumudur. Bu uyum sözcüğün ağızdan çıkış biçimine göre ortaya çıkan bir uyumdur. Türkçe’de düz ünlüden sonra düz ünlüler, yuvarlak ünlülerden sonra ise düz-geniş ya da dar-yuvarlak ünlüler gelir⁶⁶.

2.1.5.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

AİKİYA’ya bakıldığı zaman sözcüklerin genel olarak kalınlık incelik uyumunu sağladığını söyleyebiliriz. Öyle ki STT’de uyuma aykırı bazı ek ve edatların AİKİYA’da uyum sağladıkları görülür.

Kalınlık incelik uyumu ile ilgili belirlenen tespitler şöyledir:

a) AİKİYA’da ana yardımcı eylem olan *-i*’den ortaya çıkan *-iken* zarf-fiil biçimi kalınlık incelik uyumuna uyar: *ōraşırkan* (<< uğraşırken) (1c/59), *ğızıқан* (<< kızken) (15a/211).

Aynı şekilde *-iken* zarf-fiil ekinin yöre ağzına has kullanımı olan *-ka*, *-ke* ve *-kana*, *-kene*’li şekillerinin de kalınlık incelik uyumuna girdiği görülür: *ğılarkā* (<< kılarken) (1b/33), *ğatarıka* (<< katarken) (5c/204), *baқarқana* (<< bakarken) (21a/31), *oynar ĩka* (<< oynarken) (23c/96), *ūrādılırka* (<< uğurlanırken) (25a/155), *ayrılırқana* (<< ayrılırken) (16c/124), *ālarıka* (<< ağlarken) (15a/40), *durarҚa* (<< dururken) (11b/14).

b) AİKİYA’da *-ki* eki kendinden önceki kelimenin ünlüsüne göre uyuma girer: *ğarşıdāki* (<< karşıdaki) (1a/21), *sōraқı* (<< sonraki) (1b/33), *altındāki* (23a/47), *yaPmāyır kī* (<< yapmıyor ki) (24a/153).

c) *-i* ek fiili görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şart çekimlerinde kalınlık incelik uyumuna uyar: *yogudu* (<< yok idi) (2a/1), *varısa* (<< var ise) (2a/5), *var ĩdi* (<< var idi) (19a/203), *zorudu* (<< zor idi) (20b/61), *ufağıdı* (<< ufak idi) (21a/39), *sālamlarımız* (<< sağlamlarmış) (27a/16), *arқadaşımıdı* (9a/4), *adamıdı* (16c/83).

d) Yöre ağzında ekleşmiş biçimde ortaya çıkan *ile* edatının ses değişmesi yoluyla meydana gelen şekilleri olan *+la*, *+ula*, *+üle*, *+nan*, *+na* da kalınlık incelik uyumuna uyar: *hayvanla* (19a/126), *ōnlarla* (19a/131), *altın ıla* (19a/292), *ğalīb ıla* (20a/8), *yōrd ıla* (<<

⁶⁶ Karaağaç, G. (2013). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara, 34.

yoğurt ile) (20b/61), *ğaşıla* (<< kaşıkla) (22a/62), *arabasınna* (<< arabasıyla) (24a/30), *adam_ıla* (32a/7), *daş_ıla* (3a/18), *bubañ_ıla* (16d/169).

e) Şimdiki zaman eki olan *-yor* eki düzleşerek ve incelerek kalınlık incelik uyumuna girer: *girmēyir* (<< girmiyor) (19a/70), *örtiniyeler* (<< örtünüyorlar) (19a/175), *seriliyi* (<< seriliyor) (19a/184), *besleniyir* (<< besleniyor) (21a/127).

f) *i-* vermek tasviri tezlik fiili de kalınlık incelik uyumuna uyar: *alivımış* (< alıvermiş) (17a/97), *bolarıvidi* (< bolarıverdi) (19a/300), *salıvidi* (< salıverdi) (20b/196), *ğativı* (< katıverir) (21a/87), *anladıvirān* (< anlatıvereyim) (26a/1), *yapıvın* (< yapıverin) (28a/47).

g) STT’de kalınlık incelik uyumu sağlamayan bazı Türkçe ve alıntı kelimeler yöre ağzında uyuma girer: *hangı* (<< hangi) (28a/34), *hanı* (<< hani) (17a/173), *ataş* (<< ateş) (6a/3).

e) Yöre ağzında Arapça ve Farsçadan alıntılanmış kelimelerin ilerleyici ve gerileyici benzeşme yoluyla kalınlık incelik uyumuna uyduğu görülür:

1. İlerleyici Benzeşme Yoluyla

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *mesele* (< STT mesela < Ar. meselā) (1a/15), *vakıt* (< STT vakit < Ar. vakt) (2a/16), *dünye* (< STT dünya < Ar. dunyā) (2a/17), *bāşuş* (< STT bahşış < Far. bahşış) (2b/53), *ezeninde* (< STT ezan < Ar. ezān) (3a/13), *āmaT* (<< Ahmet) (5c/240), *meken* (< STT mekan < Ar. mekān) (7a/26), *sülēmen* (<< Süleyman) (23a/33), *sayasına* (< STT sayesinde < Far. sāye) (19a/88), *peyde_der* (< STT peyda eder < Far. peydā) (20b/161), *ğuvaThı* (< STT kuvvet < Ar. kuvvet) (21a/147), *rāmaTlıla* (< STT rahmet < Ar. rahmet) (23a/68), *bāça* (< STT bahçe < Far. bağ-çe) (24a/3), *düggencinin* (< STT dükkan < Ar. dukkan) (19a/268), *mezellē* (< STT mezar < Ar. mezār) (15a/91).

2. Gerileyici Benzeşme Yoluyla

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *dene* (< STT tane < Far. dāne) (3a/8), *lekin* (< STT lakin < Ar. lākin) (16d/150), *halva* (< STT helva < Ar. halvā) (6c/119), *maraklıyın* (< STT merak < Ar. merāk) (19a/39), *heniFe* (<< hanife) (8b/790), *asas* (< STT esas < Ar. esās) (19a/96), *teze* (< STT taze < Far. tāze) (19a/159).

3. İlerleyici - Gerileyici Benzeşme Yoluyla

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *cenēze* (< STT cenaze < Ar. cenāze) (18c/32), *barabar* (< STT beraber < Far. berāber) (28b/81), *tedēvi* (< STT tedavi < Ar. tedāvī) (26b/141), *cezeēvi* (< STT cezaevi < Ar. cezā'+ T. ev) (9a/1), *terezi* (< STT terazi < Far. terāzi) (18a/1).

Kalınlık-İncelik Uyumunun Bozulması

1. Şimdiki zaman eki düzleşme ve incelmeye uğramadığı zamanlarda kalınlık incelik uyumuna uymaz: *bişiriyodum* (<< pişiriyordum) (18d/61), *biçiyoy* (<< biçiyorsun) (6a/20), *sürüyodu* (<< sürüyordu) (6a/26).

2. STT'de de aykırı şekilde kullanılan kelimeler yöre ağzında da aykırı bir biçimde kullanılmıştır: *gardeşim* (<< kardeşim) (18c/25), *hani* (< ET kanı) (15a/53).

3. Yöre ağzında bazı alıntı kelimeler aslını korumuştur: *mecbur* (< STT mecbur < Ar. mecbūr) (24a/126), *evlāda* (< STT evlat < Ar. evlād) (15a/43), *hālīme* (< STT hāl < Ar. hāl) (15a/194).

2.1.5.2. Düzlük Yuvarlaklık Uyumu

a) STT'de uyuma girmeyen bazı kelimelerin yöre ağzında uyuma girdiği görülür: *motura* (< STT motor < Fr. moteur) (16d/171), *pambık* (< STT pamuk < Far. panbuk) (10a/30), *çamır* (<< çamur) (6a/5), *doğdur* (< STT doktor < Fr. docteur) (16c/99), *horaz* (< STT horoz < Far. hurūs) (26a/42), *yāmır* (<< yağmur) (5c/179), *hamırını* (< STT hamur < Ar. hamir) (28b/81), *yavıryı* (21a/122), *babiç* (< STT pabuç < Far. pābōş) (18d/74).

b) AİKİYA'da şimdiki zaman eki olan *-yor* düzleşerek düzlük yuvarlaklık uyumunu çoğunlukla sağlar: *çıktıyı* (<< çıkıyor) (26b/160), *dēniyimiş* (<< deniyormuş) (27a/28), *güleşdiriyir* (<< güreştiriyor) (27a/39).

c) Yöre ağzında şu alıntı kelimelerde düzlük yuvarlaklık uyumunu sağlanmışır: *gabıl* (< STT kabul < Ar. kabūl) (26a/111).

ç) Yöre ağzında *i-* ek fiilinin görülen ve öğrenilen geçmiş zaman kullanımlarında hem ekleşmiş hem de ekleşmemiş şekilleri düzlük yuvarlaklık uyumuna uyar: *dūnūdū* (<< düğün idi) (27a/36), *zorudu* (<< zor idi) (20b/61).

d) Yöre ağzında *ile* son çekim edatı düzlük yuvarlaklık uyumuna uyar: *üzüm_üle* (10a/43), *dūn_üle* (15a/202).

2.1.6. Ünlü Değişmeleri

2.1.6.1. Art Ünlülerin İncelmesi

AİKİYA'da tespit edilen örnekler şu şekildedir:

/a/ > [á], /e/: *çenteli* (<< çantalı) (5c/234), *sēbi* (< STT sahip < Ar. sāhib) (18c/40), *ná gadar* (<< ne kadar) (6a/37), *meselá* (< STT mesela < Ar. mesela) (6b/80), *cumē* (< STT cuma < Ar. cum^a) (6c/90) *rádyo* (< STT radyo < Fr. radio) (7a/27), *bene* (<< bana) (7a/42), *dene* (< STT tane < Far. dāne) (5b/39), *biráz* (9a/84), *devám* (< STT devam < Ar. devām)

(9a/138), *cezâ* (< STT ceza < Ar. ceza) (10a/3), *hale* (< STT hala < Ar. hālā) (2a/23), *sene* (<< sana) (19a/4), *antállada* (<< Antalya'da) (19a/12), *özgerde* (< STT rüzgar < Far. rüzgār) (21a/27), *normel* (< STT normal < Fr. normal) (21a/105).

/ɯ/ > [í], /i/: *çalışıyirdin* (<< çalışıyordu) (7a/9), *yatıyir* (<< yatıyor) (7b/69), *çıkıyı* (<< çıkıyor) (4a/6), *sapıyir* (<< sapıyor) (5c/240), *misir* (< STT mısır < Ar. misr) (16c/88), *yığín* (<< yığın) (8b/55).

/o/ > [ó], /ö/: *napiyóñúz* (<< ne yapıyorsunuz) (9a/33), *satıyóS* (<< satıyoruz) (9a/74), *édiyóru* (<< ediyor) (9a/138), *óteller* (< STT otel < Fr. hôtél) (10b/80), *kámyónuñ* (< STT otel < Fr. camion) (6c/91).

/u/ > [ú], /ü/: *napiyóñúz* (<< ne yapıyorsunuz) (9a/33), *vücütümden* (< STT vücut < Ar. vücūd) (12b/157).

2.1.6.2. Ön Ünlülerin Kalınlaşması

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

/e/ > [á], /a/: *zával* (< STT zeval < Ar. zevāl) (6a/36), *sámaḥ* (< STT zeval < Ar. semāh) (6c/97), *ğardaşıydı* (<< kardeşiydi) (6c/94), *ğuvatlı* (< STT kuvvet < Ar. kuvvet) (17a/46), *dávamlı* (< STT devam < Ar. devām) (8c/148), *işTá* (<< işte) (21a/15).

/i/ > [í], /ı/: *nişanlısı* (< STT nişan < Far. nişān) (7a/6), *fâyız* (< STT nişan < Ar. fā'iz) (9a/93), *yāní* (21a/2), *çīynama* (<< çiğneme) (18d/68), *bıçmeye* (6a/1).

/ü/ > [ú], /u/: *súlálá* (< STT sülale < Ar. sülāle) (7a/41), *túnel* (< STT tünel < Fr. tunnel) (6a/46).

2.1.6.3. Geniş Ünlülerin Darlaşması

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

/a/ > /ı/, [ĭ]: *orĭya* (<< oraya) (2a/8), *ğısıĭlarına* (<< kasıklarına) (18e/129).

/a/ > [á] : *yuká* (<< yufka) (9a/122), *oráya* (5b/59).

/e/, [é] > /i/: *şeydin* (<< şeydi) (3a/17), *értesi gün* (3a/32), *béş* (7a/2), *né* (2a/21), *şĭydir* (<< şeydir) (7a/18), *béline* (2b/44), *seferbirlik* (< STT seferberlik < Ar. sefer + Far. ber+lik) (5c/89), *yimēni* (<< yemeğini) (10a/50), *bindirividiler* (<< bindiriverdiler) (10a/69), *şiyler* (<< şeyler) (11a/5), *tenikeye* (<< teneke) (31a/37), *domatısi* (< STT domates < Rum. domates) (4c/58), *yindi* (<< yendi) (19a/80), *nisi* (<< nesi) (15a/123).

/e/ > [ĕ]: *ölesĕ* (<< ölesiye) (11b/34).

/o/ > [ô], /u/ : *öndan* (10b/83), *ördan* (<< oradan) (17a/82), *doğdur* (< STT doktor < Fr. docteur) (5c/86), *dikiyör* (7c/109), *motur* (< STT doktor < Fr. moteur) (6a/25), *suvan* (<< soğan) (8c/145), *ğuvanda* (<< kovanda) (21a/52), *ğuvacân* (<< kovacağım) (15a/154).

/ö/ > /ü/: *düveri'miş* (<< dövermiş) (25c/64).

2.1.6.4. Dar Ünlülerin Genişlemesi

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

/i/ > /e/, [ê] : *kéyersiñ* (<< giyersin) (2a/14), *életiriz* (<< iletiriz) (5b/68), *verilmēyir* (<< verilmiyor) (10a/7), *bēzim* (<< bizim) (19a/96).

/i/ > /ü/: *münübüsler* (< STT minibüs < Fr. minibüs) (9a/145).

/u/ > /o/, [ô]: *bórdan* (<< buradan) (10a/26), *bôğdayımızı* (<< buğdayımızı) (5b/68), *móhtar* (< STT muhtar < Ar. muhtār) (6b/68), *isTanbol'da* (19a/65), *dōāla* (< STT dua < Ar. duʿā) (19a/92), *dōvaK* (<< duvak) (19a/94), *yonanisdan* (<< Yunanistan) (6a/43), *yokarıya* (5c/154).

/u/ > /a/ : *furallar* (<< vururlar) (2b/54).

/ü/ > /ö/ : *böyüK* (<< büyük) (5c/126), *yörüyör* (<< yürüyor) (5b/55), *böyüTdü* (<< büyüttü) (5b/87), *övey* (<< üvey) (19a/145), *hökümeT* (< STT hükümet < Ar. hükümet) (19a/256).

/ü/ > /e/: *ölünmeyo* (<< ölmüyor) (6a/57).

2.1.6.5. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

/a/ > /o/ : *fısdon* (< STT fistan < Rum. fistan) (2b/48), *bobaları* (<< babaları) (15a/32).

/a/ > /u/ : *buba* (<< baba) (19a/95).

/a/ > [â]: *ōrâşcân* (<< uğraşacaksın) (11b/34).

/ı/ > [î]: *ğĤvāmla* (< STT kıvam < Ar. kıvām) (4c/68).

/ı/ > /u/ : *hurūnda* (< STT fırın < Rum. fırın) (2b/37), *ğardaşdur* (<< kardeştir) (6a/41), *buçā* (<< bıçağı) (13a/11).

/i/ > /u/ : *bāşuş* (< STT bahşiş < Far. bahşiş) (2b/53).

/i/ > [î]: *mîşāFirim* (< STT misafir < Ar. musāfir) (19a/101).

/i/ > /ü/: *münübüsler* (< STT minibüs < Fr. minibus) (9a/140).

2.1.6.6. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

/o/ > [â] : *tâPraK* (<< toprak) (11b/29), *ğâyulur* (<< koyulur) (28b/86), *bidânlara* (< STT bidon < Fr. bidon) (4c/62), *ğavânozlarda* (< STT kavanoz < Rum. kavanoz) (21a/103).

/o/ > /a/: *ilîman* (< STT limon < Rum. limon) (28b/61), *branşiT* (< STT bronşit < Fr. bronchite) (15a/17), *çabanlarıñ* (< STT çoban Far. çübân) (13a/29).

/ö/ > [ê], /e/: *çêz* (<< çöz) (10b/86).

/u/ > /a/: *toplâyır* (<< topluyor) (13a/22).

/u/ > /ı/ : *ğabî* (<< kabuğu) (24a/144), *çaPıT* (<< çaput) (31b/87), *pamıK* (< STT pamuk < Far. panbuk) (10a/8), *babıcıñ* (< STT pabuç < Far. pāpōş) (23d/152), *ğarpız* (< STT karpuz < Far. harbüz) (23a/26), *yāmırlar* (<< yağmurlar) (10a/21), *hamır* (< STT hamur < Ar. hamir) (10a/57), *tapıda* (<< tapu) (15a/108).

/u/ > /ı/: *davîlla* (< STT davul < Ar. tabl) (4a/9), *oğyoz* (<< okuyoruz) (5c/117), *çîvala* (<< çuvala) (5c/203), *tavîK* (<< tavuk) (8b/49), *soğîvidılar* (<< sokuverdiler) (8b/60), *yîmurta* (<< yumurta) (8b/118), *okîdî* (<< okudu) (10a/76), *ğabîK* (<< kabuk) (19a/159).

/ü/ > [î], /i/: *düşTüñ mîydü* (<< düştün müydü) (2b/51), *yüzîne* (<< yüzüne) (19a/168), *fasille* (< STT fasulye < Rum. fasulye) (4a/17), *mahsîlleri* (< STT mahsul < Ar. mahsül) (5b/58), *sîvariymiş* (< STT süvari < Far. sevār) (5c/83), *öldî* (18c/23), *sözünî* (8b/115), *dîşmüş* (<< düşmüş) (9a/41), *gînde* (<< günde) (9a/139), *şîkür* (< STT şükür < Ar. şukr) (15a/7), *mîlk* (< STT mülk < Ar. mulk) (15a/58).

2.1.7. Ünlü Yutulması

AİKIYA’da bazı fonetik sebepler dolayısıyla iç seslerde ünlü yutulması örneklerine rastlanır. Tespit edilen başlıca ünlü yutulmaları şu şekildedir.

1. Konuşma dilinde ünlü ile biten bir kelimedenden sonra ünlü ile başlayan bir kelime gelirse iki kelimenin aynı hece içerisinde söylenmesi durumu ortaya çıkmaktadır ve bu durumda iki ünlü çarpışarak biri yutulmaktadır: *dokuma_şi* (<< dokuma işi) (6a/16), *bāz_adam* (<< bazı adam) (6b/72), *cum_akşamından* (6c/87), *göñüll_îşe* (8b/112), *cezēvi* (< STT cezaevi < Ar. ceza + T. ev) (9a/1), *nē_delim* (<< ne edelim) (19a/117), *daTl_oğsun* (<< tatlı olsun) (18b/18), *ik_üç* (15a/51).

2. AİKİYA'da birden fazla heceye sahip olan sözcüklerde akıcı olan ünsüz ile akıcı, sızıcı veya patlayıcı ünsüzlerden biri arasında bulunan ünlüler genellikle yutulma eğilimindedir: *hağgeT* (< STT hakikat < Ar. hakikat) (8c/135), *bişceK* (<< pişicek) (10a/27), *daşcaK* (<< taşıcak) (10a/27), *ileridēdi* (<< ilerideydi) (11b/12), *daKKa* (< STT dakika < Ar. dakika) (9a/145), *yanna* (<< yanına) (15a/84).

3. Arapçadan dilimize geçmiş bazı alıntı kelimelerde ayın ünsüzünün iki vokal arasında kaybolması sonucunda ünlünün biri kaynaşarak düşmüş ve diğer ünlü uzamıştır: *sāt* (< STT saat < Ar. sâ'at) (10b/90).

4. Orta hecede bulunan düz-geniş, dar-düz ve dar-yuvarlak ünlüler vurgusuzluktan dolayı düşer: *yanna* (<< yanına) (9a/86), *televzonumu* (< STT televizyon < Fr. television) (19a/252), *vasTalarla* (< STT vasıta < Ar. vāsita) (5b/75).

2.1.8. Ünlü Türemesi

Seslerin özelliklerine ve birbirleriyle birleşme şartlarına bağlı bazı sebepler dolayısıyla ön, iç ve son seste ünlü ve ünsüz türemesi biçiminde ortaya çıkan ses hadisesine⁶⁷ denir. Ünlü türemeleri ön, iç ve son seste olmak üzere üç şekilde ortaya çıkar. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Ön Seste Türeme

/l/ ve /i/ türemesi: /l/, /r/ ve /ş/ gibi ünsüzlerle başlayan alıntı kelimelerde daha sık karşılaşılan bir durumdur. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *irezilik* (< STT rezil < Ar. rezil) (6a/33), *ıramazan* (< STT ramazan < Ar. ramazan) (20b/46), *ırātım* (< STT rahat < Ar. rahāt) (15a/248), *ırāmaTlıK* (< STT rahmet < Ar. rahmet) (23a/6), *ireceb* (< STT recep < Ar. receb) (23a/68), *irāzi* (< STT razı < Ar. rāzī) (19a/270), *ilēnde* (< STT leğen < Far. legen) (3a/18), *ilāzım* (< STT lazım < Ar. lazım) (9a/84), *İrenK* (< STT renk < Far. reng) (21a/103), *ileşberlig* (< STT rençber < Far. renc-ber) (25c/69), *inar* (< STT nar < Far. nār) (3a/3), *ilıman* (< STT limon < Rum. limon) (28b/61), *ireçel* (< STT reçel < Far. reçel) (4c/64), *ilaf* (< STT laf < Far. lāf) (15a/63).

/e/ türemesi: *erezil* (< STT laf < Ar. rezil) (19a/253).

/ö/ türemesi: *örüzğarda* (< STT rüzgar < Far. rüzgâr) (5b/36).

İç Seste Türeme

⁶⁷ Korkmaz, 2017 : 209.

/l/ ve /i/ türemesi: *masıra^F* (< STT masraf < Ar. masraf) (19a/263), *ğatıran* (< STT katran < Ar. katrān) (20b/225), *sitres* (< STT stres < İng. stres) (21a/2), *kıraliçe* (< STT kraliçe < Sl. kraliçe) (21a/57), *inilēyi* (<< inliyor) (21a/73), *patıron* (< STT patron < Fr. patron) (23a/22), *metire* (< STT metre < Fr. mètre) (23a/53), *kompile* (< STT komple < Fr. complet) (16b/25), *yalıñız* (7c/161), *tekırar* (< STT tekrar < Ar. tekrār) (3a/33), *Sékizen* (<< seksen) (19a/1), *sıçıramış* (<< sıçramış) (19a/243).

/ü/ türemesi: *üçüre^T* (< STT ücret < Ar. ucret) (10a/75), *ömürüm* (< STT ömrüm < Ar. ömr) (19a/72).

Son SesteTüreme

hemi (< STT hem < Far. hem) (6c/108).

2.1.9. Ünlü Birleşmesi (Ünlü Kaynaşması, Ünlü Çarpışması)

Kelime içinde veya iki kelime arasında iki ünlünün yanyana gelmesi olayıdır. Ünlü çarpışması kelime içinde iç ünlü (internal hiatus) ve kelimeler arasında (external hiatus) olarak meydana gelir⁶⁸. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

a) Türkçe Kelimelerde Ünlü Birleşmesi

bōle (<< bu+ile) (10b/88), *ğırmızılın_ almasın* (<< kırmızılığını almasın) (22a/34), *çorbasın_ ederiz* (<< çorbasını ederiz) (22a/53), *şōle* (<< şu+ile) (20b/40), *hōra* (<< şu+ara) (11a/7), *bōrdan* (<< bu+aradan) (1c/55), *bōllarda* (<< bu+aralarda) (24a/20), *olları* (<< o araları) (24a/65), *nāla* (<< ne asıl) (16b/39), *nolduñ* (<< ne oldun) (16c/93), *ik_üç* (<< iki üç) (31a/14), *berākasında* (<< beri+ yakasında) (13a/17), *nīdērin* (<< ne+ ederim) (13a/28), *şōrda* (<< şu+ arada) (13b/72).

b) Alıntı Kelimelerde Ünlü Birleşmesi

bukā^T (< STT vukuat < Ar. vuķu^cāt) (5c/119), *sāt* (< STT saat < Ar. sa^cat) (7a/35).

2.2.Ünsüzler

2.2.1. Ünsüz Türleri

Antalya İli Kumluca İlçesi ve yöresi Ağızları'nda tespit edilen ünsüzler şu şekildedir:

/b/, /c/, /ç/, [Ç], /d/, /đ/, /f/, [F], /g/, /ğ/, [ğ], /h/, [h], [h̄], /j/, /k/, [k], [K], [K], /l/, [l̄], [l̄], /m/, /n/, [n̄], /p/, [P], /r/, [r̄], /s/, [S], /ş/, /t/, [T], /v/, /y/, [y], /z/, [Z] ünsüzleridir. Bu ünsüzlerden /b/, /c/, /ç/, /d/, /f/, /g/, /ğ/, /h/, /j/, /k/, /l/, /m/, /n/, /p/, /r/, /s/, /t/, /v/, /y/, /z/ STT'de kullanılan ünsüzler ile aynı özelliktedirler.

⁶⁸ Karaağaç, 2018 : 832.

2.2.1.1. Normal Boğumlanmalı Ünsüzler

[đ] ünsüzü: Ötümlü, süreksiz diş-dişeti⁶⁹ ünsüzüdür. Yöre ağzında sık olarak kullanılan bir ünsüz değildir. Kalın ünlülerle hece kurulduğu zaman inceliğini koruduğu yerlerde bu işaretle gösterilmiştir. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

İç seste: *baTđaniyesi* (< STT battāniyye < Ar. battāniyye) (6a/22), *kalđıryı* (<< kaldırıyor) (19a/134), *ğadđar* (< STT kadar < Ar. kadar) (6a/30), *ğaynadđıy* (<< kaynatıyor) (3a/34), *haTđē* (< STT hatta < Ar. hattā) (13b/56).

[ğ] ünsüzü: Süreksiz, ötümlü bir art damak ünsüzüdür. Yöre ağzında işlek olarak kullanılan bir ünsüzdür. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Ön seste: *ğorsuñ* (<< koyarsın) (18e/139), *ğaldırısıñ* (<< kaldırırsın) (6c/126), *ğaTdiğ* (<< katdık) (7a/2), *ğaTlan* (<< katlan) (7a/4), *ğaraca_āçTan* (<< Karaca ağaçtan) (7a/8), *ğurbanlīmız* (< STT kurban < Ar. kurbān) (7a/10), *ğızım* (7a/18), *ğıbirdanamān* (<< kıpırdanamam) (15a/19), *ğabāyeti* (< STT kabahat < Ar. kabāhat) (15a/30), *ğader* (< STT kader < Ar. kader) (15a/100), *ğo* (<< koy) (26b/166), *ğavırısıñ* (<< kavurursun) (22a/57), *ğarpız* (< STT karpuz < Far. harbūz) (23a/24), *ğaraltı* (24a/102), *ğadir* (24a/91).

İç seste: *çalğılar* (27a/57), *çocuğlara* (28a/41), *doğdur* (< STT doktor < Fr. docteur) (29b/56), *başğa* (30a/11), *yazğı* (19a/199), *tagviyēlerin* (< STT takviye < Ar. takviye) (21a/151), *tabağlara* (22a/52), *bağlava* (22a/52), *toprağdan* (24a/114), *yanğın* (11a/1).

Son seste: *çabiğ* (<< çabuk) (26a/88), *accığ* (<< azıcık) (4c/58), *kırg* (6c/106), *ufağ* (20b/165), *yaPdığ* (28a/1), *çoğ* (28b/53), *buçuğ* (30b/90), *çığcağ* (<< çıkacak) (24a/103), *ğaldığ* (24a/111), *çarığ* (5c/106).

[ğ] ünsüzü: Ötümlü, süreksiz ön damak⁷⁰ ünsüzüdür. Bölge ağzında işlek olarak kullanılan bir ünsüz türü değildir. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Ön Seste: *ğadar* (< STT kadar < Ar. kadar) (19a/21), *ğárdeşi* (<< kardeşi) (19a/149), *ğaTliyen* (< STT katiyen < Ar. kat^ciyyen) (17a/114), *ğabahaT* (< STT kabahat < Ar. kabāhat) (5c/127).

İç Seste: *örüzğarda* (< STT rüzgar < Far. rüzgār) (5b/36).

⁶⁹ Atmaca, 2017 : 87.

⁷⁰ Atmaca, 2017 : 88.

[g] ünsüzü: Süreksiz, ötümlü, orta damak ünsüzüdür. /ö/ ve /ü/ ünlülerinin yarı kalınlaşmış biçimleriyle aynı hecededir⁷¹. Yöre ağzında kullanım işlek kullanılan bir ünsüz değildir. Metinlerde bir örnek tespit edilmiştir: *gözel* (15a/192).

[h] ünsüzü: Sızıcı ve hırıltılı bir damak ünsüzüdür. Kalın ünlülerle hece kurar. Yöre ağzında işlek olarak kullanılmaz. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *halıñ* (12a/33), *hazırla* (12a/32).

[ħ] ünsüzü: Ötümsüz, sızıcı, dip damak ünsüzüdür. İşlek kullanılan ünsüzlerden biridir. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Ön seste: *hasili* (< STT hasıl < Ar. hāsıl) (15a/204), *hayrolu* (<< hayrı olur) (19a/52), *hani* (17a/61), *halı* (15a/208), *horda* (<< orada) (15a/211), *hayvana* (< STT hayvan < Ar. hayvan) (19a/131), *havtayâ* (15a/223), *hocası* (< STT hoca < Far. hāce) (16a/11), *harçlıK* (16c/50).

İç seste: *ahıraTda* (< STT ahiret < Ar. āhiret) (15a/261).

Son seste: *Allah* (15a/203).

[k] ünsüzü: Genellikle iç seslerde karşımıza çıkan ötümsüz, sızıcı bir ünsüzdür. İşlek kullanılan ünsüzlerden değildir. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

İç Seste: *kâhya* (< STT kahya < Far. kedhüdā) (6b/79), *silahım* (< STT silah < Ar. silah) (16c/131).

[k] ünsüzü: Ötümsüz, süreksiz bir art damak ünsüzüdür. Art damak vokalleriyle hece oluşturur. Yöre ağzında kullanımı işlek görülür. AİKİYA'da tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Ön seste: *kaıT* (7a/5), *kırK* (7a/15), *komporosür* (< STT kompresör < Fr. compresseur) (15a/150), *kusuru* (15a/162), *kaldırdım* (16b/20), *komutanım* (16c/47).

İç seste: *ğardaşçıklarımın* (<< kardeşçiklerimin) (15a/20), *yaçada* (15a/59), *çıkarıb* (15a/67), *bakarın* (<< bakarım) (15a/166), *galkıvıdımı* (<< kalkıverdiğimi) (15a/230), *adamağıllı* (5c/134), *altındağı* (23a/47), *çıkarız* (5a/10), *oğudum* (5b/96).

Son seste: *yok* (24a/5), *bırağ* (15a/190), *furacağ* (<< vuracak) (15a/217).

[l] ünsüzü: Sürekli, akıcı, dış-eti ve ön damak ünsüzüdür. Bölge ağzında sık görülen bir ünsüz değildir. Art ünlülerle hece kurulduğu zaman inceliğini koruduğu yerlerde bu işaretle gösterilmiştir. AİKİYA'da tespit edilen örnekler şu şekildedir:

⁷¹ Atmaca, 2017 : 88.

Ön Seste: *lokumdur* (< STT lokum < Ar. hulkūm) (16d/183).

İç seste: *ifan* (<< yılan) (20b/136), *gofásderle* (21a/19), *pi'akada* (< STT plaka < İt. placca) (18c/52), *gaybo'du* (16c/129), *heraldá* (16d/221).

Son seste:

[ŋ] ünsüzü: Geniz-damak-diş ünsüzüdür. Bölge ağızında karakteristik bir kullanıma sahiptir ve oldukça sık bir şekilde kelime köklerinde, II. tekil iyelik ve şahıs eklerinde ayrıca ilgi ekinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Örnekler şöyledir:

İç seste: *diKdiñ mi* (<< diktin mi) (29b/103), *şeyiñi* (1b/33), *durdurduñ müdu* (21a/142), *barmāñla* (<< parmağınla) (22a/81), *ğoñşu* (24a/167), *zeñgin* (25c/69), *düñür* (4a/16), *kafañda* (< STT kafa < Ar. kafa) (21a/2), *öñüne* (3a/11).

Son seste: *çocuñ* (<< çocuğun) (18e/151), *sıñmacāñ* (<< sığınmacağım) (15a/23), *arabañ* (29b/71), *ölünñ* (<< ölünün) (29b/103), *arınıñ* (21a/23), *doldurusuñ* (22a/76), *gızılca_ācıñ* (<< Kızılcaağaç “yer adı”) (23a/5), *gırarsıñ* (23c/86), *gınāñ* (<< kınan) (18b/16).

[f] ünsüzü: Sürekli, akıcı, titrek ve ötümlü bir ön damak⁷² ünsüzüdür. Yöre ağızında işlek kullanılan bir ünsüz değildir. İç seslerde kullanımı daha sık görülmektedir. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

İç seste: *kıpıñayın* (<< kıpırđıyorum) (27a/8), *tañasıydı* (6b/67), *uğurlañın* (12a/4).

2.2.1.2. Zayıf Boğumlanmalı Ünsüzler

Bu ünsüzler ünsüz yutulması ve ünsüz erimesinden önceki aşamada bulunan ünsüzlerdir. Yöre ağızında tespit edilen zayıf boğumlanmalı ünsüzler şu şekildedir: [j], [ŋ], [y], [ç], [ñ].

[y] ünsüzü: Kullanım sıklığı iç seste daha fazla görülen bir ünsüz türüdür. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

İç seste: *aşşe* (1c/62), *āñni* (< STT aynı < Ar. aynı) (1c/56), *zēñtin* (23a/42), *pēñniri* (4c/54), *çīñnama* (<< çigneme) (18d/68), *ameliyēTli* (< STT ameliyat < Ar. ameliyyāt) (15a/1), *būyday* (<< buğday) (15a/189), *dēyince* (16c/80), *sēyreK* (16d/207), *dīyillere* (<< diyorlar ya) (5a/4).

Son seste: *niy* (< ne) (1c/64), *deyi* (< diye) (2b/69), *köylü* (8c/144), *şey* (28b/92).

⁷² Atmaca, 2017 : 90.

[r] ünsüzü: AİKİYA' da tespit edilen örneklerde son ses ve iç seste kullanımı daha sık görülür. Örnekler şu şekildedir:

Ön seste: *rüzgara* (< STT rüzgar < Far. rüzgār) (1a/16).

İç seste: *atafşın* (1a/20), *gēdiyōruz* (<< gidiyoruz) (1a/12), *alıfşın* (21a/140), *çocuğlāřna* (26a/13), *gelişdiK* (16b/33), *oluşsa* (16c/106).

Son seste: *atılış* (1a/6), *yaPmāyiř* (28b/66), *āriř* (<< ağrır) (15a/10), *umuyoy* (15a/255), *vēriyollar* (16c/104), *gāTmēyiř* (<< gitmiyor) (16d/225), *duymuřlāř* (5c/185), *düreleniviyoş* (13a/17).

[ŋ] ünsüzü: Son seste kullanımı daha fazla görülür. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Son seste: *olsuŋ* (16c/71), *saoluŋ* (16c/78).

[j] ünsüzü: İç seste kullanımı daha fazla görülmektedir. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

İç seste: *gumjuca* (28b/67), *maşzeme* (< STT malzeme < Ar. mālēzime) (22a/77), *olmassa* (<< olmazsa) (23a/32), *daTl_oşsun* (<< tatlı olsun) (18b/18).

[h] ünsüzü: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

İç Seste: *caşilin* (<< cahilim) (19a/3), *şehir* (7a/37).

2.2.1.3. Yarı Ötümlü Ünsüzler

[K] ünsüzü: /k/ ile /g/ arasında bulunan sızıcı, yarı ötümlü, süreksiz bir ünsüzdür. İç ve son seste kullanımları tespit edilmiştir. Metinlerden elde edilen örnekler şu şekildedir:

İç seste: *öKsüz* (5a/13), *eKli* (7b/132), *göKyüzü* (6a/44), *yēmeKlerini* (26a/56), *gerçeKden* (21a/2), *eKmeK* (21a/21), *çeKme* (21a/19), *diKdiKlerinde* (23a/25), *çaltılıbüKde* “Kumluca’da bulunan bir yer adı” (23a/68), *yüKlü* (17a/211).

Son seste: *göçerdiK* (5a/2), *ēkerdiK* (5a/11), *gēderdiK* (<< giderdik) (6a/6), *yeteneK* (21a/91), *yēdiK* (21a/21), *şrenK* (< STT renk < Far. reng) (21a/103), *böyüceK* (<< büyükcek) (22a/60), *gāderdiK* (23a/50), *tüveK* (< STT tüfek < Far. tufeng) (4a/7), *verdirmediK* (16a/16).

[F] ünsüzü: /v/ ile /f/ arasında, yarı ötümlü, sürekli, sızıcı bir diş dudak ünsüzüdür. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Ön seste: *Farketmēyir* (28b/84), *FaKaT* (25c/68), *FapriKa* (< STT fabrika < İt. Fabbrica) (4c/85), *Faydası* (< STT fayda < Ar. fāide) (16a/11).

İç seste: *seFer* (< STT sefer < Ar. sefer) (32a/27), *teleFon* (< STT telefon < Fr. telephone) (19a/250), *tarafda* (< STT taraf < Ar. taraf) (21a/11), *uFalarsıñ* (22a/24), *haFTa* (< STT hafta < Far. hefte) (4a/1), *deFderler* (< STT defter < Ar. defter) (16a/5).

Son seste: *hafif* (< STT hafif < Ar. hafif) (28a/1), *herif* (25c/68).

[Ç] ünsüzü: /c/ ile /ç/ arasında ötümsüz, süreksiz-patlayıcı bir diş eti-ön damak ünsüzüdür. AİKİYA' da tespit edilen örnekler şu şekildedir:

İç seste: *geÇmiş* (21a/107), *gäÇdiK* (24a/97), *saÇma* (23d/152).

Son seste: *böñgeÇ* (23a/60), *heÇ* (<< hiç) (4c/52), *kerpiÇ* (5c/132).

[T] ünsüzü: /t/ ile /d/ ünsüzleri arasında süreksiz, yarı ötümlü bir diş-dişeti ünsüzüdür. Çoğunlukla iç ve son seste görülür. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Ön seste: *Takıvillardı* (<< takıverirlerdi) (4a/31).

İç seste: *böyüTdü* (<< büyüttü) (5a/13), *traKTörle* (< STT traktör < Fr. tracteur) (5b/21), *geşTi* (<< geçti) (5b/22), *fisTıg* (6a/8), *keresTe* (< STT kereste < Far. kerastî) (6a/27), *gēTmedim* (<< gitmedim) (8b/171), *isTerseñ* (6a/39), *dāTdı* (<< dağıttı) (6b/68), *yēTmişlere* (27a/22), *gāTdi* (29b/81), *kaPaTmış* (21a/92), *başlaTdı* (23a/1), *eyiTmen* (<< eğitmen) (24a/92), *ōreTmen* (24a/99).

Son seste: *hayaT* (< STT hayat < Ar. hayat) (5a/1), *devleT* (< STT devlet < Ar. devlet) (6a/34), *menT* (< STT bent < Far. bend) (23a/37), *çıkarT* (27a/20), *damaT* (28b/73), *yāhiT* (< STT yahut < Far. yāhōd) (23a/53), *pir'keT* (< STT biriket < Fr. Briquette) (25a/1), *ganaT* (< kanat) (21a/80), *dörT* (5c/100).

[S] ünsüzü: /s/ ile /z/ arasında bulunan yarı ötümlü, sürekli-sızıcı bir diş-diş eti ünsüzüdür. AİKİYA' da tespit edilen örnekler şu şekildedir:

İç seste: *yapışmaSsa* (28b/90), *anlayamaSsıñ* (21a/90), *bilemeSsıñiz* (24a/139), *isdemeSse* (19a/121).

Son seste: *biS* (17a/24), *tnaS* (5b/35).

[K] ünsüzü: /k/ ile /ğ/ arasında süreksiz, yarı ötümlü bir arka damak ünsüzüdür. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Ön seste: *Kara* (5b/27).

İç seste: *yoKTu* (5a/13), *yumaKlaşma* (21a/62), *hazırlıKlı* (21a/82), *oKlāyla* (22a/46), *paKmaya* (22a/67), *gaKmış* (<< kalkmış) (26a/64).

Son seste: *seracılıK* (5a/15), *çocukluK* (5a/13), *baK* (6a/14), *ğalıK* (<< kalmış) (6b/79), *olaraK* (9a/134), *ufalandıK sıra* (22a/25), *başladıK* (22a/38), *olcaK* (22a/68), *çabıK* (23b/78), *ğıvramācaK* (23b/85), *yıgıdıK* (25a/26), *ortaK* (15a/189), *bıraKTıK* (5a/11).

[P] **ünsüzü:** /p/ ile /b/ arasında yarı ötümlü, süreksiz-patlayıcı bir çift dudak ünsüzüdür. AİKİYA’da tespit edilen örnekler şu şekildedir:

İç seste: *toPladıKları* (23a/43), *yaPdı* (23a/56), *kePcēle* (< STT kePçe < Far. kePçe) (28b/86), *hePisi* (15a/195), *ğaPcī* (24a/126), *doPdolu* (25c/66), *sāPları* (< STT sahip < Ar. sâhib) (26a/51), *faPriKası* (< STT sahip < İt. fabbrica) (4c/70), *çaPıdım* (< çaputum) (19a/100), *toPlanırdı* (6a/11).

Son seste: *toP* (6a/17), *toplayıP* (6a/38), *buluP* (21a/155), *ıslāP* (22a/21), *oluP* (22a/27), *dolaP* (19a/260), *ceP* (16c/54), *çoraP* (< STT çorap < Far. cūrāb) (5c/110).

Tablo 2. 3. Ünsüzler

	Süreksiz			Sürekli											
				Sızıcı			Yarı Sızıcı			Akıcı					
	Ötümlü	Yarı Ötümlü	Ötümsüz							Ötümlü	Yarı Ötümlü	Ötümsüz	Ötümlü	B urun A kıcıları	Ağız Akıcıları
Yanaklı				TitreK	Nefesli										
Çift Dudak	b	P	p									m			
Damak- Dudak															
Diş- Dudak		F	F		F										
Diş-Dişeti	d, đ	T	t		S	s						n	l, r	, r	y

Diş eti - Ön Damak					Ş	Ş	c					
Ön Damak	g, ğ	K	K									
Orta Damak	g											
Arka Damak	ğ	Ķ	ķ			h			ŋ			
Dip Damak						h						

2.2.2. Ünsüz Uyumu

Türkçe kelimelerde ötümlü ünsüzlerden sonra ötümlü, ötümsüz ünsüzlerden sonra ötümsüz ünsüzler gelerek ses değeri bakımından birbirine yaklaşı⁷³. Buna ünsüz uyumu denir. Türkçe çoğunlukla bu kurala uyar fakat yöre ağzında bu kurala uymayan kelimeler de tespit edilmiştir ve ünsüz uyumu iki başlık altında incelenecektir:

a) Kelime İçerisinde Ünsüz Uyumunun Bozulması

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *ğaçaĶ* (< kaçak) (9a/4), *kölgede* (<< ET gölgede) (10a/14), *depeye* (<< tepeye) (9a/106), *işde* (<< işte) (5b/20), *daşmış* (<< taşmış) (5c/177), *görümçenin* (12b/122), *enişdeyi* (12b/122).

b) Eklerde Ünsüz Uyumunun Bozulması

1. Yapım Eklerinde Ünsüz Uyumsuzluğu

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *cināyeTcīdi* (9a/2), *aşcılıĶ* (8c/147), *dilençilik* (9a/61), *işcilī* (<< işçiliği) (28a/4), *ğuşcu* (28b/70), *galēyçi* (<< kalaycı) (19a/289), *çifciliK* (5b/19), *yetişdiriyor* (5b/92).

1. Çekim Eklerinde Ünsüz Uyumsuzluğu

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *unuTdum* (9a/2), *duTdu* (9a/61), *yavaşca* (17a/162), *yavaşca* (17a/162), *ğa'rişdir* (<< karıştır) (1b/52), *yetişdi* (3a/6), *aşdı* (3a/6), *geşdñ* (<< geçtiğin) (5b/62), *vaqıdı* (<< vakti) (2a/22).

⁷³ Özçelik, Saadettin ve Erten, Münir. (2005). *Türkiye Türkçesi Dilbilgisi*, Diyarbakır, 59.

2.2.3. Ünsüz Değişmeleri

1. /b/ > /v/ **değişmesi:** Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:
VvV *buvamgil* (<< babamgil) (10a/70).
2. /ç/ > /c/ **değişmesi:** Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:
#ç > #c *cizmeleri* (3a/11).
3. /ç/ > /ş/ **değişmesi:** Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:
#ç > #ş *şamıñ* (<< çamın) (19a/159).
VçK > VşK: *uşcağlar* (<< uçacaklar) (25a/115), *vazgeşdim* (<< vazgeçtim) 30b/105, *āşlardan* (<< ağaçlardan) (30b/77).
ç# > ş# *üş* (27a/36), *kaş* (27a/33).
4. /p/ > /b/ **değişmesi:** Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:
#p > #b: *bişiyö* (<< pişiyor) (6a/3), *bazar* (< STT pazar < Far. bāzār) (16b/33), *begmez* (<< ET pekmez) (3a/27).
5. /ş/ > /h/ **değişmesi:** Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:
#ş > #h: *hindi* (<< şimdi) (16b/39).
6. /t/ > /d/ **değişmesi:** Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:
#t > #d: *daşcaK* (<< taşıcak) (10a/27), *dilki* (30a/44).
7. /ğ/ > /v/ **değişmesi:** Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:
VğV > VvV: *sovar* (<< soğur) (22a/49), *düversiy* (<< döğersin) (Mavikent), *suvanla* (<< soğanla) (27a/124), *savol* (<< sağol) (16c/78).
8. /k/ > /t/ **değişmesi:** Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:
ëtmeK (<< ekmek) (8b/60), *çetdñ_ipe* (<< çekdiğin ipe) (19a/168), *ayıtlayıve* (<< ayıklayıver) (18d/64).
9. /k/ > /p/ **değişmesi:** Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:
depme (<< tekme) (8b/65).
10. /t/ > /ç/ **değişmesi:** Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:
#t > #ç: *çencereye* (< STT tencere < Ar. tancara) (18d/78).

2.2.4. Ses Olayları

Bir sesin nitelikleri ve nicelikleri itibariyle başka bir ses haline gelmesi ve bu yeni oluşan şeklin kalıcılığını devam ettirmesidir. Değişmede bir devir kapanır bir devir açılır. Örneğin Eski Türkçenin sona ermesi Orta Türkçe devrinin başlaması gibi. Değişim

artzamanlıdır, zemin ve süreç farklıdır. Ses değişmelerinin temelinde ses hadiseleri vardır. Türk dilinde ses değişmelerine değil ses hadiselerine bağlı değişiklikler vardır⁷⁴.

2.2.4.1. Ötümlüleşme

Ötümlüleşme ötümsüz ünsüzlerin kendi karşılığı olan ötümlü hâle değişmesi durumudur. Kumluca Ağızları'nda da ötümlüleşme ön, iç ve son ses olmak üzere oldukça sık karşılaşılan ses hadiselerindedir.

1. /ç/ > /c/ değişmesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#ç > #c *cizmeleri* (3a/11), *ciziP* (<< çizip) (20a/7).

ç# > c# *genc* (8a/32).

KçV > KcV *turuncu* (< STT turunç < Far. turunç) (4c/68).

2. /f/ > /v/ değişmesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

VfV > VvV: *nāzivin* (<< Nazif'in) (23d/143), *tüveKleri* (< STT tüfek < Far. tufeng) (9a/39), *sever* (< STT sefer < Ar. sefer) (28b/68), *taravı* (< STT taraf < Ar. taraf) (25b/3), *ķavası* (<< kafası) (19a/14), *mesave* (< STT mesafe < Ar. mesafe) (16c/127).

VfK > VvK: *ķavta* (< STT hafta < Far. hefte) (4c/70), *ķivT* (< STT çift < Far. cuft) (19a/74).

3. /f/ > [F] değişmesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

VfK > VFk: *haFTa* (24a/38), *sınıFdan* (8a/1).

VfV > VFV: *mustaFa* (<< Mustafa) (7b/85), *teleFon* (< STT telefon < Fr. telephone) (21a/11).

#f > #F: *Faprika* (< STT fabrike < İt. fabbrica) (4c/85).

f# > F#: *naziF* (23d/146), *ķeşiF* (11b/32).

4. /k/ > /g/ değişmesi: Kumluca Ağızları'nda ön, iç ve son seste sık kullanılan bir değişmedir. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#k > #g *ķişi* (<< kişi) (1a/14), *ķeder* (5b/36), *ķePķe* (< STT kePķe < Far. kePķe) (15a/150).

KgV *esgi* (2a/1).

KkK > KgK *zēvgli* (<< zevkli) (21a/1).

k# > g# *beķig* (<< beķik) (2a/18), *eKmeg* (<< ekmek) (6a/3).

5. [ķ] > [ġ] değişmesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

⁷⁴ Dr. Öğr. Üyesi Emine Atmaca'nın *Karşılaştırmalı Oğuz Lehçeleri* adlı yüksek lisans dersinin notlarından faydalanılmıştır.

#k̄ > #ğ̄ *ğılark̄a* (<< kılarken) (1b/33), *ğaydırTdırıvıdım* (<< kaydırırverdim) (1b/47), *ğarışdırdığdan* (<< karıştırdıktan) (4c/73), *ğız* (5c/173), *ğucaña* (<< kucağına) (2b/52), *ğuyu* (<< kuyu) (2b/55), *ğaveyi* (< STT kahve < Ar. kahve) (3a/20), *ğum* (3a/30), *ğanar_oturu* (<< kanıyor) (10a/39), *ğatarız* (<< katarız) (4b/48), *ğanaT* (<< kanat) (21a/80).

KğV *ğosğoyu* (<< koskoyu) (3a/33), *doğdur* (< STT doktor < Fr. docteur) (5c/84), *ufağlar* (3a/3).

k̄# > ğ# *çocuğ* (1c/65), *çoğ* (3a/1), *yoğ* (4c/86), *sıcağ* (3a/1), *adamcığ* (5c/242).

6. /k/ > [K] değişmesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

VkK > VKK *ineKler* (5c/107), *kesinliKle* (8a/10), *diKme* (1a/7).

k#>K# *çeliK* (1a/1).

7. /k̄/ > [K̄] değişmesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

k̄#>K̄# *açıK̄* (8a/10).

VK̄K *bacaK̄da* (8a/12), *tıraK̄dör* (< STT traktör < Fr. tracteur) (10a/12), *ğarınıK̄larımızın* (<< karıncıklarımızın) (10a/40), *yoK̄muş* (1a/14).

KK̄V *arKağda* (10a/47).

VK̄V *vaK̄ıT* (< STT vakit < Ar. vakt) (10a/2).

8. /s/ > /z/ değişmesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#s > #z *zeroş*⁷⁵ (< STT sarhoş < Far. ser+hoş), *zebze* (< STT sebze < Far. sebze) (4c/51), *zoba* (< STT soba < Mac. szoba) (19a/326), *zini* (< STT sini < Far. sīnī) (19a/301), *zigara* (< STT sigara < İsp. cigaro) (18d/81), *zebeP_olman* (15a/89), *zopası* (<< sopası) (5c/149).

s# > z# *herkez* (23d/144), *domatiz* (< STT domates < Rum. domates) (22a/3), *müendiz* (< STT mühendis < Ar. muhendis) (19a/113).

VsK > VzK *ğıbrızlı* (<< Kıbrıslı) (10a/63).

VsV > VzV *Sékizen* (<< seksen) (19a/1).

9. /t/ > /d/ değişmesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#t > #d *daş* (12a/71), *deperdiK* (10a/31), *daTlı* (<< tatlı) (28b/93), *daTlı_oğsun* (<< tatlı olsun) (18b/18), *daşıyacağ* (<< taşıyacak) (6c/113).

VtV > VdV *eridirler* (<< eritirler) (4b/47).

KtV > KdV *mendi* (< STT bent < Far. bend) (23a/46), *ğösdermediler* (<< göstermediler) (4a/35) *boşaldırdıK̄* (10a/36), *müşderilerim* (< STT müşteri < Ar. müşteri) (19a/82), *aşdı* (<< açtı) (3a/6), *deFderler* (< STT defter < Ar. defter) (16a/5).

⁷⁵ KDDK

t# > #d *dörd* (25c/95).

10. /t/ > [T] değişmesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

t# > T# *bayaT* (10a/52)

KTV *enişTesi* (< STT enişte < Far. anguşte) (15a/237), *çalışTımızda* (9a/30).

11. /p/ > /b/ değişmesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#p < #b *bazarlıK* (<< pazarlık) (23c/103), *bişirēn* (<< pişireyim) (4a/16), *badılcan* (< STT patlıcan < Ar. bādincān) (4c/57), *barnānı* (<< parmağını) (18b/10), *babiç* (< STT pabuç < Far. pābōş) (18d/74), *bazara* (< STT pazar < Far. bāzār) (3a/8).

VpV > VbV *hebisini* (<< hepsini) (3a/13), *şaKba* (< STT şapka < Rus. şapka) (7b/111).

12. /p/ > [P] değişmesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#p > # P *çoraP* (< STT çorap < Far. curāb) (7b/103).

VpV > VPV *aPış* (1a/4).

VpK > VPK *diPlomasını* (< STT diploma < İt. diploma) (19a/43).

13. /ş/ > /z/ değişmesi: Metinlerde tespit edilen örnek şu şekildedir:

VşV > VzV: *ğizī* (<< kışı) (4c/50).

Ulamanın Etkisiyle Ortaya Çıkan Ötümlüleşme

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *sıcağ_olmaz* (3a/1), *ayıb_olmasın* (9a/92), *çoğ_āladım* (<< çok ağladım) (9a/127), *çabıg_alışıyır* (28b/62), *borc_êTdim* (25c/93), *tākib_êTdim* (17a/134), *ölüb_oturumūmuşun* (17a/153), *fısTıg_êkerdi* (6a/8), *böyüg_öldümdan* (11b/37), *kemiğ_erimesi* (20b/229).

2.2.4.2. Ötümsüzleşme

1. #b > #p hadisesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *pirkeT* (< STT biriket < Fr. briquette) (25a/3), *püsgüüTdür* (< STT bisküvi < Fr. biscuit) (16d/183).

2. /b/ > /P/ hadisesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#b > #P: *Puçak* (<< bıçak) (9a/88).

VbK > VPK: *FaPrika* (< STT fabrika < İt. fabbrica) (4c/85).

3. /c/ > /ç/ hadisesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

KcV > KçV: *gumarçīmiş* (<< kumarcıymış) (10a/55), *pençerelerimizi* (< STT pencere < Far. pencere) (17a/53), *görümçenin* (12b/122).

#c > #ç: *çeket* (< STT ceket < Fr. jaquette) (7b/103).

4. /d/ > /t/ hadisesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#d > #t: *tomatiz* (< STT domates < Rum. domates) (5b/25).

5. /z/ > /s/ hadisesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

VzK > VsK: *temmusdā* (< STT temmuz < Ar. temmūz) (8b/53).

#s > #z: *seytin* (< STT zeytin < Ar. zeytin) (3a/16).

z# > s#: *bis* (5a/8), *ıs* (<< az) (8b/78).

6. /z/ > [S] hadisesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#z > #S: *sēkiS* (8a/35), *esaS* (< STT esas < Ar. esās) (8b/82), *biS* (5a/1), *otuS* (9a/770), *aS* (<< az) (5c/216).

VzK > VSK: *geçemeSsiñ* (23a/78).

7. /v/ > /f/ hadisesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#v > #f: *furallar* (<< vururlar) (2b/54).

8. /v/ > [F] hadisesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#v > #F: *Furuyon* (<< vuruyorum) (8b/61).

VvV > VFV: *şeFiklîne* (<< şevikliğine) (10a/30), *taFana* (<< tavana) (20b/231).

v# > F#: *alaF* (<< alev) (16c/89).

9. /g/ > /k/ hadisesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#g > #k: *kēyellerdi* (<< giyerlerdi) (4a/31), *kölgeye* (22a/32).

2.2.4.3. Süreklileşme

Süreksiz ünsüzlerin sürekli ünlülere dönüşmesi hadisesi süreklileşmedir. Süreklileşme kendi içerisinde “sızıcılaşma” ve “akıcılaşma” olarak ikiye ayrılmıştır.

2.2.4.3.1. Sızıcılaşma

1. #g > #c sızıcılaşması: Sık karşılaşılan bir ses hadisesi değildir. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *cavır okuması* (8a/6).

2. f > v sızıcılaşması: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

VfK > VvK: *çivti* (< STT çift < Far. cuft) (8b/68), *havta* (< STT hafta < Far. hefte) (21a/129).

VfV > VvV: *mîsāvīr* (< STT misafir < Ar. müsāfir) (8b/81), *tüveK* (< STT tüfek < Ar. tufeng) (4a/5).

3. /k/ > /h/ sızıcılaşması: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#k > #h: *haç* (<< kaç) (31a/33).

4. /ç/ > /ş/ sızıcılaşması: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

VçK saşlı (<< saçlı) (8a/16), *geşTi* (<< geçti) (11b/27).

KçK *genşlimizde* (<< gençliğimizde) (5a/2), *ölşTüñ* (<< ölçtün) (8b/67), *gülünşlü* (<< gülünçlü) (85/95), *ilaşlı* (< STT ilaç < Ar. ilāc) (8b/119).

ç# > ş#: *üş* (16a/10), *güşde* (<< güçde) (23c/106), *geş* (<< geç) (10a/42), *aşmuş* (<< açmış) (21a/26), *ğaş* (<< kaç) (12b/140).

#ç > #ş şünkü (< STT çünkü < Far. çün ki) (28b/69).

5. /ş/ > /h/ sızıcılışması: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#ş > #h: *hurasına* (<< şurasına) (18e/131).

6. /b/ > /v/ sızıcılışması: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

VbV > VvV: *buvacīm* (<< babacığım) (10a/3).

7. /f/ > /h/ sızıcılışması: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#f > #h: *haTmanayı* (1c/62), *hurūnda* (<< fırında) (2b/37), *hoturafa* (< STT fotoğraf < Fr. photographie) (7a/35).

8. /v/ > /h/ sızıcılışması: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#v > #h: *hurduğları* (<< vurdukları) (2b/64).

VvV > VhV: *ohala* (<< ovala) (31a/51).

9. /ğ/ > /v/ sızıcılışması: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

VğV > VvV: *doval* (8b/119), *sōvar* (<< soğur) (22a/49), *suvan* (<< soğan) (22a/56).

2.2.4.3.2. Akıcılaşma

1. VğV>VyV: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *deyil* (<< değil) (2a/16), *üyüüdür* (<< öğütür) (8b/56), *éyiTmene* (8a/2), *eyer* (<< eğer) (17a/120), *dāya* (<< dağa) (12a/1).

VğK > VyK *buydaydan* (6c/85), *deynē* (<< değneği) (1a/10), *çīynama* (<< çigneme) (18d/67).

2. /h/ </y/ : Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

VhV > VyV: *tayin* (<< tahin) (8b/81), *sāyilden* (< STT sahil < Ar. sāhil) (9a/86).

3./v/ > /m/: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#v > #m: *mefāT_ēTdi* (<< vefat etti) (27a/17), *mar* (<< var) (12a/57).

VvV > VmV: *yumarlar* (<< yuvarlar) (20b/153).

4. /t/ > /l/: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

KtV > KIV: *aslıma* (< STT astım < Fr. asthme) (15a/14).

2.2.4.4. Sürekli Ünsüzler Arasındaki Değişmeler

1. /l/ > /n/: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#l > #n: *nezzeTli* (< STT lezzet < Ar. lezzet) (28b/53).

VIV > VnV: *sülāneme* (< STT sülale < Ar. sülāle) (6b/75).

2. /n/ > /l/: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#n > #l: *laylon* (< STT naylon < İng. nylon) (7b/94), *loḥuT* (< STT nohut < Far. nahōd) (6c/118).

VnV > VIV: *dölümüse* (<< dönümse) (30a/17), *vitamili* (< STT vitamin < Fr. vitamine) (20b/105).

VnK > VIK: *filcanın* (< STT fincan < Ar. fīncān) (20b/130).

3. /r/ > /l/: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#r > #l: *leşber* (< STT rençber < Far. rençber) (8b/50).

VrV > VIV: *güleş* (7b/119), *alımız* (<< arımız) (8b/131), *bilader* (< STT birader < Far. birader) (25c/94), *küle* (<< küreği) (5c/213).

VrK > VIK: *ilmiK* (<< irmik) (18c/56).

4. /m/ > /n/, [ŋ]: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

VmK > VŋK: *goñşumuz* (<< komşumuz) (19a/182).

5. /b/ > /m/: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#b > #m: *menT* (< STT bent < Far. bend) (23a/37), *muna* (<< buna) (15a/108), *mināsi* (< STT bina < Ar. binā) (8a/22).

6. /h/ > /K/: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

h# > k#: *tesbiK* (<< Ar. tesbih) (9a/88).

2.2.4.5. Süreksizleşme

1./j/ > /c/: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

#j > #c: *cibi* (< STT jip < İng. jeep) (24a/25), *cava* (<< java) (16d/176), *candarma* (< STT jandarma < İt. gendarmerie) (5c/192).

VjV > VcV: *bicamaca* (< STT pijama < Fr. pyjama) (16c/69), *bagaca* (< STT bagaj < Fr. bagage) (9a/142).

KJV > KcV: *pancur* (< STT panjur < Fr. abat-jour)⁷⁶.

2. #y > #g: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *gāne* (<< yine) (8a/8).

3. /h/ > /t/: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

⁷⁶ KDDK

VhK > VtK: *muTdarı* (< STT muhtar < Ar. muhtār) (17a/3), *tatdaları* (< STT tahta < Far. tahte) (15a/142), *mutTaçlıKla* (<< muhtaçlıkla) (15a/200).

2.2.5. Ünsüz Benzeşmesi

İç seste yan yana bulunan iki ünsüzün ya da aynı kelime içerisinde aralıklı bulunan iki ünsüzün birbirini etkileyerek kendisine benzetmesi hadisesine denir.

2.2.5.1. İlerleyici Benzeşme

Kelime içindeki seslerden biri kendinden sonra gelen sesi çıkış yeri ya da biçimi yönünden etkileyerek tamamen veya kısmen kendine benzetmesine⁷⁷ denir.

a) Tam Benzeşme: Kelime içindeki bir sesin niteliği ve boğumlanma noktası bakımından yanındaki veya aralıklı bulunan⁷⁸ sesi kendine benzetmesi olayıdır. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

/nl/ > /nn/ : *yarannıK* (<< yaranlık) (24a/68), *dünneri* (<< düğünleri) (6c/81), *hindikinner* (<< şimdikiler) (2a/22), *görsünner* (<< görsünler) (2a/22).

/ly/ > /ll/ : *fasille* (< STT fasulye < Rum. fasulye) (4a/17), *millara* (< STT milyar < Fr. milliard) (7b/117).

/rn/ > /nn/: *dınnaqlarımın* (<< tırnaklarımın) (12b/157), *ğannı* (<< karnı) (12a/94).

/şy/ > /şş/: *eşşāsı* (< STT eşya < Ar. eşyā) (28a/48).

/şh/ > /şş/: *meşşurdur* (< STT meşhur < Ar. meşhur) (28b/67).

/sl/ > /ss/: *assan* (<< aslan) (15a/56).

b) Yarım Benzeşme: Kelime içindeki bir sesin niteliği ve boğumlanma noktası yönünden yanındaki ya da aralıklı bulunan sesi⁷⁹ kendine kısmen benzetmesidir.

2.2.5.2. Gerileyici Benzeşme

Kelime içindeki seslerden biri kendinden önce bulunan sesi çıkış yeri veya biçimi bakımından etkileyerek kısmen ya da tamamen kendine benzetmesine⁸⁰ denir.

a) Tam Benzeşme Kelime içindeki bir sesin niteliği ve boğumlanma noktası bakımından yanındaki veya aralıklı bulunan⁸¹ sesi kendine benzetmesi olayıdır. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

⁷⁷ Karaağaç, 2018 : 189.

⁷⁸ Korkmaz, 2017 : 90.

⁷⁹ Korkmaz, 2017 : 90.

⁸⁰ Karaağaç, 2018 : 189.

⁸¹ Korkmaz, 2017 : 90.

/zsl/ > /ssl/ : *isTemessin* (10b/92), *ğurumassa* (<< kurumazsa) (22a/31), *ğomassağ* (<< koymazsan) (22a/62),

/rl/ > /ll/ :Yöre ağzında en sık karşılaşılan benzeşme örneklerinden biridir: *kéyeller* (<< giyerler) (4a/31), *çökeriller* (<< çökertirler) (12a/18), *ğatallardı* (<< katarlardı) (12a/41), *yèlleri* (<< yerleri) (25b/42), *deller* (<< derler) (28a/4), *duvalları* (<< duvarları) (25c/61), *develelle* (4a/4), *talla* (<< tarla) (15a/51), *killi* (<< kirli) (20a/23).

/ls/ > /ss/: *ğassa* (<< kalsa) (18d/110), *şarT_ossun* (<< şart olsun) (18d/110).

/ts/ > /ss/: *yassin* (<< yatsı) (3a/13).

/ny/ > /yy/: *almayyalının* (<< Almanyalının) (15a/141).

/hs/ > /ss/: *māssül* (< STT mahsül < Ar. mahsul) (5b/23).

/ht/ > /tt/: *ittiyācı* (< STT ihtiyaç < Ar. ihtiyāc) (5b/70).

b)Yarım Benzeşme: Kelime içindeki bir sesin niteliği ve boğumlanma noktası yönünden yanındaki ya da aralıklı bulunan sesi⁸² kendine kısmen benzetmesidir. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

/nb/ > /mb/: *ambar* (< STT ambar < Far. anbar) (25b/30).

2.2.6. Ünsüz Benzeşmezliği

Bir sözcükte yan yana ya da birbirine yakın duran ve boğumlanma özellikleri yönüyle birbirinin aynısı veya benzeri olan iki sestem birinin kendi boğumlanma noktasını ötekenden ayırarak başka bir ünsüze dönüşmesi olayına⁸³ ünsüz benzeşmezliği (Aykırılışma)⁸⁴ denir. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

/rl/ > /ll/ : *leşber* (< STT rençber < Far. rencber) (8b/50), *alımız* (<< arımız) (8b/131), *küle* (<< küreği) (5c/213), *güleş* (<< güreş) (7b/119).

/nl/ > /ll/ : *dölümüse* (<< dönümse) (30a/17), *lohuT* (< STT nohut < Far. nahöd) (6c/118), *laylon* (< STT naylon < İng. nylon) (7b/94).

2.2.7. Ünsüz İkizleşmesi

Kelime içinde iki ünlü arasında bulunan bazı ünsüzlerin ikizleşmesi⁸⁵ olayıdır. Genel olarak STT’de rastlanmayan bir ses olayıdır fakat ağızlarda bazı örneklerine rastlanır.

⁸² Korkmaz, 2017 : 90.

⁸³ Korkmaz, 2017 : 91.

⁸⁴ Saadettin Özçelik (2002) “Aykırılışma Terimi, Tanımı ve Örneklerinin Tasnifi Üzerine” adlı makalesinde aykırılışma teriminin bu ses olayı için daha doğru bir terim olacağını belirtmiştir.

⁸⁵ Karağaç, 2018 : 488.

Çoğunlukla sayı isimlerinde sistemli bir şekilde Doğu Grubu ağızlarında karşımıza çıkar⁸⁶.

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

a) Ötümsüz Ünsüzler Arasında Meydana Gelen İkizleşmeler

/ʃ/ > /ʃʃ/ : *aşşada* (<< aşağıda) (25c/81), *döşşedi* (<< döşedi) (5c/134), *eşşēn* (<< eşeğin) (1b/27), *döşşē* (<< döşeği) (2a/19).

b) Ötümlü Ünsüzler Arasında Meydana Gelen İkizleşmeler

/c/ > /cc/: *güccūK* (<< küçük) (20b/134).

/m/ > /mm/: *emme* (< STT ama < Ar. ammā) (2b/40).

/l/ > /ll/: *abilla* (<< abla) (8b/90), *çille* (< STT çile < Far. çille) (17a/15).

2.2.8. Ünsüz Tekleşmesi

Dilimize yabancı dillerden geçen bazı kelimelerin iç seslerinde bulunan çift ünsüzlerden birinin düşmesi⁸⁷ olayıdır. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *ğuvaTlı* (< STT kuvvet < Ar. kuvvet) (17a/46), *hākından* (< STT hak < Ar. hakk) (20b/271).

2.2.9. İkiz Ünlülerin Tekleşmesi

İç seste, özellikle de alıntı kelimelerde, yan yana bulunan, boğumlanma noktaları bakımından aynı olan iki sestten birinin düşmesi olayıdır. AİKİYA'da tespit edilen örnek şu şekildedir: *sāt* (< STT saat < Ar. saat) (16c/85).

2.2.10. Ünsüz Düşmesi

Sözcüklerin ön, iç ve son seslerinden herhangi birinin çeşitli sebeplerden yitirilmesi olayına ses düşmesi denir⁸⁸. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Ön Seste Ünsüz Düşmesi

özgerde (< STT rüzgar < Far. rüzgār) (21a/27).

İç Seste Ünsüz Düşmesi

sepiyoñ (<< serpiyorsun) (8b/68), *anos* (< STT anons < Fr. annonce) (8c/146), *hāk* (< STT halk < Ar. halk) (28b/54), *atmış* (<< altmış) (25c/58), *nouT* (< STT nohut < Far. nahōd)

⁸⁶ Karahan, 2014 : 32.

⁸⁷ Korkmaz, 2017: 225.

⁸⁸ Korkmaz, 2017 :208.

(4a/17), *kağ* (<< kalk) (19a/119), *yānış* (<< yanış) (21a/58), *godular* (<< koydular) (17a/2), *geçler* (<< gençler) (6a/58), *çifçilig* (<< çiftçilik) (16b/18).

Son Seste Ünsüz Düşmesi

dürüs (< STT dürüst < Far. durust) (25a/4), *köşde* (< STT köşk < Far. kuşk) (19a/202), *dos* (< STT dost < Far. düst) (19a/272), *ayıtlayıve* (<< ayıklayıver) (18d/64).

2.2.11. Ünsüz Türemesi

Seslerin özelliklerine ya da birbirleri ile ilgili birleşme şartlarına göre sözcüklerin ön, iç ve sonuna ünlü gelmesi olayına denir⁸⁹. Yöre ağızında ünsüz türemesi örneklerine genellikle yabancı kelimelerde rastlanır. Boğumlanma noktaları zayıf olan /h/, /y/ ses türemeleri kelime başında ve içinde, diş ünsüzü /n/ ve dudak ünsüzü /m/ türemesi ise son seste meydana gelmektedir.

2.2.11.1 Ön Seste Ünsüz Türemesi:

Türkçe Kelimelerde

hōlecēkenden (<< öylece iken) (12a/5).

hōle (<< öyle) (1c/57).

hurda (<< orada) (7c/164).

hālayı (<< ağlaya) (15a/44).

hōtede (<< ötede) (15a/95).

hordan (<< oradan) (12a/22).

Kelime başı #h sesi Türkçe kelimelerde /k/, /g/, /p/, /s/, /y/ gibi ünsüzlerin #h sesine dönüşmesi sonucu, yansıma kelimelerde ve ön türeme olarak karşımıza çıkmaktadır⁹⁰. AİKİYA'da genellikle kelime başı #h ünsüzü ön türeme olarak tespit edilmiştir. Yöre ağızında ünsüz türemeleri ile ilgili sıklıkla karşılaşılan bir durum ise ön seste bazı ikilemelerde ortaya çıkan türemelerdir. Bu türeme şeklinde ilk kelimenin başına bir ünsüz getirilerek ikinci bir kelime oluşturulur ve bu şekilde kullanılır⁹¹: *ekin mēkin* (28a/33), *ölür mōlürsem* (19a/217), *al'tın maltın* (17a/110).

⁸⁹ Korkmaz, 2017 : 241.

⁹⁰ Gülsevin, G. (2001). "Türkiye Türkçesi Ağızlarında #h Sesi Üzerine" *TDAY-Belleten*, s. 129

⁹¹ Bu konu hakkında Vecihe Hatipoğlu (1981) *Türk Dilinde İkileme* adlı eserinde bu konuyu ayrıntılı bir şekilde işlemiştir ve bu ikilemelerin anlamı pekiştirme ve güçlendirme görevi gördüğünü, aynı zamanda bu durumun Türkçenin yaratım gücünden kaynaklandığını belirtmiştir.

Yabancı Kelimelerde

havlu (< STT avlu < Yun. avlu) (12a/1).

hükelâyıdım (< STT ukala < Ar. ʿukala) (13a/2).

halete (< STT alet < Ar. ʿalet) (20b/235).

2.2.11.2. İç Seste Ünsüz Türemesi

/y/ türemesi: Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *ismāyil* (< İsmail) (23a/7), *ayile* (< STT aile < Ar. ʿa'ile) (21a/104), *fāyız* (< STT faiz < Ar. fā'iz) (9a/93), *tabiyat* (< STT tabiat < Ar. tabīʿat) (21a/26), *ayit* (< STT ait < Ar. ʿāit) (16c/58).

2.2.11.3. Son Seste Ünsüz Türemesi

AİKİYA' da fiillerde ve ek fiilleri görülen geçmiş zaman 3. teklik şahıs çekimlerinde karakteristik olarak /n/ sesi türemesi meydana gelir. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *varıdın* (29a/49), *yaşındaydın* (29b/58), *evelîdin* (<< eveldi) (16a/4), *titizidin* (<< titizdi) (16c/82).

2.2.12. Yutulma

Açıklığı daha fazla olan bir ünsüzün daha az olan ünsüz içerisinde kaybolması olayına yutulma denir⁹². Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

/h/ yutulması: *apârla* (< STT hoparlör < Fr. haut-parleur) (7c/160).

/y/ yutulması: *oğarda* (< yukarıdan) (15a/54).

/s/ yutulması: *eslenmēyir* (<< seslenmiyor) (17a/77).

/g/ yutulması: *ēderike* (<< giderken) (15a/24).

2.2.13. Erime

Bir sözcük içerisinde özellikle /ğ/, /h/, /r/, /l/, /y/ ve /v/ gibi seslerin kendinden önceki ünlünün açıklığı içinde eriyerek ve o ünlüyü uzatarak kaybolmasıdır. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

/b/ erimesi: *bōrēK* (<< böbrek) (19a/135).

⁹² Atmaca, 2017 : 119.

/ğ/ erimesi: *ōlaḲ* (<< oğlak) (9a/138), *ōrendim* (20a/7), *dōru* (<< doğru) (19a/15), *āziḡa* (7c/161), *dōrusunu* (<< doğrusunu) (9a/92), *yālardıḡ* (<< yağlardık) (4b/45), *dōrarız* (<< doğrarız) (4c/70), *ōraşdıḲ* (<< uğraştık) (19a/18).

/h/ erimesi: *bōÇa* (<< bohça) (10c/107), *mēmeT* (<< Mehmet) (7c/166), *mūtar* (< STT muhtar < Ar. muhtār) (9a/86), *bāçe* (< STT bahçe < Far. bāḡçe) (19a/115), *ñiyaç* (< STT ihtiyaç < Ar. ihtiyāc) (19a/206).

/k/ erimesi: *çiçēle* (<< çiçekle) (21a/32), *ōsüzümüş* (<< öksüzümüş) (15a/226), *deliānlı* (<< delikanlı) (15a/87), *darāla* (<< tarakla) (7c/164), *yūseḡlīnde* (<< yüksekliğinde) (25a/19), *ēsilmēyir* (<< eksilmiyor) (4c/57), *uFādım* (<< ufaktım) (17a/7), *ḡalabalīdı* (<< kalabalıktı) (17a/23).

/m/ erimesi: *ḡōşuların* (<< komşuların) (19a/205).

/n/ erimesi: *ḡarafil* (< STT karanfil < Ar. karanful) (18e/131), *īsan* (< STT insan < Ar. insān) (7c/161).

/v/ erimesi: *mēsım* (< STT mevsim < Ar. mevsim) (31a/29), *ḡōdum* (<< kovdum) (17a/2).

/y/ erimesi: *şōle* (<< şöyle) (20b/40), *bōle* (<< böyle) (7c/161), *zētini* (< STT zeytin < Ar. zeytin) (4c/52), *pēniri* (< STT peynir < Far. penīr) (4c/52), *kēfine* (< STT keyif < Ar. keyf) (19a/121), *kōlümüz* (<< köylümüz) (19a/182), *dēzem* (<< teyzem) (17a/8).

2.2.14. Karışma

Yan yana bulunan iki sözcükten ilk kelimenin son ünlüsü ile ikinci sözcüğün ilk ünlüsünün birbirine geçme olayıdır. Karışan kelimelerde anlam değişikliği söz konusu değildir ve her iki kelime de anlamını korur⁹³.

AİKİYA'da metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *eymiş* (<< iyi imiş) (26b/137), *nolcaḡ* (<< ne olacak) (26b/150), *nīse* (<< ne ise) (26b/154), *nēTceḡ* (<< ne edeceksin) (10a/23).

2.2.15. Büzülme

Bir kelimedede yan yana bulunan seslerin ya da yan yana buluna iki kelimededen birincinin son ünlüsü ile ikincinin ilk sesinin birleşip kaynaşarak, hece sayısının azalması sonucunda ortaya çıkan ses olayıdır⁹⁴.

⁹³ Atmaca, 2017 : 122.

⁹⁴ Karaağaç, 2018 : 218.

AİKIYA' da tespit edilen örnekler şu şekildedir: *gōruz* (<< koyarız) (20b/139), *eşşēn* (<< eşeğin) (1b/27), *ğursāmda* (<< kursağında) (19a/320), *kütūnūn* (<< kütüğünün) (21a/19), *başladīnda* (<< başladığında) (21a/30), *ğaynān* (<< kaynayan) (22a/45), *darāmla* (<< tarağımla) (7c/163), *bārdīnī* (<< bağırdığını) (9a/114), *dūn* (<< düğün) (4a/1), *delīne* (<< deliğine) (21a/31), *barnānī* (<< parmağını) (18b/10), *ayānda* (<< ayağında) (6a/13), *dēşTi* (<< değişti) (6c/83), *dirēne* (<< direğine) (16c/88).

2.2.16. Derilme

Bir ünlüden sonra gelen ünsüz ve ondan sonra gelen ünlünün ilk ünlüye toplanıp erimesi ve uzun ünlüye dönüşmesi olayıdır⁹⁵. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *çibī* (<< çubuğu) (30b/77), *çelī* (<< çeliği) (1a/10), *ğabā* (<< kabağı) (1b/26), *buçā* (<< bıçağı) (13a/11), *eKmē* (<< ekmeği) (16c/111), *asgerlī* (<< askerliği) (16c/52), *tūfē* (<< tüfeği) (16c/137), *gedī* (<< gediği) (13a/21), *beşē* (<< beşiğe) (8b/124), *tereyā* (<< tereyağı) (4/17), *makīnē* (<< makineyi) (19a/208), *gozā* (<< kozağı) (6a/20), *fisTī* (<< fıstığı) (6c/121).

2.2.17. Göçüşme

Göçüşme genellikle açıklığı yüksek olan ünsüzün kelime başına daha düşük olan ünsüzün kelime sonuna kayması ile ortaya çıkan bir durumdur ve söyleyişi kolaylaştırmak açısından meydana gelir.⁹⁶

2.2.17.1. Yan Yana Olan Ünsüzler Arasındaki Göçüşmeler

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

/mr/ > /rm/: *yurmuğ* (<< yumruk) (1a/2).

/pr/ > /rp/: *gōrpū* (<< köprü) (17a/202), *yarpā* (<< yaprağı) (17a/100).

/ml/ > /lm/: *melmeket* (< STT memleket < Ar. memleket) (19a/67).

/pk/ > /kp/: *şaKba* (< STT şapka < Rus. şapka) (7b/103).

/br/ > /rb/: *ırbıK* (< STT ibrik < Ar. ibrik) (19a/285).

/lv/ > /vl/: *havlası* (< STT helva < Ar. halvā) (18c/56).

/kş/ > /şk/: *eşgisi* (<< ekşisi) (6c/120).

/ts/ > /st/: *yasdından* (<< yatsıdan) (5c/184).

⁹⁵ Atmaca, 2017 : 123.

⁹⁶ Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin Grameri*, TDK Yayınları, Ankara, 70.

2.2.17.2. Uzak Ünsüzler Arasındaki Göçüşmeler

Yan yana olmayan ünlüler arasında meydana gelen göçüşmelerdir. AİKİYA'da örneği tespit edilememiştir.

2.2.18. Hece Tekleşmesi

Bir kelimedede ses yönünden birbirine benzer veya eşit seslerden meydana gelmiş iki heceden birinin terkedilmesidir⁹⁷. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *durūz* (<< dururuz) (7a/41), *dolandırīz* (<< dolandırırız) (20b/67), *getirīz* (<< getiririz) (22a/2).

⁹⁷ Karaağaç, 2018 : 455.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞEKİL BİLGİSİ (EKLEŞME BİLGİSİ, MORFOLOJİ)

3.1. Ekler

3.1.1. Yapım Ekleri

3.1.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

+İİK+: Türkçenn en eski ve işlek olarak kullanılan eklerinden biridir ve başlıca işlevi alet, yer, meslek, sıfat, topluluk isimleri ve soyut isimler yapmaktır.⁹⁸ Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *bóbalıĝ* (<< babalık) (17a/67), *çifliK* (<< çiftlik) (7b/127), *asgerliK* (12a/112), *erezilliK* (<< rezillik) (5c/246), *malcılıK* (8b/48), *otobüscülüK* (9a/125), *yoKluK* (19a/305), *ileşberliK* (<< rençberlik) (27a/98), *kimlîni* (<< kimliğini) (27a/20), *küllüme* (<< küllüğüme) (15a/148), *şenliK* (4a/27), *yoĝluK* (2a/16), *sıĝlîn* (<< sıklığın) (3a/10), *keşgeKliK* (4a/17), *ĝurban'limız* (7a/10), *mezerlîmiz* (<< mezarlığımız) (7b/108), *günlük* (9a/26), *yamalıKdan* (19a/198), *ayrılıK* (21a/49), *varlıĝ* (6a/41).

+CI+: Türkçenin en işlek yapım eklerinden biridir. AİKİYA'da ekin başlıca işlevleri meslek, alışkanlık, uğraşı isimleri yapmaktır. Ekin ünlü ve ünsüz uyumlarına bağlı olarak +cı yanında +ci, +cu, +cü, +çı, +çi, +çu, +çü şekilleri de vardır: *çengelci* (7b/124), *dilençiliK* (9a/61), *araşTırmacı* (9a/134), *çifçiliK* (<< çiftçilik) (10a/8), *eKmeKci* (2b/37), *salçacı* (4c/85), *malcılıK* (8b/48), *avcıdır* (28b/70), *arıcılıĝ* (21a/1), *ormancı* (21a/17).

+II+: İşlek kullanılan isimden isim yapma eklerinden biridir. Asıl işlevi isimleri sıfat yapmada kullanılır. Geldiği isme sahiplik ve bağlılık anlamı verir. Ekin bunun dışında +li, +lu ve +lü şekilleri de vardır: *ĝiymaTlı* (<< kıymetli) (7b/127), *rāmaTlı* (<< rahmetli) (7b/104), *lasTiKli* (8a/12), *saşlı* (<< saçlı) (8a/16), *kōlü* (<< köylü) (8b/62), *tōngüşlü* (9a/8), *ilişgili* (< ilişkili) (9a/20), *peşTamallı* (9a/34), *sulu* (10a/18), *yosullu* (<< yosunlu) (10a/9), *ĝayıTlı* (<< kayıtlı) (7b/91), *asalı* (2b/45), *eKli* (5a/7), *devamlı* (2b/40), *asalı* (2b/45), *balı* (<< bağlı) (7a/18), *yaşlı* (7a/23), *yāmırlı* (<< yağmurlu) (7b/95), *lasTiKli* (8a/12), *çeşiTli* (21a/26), *yüKlü* (17a/211).

+sİz+: Bu ek olumsuz isim oluşturmak için işlek bir şekilde kullanılan eklerden biridir. +II ekinin olumsuzu olarak bilinir. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *aralıĝsız* (<< aralıksız) (11b/25), *yēmeKsiz* (18c/50), *bakımsızlıKdan* (5b/85).

⁹⁸ Ergin, M. (2009). *Türk Dili*. Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım, İstanbul, 214.

+ki: Sonuna getirildiği isme aitlik, içinde bulunma anlamları katarak zarf ve sıfat yapan bir ektir. Ayrıca bu ek aynı zamanda çekim eklerinden sonra gelerek çekim eki özelliği de gösterir: *evelki* (17a/72).

+cıkK+: Türk dilinde oldukça sık kullanılan küçültme ve sevgi ekidir: *gêceciK* (18b/11), *yuryumşacıK* (<< yumuşacık) (8b/78), *ıciKTa* (<< azıcıkta) (8b/82), *adamcığ* (10a/6), *eşācıK* (10a/12), *ufacıK* (10a/28), *ğaricīndan* (<< karıcığından) (12b/128), *zehircīm* (<< zehirciğim) (12b/146), *hemencig* (2a/9).

+cAĞız+: Küçültme, sevgi, acıma, zavallılık, şefkat ve merhamet ifade eden bir ektir. Yöre ağzında bu ek büzülmeye uğrayarak *+cĀz* şeklinde görülür: *dilcēziñ* (<< dilceğiniz) (18b/18), *oncāz* (<< oncağız) (5c/86), *elcēzlerimiz* (<< elceğizlerimiz) (10b/87), *bicēz* (<< birceğiz) (12b/161), *anadolcāzı* “Anadol bir araba markası” (15a/95), *üçcēzinde* (<< üstceğinizinde) (12b/136).

+CA+: Dil, benzerlik, sevgi, yer ve eşitlik anlamları katar. Bu ekin neredeyse yörenin her yerinde rastlanan, yöre ağzına has bir kullanım özelliği gösteren bir kullanım şekli de yaşça büyük insanlardan bahsederken o kişinin isminin arkasına bu ekin getirilmesidir: *ğızılca* (17a/195), *yassıca* (8b/123), *genişçe* (12a/100), *kiloluca* (12b/119), *almanca* (13a/5), *bobalıKca* (13a/8), *hōlece* (<< öylece) (2b/51), *ğaraca* (7a/8), *dileKcesi* (21a/50), *omarcacıK* (12b/133).

+cAk+: Eklendiği kelimeye küçültme ve sevgi anlamı katar. İşlek kullanılan bir ek değildir: *çocucaKlarım* (12a/114).

+DAş+⁹⁹: Türkçede oldukça işlek bir kullanıma sahiptir ve ortaklık, aitlik, eşlik ve bağlılık ifade eder: *arğadaş* (13b/58), *ğardaş* (<< kardeş) (7a/21), *yoldaşıñ* (7a/57).

+IncI+: Sıklıkla kullanılan bir yapım ekidir. Asıl sayı isimlerinin sonuna getirilerek sıra ve derece anlamı veren sayı isimleri yapar: *üçüncü* (5c/104), *birinci* (5c/110), *ikinci* (13a/3).

+(ş)Ar+: Bu ek de sıklıkla kullanılan ve asıl sayı isimlerine getirilerek bölme ve ayırma işlevleri kazandıran bir ektir: *birer* (2a/11), *biñer* (7a/20).

+z+ : Bu ek de sayıların sonuna getirilerek çoğul anlamı katar. Kullanımı pek işlek değildir. Birden ona kadar olan sayılara gelir: *ākizleri* (7a/8).

+IAyIn+: İşlek kullanılan bir ek değildir. Sadece bazı vakit ile ilgili kelimelerde karşımıza çıkar. Bu örneklerde de genellikle büzülme sonucu hece kaybına uğramıştır:

⁹⁹ Caferoğlu, A. (1929). *Türkçede “Daş” Lahikası*, İktisat Matbaası, İstanbul.

āşamlān (<< akşamleyin) (10a/48), *sabāla* (<< sabahleyin) (10a/61), *çoğcalayın* (“çoğunlukla”) (4b/43).

+gil+: İşlek olarak kullanılmayan bir ektir. Geldiği kelimeye topluluk ve aile anlamı katar: *buvamgil* (<< babamgil) (10a/70), *ābimgil* (<< abimgil) (7a/47), *ne'nemgilin* (<< ninemgil) (7b/86), *anasıgilde* (28b/65).

+kek+: İşlek kullanılmayan eklerden biridir: *ērkeKden* (2a/2).

+düz+: Türkçede ve dolayısıyla yöre ağzında işlek kullanılan eklerden değildir: *gündüz* (4a/13).

+In+: Sadece mevsim isimlerinde görülen ve işlek olarak kullanılmayan bir ektir: *yazın* (3a/1), *ğışın* (4b/51), *güzün* (16d/205).

+IA+: İşlek kullanılmayan bir ektir: *yayla* (3a/1), *güzle*¹⁰⁰, *genellikle* (4b/43).

+k+: İşlek kullanılmayan bir ektir: *ortāniş* (7a/34).

+kan+: İşlek kullanılmayan bir ektir: *başKanı* (7a/54).

+ğa +: İşlek kullanılmayan bir ektir: *başğa* (7b/106).

+ak+: İşlek kullanılmayan bir ektir: *topağlı* (28b/85).

+man+: İşlek kullanılmayan bir ektir: *go'caman* (25a/13).

+sel+: İşlek kullanılmayan bir ektir: *sinirsel* (21a/2).

3.1.1.2. İsimden Fiil Yapım Ekleri

+IA-: Türkçenin en fazla kullanılan isimden fiil yapma eklerinden biridir ve olma ve yapma anlamı verir: *çiçeKledi* (3a/6), *toplarsıñ* (2b/66), *yolladığ* (3a/16), *yālardığ* (<< yağlardık) (4b/45), *ğırālardı* (<< kırağılamak) (4c/78), *yavrıladılar* (7a/10), *temizlēyir* (<< temizliyor) (7b/69), *tāmamladıK* (8a/34), *günler* (<< günlemek) (4c/84), *hazırlār* (21a/65), *şekerlēyom* (18d/85).

+IAş-: *+la* isimden fiil yapma eki ile *-ş-* fiilden fiil yapma ekinin birleşmesiyle oluşmuş bir yapıdır: *hoşlaşırın* (<< hoşlanırım) (1b/39), *ırāTsızlāşır* (<< rahatsızlaşır) (20b/50), *yērleşmiş* (6b/67), *topaKlaşmaz* (28b/85), *birleşiyor* (25b/37), *yumaKlaşma* (21a/62), *ğolaylaşTı* (5b/75).

+IAñ-: *yaşlandıK* (19a/27), *eslenmedi* (<< seslenmedi) (17a/145), *ateşlenir* (20b/108).

+a-: İşlek kullanılmayan eklerden biridir. Geldiği isme olma ve yapma anlamları verir: *oynavıralım* (<< oynayiverelim) (2b/68).

+aş: İşlek kullanılmayan eklerden biridir: *çoKaşırısıñ* “bir araya toplanmak”(2b/6).

¹⁰⁰ KDDK

+İ: İşlek kullanılmayan eklerden biridir: *ēsilmēyir* (<< eksilmiyor) (4c/57), *ayrıldı* (19a/36).

+al: İşlek kullanılmayan eklerden biridir: *boşaldırız* (4c/83), *çoğaldı* (7b/131).

-Ar: İşlek kullanılmayan eklerden biridir: *everdik* (7a/47), *sarardı* (20b/95).

3.1.1.3. Fiilden İsim Yapım Ekleri

-(I)K+: İşlek kullanılan eklerden biridir: *ğarışğ* (4b/43), *böyüK* (7a/6), *bitişğiz* (7a/18), *açık* (7a/27).

-AK+: İşlek kullanılmayan eklerden biridir: *ğuşağ* (2b/44), *ğuraK* (8c/153).

-gA+: İşlek bir şekilde kullanılmayan eklerden biridir: *süpürge* (2b/44), *ğonalğa* “Yörüklerin göç sırasında konakladıkları yere verilen ad”(23a/4).

-GI+: *örgülüK* “İpten örülerek yapılmış çanta benzeri eşya”(2a/27), *ilişgili* (9a/20), *sergiler* (28a/8), *yazğı* (28a/19).

-(I)m+: Fiille ilgili nesnelere yapan bir ektir ve işlek olarak kullanılır: *geçim* (9a/85), *bölümü* (7a/3), *durumuğ* (21a/2), *bakımda* (21a/40), *dikimler* (5b/76), *ekimler* (5b/76).

-GIn+ : *ğızgın* (2b/65), *darğınlar* (8c/142), *düşğünü* (9a/77), *alışğın* (28b/62), *yanğında* (19a/29), *yayğın* (20b/89).

-sı+: İşlek kullanılan eklerden değildir: *yassin*¹⁰¹ (<< yatsı) (3a/13).

-ar+: İşlek kullanılmayan eklerden biridir: *göçer gonar* (5a/4).

-tı+: Yöre ağzında işlek kullanılan eklerden değildir: *ğaltıya* (2a/12).

-mAç+: İşlek kullanılmayan eklerden biridir: *büzmeşli* (2a/29), *bulamaç* (8b/118).

-ç+: İşlek kullanılmayan eklerden biridir: *seviş* (<< sevinç) (7a/14), *bilincim* (8a/8).

-u+: İşlek kullanılmayan eklerden biridir: *sürüsü* (7a/34).

-a+: İşlek kullanılmayan eklerden biridir: *boya* (7a/36).

-gEç+: İşlek kullanılmayan eklerden biridir: *gir’geç* (25c/48), *işlengici* (21a/31).

-IcI+: İşlek kullanılan eklerden biridir: *vericisi* (21a/11), *verici* (15a/134), *yörücü* (<< yürüyücü) (15a/136).

3.1.1.4. Fiilden Fiil Yapma Ekleri

-ala-: İşlek kullanılmayan eklerden biridir: *oçalarız* “Bir şeyi el ezerek ovalamak” (4c/62).

¹⁰¹ İsmi sonundaki +n eki Saadet Çağatay’ın *Uygurca ve Eski Osmanlıcada Instrumental –n* (Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi, 1943) adlı makalesine göre Uygurca ve Eski Osmanlı Türkçesi’nde kullanılan ve zaman isimlerine gelerek onları pekiştiren enstrümantal –n ekinin bakiyesidir.

3.2. Çatı Ekleri

Çatı eklerinin yapım eki ya da çekim eki mi olarak değerlendirileceği hususunda çeşitli tartışmalar söz konusudur¹⁰². Fakat yapım eklerinin yaptığı gibi kelimenin anlamında bir değişikliğe yol açmadığı için çekim eki kategorisinde değerlendirilmesi daha doğrudur.

3.2.1. Edilgenlik

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

-(I)n-: *salındı* (24a/8), *toPlandı* (3a/2), *bölündü* (7b/92), *delinirdi* (7b/105), *toplanırdı* (4a/24), *küründü* (19a/116), *toPlanırdı* (6a/11), *sulandı* (15a/4).

-(I)l-: *sarıldı* (12a/17), *ékilirdi* (24a/2), *ğazıldı* (24a/8), *dikilirsini* (2b/61), *satılmaya* (3a/5), *yazıldı* (7a/6), *döküldü* (9a/30), *açıldı* (25b/34), *ğarışdırılmış* (<< karışdırılmış) (21a/105), *asıldı* (17a/144), *açıldı* (15a/7), *bağılmadı* (5c/86).

3.2.2. Dönüşlülük

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

-(ı)l: *yıkılırız* (7b/70), *asılmış* (9a/39).

-(I)n: *dolanıvrı* (<< dolanıverir) (2b/49), *yeniyir* (<< yeniyor) (4c/51), *évleniyir* (7b/79), *ĞuşandıK* (8a/17), *dolanmış* (9a/39), *toPlandığ* (28a/77), *édindiK* (19a/20), *ğuşandım* (18d/62), *gáčindiK* (6a/14), *yıkanır* (6c/108).

3.2.3. İşteşlik

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

-(I)ş: *girişTiK* (3a/20), *oynaşıldardı* (4a/25), *üleşdiler* (7a/20), *ğülüşmeye* (8b/91), *oynaşıldardı* (4a/25).

3.2.4. Ettirgenlik

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

-ar-: *çıkarısam* (<< çıkarırsam) (17a/71).

-DIr-: *sildirdi* (12a/13), *kesdirdiler* (17a/119), *ğüTdürdüler* (19a/4), *ğandırdılar* (<< kandırdılar) (12a/112), *kéydirisiñ* (<< giydirirsin) (2a/10), *bindiridiK* (4a/20), *doldurduK* (9a/121), *duTdurmadıK* (25a/27), *ğüTdürdüler* (19a/4), *öl'dürdüler* (15a/24).

-(I)r-: Geldiği fiile yaptırma ve oldurma anlamı veren bir ektir. İşlek olarak kullanılır: *bişirisiñ* (2b/38), *bitirdi* (19a/37).

¹⁰² Turan, Z. (2018). "Türk Dilinin Eklerini Sınıflandırmanın Esasları", *Türk bilig*, s.97-110.

-D-: *isdeTdim* (18d/70), *ğaynaTdim* (3a/12), *dāTdim* (<< dağıttım) (3a/24), *çevirdecēz* (4a/35), *eridirler* (4b/47), *düzleTdiK* (25b/41), *çevirdecēz* (<< çevirteceğiz) (4a/35), *oķuTduK* (<< okuttuk) (19a/20), *çıkārtTdī* (17a/68).

3.3. Olumluluk- Olumsuzluk Eki

-mA: İsim ve fiil cümlelerinde olumsuzluk durumuna işaret eden bağılı birimler ekleşmemiş edatlar ya da eklerdir¹⁰³. STT’de olduğu gibi yöre ağzında da *-mA* eki kullanılır: *uzaTmālim* (<< uzatmayalım) (9a/114), *ğaçırmadıK* (<< kaçırmadık) (17a/58), *ğakamadım* (<< kalkamadım) (18d/75), *döKmēlim* (<< dökmeyelim) (21a/58), *ğomadılar* (<< koymadılar) (30a/41), *duTmadığ* (<< tutmadık) (32a/23).

3.4. Fiilimsiler

Eylem kök ve gövdelerine belirli ekler gelerek türetilen, fakat kişi ekleri alıp çekime girmedığı için herhangi bir yargı bildirmeyen eklerdir¹⁰⁴.

3.4.1. İsim - Fiiller (Mastarlar)

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

-mak+: *bişirmeK* (<< pişirmek) (24a/44), *yörüK demeK* (9a/45), *sitres aTmaK* (21a/38), *ekin biçmeK* (6a/18), *çalışmağ* (15a/199).

-mA+: *ğayması* (11b/41), *toplama* (10a/20), *sıkışdırmaya* (21a/57), *ğelin alma* (2b/41), *sıKması* (3a/2), *yapışTırma* (7b/106), *ğötürmeye* (9a/99), *doğuma* (28a/1), *söğme* (25a/22), *yazılma* (4a/34), *ğırmaya* (6a/1).

-İş+: *tanişin* (19a/268), *oluş* (18d/105), *ğullanışım* (16c/140), *çıkışını* (12a/95).

3.4.2. Sıfat – Fiiller¹⁰⁵

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

-An+: *aldadan (bobacığ)* (26a/35), *ārıyan* (<< ağrıyan) (*yer*) (27a/18) *ğeleniğe* (2b/38), *bişiren (ğoca_ārılardan)* (2b/53), *yapışan (yēr)* (31a/28), *yollayan_(adam)* (9a/95), *soyulan (ğabİK)* (19a/159), *duran (terezi)* (18a/1), *yapılan (ėvin)* (17a/56), *bişirilen (buydayı)* (6c/85), *çalışan (ğadın)* (15a/57), *ğelen (imamlara)* (16a/16).

¹⁰³ Karaağaç, 2018 : 605.

¹⁰⁴ Korkmaz, 2017 : 104.

¹⁰⁵ Üstüner, A. (2000). *Anadolu Ağzlarında Sıfat-Fiil Ekleri*, TDK Yayınları, Ankara.

-DIk+: *bildîmiz* (iş) (12a/28), *yaPdîmuz* (iş) (24a/1), *gördûñ* (laylonların) (2a/7), *hurduğları* (yasdığ) (<< vurdukları yastık) (2b/64), *oldûn* (yerde) (7b/97), *biçdîmiz* (undan) (8b/118), *elledîñ* (yère) (<< ellediğın yere) (31b/84), *çıKdîn* (zaman) (9a/15), *êTdîm* (işlerin) (28a/40), *bişirdîmiz* (eKmeKden) (4a/11), *geldîm* (yèr) (19a/18), *devirdikleri* (ğatıranıñ_ üsdüne) (21a/21), *oldûmuz* (yèri) (17a/207).

-AcAK+: *yapacaK* (yèr) (11b/61), *ğatacaK* (şey) (12a/38), *ğıPrācaK* (hālim) (19a/27), *ğōcaK* (<< koyacak) (*adam*) (20a/3) *gelceK* (hāfda) (20b/188), *ğādeceK* (çenteñ) (2a/26), *yaPcāñ* (<< yapacağın) (ô) (8c/148), *ōleceK* (īšana) (15a/165).

-mIş+: *basılmamış* (yerden) (29a/30), *geÇmiş* (gün) (21a/107), *ölmüş* (*adam*) (18c/39), *dutulmamış* (ğaşîna) (6c/108), *ğavırlmış* (*fisTî*) (<< kavırlmış fıstığı) (6c/121).

-mAz+: *hora_eçmezciK* (*bi göca_ārıdır*) (2b/46).

-AsI+: Metinlerde örneğı tespit edilememiştir.

-Ar: *ağar* (*suya*) (18e/149), *yeter* (*adam*) (11b/48).

3.4.3. Zarf – Fiiller

a) Asıl Zarf-Fiil Ekleri

Metinlerde tespit edilen örnekleri şöyledir:

-(y)IncA+: *eyİ_ olunca* (*orda birēz durduK*) (8a/5), *yapılınca* (*herkeS sen de getiriyon*) (8c/146), (*tarla*) *olunca* (*vèrmiyollar*) (18d/118), *çekilince* (*herkeS_ evine geldi*) (6a/56), *dēyince* (*aldım ġāri*) (16c/80), *boşalınca* (*ō leşberliK_ işi biTdi*) (5b/78), *vurunca* (*yargını bölündü*) (5c/213).

-(y)A+: *sürünü sürünü* (11b/49), *ulayı ulayı* (*bu duruma getirdik*) (11b/50), *sürte sürte* (*yumşacıK edellerdi*) (12a/42), *döke döke* (*içine*) (20b/56), *çaķā çaķa* (*bi ataş çıkarmışlar*) (26a/92), *sıķa sıķa* (*odun gelirdi*) (4a/5), *ālāya ālāya* (<< ağlaya ağlaya) (7b/111), *döndüre döndüre* (*ğötüne çibî huruyon*) (8b/65), *durlanı durlanı* (*yīkanırıldı*) (31b/92), *sıķa sıķa* (*odun gelirdi*) (4a/5).

-(y)IP+: *aşıP* (*ğeder*) (11b/42), *oluPbatırı* *hurda da oluPbatırı* (11b/56), *hāTmalaşıP* (*içinden pīse çıkar*) (12a/99), *yetişdiriP* (*de vatana gönderemez*) (16c/74), *diñeliP* (*duru*) (18d/69), *ıslāP* (*da serdiñ mi*) (22a/21), *doķūP* (*da keydiriviyo çocūna*) (20a/28), *ğonuP* (*şey bulcağlar*) (26a/115), *durūP* (*ğāliyillar*) (27a/80), *ğarışdırıP* (*da bi üyüdüyon*) (27a/114), *ğāTıP* (*sıķıyon*) (3a/15), *yēP* (*içiyon*) (<< yiyip içiyorsun) (8c/147), *oluP* (*da yiyen*) (28b/62),

erezil_ oluP (ële para isdemedim) (19a/84), toplayıP (gätiriyon) (6a/38), biniP (gädiyön) (6c/88).

-(y)IK+: *ğapadığ (geldinde) (3a/20), aTlayığ (gäderin) (30b/58), üyüdüK (geliyiz) (20b/58).*

-ArAK+: Bu zarf-fiil ekinin –AlAK şekillerine de yöre ağzında rastlanmaktadır: *çoğaşaraK (11b/35), sıkalaK sıkalaK dikeleK (geder varıdı) (12a/51), tanālaK (<< tanıyarak) (tā ta aşşā indim) (17a/168), yaparaK (bundan_ōrendim) (20a/7), göçeleK (7b/74), olalağ (ayrıldı) (28a/46).*

-mAdAn+: *(bāça) olmadan (24a/3), göçmeden (bir haFta on gün eveli) (31b/80), (gezerdi hiÇ) durmadan (25c/73), varmadan (sol taraFda) (21a/11), yatmadan (ölse) (18d/89), şe_Tmeden (dēdi ğızı vērdir) (16d/214).*

-All+: *hışdınalı (11a/6), gēdeli (<< gideli) (5c/135).*

-(I)cAk+: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

-AsıyA+: *gelesiye (2a/15), çıka'siya (2a/20), varasıya (eveli beni ğaPdı) (8a/15), getiresiye (māmeleye götürdü) (17a/50), (Ėmin_çinde durdular ho év) yaPdırasā (15a/146), giresiye (ben önu tanıdım) (5c/140), varasā (ö zarar_ışler gäder) (11a/8).*

b) Birleşik Zarf-Fiil Ekleri

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

-(y)AsIyA kadar: *ğırālasıya ğadar (4c/84), (dĖver yā) çıkasıy_ ādar (31a/34), ēdesiye ğadar (biz niler çeKdiK) (16a/6), alasıya ğadar (örda durdum) (16c/121), varasıya ğadar (benim bacağılar ikisi de yoK olĖıdı) (20b/196).*

-cAğında: *ölmēceñde (11b/40), dutulacānda (<< tutulacağında) (23a/37).*

-diğİnda: *oldūnda (<< olduğunda) (üç dörT gün on gün sonra bi duzlallar) (18e/127), ğalmadında (<< kalmadığında) (ni_ēTceñ) (19a/308), geldinde (yörük gire_ōmuş) (7b/64), sığdında (üş gün durdu mu ğırālāviri) (4c/86), vardınızda (21a/13).*

-dI+kişi mI +dı: *ēdindi mīdi (herkez dada yörük) (12a/10), sıkışdı mīdi (bi ana tā çıkarı) (21a/56), bulduñ mūdu (dereliçinin yolunu bulmuş oluyon) (17a/196), gördüler mīdi (ħadi bakalım devesini malını saran) (27a/104), (ergenliK verilirdi onlara dūn) bitti mīdi (2a/33), durdurdūñ mūdu (azalıyi) (21a/142), bulduñ mūdu (dereliçinin yolunu bulmuş_ oluyon) (17a/196), dişi çıKdı mıydı (eveli biz_ādeT dēlidi külle bişirisiñ) (6c/115).*

-dI+kişi mI: *çıkdı mı (18e/141), serdiñ mi (yapışmaz tarhana) (22a/21), diñlendi mi (souK oldūndan dār herkez ğāveye dolar) (26b/152), düşdü mü (duzlanır çocuğ) (29a/15),*

éleTTiñ mi (ben bişirēn dññür sen yecēñ içecēñi derdiñ) (4a/16), sardıñ mī (7b/66), yapmadı mı (sāten kimse yaPmāyıñ) (28b/66), dedıñ mi (bilmeyen yoğ'dur) (25c/76), éleTTiñ mi (ben bişirēn dññür) (4a/16), ğaynaTdığ mı (ireçel ó) (4c/69), yöneldim mi (mosmor morarivir) (19a/232), biTdi mi (temmusdā érerdin biçersin) (8b/53), ğäT'di mī (bi acı yēmēne çullaşırıñ) (18c/32), erdi mī (ğozā sapsarı olur) (6a/20).

-DIK+ iyelik eki+için: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

-DIK+dAn kerî: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

-DIK+dAn sonra: *almadığdan sōra (2b/53), vardıKTan sōra (4a/14), ğarışdırdığdan sonra (4c/73), ödemediKden sōra (bunuñ_ işini yapamācān) (16d/208), ğäTmediKden sōra (candarma dēlde vāli ğay'mağam ğälse ğāne ğäTmen) (13a/39).*

-dIK+iyelik eki+zaman: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

-(y)IncAyA kadar, -(y)IncAyA: *olunc İya (ğaynayo) (3a/33), çıkıncāya ğadar (altı yēdi sever_arabaşı yapar) (28b/68).*

-(I)r..... (mAz): *bilir bilmez (ékerdim) (25c/53), isder isdemez (allaħa şükür bu günlerimiz) (19a/267).*

-(y)In sİra: *dalın sıra (bōle ğaldı işTe) (11b/51), olun sıra (su moturları alındı) (24a/9), ihtiyarlān sıra (mı yōsa nāl şey bilmen) (25a/14), atmān sıra (toprağ yarılıyor) (25b/36), ölün sıra (çalışmamış adam) (26a/4), sökemeyin sİRá (ayāni ārıTdı) (7b/124), çıKmA sıra (dedim) (17a/91).*

-DIK+ sıra: *yaPdıK sıra (patlāK ğediyir) (11b/58), ğuruduK sıra (ufalāyın_ onu) (22a/22), ufalandıK sıra (elersin) (22a/25), ğuvaTladı sıra (yāmır yādı) (11b/58), yūdıK sıra (pamıK gibi oluyır) (19a/175), böyüdüK sıra (darı ğırmaya ğāderdiK) (6a/7), baKdıK sıra (sulandı) (15a/4).*

-Geniş zaman eki + da: *(bi a'tarsın) ğızdırdā (2b/69).*

-kAn: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

-sA+kişi: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

3.6. Çekim Ekleri

3.6.1. İsim Çekim Ekleri

İsim ve eylem soylu kelimeler üzerine gelerek o sözcükleri bağı oldukları kelime gruplarına göre, kip, zaman, şahıs, iyelik, durum, çokluk, sayı vb. ilişkileri kuran eklerdir¹⁰⁶.

¹⁰⁶ Korkmaz, 2017 : 104.

3.6.1.1. İsim Çokluk Eki

+lAr: STT’de kullanılan ek ile aynıdır. Yöre ağzında tespit edilen örnekler şu şekildedir: *ekinlerimiz* (5a/10), *ğayalar* (11b/41), *yāmırlar* (10a/21), *ğolları* (<< kolları) (31a/30), *işleriñ* (28a/40), *torunlara* (28a/40), *çocuğlara* (<< çocuklara) (27a/7), *adamlar* (27a/15), *çalğılar* (27a/57), *yaşlılar* (27a/103), *odunları* (26a/32), (<< koyunları) (26a/114), *ğadınlar* (<< kadınlar) (26b/161).

3.6.1.2. İyelik Ekleri

AİKİYA’da kullanılan iyelik ekleri:

Tablo 3. 1. İyelik Ekleri

	Teklik	Çokluk
1. Kişi	+ (I)m	+ (I)m(I)z
2. Kişi	+ (I)n, + (I)ñ	+ (I)n(I)z, (I)ñ(I)z
3. Kişi	+ (s)I, I	+ lArI

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

Teklik 1. Kişi Eki: *ğaynanam* (12b/117), *bobam* (13a/20), *meKtubumu* (13a/46), *gözlerim* (15a/4), *subaylarım* (16c/58), *morelim* (18c/24), *yāmız* (<< yağımız) (10a/27), *fısdanım* (20a/30), *ğuccūm* (<< küçüğüm) (18c/25), *eşşām* (<< eşyam) (19a/98), *çocūm* (<< çocuğum) (2a/1), *dēzem* (<< teyzem) (17a/8), *izininim* (16c/44).

Teklik 2. Kişi Eki: *eliñ* (12a/92), *ğınāñ* (<< kınan) (18b/22), *dilcēziñ* (<< dilceğizin) (18b/18), *yeñgen* (18d/80), *sırtıñ* (2a/3), *eş’şey* (<< eşşeğın) (6c/88), *neneñ* (5c/185).

Teklik 3. Kişi Eki: *ğızı* (12a/113), *ekmēni* (<< ekmeğini) (12a/115), *arğadaşı* (13b/62).

Çokluk 1. Kişi Eki: *ğuccūmüz* (<< küçüğümüz) (18c/29), *rātımız* (<< rahatımız) (2a/1), *arazilerimiz* (5a/3), *dedelerimiziñ* (9a/13), *çocuğlarımız* (6c/102), *öküzümüz* (16b/19), *arazilerimiz* (5a/3).

Çokluk 2. Kişi Eki: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

Çokluk 3. Kişi Eki: *tarlaları* (30b/109), *çocucacığları* (27a/78), *yemeKlerini* (26a/56).

3.6.1.3. İlgi Eki (Tamlayan Eki): +(n)In / (n)In / +Kı

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

+In, +In: *gızıñ (biri)* (15a/25), *köyün (öreTmeni)* (16b/30), *atın (eyisi)* (18b/19), *amcamın (ölu)* (19a/9), *terzilimin (üsdü)* (20a/10), *könün (içinde)* (20a/16), *gataranın (içi)* (21a/12), *türkün (özü)* (9a/48), *yamacın (yüzünden)* (9a/106), *gelinin (evine)* (4a/9), *yolun (doğrusuna)* (18b/20).

+nIn, +nIn: *irāmeTlīmin (evi)* (15a/56), *birinin (evi)* (15a/65), *esgicinin (ölu)* (16d/168), *yaylanın (yolu)* (9a/25), *goltünun (altı)* (18e/129), *dereleşinin (yolunu)* (17a/196).

+n, +n: Büzülme ses hadisesi sonucunda bu tür kullanımlara rastlanabilir: *yörün cebi* (9a/75).

+kI: *yayladaki (ambarlarda)* (9a/30), *esgikī (bişen yemeKlerin)* (28b/94), *ğuyulardākı (ğoca gataranların)* (12a/90).

3.6.1.4. Belirtme Eki (Yükleme Eki): +(y)I << +(I)G/Ø

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

+I: *soyismini* (7b/85), *hamurı (<< hamuru)* (10a/62), *işlengicini* (21a/96), *ğarpızı (<< karpuzu)* (23a/25), *barnāñı (<< parmağını)* (18b/10), *südüni* (21a/119), *zopayı* (24a/131), *kömürü* (28b/91).

+(y)I: *ğöşuyu (<< komşuyu)* (20a/17), *tencereyi* (22a/14), *tarhanayı* (22a/1).

+Ø: STT'de belirtme hali eki bazı fiillerde ek alır bazılarında ise yalın halde bulunabilirler. İyelik eki almış ise kesinlikle ek almaları gerekir. Fakat EAT döneminde her iki durumda görülebilir¹⁰⁷. Yöre ağzında da tıpkı EAT döneminde olduğu gibi iyelik ekli şekillerine de rastlanır: *enden dokudumuz (<< endeni dokuduğumuz)* (28a/25), *bicēz (ëlinin emēne uymāyı)* (28a/39), *duzun (ğatıyın)* (28b/56), *birin (aldılar)* (18d/99).

3.6.1.5. Hal Ekleri

3.6.1.5.1. Yalın Hali Eki: +Ø

AİKIYA'da yalın hal durumu STT'de olduğu gibi eksizdir. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *çaPıT esgisi* (2a/21), *iki gişi tā varıdı* (5c/176), *göKyüzü güneş görünmez_öldü* (6a/44), *yirmi çocuK_oluyur* (7b/82).

¹⁰⁷ Gülsevin, Gürer. (2017). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, TDK Yayınları, Ankara, 42-43.

3.6.1.5.2. Yönelme Hali Eki: +(y)A

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

+A: *ğıza* (7b/111), *yollara* (7c/135), *bêşe* (8a/4), *ambarımıza* (8b/56), *alaña* (8b/59), *kenarına* (8b/80), *ovalarına* (10a/8), *şeFiKlîne* (<< şevikliğine) (10a/30), *alçasına* (20b/113), *ayāma* (<< ayağıma) (18d/92), *ğıra* (21a/4), *yanna* (<< yanına) (23c/105).

(y)A: *yémeye* (28b/78), *faPriķaya* (32a/38), *balcıya* (21a/110), *görpüye* (<< köprüye) (5c/232).

3.6.1.5.3. Bulunma Hali Eki: +DA

AİKİYA’da tespit edilen örnekler şu şekildedir:

+dA: *burda* (6a/50), *yaylada* (7a/24), *bacaĶda* (8a/12), *sıralarda* (8a/38), *çēzaltında* (10c/102), *üsdümde* (20a/23), *yoĶlūda* (<< yokluğuda) (20a/38), *ğuvanda* (<< kovanda) (21a/51), *aşşāda* (21a/69), *vağdında* (<< vaktinde) (26a/11), *sırTıñda* (2a/7), *köyünde* (5a/1).

+TA: *minibüsTe* (7b/122), *çobanlıĶTa* (7c/165).

3.6.1.5.4. Ayrılma Hal Eki: +DAn

AİKİYA’da tespit edilen örnekler şu şekildedir:

+dAn: *bankādan* (8a/41), *yörüKden* (8b/62), *birinden* (9a/61), *sāyilden* (<< sahilden) (9a/86), *doķumadan* (10c/104), *sıcağdan* (20b/49), *esgiden* (20b/103), *çocuĶlūmdan* (21a/16), *ārliĶdan* (<< ağırlıktan) (21a/33), *bazardan* (22a/39), *āşamdan* (23a/6), *oķardan* (<< yukarıdan) (23a/38), *südünden* (19a/99), *buçaĶlardan* (<< bıçaklardan) (20b/40), *yünnden* (7b/102).

+TAn: *şeyliKTen* (8a/33), *ğarabükTen* (15a/205).

3.6.1.5.5. Vasıta Hal Eki: +(I)IA(n)

Vasıta hal ekinin yöre ağzında birkaç türlü kullanım şekli vardır. STT’de vasıta hali olarak kullanılan “ile” son çekim edatı yöre ağzında bu ekin tam olarak ekleşmemiş hali olan ve kelimeye bitişik olarak yazılan *-ile* ve *-ila* şekilleriyle vardır. Ekin ekleşmiş bulunan *+IA*, *+(y)IA* ve ünsüz benzeşmesi yoluyla oluşmuş *+nnA* şekilleri de vardır. Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

IIA, IIAn: *ğalıb_ıla* (<< kalıpla) (20a/8), *bez_ile* (24a/65), *südüle* (20b/227), *sac_ıla* (24a/207), *suyula* (31b/88), *at_ılan* (8b/69), *suyulan* (12a/56), *ğoluñ_ıla* (31a/41), *bobacīm_ılan* (12a/15).

+nnA: *arabasınna* (24a/30), *ğayvanna* (<< hayvanla) (6a/26), *ğömlēñne* (2a/17).

+(y)na: *bal_ina* (18e/129), *şeker_ine* (18e/129), *eşşēne* (29b/81), *yı̇murtayna* (<< yumurtayla) (18d/63), *parayna* (6b/69), *ğaşına* (<< kaşıkla) (6c/108).

+(y)la: *oķuTmāla* (19a/33), *ēvermele* (19a/33), *oĶlāyla* (22a/46), *dūnle* (<< düğünle) (15a/192), *parāla* (<< parayla) (20a/12), *zopāla* (<< sopayla) (24a/133), *bı̇çāla* (<< bıçakla) (20b/264), *ğarīla* (<< karıyla) (24a/58), *çovalla* (24a/129), *yoĶluğlarla* (7b/93), *arabāla* (9a/5), *davulla* (4a/6), *parayla* (15a/209).

+(n)la: *halısınla* (19a/318), *çadırınla* (19a/318), *cibinle* (24a/26), *hapazınla* (3a/31), *çalısınla* (32a/19), *ğuşunla* (28b/71), *dilinle* (21a/67), *yēdisinle* (18c/34), *ununla* (20b/126), *ğaPcīnla* (24a/129).

+lAn: *mallan* (12a/5), *dēnelen* (<< değneğiyle) (13a/13), *devēlen* (12a/15).

3.6.1.5.6. Eşitlik Hal Eki: +cA

yaşlıcaydı (27a/18), *genişÇe* (12a/100), *ğoyuca* (28b/58), *yavaşca* (17a/162), *hafifÇe* (12a/40).

Fonksiyon Ödünçlemesi¹⁰⁸

Hâl ekleri birbirlerinin yerlerini belli kurallar dahilinde ve Türk dilinin mantık yapısını koruyarak işlevleri noktasında ödünçlerler¹⁰⁹.

AİKİYA’da bu örnekler şu şekildedir:

Belirtme Ekinin Yönelme Hâli Fonksiyonunda Kullanılması

ordan beni bi dēğ’neK_aTdı (5c/133)

ēl eller mi seni zorla (15a/97)

olur dēmiş kimseyi duyulmasın (15a/236)

sormayılar beni bölüKde (16c/122)

ordan beni bi dēğ’neK_aTdı burāya küT (5c/133)

yannı atman sıra (25b/36)

çorbayı bi didersin_ō tavū (22a/55)

Yahn Hâlin Belirtme Eki Fonksiyonunda Kullanılması

biz dayım salmaz (7a/25)

Yahn Hâlin Yönelme Hâli Fonksiyonunda Kullanılması

ordan ben māmeleyi zorla çıkarTdı (17a/117)

ğuşandım bēlim evel_öyleydi (18d/62)

¹⁰⁸ Turan, Z. (2011). “Türk Dilinin Söz Diziminde Yer Ödünçlemesi”. III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu. 16-18 Aralık, İzmir, 908-914.

¹⁰⁹ Atmaca, 2017 : 158.

Yönelme Hâlinin Belirtme Eki Fonksiyonunda Kullanılması

ğulāna çırpardı (20b/39)

sen eyi mi biliyoñ dēdi bana tersledi (6a/64)

Yahn Hâlin İlgî Eki Fonksiyonunda Kullanılması

ben kafada çoğdur ğılçık (12a/39)

3.6.1.6. Tamlama

3.6.1.6.1. Birici Tip: +(n)İñ

Hem tamlayan hem de tamlanan unsurun ek aldığı tamlamadır.(bk. 3.6.1.2. İlgî Eki)

3.6.1.6.2. İkinci Tip: Ø

Tamlayan unsurun ek almadığı tamlamadır. Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir: *deve yününden* (28a/14), *kemig_ erimesi* (20b/229), *cümle kapısını* (26b/187), *dış taravı* (<< dış tarafı) (25a/9), *darı tallası* (23a/30), *āc_ üsdüine* (23a/38), *pambık taflası* (24a/6), *su moturları* (24a/9), *bal ğuvanı* (<< bal kovanı) (26a/84), *sapan daşı* (1a/23), *çocuğ bölümü* (7a/3), *zor tarafları* (9a/105), *doğuma işlerini* (28a/1), *olan kınası* (<< oğlan kınası) (4a/26).

3.6.1.6.3. Zamir Fonksiyonlu İsim Tamlaması

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *bizim zamanımızda* (16c/116), *bizim bôrda* (24a/149), *unun ambarları* (<< onun ambarları) (25c/66), *ğandı çocuğları* (<< kendi çocukları) (26a/14), *bizim çocuğları* (7a/1), *benim ğü'nümde* (19a/4), *benim_ ömrüm* (19a/19), *bizim güccümüz* (<< bizim küçüğümüz) (18c/29).

3.6.2. Kip, Zaman Ekleri Ve Fiil Çekimi

3.6.2.1. Fiillerin Basit Çekimi

Şahıs Ekleri

Zamir Kökenli Şahıs Ekleri: Kişi zamirlerinin ekleşmesi ile ortaya çıkan eklerdir. Bu ekler öğrenilen geçmiş zaman, gelecek zaman, geniş zaman, şimdiki zaman, gereklilik ve istek kiplerinin çekimlenmesinde kullanılan eklerdir.

Tablo 3. 2. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri

Kişi	Tekil	Çoğul
1.	-Im/In/Iñ	-Iz
2.	-sIn/sIñ/n	-sInIz/ sIñIz
3.	-Ø	-IAr

Yöre ağzında eklerin kullanılışı şu şekildedir:

Teklik 1. Şahıs: *düşünürün* (<< düşünürüm) (1b/37), *okuyamacān* (<< okuyamayacağım) (5c/145), *öTdürüyün* (<< ötdürüyorum) (7c/163), *gonuşurun* (<< konuşurum) (8b/94), *duymamışın* (<< duymamışım) (12a/7), *doldurdum* (30b/58), *üzüldüm* (18c/24).

Teklik 2. Şahıs: *édersin* (17a/86), *ayırıyosun* (<< ayırıyorsun) (5b/40), *deñgelmişin* (5c/250), *yakıyon* (<< yakıyorsun) (6a/3), *geçcēn* (<< geçeceksin) (7a/57), *biçersin* (8b/53).

Teklik 3. Şahıs: *ğaynāyo* (<< kaynıyor) (3a/33), *ğaçar* (<< kaçar) (10a/5), *bişecek* (<< pişecek) (6a/31), *ğaldırmış* (<< kaldırmış) (6a/43), *ünlemiş* (9a/108).

Çokluk 1. Şahıs: *ğatıyız* (<< katıyoruz) (20b/58), *oturuyoz* (<< oturuyoruz) (5a/1), *yapıyız* (<< yapıyoruz) (8c/136), *saĸlācāz* (<< saklayacağız) (7a/39), *yēcēz* (<< yiyeceğiz) (13a/30).

Çokluk 2. Şahıs: *yaşayamassınız* (<< yaşayamazsınız) (7a/30), *okuTcan* (<< okutacaksın) (5c/125), *dimēceKsin* (<< demeyeceksin) (21a/118).

Çokluk 3. Şahıs: *atacaĸlar* (6a/45), *getiriyiler* (<< getiriyorlar) (9a/109).

İyelik Kökenli Şahıs Ekleri: İyelik kökenli olan ekler şart çekiminde ve görülen geçmiş zaman çekiminde kullanılır.

Tablo 3. 3. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri

Kişi	Tekil	Çoğul
1.	-m	-k
2.	-n /ŋ	-nĸz/ ŋĸz
3.	Ø	-lAr

Teklik 1. Şahıs: *söĸTüm* (9a/142), *ğonuşTum* (<< konuştum) (10a/68), *ğösdersem* (12b/155).

Teklik 2. Şahıs: *deseñ* (19a/201), *geldin* (6b/80).

Teklik 3. Şahıs: *yapmadı* (9a/119), *ğalgıTı* (10a/57), *sildirdi* (12a/13).

Çokluk 1. Şahıs: *yaşadıĸ* (20b/61), *ğedirdiK* (<< giderdik) (4a/4), *ğatlandıĸ* (<< katlandık) (11b/19), *üşüseK* (11b/21), *ėktiK* (12a/11).

Çokluk 2. Şahıs: *yaşlandıñız* (19a/71), *ğaçırdıñız* (<< kaçırđınız) (17a/57), *ğatdıñız* (<< kattınız) (15a/126), *okuduñız* (20b/245).

Çokluk 3. Şahıs: verdiler (12a/112).

3.6.2.1.1. Zamanlar

3.6.2.1.1.1. Geniş Zaman Eki

Yöre ağzında geniş zaman eki STT ile aynı olan *-Ar, -Ir, -r* şekilleri kullanılır.

Tablo 3. 4. Geniş Zaman Eki

Kişi	Tekil	Çoğul
1.	-(V)rIn/ -(V)rIm	-(V)rIz/ -(V)rIK
2.	-(V)rsIn/ -(V)sın	-(V)rsInIz/ -(V)sInIz
3.	-(V)r/V	-(V)rIAr/ (V)llAr

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

Teklik 1. Şahıs: demlerin (<< demlerim) (12a/1), *öldürürüm* (5c/153), *düşünürün* (<< düşünürüm) (1b/37), *bilirin* (4a/32).

Teklik 2. Şahıs: dararsın (<< tararsın) (10b/82), *yaparsın* (5a/35), *götürüsün* (<< götürürsün) (21a/4), *çelēsın* (<< çelersin) (1a/16), *ğorsun* (<< koyarsın) (27a/102), *dökersin* (29a/28), *diken* (<< dikersin) (29b/103), *kağarsın* (2a/3), *harcārsın* (19a/141), *görüsün* (6c/85).

Teklik 3. Şahıs: öldürü (<< öldürür) (15a/88), *dolduru* (<< doldurur) (12a/18), *ğonur* (<< konar) (1a/8), *varı* (1a/21), *alır* (2b/58), *ğandı* (32a/9), *çeviri* (<< çevirir) (4a/36).

Çokluk 1. Şahıs: satarız (5b/67), *däriz* (1a/8), *düveriz* (<< döveriz) (27a/123), *ğoçeriz* (5a/6), *dëriz* (17a/122), *ğeliriz* (5b/70), *çırparığ* (<< çırparız) (6a/23).

Çokluk 2. Şahıs: geçersiniz (<< geçersiniz) (27a/107), *sarasınız* (19a/217), *ğelisiniz* (<< gelirsiniz) (6c/87).

Çokluk 3. Şahıs: basallar (<< basarlar) (17a/74), *düeller* (10c/105), *keseller* (27a/35), *deller* (28a/4), *ğurallar* (<< vururlar) (2b/54), *eridirler* (4b/47), *ğorlar* (<< koyarlar) (18e/136), *bişiriller* (<< pişirirler) (6c/86).

Geniş Zamanın Olumsuzu

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

Teklik 1. Şahsın Olumsuzu: vërmen (28a/17), *ğoman* (<< koymam) (29a/43), *bilmen* (<< bilmem) (8b/126), *dämen* (<< demem) (19a/119), *bilmem* (18a/4), *sayman* (<< saymam) (17a/87), *ğıbirdanamān* (<< kıpırdanamam) (15a/19), *ğätmen* (<< gitmem) (16c/47).

Teklik 2. Şahsın Olumsuzu: bilmezsin (2b/57), *dökmeSsin* (18e/150), *ğätirTmessin* (17a/88), *varmaSsin* (15a/200).

Teklik 3. Şahsın Olumsuzu: *ğaşmaz* (5c/99), *bilmez* (9a/118), *yatılmaS* (1c/64), *üTmez* (<< *ötmez*) (26a/119), *topaKlaşmaz* (28b/85), *dökülmeS* (29a/37), *yapmaz* (19a/121), *değmez* (6c/112), *bakılmaz* (15a/165).

Çokluk 1. Şahsın Olumsuzu: *gäTmeyiz* (<< *gitmeyiz*) (27a/67), *yaPmāyız* (4c/50), *yaPmāz* (<< *yapmayız*) (12a/87).

Çokluk 2. Şahsın Olumsuzu: *bilmezsz̄* (<< *bilmezsiz*) (2a/27).

Çokluk 3. Şahsın Olumsuzu: *ēTmezler* (29a/3), *barmazlar* (<< *varmazlar*) (29a/34), *barağmazlar* (2b/53).

3.6.2.1.1.2 Görülen Geçmiş Zaman Eki

Tablo 3. 5. Görülen Geçmiş Zaman Eki

Kişi	Tekil	Çoğul
1.	-dIm	-DIK
2.	-dIn /dİŋ	-dInIz/ -dİŋIz
3.	-dI	-dIIAr

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Teklik 1. Şahıs: *yaPdurdım* (15a/57), *ğaşTım* (<< *kaçtım*) (17a/1), *gonuşTım* (<< *konuştım*) (10a/68), *bōdurdım* (<< *boğdurdım*) (5c/211), *kēyindim* (<< *giyindim*) (5c/190), *hoşlaşmazdım* (1c/62), *gäTdi* (<< *gitti*) (26b/128).

Teklik 2. Şahıs: *vērdiŋ* (16d/214), *ğaldıŋ* (<< *kaldım*) (5c/164), *duTduŋ* (6a/38), *digdiŋ* (<< *diktin*) (6a/38).

Teklik 3. Şahıs: *ğapandı* (16a/5), *ğaynaTdi* (<< *kaynattı*) (11b/12), *ēleTdi* (<< *ilettiler*) (5c/97), *geşTi* (<< *geçti*) (5c/158).

Çokluk 1. Şahıs: *yaP'dırdıK* (16a/15), *dōşediK* (11b/23), *ħalleTdig* (<< *hallettik*) (5c/177), *görüştüK* (1b/53), *ū'raşdıĝ* (<< *uğraştık*) (27a/98), *yaPdıĝ* (28a/1), *atışTıK* (5c/129), *ōrendig* (<< *öğrendik*) (25a/11), *gäTdig* (<< *gittik*) (17a/66).

Çokluk 2. Şahıs: *yaşlandıŋız* (19a/71), *ğaçırdıŋız* (<< *kaçırdınız*) (17a/57), *ğatdıŋız* (<< *kattınız*) (15a/126), *oĝuduŋız* (20b/245).

Çokluk 3. Şahıs: *buldular* (15a/73), *çıKdılar* (5c/143), *çārdılar* (<< *çağırıldılar*) (5c/175), *sōküldüler* (28a/23), *yaPdılar* (<< *yaptılar*) (30a/43), *durdular* (30b/83), *indiler* (5b/77), *çārdılar* (<< *çağırıldılar*) (5c/175), *yavrĝadılar* (7a/10), *kēydiler* (<< *giydiler*) (7b/101), *götürdüler* (17a/62), *omuzladılar* (16c/112).

Görülen Geçmiş Zamanın Olumsuzu

AİKIYA'da tespit edilen örnekler şöyledir:

Teklik 1. Şahsın Olumsuzu: *gäTmedim* (<< gitmedim) (6a/28), *dëmediK* (26b/197), *yaPmadım* (28a/5), *këymedim* (<< giymedim) (7b/102), *gäTmedim* (<< gitmedim) (19a/3), *bilmedim* (15a/60), *ğullanmadım* (<< kullanmadım) (16c/133).

Teklik 2. Şahsın Olumsuzu: *dörmadıñ* (<< doğurmadım) (6a/212), *olmadıñ* (16c/101), *dayamadıñ* (16c/135).

Teklik 3. Şahsın Olumsuzu: *bakılmadı* (5c/86), *bilmedi* (1b/51), *derdin* (<< derdi) (26a/120), *ölmedi* (26b/147), *öñlenmedi* (27a/88), *yaşamadı* (29b/80), *ğalmadı* (<< kalmadı) (30a/43), *görmedi* (9a/129), *olmadı* (11a/1).

Çokluk 1. Şahsın Olumsuzu: *geçemedig* (5c/179), *ğatamadığ* (7a/6), *ğaçırmadıK* (17a/58), *ğonuşmadığ* (<< konuşmadık) (17a/142), *görmediK* (6a/10), *yaPmadıK* (6c/100), *verdirmediK* (16a/16).

Çokluk 2. Şahsın Olumsuzu: *vermediñiz* (15a/128).

Çokluk 3. Şahsın Olumsuzu: *ğomadılar* (<< koymadılar) (30a/41), *soKmadılar* (19a/277), *çıkarmadılar* (17a/70), *sesdenmediler* (17a/131), *ellemediler* (15a/98), *vermediler* (16c/42).

3.6.2.1.1.3. Şimdiki Zaman Eki

I. Ağız Bölgesi: -(I)yIr, yI

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

Teklik 1. Şahıs: *ğäçiremëyim* (<< geçiremiyorum) (15a/2), *huyłanıyın* (<< huylanıyorum) (15a/12).

Teklik 2. Şahıs: *biliyiñ* (<< biliyorsun) (4b/44), *beslëyiñ* (<< besliyorsun) (19a/67), *ğädiyiñ* (<< gidiyorsun) (19a/126), *alıyiñ* (<< alıyorsun) (3a/14), *satıyiñ* (<< satıyorsun) (15a/231).

Teklik 3. Şahıs: *çıkıyi* (<< çıkıyor) (4a/6), *çalışıyi* (<< çalışıyor) (19a/42), *inilëyi* (<< inliyor) (21a/73), *gelıyir* (<< geliyor) (3a/30), *aldırıyır* (5c/108).

Çokluk 1. Şahıs: *ëdiyiz* (<< ediyoruz) (4b/48), *toPlāyız* (<< topluyoruz) (3a/28), *ğatıyız* (<< katıyoruz) (3a/29), *saKlāyız* (<< saklıyoruz) (15a/87), *yaşāyız* (<< yaşıyoruz) (5c/169), *dëyiz* (< diyoruz) (20a/32).

Çokluk 3. Şahıs: *yazıyiller* (<< yazıyorlar) (4a/34), *gelıyiler* (<< geliyorlar) (19a/83), *ūraşıyiller* (<< uğraşıyorlar) (17a/47), *dëyılar* (<< diyorlar) (17a/63), *yapıyıllar* (<< yapıyorlar) (5b/26).

Şimdiki Zamanın Olumsuzu

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

Teklik 1. Şahsın Olumsuzu: *bilmēyim* (<< bilmiyorum) (4a/38), *dēyin* (<< diyorum) (19a/4), *götüremēyin* (<< götüremiyorum) (19a/78), *girmēyin* (<< girmiyorum) (17a/90), *olmāyin* (<< olmuyorum) (15a/9).

Teklik 2. Şahsın Olumsuzu: *gāTmēyiñ* (<< gitmiyorsun) (17a/151).

Teklik 3. Şahsın Olumsuzu: *girmēyir* (<< girmiyor) (19a/70), *ēTmēyir* (<< etmiyor) (19a/89), *çıkarmāyir* (17a/83), *vērmēyiḡ* (17a/114), *kaḷkamāyir* (<< kalkamıyor) (15a/33).

II. Ağz Bölgesi: -(I)yoru / -(I)yo/ -(I)yō/ (I)yor

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

Teklik 1. Şahıs: *yollāyōn* (<< yolluyorum) (16c/46).

Teklik 2. Şahıs: *gādiyoñ* (<< gidiyorsun) (16d/165), *atıyoñ* (<< atıyorsun) (16d/207), *görüyoñ* (<< görüyorsun) (11b/40).

Teklik 3. Şahıs: *ōrediyoru* (<< öğretiyor) (16a/2), *duruyoru* (16a/9), *soruyor* (16b/39), *doymāyo* (16c/105), *biliyōr* (16d/194), *düreleniviyoḡ* (13a/18).

Çokluk 1. Şahıs: *gēdiyoz* (<< gidiyoruz) (16d/182).

Çokluk 2. Şahıs: *benzeyosuñuz* (<< benziyorsunuz) (16d/191), *geziyōrsinüz* (13a/49).

Çokluk 3. Şahıs: *vēriyollar* (16a/2), *örtüyollar* (16c/112), *bağıyollar* (16d/196).

Teklik 1. Şahsın Olumsuzu: *gāTmēyōn* (<< gitmiyorum) (13a/21).

III. Ağz Bölgesi: -(I)yo

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Teklik 1. Şahıs: *bişiriyodum* (18d/61).

Teklik 2. Şahıs: *alıyon* (<< alıyorsun) (18d/119), *yakıyoñ* (<< yakıyorsun) (6a/3), *biliyoñ* (<< biliyorsun) (6a/64).

Teklik 3. Şahıs: *oluyo* (18c/36), *bişiyō* (6a/3), *ḡuruyo* (<< kuruyor) (6a/21).

Çokluk 1. Şahıs: *gēyiyoḲ* (6a/14).

Çokluk 3. Şahıs: *vēriyollar* (<< veriyorlar) (18d/116), *oynullar* (<< oynarlar) (6c/98).

3.6.2.1.1.4. Gelecek Zaman Eki

Tablo 3. 6. Gelecek Zaman Eki

Kişi	Tekil	Çoğul
1.	-cAm/-cĀn/- AcAn/AcAm/cĀm	-cAz
2.	-cAn/-cāñ/-AcAKsĪn/-	-cAñIz

	AcAKsIḡ	
3.	-cAK	-cAklAr

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

Teklik 1. Şahıs: *dādacān* (<< dağıtacağım) (15a/253), *yapacān* (<< yapacağım) (17a/89), *ōrāṣcān* (<< uğraşacağım) (11b/34), *atacān* (<< atacağım) (23d/143), *oḡuTcān* (<< okutacağım) (17a/28), *diycēn* (<< diyeceğim) (5c/142), *ḡonuṣacām* (<< konuşacağım) (2b/59), *diycēn* (5c/142), *anlaTcam* (<< anlatacağım) (9a/89), *vērecēm* (<< vereceğim) (6c/95).

Teklik 2. Şahıs: *olucaḲsıḡ* (17a/40), *durucāḡ* (<< duracaksın) (11b/62), *alcāḡ* (<< alacaksın) (16c/138), *uyacān* (<< uyuyacaksın) (6a/31), *ēdecēḡ* (<< edeceksin) (29b/106), *baḡa'caḲsıḡ* (2a/24), *sorcāḡ* (<< soracaksın) (7a/42), *ḡececēn* (<< çekeceksin) (7b/112), (<< bileceksin) (19a/57), *mayalācaḡ* (<< mayalayacaksın) (22a/66).

Teklil 3. Şahıs: *alācaḲ* (17a/8), *oḡūcaḲ* (<< okuyacak) (5c/99), *vereceK* (5c/97), *yēceK* (<< yiyecek) (18c/39).

Çokluk 1. Şahıs: *yaP'dircāz* (<< yaptıracağız) (16a/7), *yapacāz* (<< yapacağız) (16d/210), *ḡāTcēz* (<< gideceğiz) (26b/133), *saKlācāz* (<< saklayacağız) (7a/39), *ḡovacāz* (<< kovacağız) (15a/36).

Çokluk 2. Şahıs: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

Çokluk 3. Şahıs: *düveceKler* (<< döğecekler) (16d/195), *vērceKler* (7b/126).

Gelecek Zamanın Olumsuzu

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

Teklik 1. Şahsın Olumsuzu: *gelemecēn* (<< gelemeyeceğim) (5c/145), *ḡāTmecēn* (<< gitmeyeceğim) (5c/136), *okuyamacān* (5c/145), *vermecēn* (<< vermeyeceğim) (15a/138).

Teklik 2. Şahsın Olumsuzu: *ḡomācaḡ* (<< koymayacaksın) (29a/47), *oḡuTcan* (<< okutacaksın) (5c/125), *dimēceKsiḡ* (<< demeyeceksin) (21a/118), *durdurmācaḡ* (<< durdurmayacaksın) (21a/148).

Teklik 3. Şahsın Olumsuzu: *olmācaḡ* (26a/7), *yetiṣemiceK* (<< yetişemeyecek) (5c/241), *tozmācaḡ* (31b/82), *ḡelinmē'ceK* (<< gelinmeyecek) (17a/6).

Çokluk 1. Şahsın Olumsuzu: *gelemecēz* (<< gelemeyeceğiz) (5c/124), *ḡötürtmēcez* (15a/216), *yardırmācaz* (<< yarırmayacağız) (16d/178).

3.6.2.1.1.5. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki

Tablo 3. 7. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki

Kişi	Tekil	Çoğul
1.	-mİşİn	-mİşİz
2.	-mİşİn/-mİşİn	-mİşİnİz
3.	-mİş	-mİşİA(r)

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Teklik 1. Şahıs: *ğalmışın* (<< kalmışım) (5c/137), *bayılmışın* (<< bayılmışım) (5c/217), *varmışındır* (27a/22), *ğomuşun* (<< koymuşum) (25a/13).

Teklik 2. Şahıs: *ğörmüşün* (<< görmüşsün) (5c/252), *değgelmişin* (5c/250), *yemişin* (<< yemişsin) (20b/226).

Teklik 3. Şahıs: *oturmuş* (6b/78), *soğmuş* (12b/132), *çığmış* (<< çıkmış) (26b/130), *bakıTmiş* (29b/76), *yağlaşmış* (<< yaklaşmış) (11a/2).

Çokluk 1. Şahıs: *üremişiz* (7b/89), *gelmişiz* (9a/11).

Çokluk 2. Şahıs: *almışınız* (12b/149), *yollamışınız* (17a/59).

Çokluk 3. Şahıs: *demışler* (10a/5), *basmışlar* (17a/51), *yalvarmışlar* (26a/113), *toPlanmışlar* (30a/4), *duymuşlāğ* (5c/185), *ğatmışlar* (<< katmışlar) (21a/92), *ğatirmişler* (17a/41), *ba' rışmışlar* (6a/52).

Öğrenilen geçmiş zaman ekinin örneklerde de görüldüğü üzere STT'deki gibi kullanımlarının yanında aynı zamanda ağızlarda tespit edilen bir şekil olarak *-Ik* yapısı da mevcuttur. Ekin Türkiye Türkçesi ağızlarında birçok farklı kullanımına¹¹⁰ ek olarak *-miş* öğrenilen geçmiş zaman fonksiyonunda kullanımı da göze çarpmaktadır. *yörüK_alıK yarısını* (9a/82), *büş milyarı geçiK* (9a/90), *bizim kökümüz İrandan gelik* (6b/73).

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Olumsuzu

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

Teklik 1. Şahsın Olumsuzu: *ğomamışın* (<< koymamışım) (19a/310), *ağmamışın* (<< anmamışım) (17a/108), *dēmemişin* (<< dememişim) (17a/108)

Teklik 2. Şahsın Olumsuzu: *ğomamışın* (<< koymamışın ya) (19a/296)

¹¹⁰ Ahmet Buran (1996) *-Ik Ekinin Anadolu Ağızlarında Kullanımı* adlı makalesinde bu konuyu ayrıntılı bir şekilde ele almıştır.

Teklük 3. Şahsın Olumsuzu: *bulamamış* (5c/226), *ğalmamış* (<< kalmamış) (5c/218), *ölmemiş* (26b/145), *kıpırdamamış* (26b/191), *yazılmamış* (27a/13), *yaPmamış* (28b/65), *bilmemiş* (2b/55), *ğurtarmamış* (19a/133), *olmamış* (15a/120)

Çokluk 1. Şahsın Olumsuzu: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

Çokluk 2. Şahsın Olumsuzu: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

Çokluk 3. Şahsın Olumsuzu: *gör'memişler* (<< görmemişler) (27a/16), *gomamışlar* (<< koymamışlar) (7a/52).

3.6.2.1.2. Kipler

3.6.2.1.2.1. Emir / İstek Kipli Ek

Tablo 3.8. Emir / İstek Kipli Ek

Kişi	Tekil	Çoğul
1.	-(y)An/ AyIm	-Allm
2.	Ø	-In/-In
3.	sIn/-sIn	-sInlAr

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Teklük 1. Şahıs: *korqān* (<< korkayım) (5c/238), *baqān* (<< bakayım) (2a/22), *goyān* (<< koyayım) (7a/38), *sōleyem* (<< söyleyeyim) (9a/92), *bişirēn* (<< pişireyim) (4a/16), *oturān* (<< oturayım) (17a/44), *götürēn* (<< götüreyim) (17a/48).

Teklük 2. Şahıs: *evlen* (26b/156), *goy* (<< koy) (27a/116), *bō* (<< boğ) (5c/210), *ğatlan* (7a/4), *dög* (31a/40), *baK* (9a/38), *yātır* (18b/12), *ğō* (<< kov) (15a/121).

Teklük 3. Şahıs: *gelsin* (5c/194), *qaldırsın* (7b/60), *güTsün* (17a/18), *toplasın* (17a/44), *besbeter_ēTsin* (15a/29), *ğaybolsun* (15a/165), *sürünsün* (14a/4).

Çokluk 1. Şahıs: *olalım* (1a/15), *everelim* (26b/165), *ğädelim* (<< gidelim) (29b/70), *verelim* (15a/52), *götürelim* (15a/235), *durduralım* (13b/64).

Çokluk 2. Şahıs: *buluñ* (26a/112), *kaqın* (<< kalkın) (27a/105), *işleñ* (<< işleyin) (28a/41), *oquñ* (<< okuyun) (30b/116), *işleñ* (<< işleyin) (28a/41), *oquñ* (<< okuyun) (19a/47), *söyleñ* (<< söyleyin) (18b/21), *ğayır_ediñ* (15a/260).

Çokluk 3. Şahıs: *savolsunlar* (<< sağolsunlar) (20b/237).

Emir/İstek Kipinin Olumsuzu

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

Teklik 1. Şahsın Olumsuzu: *söleTmeyēn* (<< söyletmeyeyim) (5c/211), *gēTmeyeyim* (<< gitmeyeyim) (5c/166), *vermeyen* (<< vermemeyim) (15a/134), *ğarışmayān* (<< karışmayayım) (16d/211).

Teklik 2. Şahsın Olumsuzu: *serme* (29a/54), *süpürme* (29b/102), *gäTme* (<< gitme) (19a/71), *çīynama* (<< çiğneme) (18d/68), *sebeP_olma* (15a/67).

Teklik 3. Şahsın Olumsuzu: *kesilmesin* (20a/43), *yanmasıñ* (22a/82).

Çokluk 1. Şahsın Olumsuzu: *sarmālim* (<< sarmayalım) (30b/95), *uzaTmālim* (<< uzatmayalım) (9a/114), *döKmēlim* (<< dökmeyelim) (21a/58), *gäTmēlim* (<< gitmeyelim) (16d/184).

Çokluk 2. Şahsın Olumsuzu: *ēllemeñ* (<< ellemeyin) (29b/99), *ēTmeñ* (<< etmeyin) (29b/100), *yaPmañ* (<< yapmayın) (21a/111), *çıkarmañ* (<< çıkarmayın) (15a/89), *duTman* (<< tutmayın) (11b/32).

Çokluk 3. Şahsın Olumsuzu: *görmesinler* (20b/177).

3.6.2.1.2.2. Şart Kipli Ek

Tablo 3. 9. Şart Kipli Ek

Kişi	Tekil	Çoğul
1.	-sAm	-sAK
2.	-sAn/-sAñ	-sAñIz
3.	-sA	-sAlAr

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

Teklik 1. Şahıs: *bişirsem* (<< pişirsem) (28b/96), *versem* (32a/9), *oкусam* (19a/15), *çıkarısam* (<< çıkarırsam) (17a/71), *isde'sem* (<< istesem) (17a/109), *duysam* (12a/8).

Teklik 2. Şahıs: *deng gelseñ* (3a/26), *baksañ* (1b/27), *deseñ* (5c/157), *alsañ* (8b/62), *dōseñ* (31a/39), *oкусañ* (19a/17), *alsañ* (18d/120), *çıkarsañ* (17a/86), *gēdersesñ* (<< gidersen) (5c/165), *daksañ* (<< taksan) (15a/181).

Teklik 3. Şahıs: *ğa/sa* (<< kalsa) (27a/101), *inansa* (29a/6), *olsa* (30b/85), *dese* (9a/42), *isdeTse* (17a/36), *çıkarsa* (17a/83), *verse* (15a/17).

Çokluk 1. Şahıs: *anlaTsaK* (5c/170), *dūn eTseK* (4a/32), *çıkardırsağ* (<< çıkartırsak) (17a/63), *dēseK* (<< desek) (15a/227), *üşüseK* (11b/21).

Çokluk 2. Şahıs: *görseñiz* (12b/155).

Çokluk 3. Şahıs: *verseler* (28a/17).

Şart Kipinin Olumsuzu

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

Teklik 1. Şahsın Olumsuzu: *olmasam* (19a/16), *vermesem* (15a/137).

Teklik 2. Şahsın Olumsuzu: *eTmeseñ* (16c/107), *çalışmasañ* (16d/217).

Teklik 3. Şahsın Olumsuzu: *olmasa* (27a/15), *ğaşmasa* (<< kaçmasa) (17a/6).

Çokluk 1. Şahsın Olumsuzu: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

Çokluk 2. Şahsın Olumsuzu: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

Çokluk 3. Şahsın Olumsuzu: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

3.6.2.1.2.3 Gereklilik Kipli Ek

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir: *olmalı* (1b/40), *dayağ_aTmalı* (17a/13).

3.6.2.2. Birleşik Zamanlar

3.6.2.2.1. Hikaye

3.6.2.2.1.1. Görülen Geçmiş Zamanın Hikayesi

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *gäTd̄idiK* (<< gitdiydik “gitmiştik”) (5c/176), *diKdiydi* (<< diktiydi “dikmişti”) (32a/33), *indird̄idim* (<< indirdiydim “indirmiştım”) (9a/6), *ğazand̄idi* (<< kazandıydı “kazanmıştı”) (19a/62), *anlaTd̄ıldardı* (<< anlattıldardı “anlatmıştıldardı”) (21a/74), *dēd̄ydim* (<< dedidim “demiştım”) (15a/4).

Görülen Geçmiş Zamanın Hikayesinin Olumsuzu: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

3.6.2.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikayesi

Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikayesinin Olumsuzu: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

3.6.2.2.1.3. Şimdiki Zamanın Hikayesi

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir: *asılıyorduḡ* (1b/44), *yatıyodu* (<< yatıyordu) (29b/86), *ğoşuyorduḡ* (<< koşuyorduk) (5a/28), *ğorkuyordum* (5c/248), *ēdiliyodu* (25a/10), *oluyodu* (<< oluyordu) (19a/145), *atıyodu*(6a/26), *beKl̄ēyodum* (<< bekliyordum) (16c/85), *ğoyör̄udu* (<< koyardı) (12a/49).

Şimdiki Zamanın Hikayesinin Olumsuzu: *bulamıyoduñ* (6a/38).

3.6.2.2.1.4 Gelecek Zamanın Hikayesi

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *oķuTcādı* (<< okutacaktı) (5c/159), *ġalacādı* (<< kalacaktı) (18d/110), *dēcēdim* (<< diyecektim) (17a/79), *götürceKlerdi* (17a/62), *görecēdiņ* (<< görecektin) (15a/177), *ġeTcēdim* (<< gidecektim) (20a/23).

Gelecek Zamanın Hikayesinin Olumsuzu: *almacādı* (<< almayacaktım) (16c/81).

3.6.2.2.1.5. Geniş Zamanın Hikayesi

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir: *ġāderdig* (<< giderdik) (5c/172), *dolandırīdıK* (<< dolandırırđık) (5a/34), *gırerdiņ* (5b/61), *sayardı* (1a/17), *sürdürūdüm* (28a/27), *yapardıġ* (28a/36), *ġullanırdı* (28b/76), *dērlerdi* (30a/44) *yüKledirdig* (<< yükletirdik) (30b/89), *yunardıġ* (2a/2), *olurdu* (4a/1), *ibişdirīdim* (8b/123), *ġöçerdiK* (9a/22), *ġelirdi* (4a/5), *ġorduġ* (<< koyardık) (4c/82), *đutardım* (<< tutardım) (19a/154), *dellerdin* (<< derlerdi) (21a/15), *bişirilerdi* (<< pişirirlerdi) (6c/85), *olurdun* (15a/32).

Geniş Zamanın Hikayesinin Olumsuzu: *düşünülmezdin* (1b/31), *ēlleTmezdin* (29b/84), *yāraTmazdı* (30b/65), *bişmezdi* (4a/15), *hoşlaşmazdım* (1c/62), *indimezdim* (8b/123), *süzmezdig* (4c/81), *vermezlerdi* (16c/42), *ġarışmazdı* (16c/56), *aķmazdı* (12a/50).

3.6.2.2.1.6 Şart Kipinin Hikayesi

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir: *versēdiņ* (<< verseydin) (20b/254).

Şart Kipinin Hikayesinin Olumsuzu: Metinlerde örneġi tespit edilememiştir.

3.6.2.2.1.7 İstek Kipinin Hikayesi

Metinlerde örneġi tespit edilememiştir.

İstek Kipinin Hikayesinin Olumsuzu: Metinlerde örneġi tespit edilememiştir.

3.6.2.2.2. Rivayet

3.6.2.2.2.1. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Rivayeti

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir: *ġelmişimiş* (19a/302), *vermişimiş* (19a/302), *ala_ōmuşumuş* “alakoymuş”(15a/82).

3.6.2.2.2.2. Şimdiki Zamanın Rivayeti

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *ġalışdırıyomuş* (<< çalıştırıyormuş) (6b/77), *götürüyolarmış* (16c/113), *ġādiyomuş* (<< gidiyormuş) (16d/190), *ġeliyimiş* (<< geliyormuş) (5c/232), *satıyimiş* (<< satıyormuş) (20b/185).

Şimdiki Zamanın Rivayetinin Olumsuzu: *gātmēyērmīṣin* (<< gitmiyormuşsun) (13a/34), *varmāyīrmīṣiḡ* (<< varmiyormuşsun) (13a/35).

3.6.2.2.2.3. Gelecek Zamanın Rivayeti

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *yapcāmīṣ* (<< yapacakmış) (8a/15), *alcāmīṣ* (<< alacakmış) (19a/43), *gōrcēmīṣiz* (<< görecekmişiz) (19a/228), *savrīlcāmīṣ* (<< savrulacakmış) (17a/100), *aTcāmīṣīn* (<< atacakmışım) (15a/128).

Gelecek Zamanın Rivayetinin Olumsuzu: *diKmēcēmīṣiḡ* (<< dikmeyecekmişsin) (29b/105).

3.6.2.2.2.4 Geniş Zamanın Rivayeti

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *yapāmīṣ* (<< yaparmış) (28b/89), *gālirimīṣ* (<< gelirmiş) (29a/44), *dikermīṣiḡ* (<< dikermişsin) (29b/103), *kesilirimīṣ* (30a/28), *atallarmīṣ* (17a/55), *dēllermīṣ* (<< derlermiş) (17a/98), *dōṣṣellerimīṣ* (12a/98).

Geniş Zamanın Rivayetinin Olumsuzu: *yaPmazlarmīṣ* (28b/64), *giremezimīṣ* (6a/65).

3.6.2.2.3 Şart

3.6.2.2.3.1. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

ṣehīT_öldūsa (<< şehit olduysa) (5c/90), *öldūse* (<< öldüyse) (5c/91), *iṣTīseK* (<< içtiyse) (1b/50), *gāTdīse* (<< gittiyse) (29b/83), *gōtūrdūse* (30a/54), *aldīsam* (19a/290), *belirledīse* (<< belirlediyse) (21a/81), *çatdıysam* (15a/74), *çalıṣdıılarsa* (15a/149), *öldülerse* (16c/50), *dēdiseK* (16d/209).

Görülen Geçmiş Zamanın Şartının Olumsuzu: *atamadıysaḡ* (21a/2).

3.6.2.2.3.2. Gelecek Zamanın Şartı

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir: *anlaTacāsaḡ* (<< anlatacaksak) (2a/1), *dēcēsem* (<< diyeceksem) (27a/2), *vērecēseḡ* (<< vereceksen) (29a/16), *olcāsa* (<< olacaksa) (30b/76), *ēTceKlerse* (<< edeceklerse) (17a/95), *gādecēseḡ* (<< gideceksen) (15a/135).

3.6.2.2.3.3. Geniş Zamanın Şartı

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir: *olūsa* (1c/64), *yapabiliseK* (28a/35), *yapış'ırsa* (28b/90), *vériseñ* (<< verirsen) (29a/17), *gèderseñ* (5c/163), *geçerse* (2b/69), *gelirse* (8c/145), *bişirsem* (28b/96), *èderse* (19a/123), *isTerseñ* (6a/39), *bulusa* (<< bulursa) (6c/110), *çalışırsañ* (16d/216).

Geniş Zamanın Şartının Olumsuzu: *yapışmaSsa* (28b/90), *yèmeseg* (<< yemezsek) (27a/125), *olmaSsa* (4a/16), *daralTmassañ* (21a/96), *gätirmesseñiz* (17a/120), *ğaçmaSsam* (17a/126), *vérmeSse* (15a/241), *almassañ* (16c/79), *diñmeSse* (20b/53).

3.6.2.2.3.4. Şimdiki Zamanın Şartı

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şöyledir: *esiyosa* (5b/38), *yakıyışsañ* (<< yakıyorsan) (28b/88), *biliyöřsañ* (9a/64), *yatıyısak* (<< yatıyorsak) (21a/42), *akıyosa* (<< akıyorsa) (18e/149), *oluyosa* (20b/90).

Şimdiki Zamanın Şartının Olumsuzu: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

3.6.2.3. Ek Fiilin Çekimi

Eski Türkçede bulunan er- yardımcı fiilinin *er-> ir->i-* şeklinde ekleşmesi ile oluşmuş olan ve ad olan kelimelerin¹¹¹ cümle içinde yüklem olarak kullanılmasını sağlayan fiildir.

3.6.2.3.1. Hikaye

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

Teklik 1. Şahıs: *Ėmizdēdim* (<< evimizdeydim) (29b/58), *yaşındaydım* (29b/73), *yardımcısīdim* (<< yardımcısıydım) (5b/119), *ufādım* (<< ufaktım) (6a/28), *vardım* (10a/1), *mēzunūdum* (<< mezunuydum) (16c/41).

Teklik 2. Şahıs: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

Teklik 3. Şahıs: *meseleydi* (5b/28), *malıdı* (27a/98), *varıdın* (29a/49), *yaşındaydın* (29b/58), *onlarıñıdı* (30a/16) *tapılıydı* (<< tapuluydu) (30a/19) *gişiniñıdı* (<< kişininindi) (30a/37), *değirmenīdi* (5b/45), *zamanlāğdı* (1b/30), *nēydin* (29b/75), *cılbağ mıydın* (<< çıplak mıydı) (29b/77) *torpaQTın* (7a/47), *ēyīdin* (8a/8), *modādı* (28a/37), *ğalabalıdı* (<< kalabalıktı) (17a/23), *altındaydı* (6a/4), *ğaçıdı* (6a/53), *evelīdin* (<< eveldi) (16a/4), *titizidin* (<< titizdi) (16c/82).

¹¹¹ Korkmaz, 2017 : 124

Çokluk 1. Şahıs: *gızıdıK* (8a/18), *mēzunūduK* (16b/27), *kaçıdıK* (11b/24), *içindēdiK* (11b/44).

Çokluk 2. Şahıs: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

Çokluk 3. Şahıs: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

3.6.2.3.2. Rivayet

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

Teklik 3. Şahıs: *aç̄tmış* (<< açkımış) (5b/64), *s̄v̄ariymiş* (<< süvariymiş) (5c/83), *ğapıdaymış* (29a/4), *bölügmüş* (5c/180), *yōmuş* (8a/44), *zenginimiş* (19a/133), *varımış* (6a/17), *kötümüş* (15a/25), *ğoyunmuş* (20b/249).

3.6.2.3.3. Geniş Zaman

Teklik 1. Şahıs: *sēKsen yēdiyin* (30b/58), *usdasıyım* (30b/60), *ōsüzün* (<< öksüzüm) (5c/106), *birincisiyin* (5c/105), *güzörenliyin* (8a/26), *çocūyun* (9a/129), *boşun* (<< boşum) (19a/105), *uFān* (<< ufağım) (17a/153), *zamanıyım* (6a/35), *hasTān* (<< hastayım) (15a/10).

Teklik 2. Şahıs: *zayıfsıñ* (18d/87), *ōreTmensin* (<< öğretmensin) (5c/160), *bōlesin* (<< böylesin) (20b/215).

Teklik 3. Şahıs: *ğardaş'dur* (<< kardeştir) (6a/41), *yoKdur* (<< yoktur) (15a/57), *ēyidir* (<< iyidir) (15a/199), *vardır* (15a/258), *doludur* (20b/162).

Çokluk 1. Şahıs: *ortaKcıyıK* (<< ortakçıyız) (29b/62), *ğala'baliz* (<< kalabalığız) (7b/71), *tōngüşlüyüz* “Töngüşlü¹¹² Kumluca'da bulunan bir yörük aşireti” (9a/8), *zenginiyiz* (19a/24), *ğaracaörenliyiz* (12a/9).

Çokluk 2. Şahıs: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

Çokluk 3. Şahıs: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

3.6.2.3.4. Şart

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir: *boşusa* (6c/83), *selbesse* (<< serbestse) (6c/83), *yaşındāsam* (1a/15), *varısa* (30b/68), *hasTaysa* (15a/162).

3.6.2.3.5. Ek Fiilin Olumsuzu Değil

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *ğoçer ğonar dīliz* (5a/4), *suyun gözü dēl* (5c/229), *ğızım ōle de yil* (9a/43), *cēz_altı dēl* (4a/12), *ben buralı dēlin* (15a/205).

¹¹² Ak, M. (2015). *Teke Yörükleri (1800-1900)*. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 73.

3.6.2.3.6. Ek Fiilin Zarf- Fiil –ken İle Çekimlenmesi

Yöre ağzında –ken zarf-fiil eki ünlü uyumlarını sağlar ve aynı zamanda sondaki /n/ ünsüzünün düştüğü -ke’li şekilleri ve sonunda /e/ vokalinin türediği –kene’li örneklerine çokça rastlanır¹¹³. Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir: *geçerke* (<< geçerken) (5b/64), *ğatarıka* (<< katarken) (5c/204), *göçerken* (7b/95), *évindēkene* (28a/6), *ğızıkana* (28a/26), *yaparı’ka* (25a/3), *uFağa* (<< ufakken) (19a/132), *ğederkene* (<< giderken) (21a/11), *dērkene* (16a/7), *göçerke* (5b/53), *évlīke* (<< evliyken) (11b/36).

3.6.2.4. Birleşik Fiiller

3.6.2.4.1. İsim+Fiil Yapısında Olanlar

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

İsim+ ver- Yardımcı Fiili

zával vérmesin (<< zeval vermesin) (6a/26), *bereket vérsin* (6a/26).

İsim+ et- Yardımcı Fiili

devām_ eTdi (5b/73), *dans_ ederdin* (6c/97), *buyuruñ_ edersin* (6c/81), *teslim_ eTdi* (8a/18), *mefāT_ eTdi* (<< vefat etti) (8a/34), *duāsı edeller* (8c/141), *yardım_ eder* (31a/33), *dūn_ eTdi* (<< düğün etti) (9a/97), *nāsib_ eTdi* (9a/113), *ħavas_ ediliyordu* (<< heves ediliyordu) (25a/10), *borc_ eTdim* (25c/93), *masıraF_ eTdiK* (<< masraf ettik) (19a/263), *besbeter_ eTsin* “çok kötü yapsın anlamında bir beddua sözü” (15a/29), *iş_ ederin* “iş yapmak” (15a/173).

İsim+ ol- Yardımcı Fiili

şehīT_ oldūsa (<< şehit olduysa) (5c/90), *boş_ olduK muydun* (6a/12), *gözel_ olu* (18e/161), *māl_ olurdu* (5b/71), *baş_ olmaz* (1a/11), *ortağ_ olmuş* (7a/7), *cennet_ olsun* (7a/26), *eyİ_ olunca* (<< iyi olunca) (8a/5), *ōreTmen_ olacādım* (8a/7), *af_ oluyoru* (9a/15), *ayıb_ olmasın* (9a/92), *gözel_ oluyor* (28b/60), *darmadāñ_ oldu* (<< darmadağın oldu) (25b/33), *dūn_ olurdu* (4a/2), *yardımcıları olsun* (19a/45), *zararım_ olmaz* (19a/118), *daTl_ oğsun* (<< tatlı olsun) (18b/18), *görünmez_ oldu* (6a/44), *ħatır_ olur* (16c/79), *iPTāl_ oldu* (11a/3).

İsim+ yap- Yardımcı Fiili

duā_ yapallar (8c/141), *işini yapıyon* (25c/57).

İsim+ eyle- Yardımcı Fiili

īrāmeT_ eylesin (16c/50).

İsim+ kıl- Yardımcı Fiili

¹¹³ Emine Atmaca’nın yapmış olduğu Korkuteli İlçesi Ağzıları’nda (s. 185) da aynı eklere rastlanır.

namazımı ğıların (12a/1).

3.6.2.4.2. Fiil+ Fiil Yapısında Olanlar (Tasviri Fiiller)

Süreklilik Fiili

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

-(y)İp otur-: *verib_ oturusunduĝ (2b/38), kesib_ oturusuĝ (2b/38), çevirib_ oturu (30b/98), gülüP_ oturüz (8b/91), geçinib_ oturüz (19a/117), oluP_ oturu (19a/261), kapanıb_ oturu (15a/45), alıb_ boturu (7a/27).*

-(y)A koy-: *sarā_ ödu (<< sarakoydu) (30b/97), gire_ ömuş (7b/64), alā_ ödu (<< alakoydu) (25a/5), ala_ öması (<< alakoyması) (19a/257), dura_ ösun (<< durakoysun) (21a/70), gāle_ ödu (<< gelekoydu) (15a/225), vara_ ödum (<< varakoydum) (16d/162).*

-(I)p dur-: *ĝarışıPduru (18d/69), diĝeliPduru (18d/69).*

-(I)p gel-: Metinlerde örneĝi tespit edilememiştir.

-(I)p git-: *biniPgādiyoy (<< binipgidiyorsun) (6c/88).*

-(A)r git-: *sürergēderin (<< sürergiderim) (12a/1), çıkargāderimiş (12a/99).*

-(A)r otur-: *baĝar_ oturu (2b/58), salar_ oturu (2b/57).*

Yeterlilik Fiili

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir: *yapabiliseK (28a/34), farkēdebildīşeĝiz (21a/12), çıkabilisiĝ (17a/93), yatabiliĝseĝ (16c/95), yapabilcēĝ (<< yapabileceksin) (16d/203), bulabiliseĝ (11b/61).*

Yeterlilik Fiilinin Olumsuzu: *yaşayamassıĝız (7a/30), bitiremezsiĝ (7b/77), bulamadık (7b/104), okuyamadıĝ (8a/20), anlayamaSsiĝ (21a/90), uygulayamācaĝ (21a/114), ĝurtulumadım (17a/1), olamadı (15a/141), baĝamassın (15a/167), gönderemez (16c/74), baĝamadıĝ (11a/6).*

Tezlik Fiili

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

ĝayboluvēdi (<< kayboluverdi) (5c/212), çārıvıĝ (<< çağırıverin) (5c/193), bölĝıvıdi (<< bölüverdi) (1b/47), alıvıdım (<< alıverdim) (3a/8), dolanıvırı (<< dolanıverir) (2b/49), yazıvıyız (7a/33), ĝuruvusun (<< kuruveririsin) (7b/96), ömĝlayıvımışlar (<< omuzlayıvermişler) (8c/138), Takıvıllardı (<< takıverirlerdi) (4a/31), alıvımış (<< alıvermiş) (19a/69), örüvürü (<< örüverir) (21a/87), aykırılāvēĝdi (17a/17), dālıvıdi (<< dağılıverdi) (17a/148).

Tezlik Fiilinin Olumsuzu: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

Yaklaşma Fiili

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir: *çürüeyazmış* (19a/195), *gırdırayazdın* (16c/136).

3.7. Soru Eki

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

dinlēyiñ mi (<< dinliyor musun) (9a/91), *bilir miñ* (<< biliyor musun) (19a/156).

3.8. Kelimeler

Bir ya da birden fazla heceden oluşan ve aynı dil konuşurları arasında, tek başına kullanıldığı zaman zihinde belli bir kavrama karşılık gelen veya soyut ve somut kavramlar arasında geçici ilişkiler kuran dil birimine¹¹⁴ kelime denir.

3.8.1. Sıfatlar

Somut ya da soyut ad ve kavramları belirtme, niteleme, yer gösterme, sayı gösterme ve sorma gibi yönlerden vasıflandıran ve sınırlandıran kelime türlerine¹¹⁵ denir.

3.8.1.1. Niteleme Sıfatları

Varlıkları durum, biçim ve renk vb. bakımlardan çeşitli özelliklerini bildiren sıfatlar niteleme sıfatlarıdır.

Bölge ağzında tespit edilen örnekler şu şekildedir: *ğoca* (*duT*) (1b/43), *ğara* (*keçe*) (1c/58), *bicecik* (*sırT*) (2a/3), *beğar* (*İsannarı*) (2b/32), *ğızgım* (*daşı*) (2b/65), *ğuru* (*māssül*) (5b/23), *yūseK* (*ev*) (5c/132), *sıq* (*yellerini*) (10a/17), *çeşiTli* (*çiçeKler*) (21a/26), *ğaçag* (*āc*) (<< kaçak ağaç) (30b/88), *yeñi sene* (5a/5), *böyüK* (*dāmadıñ*) (7a/6), *ğarT* (*ğabā*) (<< kart kabağı) (7b/71), *ğoca* (*ğatıranlarıñ*) (12a/90), *ğara* (*taTdalar*) (<< kara tahtalar) (13a/12), *belli* (*adamlar*) (7b/130), *uzun* (*ğaval*) (7c/163), *beyaz* (*ğum*) (32a/16), *soñ* (*zaman*) (9a/140), *ğara* (*tencerede*) (28b/92), *boş* (*ğuvanlar*) (21a/69), *irezil* (*adam*) (6a/33).

Pekiştirme Sıfatları

Bazı niteleme sıfatlarının ilk hecelerini /p/, /m/, /r/, /s/ ünsüzlerinden herhangi biriyle kapayarak ismi en üstünlük derecesiyle niteleyen sıfatlardır¹¹⁶.

¹¹⁴ Korkmaz 2017 : 174

¹¹⁵ Korkmaz 2017 : 210

¹¹⁶ Korkmaz 2017 : 200

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *simsiyah (pilav)* (1b/52), *bembeyaza (ğa'fam)* (6b/71), *apapbā (ğafa'mız)* “bembeyaz kafamız” (6b/71), *yuryumşacıK (ğāri o aK darı)* (8b/78), *yuryumşag (māliç gibi bi şey)* (31b/74), *doP'dolu (iki dene çuval)* (19a/311), *çuşçukur (bi yèr)* (15a/8), *bembeyaz (kiraz gibi peyniri)* (20b/173).

3.8.1.2. Belirtme Sıfatları

3.8.1.2.1. İşaret Sıfatları

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

bu: *bu (sene)* (3a/27), *bu (köşeden)* (19a/179), *bu (gececiK)* (18b/11), *bu (èti)* (17a/32), *bu (inar)* (3a/3), *bu (ambar)* (16b/24), *bu (çocuK)* (16c/75).

ho, hu: *ho (dūn evini)* (6a/59), *hu (dağdan)* (30b/92), *hu (halının)* (10a/14), *ho evi* (10a/45), *hu (dınnağklarımın ucunda)* (12b/157), *hu (yaçada)* (15a/59), *hu (aK dālardan)* (17a/102), *hu (yaçada)* (15a/59).

o: *o (çavanın)* (1a/22), *o (devire)* (6a/14), *o (aKçayıñ dorusuna)* (21a/14), *o (arīla)* (21a/37), *o (massülü)* (5b/35), *u yèmeK* (7b/73), *o éve* (9a/70), *u yāş (<< o yağış)* (11b/29), *o (zaman)* (7b/101), *o (ğadınıñ)* (9a/114), *o (ipe)* (19a/180), *o (dönemi)* (21a/48), *o (māmele)* (17a/112), *u (işler)* (16a/3).

öteki: *öteki (develeri)* (5b/66), *öteKi (öretmen)* (5c/121).

şu: *şu (sımarıñ altında)* (1c/55), *şu (dosTlā)* (<< şu dostluğa) (9a/70), *şu (odaya)* (21a/42), *şu (ambar)* (16b/24).

3.8.1.2.2. Sayı Sıfatları

a) Asıl Sayı Sıfatları: *kırk_elli (gişi)* (1a/14), *bêş yüz (metire)* (1a/20), *iki (gözlü)* (1c/57), *sèKiz (ton)* (3a/5), *iki (hapaz)* (3a/31), *elli (yıl)* (5a/2), *üş dörT (dene)* (5b/44), *sèkiz (dölüm)* (6a/8), *yirmi sekiz (yaşında)* (6a/63), *dörT (gişi)* (2b/34), *atmış (lira)* (21a/108), *otuz (gişi)* (30b/93), *üç (güne)* (5b/71), *dörT gaziK (<< dört kazık)* (10a/13), *iki (kere)* (12a/13), *otuS kırK (goyun)* (9a/144), *seKiz (dene)* (4a/32), *üÇ (yıl)* (19a/6).

b) Sıra Sayı Sıfatları: *üçüncü (sınıfa)* (5c/104), *birinci (sınıfi)* (5c/110), *ikinci (sınıFdāka)* (13a/3), *birinci (hanım)* (13a/8), *ikinci (sever)* (16d/156), *bêşinci (gat)* (20b/221).

c) Üleştirme Sayı Sıfatları: *biñer (biñ lira dönüm)* (7a/20), *yedişer sèkizer (dölüm)* (15a/59), *birer (olan gardaşları)* (19a/141).

d) Kesirli Sayı Sıfatları: *bi buçuğ (ay)* (21a/155), *bi buçuK (hasırlıg)* (10b/85), *yarım (sāT)* (32a/22), *bi buçuK (sāT)* (9a/144).

3.8.1.2.3. Soru Sıfatları

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir.

Hangi: *hangı* (çocucaK) (12a/16).

Kaç: *kaç* (gişi alır) (21a/53), *ğaç* (dölümüse) (30a/17), *kaç* (seFer) (13b/56), *kaç* (gün) (9a/25), *kaÇ* (kere) (19a/321), *kaç* (senedir) (20b/170).

Ne kadar: *ni ğadar* (çēziñ) (19a/180).

3.8.1.2.4. Belirsizlik Sıfatları

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir.

Bazı: *bāzı* (yelleri) (25b/42).

Bir: *bī* (s^hvāriymiş) (<< süvariymiş) (5c/83), *bi* (ğıra) (21a/4), *bi* (kēsenin içine) (3a/31), *bi* (kāfile) (9a/45).

Her: *her* (şeylerimiz) (2a/23), *her* (tarafTa) (5b/74), *hēr* (işi) (6a/19), *her* yellerden (< her yerlerden) (11b/30).

3.8.1.2.5. Sıfatlarda Karşılaştırma ve Derecelendirme İşlevi

a) Eşitlik Derecesi: Sıfatlarda eşitlik iki varlığın ya da nesnenin birbiriyle benzer veya eşit olma durumudur. Bölge ağzında eşitlik derecesi *gibi* ve *kadar* edatları ile yapılır *buz gibi* (*peteKleri*) (8b/131), *çiçeK gibi* (*thramlarım*) (19a/191).

b) Karşılaştırma Derecesi: *sen az daha ğeride* (5c/251), *tā fazla önem* (<< daha fazla önem) (28b/55), *daha esKi tārighlerde* (6b/74).

c) Aşırılık Derecesi: *çoğ* (*seriñdir*) (3a/1), *çoğ* (*zēvgli bi mesleg*) (21a/1), *çoK* (*böyüK desdegleri*) (21a/41), *çoK* (*üzümümüz olur*) (3a/26), *çoğ* (*nezzeTli olur*) (28b/53), *çoğ* (*ĝo'caman daşlar*) (25a/13), *çoK* (*ğüzeldi*) (19a/14), *çoğ* (*eyi para*) (6a/28).

d) En Üstünlük Derecesi: *āñ böyüK* (*çocūm*) (2a/17), *ān böyüK* (*ābim*) (4a/32), *eñ birinci* (*kereste*) (6a/27), *eñ ğüzel* (*şey*) (8b/119), *ān böyüK* (*ōlan*) (19a/50), *en sōraķī* (*anam*) (19a/140).

3.8.1.2.6. Sıfatlarda Küçültme

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *bicēz* (*ineK*) (19a/28), *bicēz* (*çocūmu*) (15a/44).

3.8.1.2.7. Unvan Sıfatları

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir: *hasan hoca* (5c/121), *haTce_ā'nım* (<< Hatie Hanım) (5c/149), *pēlivan_efendi* (7b/120).

3.8.2. Zarflar

Zarflar cümle içerisinde fiileri zaman, ölçü, miktar, hal, yer, yön gibi bakımlardan etkileyen kelime türleridir.

3.8.2.1. Zaman Zarfları

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

bāzi, bāzen : *bāzi (okusañ da sen def_olsañ başımdan dĒrġn)* (19a/17), *bazı yēdisinle üçü bir_olur* (18c/34).

demin: *(yaba dēdiñ demine)* (8b/66).

erken: *ērkendēn (sāT_iki gibi Kalkıvıladı)* (10b/90).

eveli: *eveli (KorKuteline bazara gāderdiK)* (7a/16), *e'veli (bu köy ikisi biridi guscāla)* (13b/50), *eveli kōy yēri tüpü nerde ocā nerde* (28b/92), *eveli dūn olurdu* (4a/1), *ip gerilirdi eveli pırdolu ēviñ_ičine* (19a/178).

gece: *gece (gāderdiK)* (6a/1), *gē'ce olmuş* (5c/227).

hālā: *hayla (gāne on dōrT sene beyim muTdarlıK yaPdı)* (12a/60), *hālen (şey gullanıyōn)* (8b/129).

hemen: *hemen (ġeni şeye verilir)* (21a/49), *hemen (nasıl kēyindim)* (5c/190) , *hemen (bi yāmur gelsin)* (7b/95), *(sōFrayı godular öñümüze) hemen* (16d/198).

Hindi, şimdi: *şindi (mayısıñ yirmi'lerine dōru gāTceKsiñ)* (21a/24), *şindi (göçer gonar dīyillere)* (5a/4), *şindi (battaniyēde sarıyiler)* (19a/218), *(laFı aştı) şindi* (16d/199), *hindi (dedġm benim bey)* (3a/8), *hindi (kibar olduK)* (10a/10), *hindġ (bōle geziyōrsġnġz kōleri)* (13a/49), *hindi (faPriķaya gādiyir)* (32a/38), *hindi (dē yapamaz_ölduğ)* (28a/22), *hindi (dā orda bi şam ġaldı)* (25a/23), *hindi (savrıldı)* (17a/99), *hindi her şey hāzır_alıyoñ* (6c/103), *hindi (yayladan sēle göçüliyoñ)* (5c/221).

ikindi: *ikindin (gāderdi)* (6c/90), *ikindin mġdi bilmen çıKTıK_āşama çıKTıK* (17a/138).

ilkin: *ilkin_ō sarı yarlı sülēmen vardın* (23a/3), *ilkin_esgi yaşılığda yoğ* (< ilkin eski yaşıllıkta yok) (12a/69).

sonra, sonradan: *sōra* (yere bi daş goruz), *sōra* (domatiz suvan) (22a/3), *sōradan* (aşdı çiçeKledi) (3a/6).

önce: *önce* (unü aliyiz) (22a/1), *önce* (bōle kendimiz_ezerdiK) (32a/39).

sonunda: *soñında* (yere goñur) (<< sonunda yere konulur) (1a/8).

yeni, yeñi: *yeñi* (çıKdı) (12a/69), *yeñi* (öldi) (18c/23).

3.8.2.2. Yer ve Yön Zarfları

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Geri: *geri aldım* (25a/12), *geride galdı* (2b/47).

Hordan (<< şuradan): *hordan évi sardıñ mī* (7b/66), *hordan hora kalkamāyır* (15a/33).

İleri: *paşa camisinden ilerde şē varıdı* (5b/67), *ileri götür* (2b/47).

Öte: *öte güder* (10a/37), *öte güt* (9a/58), *ben ğarabükTen_ötedenin* (15a/205).

3.8.2.3. Hal Zarfları

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

uzun uzun (atladılmāy ĩ) (<< atlatılmıyor) (1a/12), *sayılarağ* (ğädiyöğuz) (1a/12), *hızlı* (çalışiyi) (<< çalışıyor) (21a/141), *devamlı* (ğarışdırıyın) (<< karıştırıyorsun) (22a/13), *süreKli* (yaPmadıK) (30b/88), *öksüz* (ğaldım) (5a/13), *devamlı* (ordan_almazdıK) (10a/38), *yeñi* (öldü) (8a/25), *Pek* (soğumāyır) (32a/22), *tam* (yaPmadım) (9a/38), *hafif* (yaPdığ) (28a/1), *çabığ* (alışıyır) (28b/63), *doPdolu* (olurumuş) (25c/66), *ayrı ayrı* (yaPTılar) (19a/107), *ğatı* (oluyur) (19a/214), *zor* (dayanır) (18d/88), *yavaşca* (çıKdım) (17a/162).

böyle, bōle: *bōle* (yurmuğ_olur) (1a/2), (çalışiyöz) *bōle* (5c/230), *höyle* (ğazarsañ) (6a/50), *bōle* (bııarsıñ_onu) (22a/43), *böyle yaşayoK_işde* (30b/87), *bōle* (ezerdig) (32a/40), *bōle* (ğüşdi) (19a/26).

hōle: *hōle* (araları böldüğ) (25a/9).

ōle: *ōle* (atarsıñ), *ōle* (bişiyi) (22a/11), *ōle* (durıyör) (15a/120), (8b/125), *ōle* (olurdu) (4a/31).

şōle: *şōle* (édeřsiñ), *şōle* (oluvıdı) (5c/207).

3.8.2.4. Azlık-Çokluk (Miktar) Zarfları

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

bayā: Yöre ağzında kullanılan *oldukça, epey, fazla* işlevlerinde bir zarftır: *bayā (durardı)* (4c/75), *bayā (akşam namazından sōra)* (5c/184), *bayā (belli oldūdu)* (12b/126), *bayā (büyüdü)* (15a/83), *bayā (bi davar güTdüm)* (17a/19), *bayā (uzaK aşşā)* (17a/161).

bisēl: *ğaynadiyūñ bisēl* (3a/32), *bisēl gç görün* (12a/3), *bisēl burda oturān* (17a/44).

hayla: Yöre ağzında *çokça, fazlaca* anlamlarında kullanılan bir zarftır: *hayla (var)* (19a/200).

pek: *(bōra sıcağ olmaz) peK* (3a/1).

yelli: Yöre ağzında karakteristik bir şekilde kullanılan *tamamen* işlevinde kullanılan zarftır: *yelli görmez olividi* (<< tamamen görmez oluverdi) (15a/6), *hu aK dālardan yol dolaniyıra yelli* (17a/102).

Yöre ağzında tespit edilen diğer miktar zarfları şu şekildedir: *heP (burayı alığlar)* (30a/7), *(ğaçağ_ işi yaPdığ) birez* (30b/102), *az (vërceKler)* (7b/126), *çoK (yaşa'dım)* (15a/93), *birāzcığ (çöğmüş)* (32a/24), *az (yaPdı)* (28b/74), *birez (ileri gādiyir)* (19a/44), *çoğ (keresTe kesdi)* (6a/27).

3.8.2.5. Soru Zarfları

Metinlerde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Nasıl: *nasıl (geçerin)* (5c/231), *nahıl (geşTiñ)* (5c/247), *nasıl (çıkar)* (7c/161), *nasıl (çiriyir)* (19a/275), *nasıl (kēyindim)* (5c/190).

Nāl: *nāl (götürceñ)* (9a/141), *nāl (gomuşūn)* (<< nasıl koymuşum) (25a/13), *nāl (çıkacan)* (17a/92).

Ne zaman: *ne zaman (gāTdiñde getirdiñ)* (21a/89), *ne zaman (verdi)* (9a/97).

Ne: *ne (yĖceK)* (18c/39).

Niye: *nēye (gelmişĖz)* (9a/12).

3.8.3. Zamirler

3.8.3.1. Şahıs Zamirleri

Tablo 3.10. Teklik Şahıs Zamirleri

	1. Şahıs	2. Şahıs	3. Şahıs
Yalın Hâl Eki	ben (5c/125)	sen (5c/127)	ō (7a/6)

			u (3a/22)
İlgi Eki	benim (5a/16)	senin (11b/14) seniņ (12a/39)	unun (10b/105) onuņ (12a/121)
Belirtme Eki	beni (5c/94)	seni (5c/164)	onu (5c/174), unu (7a/6), õnu (15a/26)
Yaklaşma Hâl Eki	bene (10a/6)	sana (9a/49)	ona (9a/52)
Bulunma Hâl Eki	bende (12a/33)	-	õnda (7b/120) unda (15a/255)
Çıkma Hâl Eki	benden (5c/127)	senden (21a/113)	undan (25c/78) ondan (20b/175)

Tablo 3. 11. Çokluk Şahıs Zamirleri

	1. Şahıs	2. Şahıs	3. Şahıs
Yalın Hâl Eki	biz (5c/124)	siz (22a/2)	unlar (21a/33) õnlar (17a/73) unnar (3a/3)
İlgi Eki	bizim (5a/6)	-	õnlarıņ (16c/67) unlarıņ (13b/54)
Belirtme Eki	bizi (7b/110)	sizi (14a/16)	unları (28a/9) onları (18d/66)
Yaklaşma Hâl Eki	bize (7b/126)	size (19a/194)	onlara (6c/113)
Bulunma Hâl Eki	bizde (7b/65)	sizde (19a/194)	-
Çıkma Hâl Eki	bizden (9a/78)	-	-

Dönüşlülük Zamirleri**Teklik 1. Şahıs:** *kendim* (12a/25)**Teklik 2. Şahıs:** *kendiņ* (2a/12)**Teklik 3. Şahıs:** *gãndi* (<< kendi) (18d/60), *kendi* (20b/128)

Çokluk 1. Şahıs: *kendimiz* (3a/16),

Çokluk 2. Şahıs: *kendiñiz* (17a/57)

Çokluk 3. Şahıs: Metinlerde örneği tespit edilememiştir.

Dönüştürülme Zamirinin Hal Ekleriyle Kullanımı

kendimizde (12b/128), *kendine* (31a/28), *kendinden* (12a/51)

Dönüştürülme Zamirinin Tamlayan ve Tamlanan Ekleriyle Kullanımı

kendimiñ (5c/169)

Dönüştürülme Zamirinin Belirtme Ekiyle Kullanımı

kendini (11b/48), *kendimi* (17a/175)

3.8.3.2. İşaret Zamirleri

Tablo 3. 12. İşaret Zamirleri

	Teklik	Çokluk
Yakın, görülen	bu (5c/99)	bunları (28a/41)
Uzak, görülen	ho (6a/59)	-
Uzak, görülmeyen	u (23a/13), o (32a/49)	unlar (28a/3)

STT’de kullanılan işaret zamirlerinin yanında bölge ağzında karakteristik olarak *ende* kelimesi de işaret zamiri işlevinde kullanılır: *hindi endēni zeytine gaT yē* (3a/25), *aştın mı sen endēni* (7b/58), *yēTmezdi endēne* (12b/161), *endēni biz kendimiz yaPdığ* (28a/13).

Tablo 3. 13. Teklik İşaret Zamirlerinin Çekimi

	bu	şu	o
Yakın Hâl Eki	bu (19a/63)	-	o (19a/160)
İlgi Eki	bunun (7a/22), bunuñ (9a/80)	-	unuñ (28b/54)
Belirtme Eki	bunu (9a/79), bónu (9a/86)	şunu (9a/72)	ónu (7a/25) unu (3a/28)
Yaklaşma Hâl Eki	muna (11b/36) buna (25c/61)	şuna (25c/61)	ona (20b/100) óna (17a/179)
Bulunma Hâl Eki	-	-	ónda (11b/14)
Çıkma Hâl Eki	bundan (12b/141)	-	-

Tablo 3. 14. Çokluk İşaret Zamirlerinin Çekimi

	bunlar	şunlar	onlar
Yalın Hâl Eki	bunlar (5c/224)	-	unlar (28a/3)
İlgi Eki	bunların (21a/67)	-	onların (20b/256)
Belirtme Eki	bunları (28a/41)	-	onları (6c/113) unnarı (15a/175)
Yaklaşma Hâl Eki	bunlara (21a/66)	-	-
Bulunma Hâl Eki	-	-	-
Çıkma Hâl Eki	-	-	-

3.8.3.3. Belirsizlik Zamirleri

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

Bazı: *orda bāzıları arısı çoğ ğuvaTlı olanlar* (21a/147), *işde bāzısını yığdıK* (25a/26), *bāzılarının_ayānda* (21a/34).

Biri: *biri (çicēle gelir)* (21a/32), *birisi (beni aldı)* (5c/96), *biri (arkasına çıkmış)* (7c/174), *biri (oğuTnasa)* (15a/88), *biri (ğaçak)* (9a/4), *biri (yanımda)* (19a/14), *biri (görücek mi deye)* (17a/170), *biri (dışTü zāten)* (15a/25).

Herkes: Bölge ağzında bu zamirin hem *herkes* hem de *herkez* şeklinde kullanımları vardır: *herkeS (gelir)* (6c/117), *her'kez (göşTü)* (7a/46), *her'kez (arāyir)* (7a/5), *herkeze (verilmiyor)* (9a/98), *herkez (çeker)* (15a/156).

Hepsi: *hePsini (ğıyiyiz tencerēniğ_ içine)* (22a/4), *(ğaplara ğatdım) hebisini* (3a/13), *hepicīni (dāda böyüTdüm)* (12a/79), *hePsi (gäldiler)* (19a/65).

Kimi: *kimisi orman emekli oldular* (7c/170).

Kimse: *kimse duymasın* (10a/61), *allah kimseye yazmasın* (19a/229), *kīmse (bākamaz)* (15a/167), *kimseye danışmadan* (16d/214).

Öteki: *öteKi (ordan gelmiş)* (30a/11), *ötekine (çalışTıK)* (9a/63), *ötekinler (şelli)* (19a/110), *ötekinlerde* (17a/62), *ötekinleri (de okudamadım)* (12a/80), *ötekine (ilancıK_ altını)* (20b/134).

3.8.3.4. Soru Zamirleri

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

Hangisi: *hangısını alısa* (6c/124).

Kim: *kim gälir* (15a/71), *kim bu ğarı dedim* (17a/42), *kimlere ğädecēseğ ğızım* (15a/15), *kim bakacaK* (11a/6).

Ne: *bu bal nē balı* (21a/104), *nē ağlığa gelirse* (8c/145), *nē dēyin* (19a/4), *nē isTerseğ* (6a/39).

Nereye: *nere göttürdüse daşıldar* (30a/54), *nere ğäTdi* (9a/7).

Nerede: *neneğ nerde dēdi* (5c/185), *soğu nerde bileğ yoK* (19a/31).

3.8.4. Edatlar¹¹⁷

Tek başına bir anlamı olmayan fakat ad veya ad soylu kelimelere gelerek sonuna geldiği kelimeyle beraber cümledeki diğer sözcükler arasında anlam ilişkisi kuran kelimelerdir¹¹⁸.

3.8.4.1. Ünlem Edatları

Konuşan kişinin *sevinç*, *acıma*, *korku*, *şaşkınlık* gibi çeşitli duygularını etkili bir biçimde ifade etmeye yarayan kelimelerdir.

3.8.4.1.1. Ünlem Edatları

Tehdit ifadesi için: *(yāniş ānāma) hā* (21a/58), *dēmiyörüm hā baK* (9a/79), *oğu'yanı çoK severin hā* (19a/46).

Şaşırma ifadesi için: *anā* (*başında yabana ğēdiyi*) (3a/7), *abō* (*kesinlikle dēyir*) (8a/10), *ğayınvāldem abō dedi* (19a/295).

Acı ve ızdırıp ifadesi için: *yav* (*ğızım hemen fırkatıma ğēdiyi*) (9a/37).

Korku ifadesi için: *eyvah* (*üsēn dēyim ben dayağ var*) (13a/31).

3.8.4.1.2. Seslenme Edatları

ey (*ğudreti böyüğ allahım*) (21a/25), *ulan* (*dedim*) (21a/74), *ulan* (*ağam*) (5c/209), *ōp* (*tağsin āmca*) (7a/55), *vayn* (*hindi ne zaman vereceğ*) (9a/58), *eyyy* (*ünlemiş*) (9a/108), *ē* (*yāraPbim*) (17a/218), *a* (*çocūm*) (6a/57), *ülēn* (*nēyse nöbeTciler ğaldi*) (16c/90).

3.8.4.1.3. Gösterme Edatları

Kişileri veya nesnelere göstermek için kullanılan edatlardır:

1. Uzaktaki nesnelere göstermek için kullanılan gösterme edatları

¹¹⁷ Hacıeminoğlu, N. (2015). *Türk Dilinde Edatlar*. Bilge Kültür Sanat Yayınevi, İstanbul.

¹¹⁸ Korkmaz, 2017 : 123.

dā ho gı̄ş ālı (11a/3), *dē gördū̄ñ āç gibi şeyler kökünden göpıvıyör* (11b/41), *tā hu gır* (12a/63).

2. Yakındaki nesnelere göstermek için kullanılan gösterme

ihı (*o işimiz ekin biçmek*) (6a/18), *ihı* (*muşmula ācı*) (6a/39), *ihı* (*ortada ben vardım*) (Yeşilköy).

3.8.4.1.4. Cevap Edatları

Onaylama ya da red anlamı taşıyan edatlardır. *Olumlu cevap ve tasdik bildiren edatlar* ve *olumsuz cevap bildiren edatlar* şeklinde iki başlık altında incelenmiştir.

1. Olumlu cevap ve tasdik bildiren edatlar:

eh: *eh* (*dediremediler*) (13b/58).

evet: (*deliK kapadiyi*) *eveT* (19a/90).

hā: *hā* (*türküñ_özü bu özü*) (9a/48).

hē: (*al basmaz al basmaz*) *hē* (18e/161).

he ya: *he ya* (*gümǖl ediyöñ*) (6a/21), *he ya* (*hindi ð̄le*) (18e/133).

hı: *hū* (*dēdim ben de*) (8b/90).

ya: *yā* (*tab̄ı̄ erezilliK*) (10a/15).

2. Olumsuz cevap bildiren edatlar:

değil: *suyun gözü dēl* (5c/229), *okulda (dēlidim)* (6a/53), *ben bunların dilinle gonusmuş dēlin* (21a/67), *m̄ndar davar derisi dēl* (12a/44).

hayır: *hāyır yēTmiş yedilerde* (25c/84), *hāyır ölüm* (13a/36).

yok: *yoK* (*ğaşmaz_ōreTmenim*) (5c/99).

3.8.4.2. Bağlama Edatları

3.8.4.2.1. Sıralama Bağlama Edatları

+len: *adam öküzlen çif goşcaK* (10a/48), *inar dēnelen bi dayaK döşşedi* (13a/13).

+İEn: *bobacīm_ılan* (12a/15), *ökz_ılen* (*çivti goşuyöñ*) (8b/68).

ki: *bōle barmāmi sokuvēdim nası̄ ki* (5c/215), *bi ayrı bi ırK dēl ki gızım bi kâfile* (9a/45), *bi şey vermediñiz ki nē aTcā'mışın ben dedim* (15a/128), *bilmēyin ki ð̄le gızım* (8a/37), *dēyelim ki kumluca için gonusuyun* (21a/132), *anama dēdi ki garı dēdi* (6a/47), *yoK ki orda evi* (15a/64), *orada ð̄reTmen dedi ki bene bu deve gütmeye gāçar* (5c/98).

ve: *dul ve yetim_aylına yazıldım* (6a/35).

veya: *bi gıra yaylaya goyarsıñ veya bulundūn yēde baharını aldırısıñ* (21a/4).

3.8.4.2.2. Denkleştirme Edatları

veyahut: *ıscaK_oluyor veyāh İT bi şeyler_oluyör (11a/5).*

yahut: *mısır êKmēni bi dōrarsın yaĥuT da bullarda hiç ğabaĝ zebze olmazdın (7b/71), ğabarTma tozunuy_ıçine yah İT da kireç tozunuy_ıçine (4c/66).*

3.8.4.2.3. Karşılaştırma Edatları

emme...emme: *emme ölen emme āşam (23a/9).*

hem.....hem: *hem televzonumu hem dolabımı yollaTdılar (19a/252), hem_orda hem burda (18b/17), hem çekişiyör hem her şeyi dēr (17a/29), hemi çocū yıkarşıy hemi ğadın yıkanır (6c/108), hem bölük yazıcılī yapardım hem depōya bakardım (16c/43).*

ne.....ne: *ne davar ne goyun ne sīr ne yēr ne yataK (12a/24), ne ğarı ne ğız öle duruyollar (15a/28), ni yaPdīK ni gördük (16b/26), ne hasdāne ne doğdur (5b/86).*

ya.....ya: *ya bi PuçaK ya bi tesbiK (9a/88), ya var ya yoK (21a/72), ya gördü ya görmedi (12a/75).*

3.8.4.2.4. Cümle Başı Edatları

albūsem, halbūsem, halbūsü, albīse, halbūse : *albūsem başım_ açīK da deyil (8a/10), ulan bōam var ħalbūsem (25c/54), ħalbūsü itfāyenin gözü kör_ olsun (19a/238), albīse bi yol görüyĒrū (15a/8), halbūse yimedim (17a/150).*

ama (amma, emme, eme): *emme e'ñişin yoķuşu var (6a/40), ama ğalmadı hindi (30a/47), amma şindi ya'lan_öldü (5a/11), emme barmaĝ bōrTmüş (5c/219), emme hindiki ħanımlar bi irat (12a/34), emme sabın yoĝ_ u zaman (31b/78), emmē bicēz ēliniñ_ emēne uymāyı (28a/39), emme şindi bi şey_ ēTmēyin (19a/105), ama anlayamaSsıy (21a/90), emme davarı āla ğatardım (17a/20), emme ben ğāTmedim (6a/28).*

belki: *Turgut da görmüş duymuşdura belki (5c/223), dōrdül düzen_ēdersen belkü (11b/63), belki bu melmeketde yoKdur (15a/57), belki de bilmēyin de (8a/43), belki siz okuduñuz bunu (9a/47), ğızlara belki ikişer de verdim (19a/219), belki öna doğdur dedim arı südü yē dedi (21a/112).*

bilhassa: *biġassa bu deri peyniri yasaĝ dedi (20b/233).*

çünkü: *çünKü yatacāñ yēcēñ içecēñ (7b/100), çüñkü kendim cāĝiline okumaya okuyana çoK maraKlıyın (19a/39), çünkü hayvanlar yōrīyor (5b/55).*

fakat: *FaḩaT zeḩ'ginimiş heriF nālisa* (25c/68), *FaḩaT bobācīm eTmē yedim* (13a/32).

hatta: *ḩaTdā elli dāilde yirmi yirmi bēş yıl* (5a/2), *ḩaTḩē benim yanıma da gelividiler* (13b/56), *ḩaTdā ilK yaP'dīmda demir _atmadım* (25b/31).

heralde: *heral yarı yeri daş duvardan* (25b/41), *bi şiy yoḩ hāralda ni bilēn* (19a/128), *heraldā ḩırkaltı mıydı* (6a/55), *heralda ḩasda yatıyör* (16d/221).

ille: *ille dādi ayrı olcaḩ ēviñiz dēze dādi* (19a/114), *dayanaman ille bi ēsiK_ oldu mūdu ēvde* (19a/306), *ben ille ḩardaşımıñ ḩızını alcān ōluma* (17a/9), *ille yarıcāz bunu dēdi* (16d/179).

lakin: *lakin hindi hēç ḩıymatımız ḩalmadı* (16d/150).

madem: *mādem branşiT de ilacını vērse* (15a/17), *ādiñ mādem dādiK orda bāçe kürüdü* (19a/115), *ḩadi mādem ḩādelim* (16d/175)

mesela: *meselā şōle hindi bu tepsi ḩamır_ içinde* (22a/79), *meselā burda çay vardır* (5b/44), *mesāla biziki bilene biri sayar biri ḩüle* (8a/45), *meselā neden olmayı* (9a/84), *meselā odun kömür yakıyıḩsañ* (28b/88), *meselā ḩızı ḩıḩardım* (19a/22), *mesele bi köye bi imam vēriyollar da bi çocā bi mīsmillā mı ōrediyoru* (16a/2).

sadece: *sāde bi yēcēmiz zēre ḩaliyir* (7b/98), *sāde kendicīni ḩatı çapıdıla sarıvērīz* (12a/87), *sāde (bi yēcēmiz zēre ḩaliyir)* (7b/98).

sāfi: *sāfi bi ḩişiniñ* (30a/3).

sār, zār: *ölür ḩāderiS sār* (15a/18), *sār peynir_ēdersiñ* (31a/44), *çocuḩ vermişdir zār* (19a/311), *ben bilmēyin zār bōra ḩālmez* (15a/79).

yani: *ḩır dedīm yaylaya yāni* (21a/6), *yāni ōle bi ḩüzel yer* (21a/28), *yāni ō da ō'le ta'yir ḩocanıñ ḩardaşı* (23a/2), *kısrak yani atlar at* (5b/33), *yāni onuñ_öldünü da isdemēyi* (15a/130), *yāni hindi bura delindi mi* (7b/106), *yāni ōle bir arḩadaşımıdı* (9a/4), *yāni borayı satın_ aldım* (25a/21), *yani onları çalışdırıyomuş* (6b/77), *baḩımsızlıḩdan_öldü ḩēTdi yāni* (5b/85).

yalnız: *yalnız bi ḩādīse oldu onu anlaTsaḩ* (5c/170), *yalnız benim bubam iki ēvli* (7b/109), *yalnız makine varıdı* (31a/35), *yalnız hindi ḩazırlıḩ mesele ne ḩēydireceK_alıyo* (6c/101).

yoksa: *yoḩsa cānābı allah izini vērdīnde oluyo* (11b/31), *yōsa nāl şey bilmen* (25a/14).

zaten: Bu edatın yöre aḩzında *zāti, saten, sāti* şekilleri de görölür: *zāti alTında toPraḩ ḩalıyı* (3a/33), *ḩēce olmuş Sāten* (5c/241), *Sāten seriKden geldik* (9a/9), *zāteñ ḩızınıñ biri öldü*

eveli (15a/25), zāten yaylada da var ambarımız (7b/99), zaten göyü sıkıyır (4c/86), zāten hazırılıklı geder (21a/82), satı pilâkâda dörT yemeK vâğ (18c/52), mâkine de bozuK zāten (15a/3).

3.8.4.2.5. Sona Gelen Edatlar

bile: Bölge ağzında bu edat şeklinin *bile* dışında *bilene*, *hile* şekilleri de vardır: *gışın souKda bilene işlengicini çalışdı delî sen daralTmassağ o kendisi onūla daraldır* (21a/96), *biri gaçaK bile bura geldi* (9a/4), *kimlicēm bilene yōdun benim* (10a/4), *dārcıg bile yapılırdı* (12a/36), *biri hile* (15a/6), *ö zaman soyadı bilene sōradan yazılmışdır* (8a/43), *Pek soğumāyır bile* (32a/22), *on gün hile günde durardı* (4c/77), *benim māmele bile ta finikede oldu* (19a/127), *ben unuTmuşūn bile* (19a/322), *dēzemin_öluna bile gāTmedim* (17a/37), *oraya dēzemin yanna hile* (17a/112).

dahi: *peteKdē balı dāhi çeker* (21a/84).

de, da: *önu da anlaTcam sana* (9a/49), *işi uzaTmālım da ta aşşāda ilerdēdi* (11b/12), *hasTān gızım dā bēlimden aşşā ārığ* (15a/10), *bildim de o firkatıma gāTdi gızım* (9a/114), *hindî gışın da gabağ_ēsilmēyir yazın da* (4c/57), *oğusağ da sen def_olsağ başımdan* (19a/17), *önu gurudur da tepseri de serivērdim böcünün_altına* (19a/161).

ise: *beni ordan aldılar_ısa nalin orda galdı* (18d/91).

ya: AİKİYA’da bu edat genellikle cümle sonunda eklenmiş biçimde bulunur: *hāni dellere gavanozuğ_ içine gāTmuşlar* (21a/92), *huzū’li köpeKler yēdi ye çocūmu* (15a/27), *öncāz öldîye* (8a/19), *yörüK çocūna* (<yörük çocuğuyum ya) (19a/5), *kokulu ya ö* (19a/160).

3.8.4.2.6. Tekerrür Edatları

Metinlerde tespit edilen örnekler şöyledir:

gine (dağa da çalışıyom allaha şükür) (30a/70), *gāne de yapıyılar* (28b/91), *gāne (gāldi)* (19a/64), *yine baş dēdiklerinde aKlım_eriyo benim* (6a/43).

3.8.4.3. Çekim Edatları

bāri: *aşşāyı bārime durduralım* (13b/64), *makinē bāri alsam gāTsem_eymiş dēyir* (19a/208).

beri: *beriyē gāT’miş* (5c/225), *çeşmeden beride bĒr var* (30a/45), *cumūriyeT meydanından beride* (5b/62), *çocuKlūmdan bēri orayı du’yardım* (21a/16), *gerçenden beri*

bura *gompile sāfi toPTaş* (30a/29), *ondan beri de hindi işde gāne kavasında var* (19a/70), *hōlecēkenden beri mallan ōrāşdım* (12a/5).

diye: *hızır kiyanın köyü dēyi* (6b/79), *bi guru bi sulu dēye* (10a/18), *yā gorsun yanmasıñ dēye* (22a/82), *teslimem dēye ünlemiş* (9a/66), *dizi acımasın dēye* (7b/123), *orman olmasın dēye* (25a/27), *yancaK davar dēye* (19a/30), *ya çalışırın ya çalışamayın dēye* (21a/85), *dēzem ōraştır dēzem el alācaK dēye* (17a/8).

eveli: *eveli kinerını mirabōlla kapaTmış* (21a/92), *eveli (dūn olurdu)* (4a/1), *eveli duymamışın* (12a/7).

gari, keri: AİKİYA'da bu edatın *keri* şeklinde kullanımına da rastlanmaktadır: *fırına verisiñ bişer gāri* (22a/73), *gāri eKmeK bişerdi bi gün* (4a/8), *yokarıya gāri berāber çıKdıK* (5c/154), *yeTmeKden kēri āzına gaTsalar da* (10a/45), *gāri doldurmuşlar* (13b/62), *gāri ēyiTmen döndü geldi* (8a/18), *bilen mi var gāri çaresini* (19a/25), *sen burdan geT gāri demeye başlār* (21a/61), *ó zaman gādemediK gāri ordan zorula māmeleye götürdü* (17a/4).

gibi: *senin gimi bi gadın* (6a/59), *kılışdarōlu mārem ince gibi* (21a/59), *anlaTdīm gimi işde* (30a/36), *yengem anam gibiydin* (7a/26), *örgü yünü ibi* (7b/107), *üzüm sıgdımız gibi çmērdig* (32a/42), *dedīm gibi herkez çeşiT çeşiT* (28b/80), *sen gibi gelmiş yaziyiller* (4a/34).

göre: *aşınıñ durumuna göre galem olcāsa* (30b/76), *kendi anlaTdīna göre* (5c/226), *aıklım ēyīdin canım yaşıma göre* (8a/8), *dönüyollar çalgıya göre* (6c/99).

için: Yöre ağzında bu edatın için şeklinin yanında içi, uçu, üçü, uçun şekillerine de rastlanmaktadır: *petē örmesi için* (21a/88), *onu sildirmeg için* (5c/174), *köyü ordan ayırmaK üçü* (13b/54), *yāmırı yādırmaK için* (8c/151), *onun için ó tam ehli oldu* (28b/77), *sitres aTmaK için* (21a/38), *ırāT etmesi için* (18c/38).

ile: *elim ile* (5c/205), *biz ile* (12a/48), *ilac ıla* (15a/34), *el ile* (28a/10), *öküz ile* (19a/76).

kadar: *bu gadār bi şeyi olur çibī çeliK dedimiz* (1a/9), *bi çelēsiniñ ó gadar tā gāder* (1a/16), *bu ekimiñ soñun ādar bitiyó* (30b/72), *āşama ğadar gaynaTdım* (3a/12), *sabā gadar birer yumaK ip ederdik* (10a/84), *ōlen namazına gadar* (8c/149), *on kilo gadar beKmezi çıgdı* (32a/4), *on gün gadar* (4c/60), *āşama gadar ğde yerdim* (16c/54), *ğoca ĩne geşceK gadar* (20b/120).

karşı: *ñüzgāra ğarşı* (1a/16).

önce: *önce su dērmeni usdasıyım (30b/60).*

sonra: *ondan sōra (sen yedi yaşında ğaldın) (5c/164), gāTmediKden sōra (candarma dēlde vāli ğay'makam ğālse ğāne gāTmen) ğaynadığ sōra indiriyeS (32a/20), ondan sōra bi de dērmene ğederdiK (4a/6).*

SONUÇ

Ses Bilgisi

1) Kapalı /e/ (~[ê]) ve açık /e/ (~[ä]) sesleri yöre ağızında karakteristiktir: *yêdisinle* (18c/34), *êkin* (6a/1), *gâderdiK* (<< giderdik) (6a/1), *êllemeñ* (<< ellemeyin) (29b/99), *êTmeñ* (<< etmeyin) (29b/100), *bêş* (28b/72), *gâne* (<< yine) (28b/91), *êllerimde* (27a/2), *gâliyin* (<< geliyorum) (27a/8), *gâdiyiz* (<< gidiyoruz) (27a/10), *dêniyimiş* (<< deniyormuş) (27a/28), *gâçiler* (<< keçiler) (27a/34), *yêmeKlerini* (26a/56).

2) STT'de kalınlık-incelik uyumuna girmeyen özelliklerle yabancı dillerden alıntılanan kelimelerle birlikte bazı Türkçe ekler (şimdiki zaman eki, +*ki* eki, -*ken* zarf-fiil eki) AİKİYA'da uyuma girer: *gatarıka* (<< katarken) (5c/204), *garşidâkı* (<< karşıdaki) (1a/21), *örtiniyiler* (<< örtünüyorlar) (19a/175), *besleniyir* (<< besleniyor) (21a/127).

3) Yazı dilinde düzlük yuvarlaklık uyumunu sağlamayan bazı kelimelerin yöre azında uyuma girdiği görülür: *motura* (< STT motor < Fr. moteur) (16d/171), *yâmur* (<< yağmur) (5c/179), *çamır* (<< çamur) (6a/5).

4) “o” zamirinin daralmış biçimleri /u/ ve [ô] yöre ağızında karakteristiktir: *onu* (2a/19), *öndan* (1c/59), *unda* (15a/255), *ô* (28b/73), *önlâr* (28b/73), *unlar* (28b/78), *unu* (28b/87).

5) Art-damak /n/’si (~[ŋ]) yöre ağızında kelime köklerinde ve eklerde sistemli bir şekilde korunur: *düñür* (4a/16), *kafañda* (21a/2), *öñüne* (3a/11), *goñşular* (<< komşular) (29b/93), *êTmeñ* (<< etmeyin) (29b/100), *işleriñ* (28a/40), *deñişiK* (<< değişik) (27a/29).

6) AİKİYA'da aslî ünlü uzunluklarının korunduğu nadir örnekler vardır fakat bazı örneklerde ise diğer lehçelerle karşılaştırıldığı zaman ortaya çıkan ve ötümlüleşme gibi çeşitli ses olaylarıyla kendini gösteren aslî ünlü uzunluğunun fonetik izlerine raslanmıştır: *bêş* (8a/3), *dêyir* (8a/10), *südünden* (19a/99), *yîkamış* (19a/325).

7) Erime, derilme, büzülme gibi çeşitli ses hadiseleri sonucunda ortaya çıkan ikincil ünlü uzunlukları yöre ağızında karakteristiktir: *gâve* (< STT kahve < Ar. kahve) (4a/17), *ñeyi* (<< iğneyi) (15a/2), *mâdur* (< STT mağdur < Ar. mağdūr) (5c/169), *eKmē* (<< ekmeği) (16c/111), *asgerlî* (< STT asker < Ar. ʿasker) (16c/52), *barnāñı* (<< parmağını) (18b/10), *ayāñda* (<< ayağında) (6a/13).

8) Oğuz grubu ağızlarının genel özelliklerinden olan /p/, /ç/, /t/, /k/, gibi ötümsüz seslerin yöre ağızında da ötümlüleştiği görülür: *gırmaya* (<< kırmaya) (6a/1), *gâçiler* (<<

keçiler) (27a/34), *duTdururlar* (<< tuttururlar) (27a/63), *acığdım* (<< acıktım) (26a/43), *üsdüne* (<< üstüne) (26a/58), *dilki* (<< tilki) (26a/82)

Şekil Bilgisi

1) Yöre ağzında bildirme kiplerinden görülen geçmiş zaman hariç diğerlerinin fiil çekimlerinde ve tasarlama kiplerinden olan emir/istek kipinin 1. teklik kişi kullanımında /m/ yerine /n/ kullanılması karakteristiktir: *diycēn* (<< diyeceğim) (5c/142), *bilirin* (4a/32), *çocūn* (<< çocuğum) (29b/92), *gāliyin* (<< geliyorum) (27a/8), *yaşlyın* (<< yaşlıyım) (27a/12).

Fakat Tahtacı Türkmen ağzında bu özelliğe rastlanmaz STT'de olduğu gibi /m/ kullanılır: *doldurdum* (30b/58), *üzüldüm* (18c/24).

2) Fiillerde ve ek fiillerin görülen geçmiş zaman 3. teklik şahıs çekimlerinde /n/ sesi türemesi meydana gelir: *varıdın* (29a/49), *yaşındaydın* (29b/58), *evelīdin* (<< eveldi) (16a/4), *titizidin* (<< titizdi) (16c/82).

3) AİKİYA'da *endē* kelimesi yöreye has sıfat ve zamir olarak kullanılabilen bir sözcük olarak karşımıza çıkmaktadır: *hindi endēni zeytine gāT yē* (3a/25), *aştın mı sen_endēni* (7b/58), *yēTmezdi endēne* (12b/161), *endēni biz kendimiz yaPdığ* (28a/13).

4) AİKİYA'da Batı Anadolu Ağzları'nda görülen şimdiki zaman eki olarak *-yoru, -yor, -yo, -yō* kullanımlarının yanında Doğu Anadolu Ağzları'nın bir özelliği olan *-yir ve -yi* kullanımı da göze çarpmaktadır: *biliyiñ* (<< biliyorsun) (4b/44), *beslēyiñ* (<< besliyorsun) (19a/67), *ēdiyiz* (<< ediyoruz) (4b/48), *yaziyiller* (<< yazıyorlar) (4a/34), *geliyiler* (<< geliyorlar) (19a/83), *ūraşiyiller* (<< uğraşıyorlar) (17a/47).

5) Yöre ağzında duyulan geçmiş zaman çekimlerinde *-mIş* eki yanında *-IK* ekine de rastlanmaktadır: *ğırarığ* (<< kırarmış) (6b/71), *ğalıK* (<< kalmış) (6b/78).

6) AİKİYA'da *-IP* zarf- fiil eki kullanımının yanında aynı fonksiyonda *-IK* kullanımına da rastlanmaktadır: *ğapadığ (geldinde)* (3a/20), *aTlayığ (gāderin)* (30b/58).

Tahtacı- Türkmen ağzı konuşurları yörede oldukça fazladır ve onların kendilerine has ses ve şekil bilgisi özellikleri vardır. Bu özellikler maddeler halinde şu şekildedir:

1) Bildirme eki tek biçimli olarak kullanılmaktadır ve hem kalınlık-incelik hem de düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymamaktadır: *ğardaşdur* (<< kardeştir) (6a/41), *öyledür* (<< öyledir) (29a/52), *senedur* (<< senedir) (18d/104).

2) Tahtacı- Türkmen ağzında *gibi* edatının *gimi* ya da *kimi* şekilleri görülmektedir: *dans gimi sıralanır bġsürü gişi* (6c/98), *senin gimi bi gādın* (6b/59), *işde anlaTdīm gimi* (30a/36), *bi duTdum şey kimi* (18d/78), *buz gimi* (18d/131).

3) Eylem çekiminde kullanılan birinci çoğul kişi eki olan *-Iz* yerine şart çekimi ve görülen geçmiş zaman çekiminde *-Ik/ -k* eki kullanılmaktadır: *çırparıĝ* (<< çırparız) (6a/23), *ĝeyiyoĶ* (<< giyiyoruz) (6a/14), *yaşayoĶ* (<< yaşıyoruz) (30b/87), *èderiK* (<< ederiz) (29a/27), *çullaşırık* (<< çullaşırız) (18c/32).

4) STT'de *-mA+y+A başla-* şeklindeki kullanımın yerine *-mA+y+A dur-* kullanımı vardır: *aĝlamā duruyo* (<< ağlamaya duruyor) (18d/107).

5) STT'de *-(y)lA* şeklinde kullanılan vasita hal eki Tahtacı-Türkmen ağzında *-(n)nA* biçiminde kullanılmaktadır: *hayvanna* (6a/26), *ĝocayna* (<< kocayla) (29a/32), *eşşēne* (<< eşşekle) (29b/81), *sarıyna* (<< sarıyla) (18d/154).

KAYNAKÇA

- Ak, M. (2015). *Teke Yörükleri (1800-1900)* . Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Akar, A. (2004). *Muğla ve Yöresi Ağızları*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Antalya Valiliği. (2010). *Dünden Bugüne Antalya*. Antalya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Antalya.
- Armağan, A. (2008). “XV. ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağında Konar-Göçerler: Sosyo-Ekonomik ve Demografik Durumları” H. Beşirli, İ. Erdal (Ed.). Phoenix Yayınevi, Ankara, 71-135.
- Atmaca, E. (2017). *Antalya İli Korkuteli İlçesi ve Yöresi Ağızları*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin Grameri*, TDK Yayınları, Ankara.
- Buran, A. (1996). “İk Ekinin Anadolu Ağızlarında Kullanılışı”. *TDAY Belleten*, s. 11-18.
- Caferoğlu, A. (1929). *Türkçede “Daş” Lahikası*. İktisat Matbaası, İstanbul.
- Çağatay, S. (1943). “Uygurca ve Eski Osmanlıcada Instrumental –n”. *Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi*, I/3: s. 93-107..
- Çeneli, İ. (1982). “Türkmen Türkçesi Sözlüğü”. *TDAY Belleten*, s. 29-84.
- Ekşi, M., Akdağ S. (2017). “Antalya Kumluca'nın Geleneksel Yaşam Terimleri ve Kültürel Peyzaj Açısından Değerlendirilmesi”. *Avrasya Terim Dergisi*, s. 40-51.
- Erdem, M. D., Bölük, R. (2012). *Antalya ve Yöresi Ağızları*. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Erdem, İ. (2003). “Bir Ortaçağ Kenti Antalya: Geç Antik Dönem'den Selçukluların Sonuna Genel Bir Yaklaşım (II)”. *Adalya*, VI: 293- 300.
- Erdem, İ. (2002). “ Bir Ortaçağ Kenti Antalya: Geç Antik Dönem'den Selçukluların Sonuna Genel Bir Yaklaşım (I)”. *Adalya*, V: 163-169.
- Ergin, M. (2009). *Türk Dili*. Bayrak Basım/Yayımlar/Tanıtım, İstanbul.
- Güçlü, M. (2007). “Selçuklulardan Cumhuriyet'e Kumluca (Antalya) Bölgesi”. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 219-250.
- Gülsevin, G. (2017). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Gülsevin, G. (2001). “Türkiye Türkçesinde Birleşik Zarf-Fiil Ekleri”. *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C II, s. 125-143.
- Gülsevin, G. (2002). *Uşak İli Ağızları*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Gülsevin, G. (2003). “Türkiye Türkçesi Ağızlarında #h Sesi Üzerine”. *TDAY-Belleten*, s. 129-146.

- Hacıeminoğlu, N. (2015). *Türk Dilinde Edatlar*. Bilge Kültür Sanat Yayınevi, İstanbul.
- Halaçoğlu, Y. (2009). *Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler ve Oymaklar (1453-1650) I-II-III-IV-V-VI. Cilt*. Ankara.
- Hatipoğlu, V. (1981). *Türk Dilinde İkileme*. Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Karahan, L. (2014). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Karaca, B. (1997). *XV ve XVI Yüzyıllarda Teke Sancağı*. Fakülte Kitabevi, Isparta.
- Karaağaç, G. (2013). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Z. (2017). *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Z. (1953). "Batı Anadolu Ağızlarında Aslı Vokal Uzunlukları" *TDAY Belleten*, s.197-204.
- Korkmaz, Z. (1971). "Anadolu Ağızlarının Etnik Yapı İle İlişkisi Sorunu" *TDAY Belleten*, s.21-32.
- Korkmaz, Z. (1975). "Anadolu Ağızları Üzerindeki Araştırmaların Bugünkü Durumu ve Karşılaştığı Sorunlar", *TDAY- Belleten*, s.143-172
- Kumluca Belediyesi. (2008). *Kumluca Rhodiapolis*. Kumluca Belediyesi, Antalya.
- Kuranlar, H. (2008). *Antalya İli Kumluca Ağzı*. Lisans Bitirme Tezi. Gazi Üniversitesi
- Merhan, A. (2014). "Bayındır Tahtacıları ve Dillerinin Belirgin Özellikleri". *Bilig Dergisi*, SAYI/69: 161-168.
- Moğol, H. (1997). *Antalya Tarihi*. Mehter Yayınları, Ankara.
- Ok, A. (2008). *Erentepe (Antalya- Kumluca) Köyü Ağzı*. Lisans Bitirme Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Öztürk, E. (2009). *Silişke ve Mut'taki Sarıkeçili ve Bahşiş Yörükleri Ağzı*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Özçelik, S. ve Erten, M. (2005). *Türkiye Türkçesi Dilbilgisi*. Diyarbakır.
- Özçelik, S. (2002). "Aykırılışma Terimi, Tanımı ve Örneklerinin Tasnifi Üzerine". *İlmi Araştırmalar 14*, s.131-144.
- Sağır, M. (1995). *Erzincan ve Yöresi Ağızları*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Selçuk, A. (2004). *Tahtacılar*. Yeditepe Yayınevi, İstanbul.
- Seyirci, M. (2007). *Batı Akdeniz Bölgesi Tahtacıları*. Derin Yayınları, İstanbul.
- Sökmen, İ. (2016). *Bismil Türkmen Ağzı*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Sümer, F. (2016). *Oğuzlar*. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı. İstanbul.
- Taşçene, H. (2008). *Kumluca İlçesi Haciveliler Köyü Ağzı*. Lisans Bitirme Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

- Tekin, T. (1995). *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*. Simurg Yayınları, Ankara.
- Tor, G. (2006). “İçel Ağzları İçinde Tahtacı Türkmen Ağzının Yeri”. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15/2 s. 441- 460.
- Turan, Z. (2018). “Türk Dilinin Eklerini Sınıflandırmanın Esasları”. *Türk bilig*, s.97-110
- Turan, Z. (2011). “Türk Dilinin Söz Diziminde Yer Ödünçlemesi”. III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu. 16-18 Aralık, İzmir, 908-914.
- Türkay, C. (2012). *Osmanlı İmparatorluğu’da Oymak Aşiret ve Cemaatler*. İşaret Yayınları, İstanbul.
- Üstüner, A. (2000). *Anadolu Ağzlarında Sıfat-Fiil Ekleri*, TDK Yayınları, Ankara.

İnternet Kaynakları

- <http://www.kumluca-bld.gov.tr/3/TARIHI.html> (erişim tarihi 26.03.2018)
- <http://www.kumluca-bld.gov.tr/19/COGRAFYA.html> (erişim tarihi: 05.03.2018)
- <http://www.kumluca-bld.gov.tr/19/COGRAFYA.html> (erişim tarihi: 05.03.2018)
- <http://www.kumluca-bld.gov.tr/19/COGRAFYA.html> (erişim Tarihi: 30.03.2018)
- <http://www.kumluca-bld.gov.tr/19/COGRAFYA.html> (erişim tarihi: 30.03.2018)
- <http://kontder.org.tr/haber-6360-sayili-kanun.html> (erişim Tarihi: 13.03.2018)
- <http://www.kumluca-bld.gov.tr/21/EGITIM.html> (erişim tarihi 20.09.2018)
- <http://kumluca.akdeniz.edu.tr/tanitim/> (erişim tarihi 20.09.2018)

METİNLER

(1)

Derleme Yeri: Karacaören Köyü

Kaynak Kişi: Abdullah Türkoğlu (71 yaşında ilkokul mezunu)

Konu: a) Eskiden oynanan oyunlar b) Hatıralar c) Göç

-a-

1 şindi hêç kimse bilmez çeliK_oyununu 2 ilkin bõle yurmuğ_olur 3 sõra èl deriz_ò olur 4 òndan sõra aPış dâriz dene şõle eğerşin_õle atarsın 5 sõra bël dâriz bèle gõrsun_ordan_ atarsın 6 sõra yere bi daş gõruz daşın_üsdüñden atılır 7 eñ sõra diKme dâriz oña dikilir 8 eñ sonunda mat dâriz yere goñur_ordan_ atılır 9 bu gâdâr bi şeyi olur çibî çeliK dedimiz 10 deynê olur şu gâdar da çelî olur atdımız 11 ò yerde sāmala baş olmaz 12 tabi õle uzun_uzun_ atladılmāyî yerde sayılarağ gâdiyõğuz 13 işTe oynadım ne ben bõle bu yaylalarda 14 bõle kırk_ èlli gişi olurdu yoKmuş 15 ben mesele yirmi yaşındāsam èlli yaşında atmış yaşında adamlar hep abdulāla olalım dellerdi 16 atardım bõle bi de rüzgara ğarşı geldinde bi çelēsın o gâdar tā gâder 17 ben saymaya gâtmezdim bi başkaları sayardı 18 ğari yerde õle 19 ondan sõra ip sapan ipden örme bi sapan vardı 20 daşı onıla atarız biz ataşın yāni üç yüz bēş yüz metre ataşın 21 dā bu sapan ta ğarşidākı yellere varı 22 o cavanın oldu yellere varı 23 atdımızda sapan daşı sapanıla

-b-

24 ondan sõra işTe ò yaylalara göçülürdü eveli 25 şindiki gibi bidon mu mā şişe mi mā 26 su gabā su gabāñın_õmrü de yolda yollarda 27 yol yoğ bël yoğ o daşa erer ora erer bi bakşan_eşşēn afedesin eşşēn ğatırın 28 ğatır da sora çıKdı eveli eşşeg vardı 29 daşa eriveri gabaK gırılır ya semeri aşivırı yüK yıkılır õle bõle işTe bi şeyler 30 ama geñe eñ_eyi yaşantı o zamanlāğdı gene ha şindiki gibi dël 31 şindi o zaman yarın hêç düşünülmezdin 32 o gün nè bulunsa yeniliğ_çiliğdi 33 şindi õle dël bi haFta sõraKı şeyiñi yatdında veyāhīT namaz ğılarka dāhi düşünüyõğ_ adam 34 bēn hocaya sõğdum hocam namaz ğılarka dāhi bi işim_ aşım_ aKlıma geliyor 35 işTe nè_edicēn şu bu deyi nōlacağ bu dedim 36 vallā ben de õle abduallah dedi 37 hani beni olmaz şu bu deme dedi ben de õle düşünürün deyividi 38 bīğ ikincisi ben çoğ_ işime aşım aKlım_ ermez de muğallīTde çoğ_ aKlım_ erer 39 bõle ziyankêrlī çok

hoşlaşırın **40** hani her şey bânâ dökülüp gırılıboturü olmalı hani **41** borda bi arkadaşın han var saman hani **42** tabi köy yerinde han dâriz biz öna mal ahırı deyil de saman gâtilan yer **43** duT vardı böyle göca duT emē yēTmiş sēksēn kıturunda var **44** dudu keserken bi arkadaş kesTi iki gişi üç gişi de biz asılıyordug ip dağıdıkda **45** bu gâdar da hani şey_olmaz esâsında **46** şindi bi motur gücü deniyö yâ üç gişinin_üç motur gücü oldünü düşün **47** ben ayâmı yavaşça bi gâydırTdırıvıdım geTdi hani ikiye bölüvidi adamın **48** ama bildi adam sōna māsus eTdimi **49** gene bi arkadaş_işime çalışıyoğ **50** gumlucâda lokantâya girdiK işde ö zamanlar nē yēdiK işTiseK pilav da yēyi üsdüne **51** at sen de dedim bi aTdı kapağ çıkTı zaten_azından bilmedi adam hePsi döküldü nē varsa pilavın_üstüne **52** adam çoğ hōkelâdır bu dēdim lokantacı çekişî şindi gâ'rışdır dedim gâ'rışdırdı simsiyah_oldu zaten **53** yēdi eḡtesî_ün adamlar görüştük yav nēdiğ seniğ_eTdih bene **54** noldu ula hâla gaḡnım_acıyo dēdi

-c-

55 işTe göç dedim gibi bōrdan işTe şu yaylalar bizim şu sımariğ_altındâ yayla ollara haylan tâ oraya malla gädiliyor malla dēşim eşşēle **56** mayısın sonlarında göçülür_âyni bildiniz gibi **57** tavuK götüren de oluğdu o zamanları tavıda dakaḡ_üsdüne tavıKda bi sēle olur sēle dēriz biz iki gözlü hōle hayıTdan_örülmüş **58** gâra keçe gâra keçe bu geçilerden kırkılan şeyden onu öle gâdını da êrkēg de ona bi gün iki gün ôraşır **59** zâten gâlın_oluyor onu şēderken_ôraşırkan ôraşırkan öndan su geşmeS naylon mu var eveli öle bi şey mi mâr **60** kepeneK göyunuğ yapâsından yününden_olur kepeneK_ondan da su geşmeS **61** çobanlar dâda hōle kēyinir şu bu dâda yatallar_öle çok yaTdım ben de dâda **62** hatdēn bu yürüglerden durali âyşe nâdire faTmana tahir_ânıñ haTmanayı hēç hoşlaşmazdım **63** ayşēle nâdire beni gucânda yatırıyor haTmana yatırmâyör **64** souKda yaylada ni gâdar niy_olusa olsun yatılmaS **65** anacim da bu çocuğ doğmayoğ mu deyi bi şey yoğ **66** ya hiç olmasa Ęmizde hiç mi bi şey yoğ **67** bene de bi şey ver ihramdır şudur budur ver de ben de şēden hēç hoşlaşmazdım

(2)

Derleme Yeri: Karacaören Köyü**Kaynak kişi: Türkan Uysal (70 yaşında okuma-yazma bilmiyor)****Derlenen: a) Hatıralar b) Düğünler ve düğünlerde oynanan oyunlar****-a-**

1 esgiyi anlaTacāsağ esgi böle rātımız yoğudu çocūm 2 ha bōrdan sabāla alkardığ on beş günden on beş güne yunardığ çamaşır yıkardığ 3 sabāla alkarsıñ sırtında bicecik sırt vardır bi altında bi de üstünde iki sırtıñ vardır 4 çocuğlağın sırtını a'lırsıñ omzuña bi göca ğazan alırsıñ 5 ğazanı bili rmiñ sen anañda varısa bilırsıñ 6 bi de tenike alırsıñ bi de tokuc alırsıñ bi de kül alırsıñ 'line bīsēl de porTaal ğabī alırsıñ 7 tā şu gördün laylonların alT başına gādersıñ sırtında çocuğ 8 orda su vardır orıya gedersıñ 9 ordan çorun çocūn sırtını yıkarsıñ serersıñ çalıya hemencig 10  gurur çoruña çocūña keydirisiñ 11 onlarda da biğ tecig ha fazla yōğ birer tāne sende de le bende de le mesele 12 yıkarsıñ şedersıñ ğurudursun kēndiñ de soñ ğaltıya ğaldıñ' mıydı 13 çarıñı çapıTıñı yıkadın mıydı bu sırtında sırtı ıkarırsıñ 14 çamaşır daşın başına yı'karsıñ sırtını yaş sıkarsıñ bunu sırtına yaş keyersıñ 15 bu eve gelesiye ğurur 16 yoğlu  varlığdan ileri deyil yoğlu böle vaıT geçirdiğ 17 āñ böyüK çocūm dünyeye geldi bir teK bōba gömlēñne bubasıñın sırtını bir teK hırayla ina'nın kin kırkı ıkardım çocūn bağ 18 beşin iine bizlerde beşig olurdu eveli 19 beşin iine ğazeli tēhnel yaprā dēriz nu dōşşeriz üsdüne dōşşē yazarız bezi 20 onun üsdüne ğabağaya yatırırız çocū u çocūmu kır ıa'sıya bezin u şeyin iinde durdurdum ben  bi gömlēñ iinde durdurdum 21 bi çapıT esgisinin arasında nē günler geldi geşTi ya 22 hindikinner baān u vaıdı bi görsünner ıplalı görsünner 23 ya neler gördüğ hindi tā hindi meselē her şeylerimiz var tā hale yoğ dēyillar 24 hindi meselē yükü benim sırtıma baa'casıñ şu anımda bi çuval dāriz biz esgi yük çuvalı olurdu 25 hindiki ibi laylondan ayından oyundan şey olmazdı 26 evel laylon yōdu hiç bi şey yōdu bazara gādeceK çenteñ bi file varıdı 27 siz bi kere bilmezsiñ fileyi bazar filesi olur ğāñış rgölük bi şıydır 28 hā aynı balı āsı gibi una ğatarsıñ bazara gēdecēñ şeyi kēsesiñi dikersıñ 29 āzı büzmeşli olur unun çökeliK kēsesi gibi āzın dikersıñ 30  günler geldi geşTi mesela nē günnerimiz geldi geşTi ya

-b-

31 valla gülüm düünner çok neşeli olurdu eveli bir haF'Ta dūn edilirdi 32  düünneri meselē bir hafTa evelden şey yapardıñ meselē genç bear isannarı bulurduñ 33 ergenliK verilirdi nlara dūn bitti mīdi 34 ergenliK meselē dōrt ğişi odu'nun varsa da getiri devē'le 35 deveye şeyi hataP çanıñı daallar develeri ğatar nüne eşşē daallar langıf langıf langıf langıf

langıf bi gölasdar böyle odun keseller dādan **36** bir haF'Tada onu getiriler öndan sōra bi gün dermene gādeller **37** undan sōra iki de gādın dutarsıñ eKmeKci darı eKmē bişer hindiki_ibi hurūnda yoK **38** darı ekmē pat pat pat pat bişirisiñ_u darı ekmēni bi yandan yemēñi bişirisiñ bi yandan geleniñe veriboturusuñduğ bi yandan kesiboturusuñ davarıñı **39** dünya davar kesilir dörT beş dene davar kesiliğ_ò zamanda dūn yemene **40** emme geleniñ gādeniñ devamlı oluyor **41** bi cuma āşamina deng gātiriñ cuma āşamı bi gelin alma edersiñ **42** dūnlerde oynama dērseñ_arabından corabından araP yapallar gādın yapallar gelin yapallar göca_ārı yapallar şēlerden érkeKden **43** onun_üsTüne araP yapallar efe yapallar **35** araPları başına gara keçeyi dolallar böyle keseller **44** bêline çal gūşağ depesine süpürge darı yapallar **45** böyle pūsgül yapallar göca_ārıyı bi yol_eli asalı **46** hani hōle hiç hora_eçmezciK bi göca_ārıdır böyle benim şekilde bi göca_ārıcıK edeller **47** eline bi asa veriler göca_ārı gādemez hale gelir **47** ò'lum sol_ayām ileri getir ò'lum sā ayām geride galdı ileri götür böyle böyle yarannıK yapallar **48** gızlar yapallar āşamdan érkeKlerden gızlar yapallar gelinleriñ şeylerin fisdon dikeller husūsı aynı gız şeK'inde **49** iki gız yapallar iki de eFesini yapallar biri birini alır da bi dolanıvırı "filancā çıvdıya gördüñ mü nem nerde gördüm" böyle **50** nē günler geldi gāşTi çocüm ya nē düünner hindi dūn mūn ò zamanın yaranlı yoK hindi **51** ordan gelini alırsıñ yola düşersiñ yola düşTüñ m_ıydü hōlece bi yastıK yapallar **52** yasTı gūcaña alırsıñ ordan bi yol bayā hōle şey oldu muydun **53** eve vardıñ mıydı bu eKmeK bişiren göca_ārılardan bāşuş almadığdan sōra onu bırağmazlar **54** göca_ārılara furallar bê'line bê'line ya bāşuşu vereceñ ya da yasTı yecēñ **55** yola düşeller meselē bi yarannıK yapallar bi yasdığ yarışı yapallar birinde bilene gūyuya gūyunun_üsTünden bi dünya gūyu gūyu yerdēmiş bilmemiş gūyunun_üsTünden öteka geçividiler **56** biri bizim deli şeye hu durali nē araPcılık coraPcılık yapardı eveli hı yapardı her şeyi yapardı **57** ò İsanıñ suyu altından salar oturu hēç bilmezsiñ sana nē yapTını **58** bilmezsiñ onuñ yüzine bakar_oturu alTdan alTdan alır alır alır alTdan aldı mıydı güldürük gādersiñ aşşāya **59**öle bi şeydir yüzine bakar_oturu neapacān çocüm işTe benim gonusacām bu

60 yasdığ yarışıñı bi garşıdan bi garşıya geçersiñ dā gādersiñ gādersiñ gādersiñ bayā ileriye gādersiñ **61** öra dikilirsıñ_örıya ördan dörT beş gişi bi ayrılır düdü bi çalar'sıñ **62** düdü çal'diñda kim varıPda ò yasdı alıcağ_ördan **63** onun_eliñden ödüle gāder gibi yani yarışa gāder gibi böyle kim varısa ordan yasdı alır **64** u yasdığdır o göca_ārıların bêline hurduğları yasdığ hani ödül yasdı

65 gızgın daşı ocā hurarsıñ **66** böyle gādıbidı oynarsıñ darı gāzı toplarsıñ tarlalarda çokaşırsıñ "gara_āzan gāynadı göca bitler oynadı"**67** bilmem niyniy bi masallar söker göca_

ārılar 68 ordan biyol önu vazgeşTin miydi ulan bi de gızgındaş oynavıralım deller 69 gızgın daşı bi a'tarsıñ gızdırdıdā gāT gāri tařlanıñ yüzñe bōle daş aracān deyi daşı eliñile kimin_eline geçerse

(3)

Derleme Yeri: Erentepe (Gerçen) Köyü

Kaynak Kişi: Selinay Tosun (66 yaşında, okuma-yazma bilmiyor)

Konu: a)Zeytinyağı, Nar Ekşisi ve Pekmez Yapımı.

-a-

1 yazın da bōledir bōra sıcağ_olmaz peK çoğ seriñdir yayla gibi eser bura 2 işTe anam bunun sıKması hindī inarı toPlandı gāTdi geri ğalan gene yetişdi başında 3 uFağlar ğaldı unnar ayrı satılan bu inar satılandan 4 ordan anam bunlar toPlandı gāTdi 5 sēKiz ton geldi gāTdi satılmaya 6 geri ğalan bi yetişdi sōradan aşdı çiçeKledi bi yetişdi 7 anā başında yabana ğediyi 8 kemal amcañ hindi dedim benim bey bazara gāTdi de anam_eline bi dey'neK alıvıdım yanıma iki dene bakır_alıvıdım 9 başından_aldım dibinden çırP'dım başından_aldım dibinden çırP'dım 10 eve getirdim sıglm içinde kēseye ğaTdım 11 cizmeleri kēydim önüne de ğazanı ğodum da bi sıgdım bi sıgdım 12 bi de āşama ğadar ğaynaTdım 13 yassın ezeninde ğaPlara ğaTdım hebisini 14 başını kēsiyoñ eliñe deyneK alıyñ denēle furuyoñ ğabıñ_içiñe dopdolu oluyor 15 ondan sōracim kēseye ğaTıP sıkıyoñ cizmeyi kēyiñ ayāña

16 seytin yānı makineye yolladıg da kēndimizikini 17 az bi şeydin 18 öle iki_üş kıló ğadar bi şey ğaldı da onu da dōdüm ilēnde şeyle daşıla dōdüm19 ilēnde beş_on gün ğadar durdu 20 ondan sōracim kemal amcañ ğaveyi ğapadıg ğeldinde bi sıKmaya girişTiK 21 ocağ bñgöl bñgöl suyu ğaynaTdıK 22 ondan sōracim ben su dōKdüm u çinedi ben su dōKdüm u çinedi 23 beş kilo ğadar sıKma yā_aldıg 24 çocuKlarımın hePsine dāTdım 25 hindi endēni zeytine ğaT ye çoK ğüzel

26 üzüm zamānı deng gelseñ çoK üzümümüz_olur 27 ben begmez sıKTım bu sene de çoşlara dādıvıdım yaparız 28 aynı ö da bōle unu biyol toPlāyız unu toPladımızda ğasalara ğatıyız 29 ordan yıkāyız buz gibi tekrar kēseye ğatıyız 30 ğum ğatıyız ona toPraK ğatıyız dālardan bi topraK gelıyir buluyöz 31 hapazıñla iki hapaz ğatıyıñ onuñ_içine bi kēsenin içine ğatıyıñ çineyiñ 28 ondan sōracim ocā huruyoñ bi gün duruyo ocağda 32 ğaynadıyıñ bisel

ertesı gün tekırar toPranı yüzüne dutuvıyo **33** zāti alTında toPraK ğalıyı üsTünü seçıyıñ ğatıyıñ ğazana ğaynağıyı büngül büngül ğosğoyu oluncıya ğaynayo o

(4)

Derleme Yeri: Salur Köyü

Kaynak Kişi: Ayşe Özenir (okuma-yazma bilmiyor.)

Konu: a) Eski düğünler b) Düğün Yemekleri c) Kış Hazırlıkları

-a-

1 eveli dün olurdu bir haFTa dün olurdu a'na eveli 2 bir haFTa dün olurdu 3 bi gün eveli şey_ edilirdi 4 dün odunu olurdu develelle oduna gäderdiK 5 tüveK sıkı sıkı odun gelirdi 6 ondan söra bi de dērmene gäderdiK dün_unu çıkıyı deye dērmene davulla 7 gelirdiK tüveK sıkı sıkı eve gelirdik 8 evden söra ondan söra ğari eKmeK bişerdi bi gün 9 ondan söra bi de cēz_ altı yük gäderdi ğaliniñ evine davılla 10 şe_ işTe altın neyise 11 eKmeK bişirdimiz eKmeKden gäderdi odun gäderdi geçi gäderdi ora 12 yük ğediyi dērdiK cēz_ altı dēl 13 ertesı gün cēz_ altı olurdu gündüz dün olurdu cēz_ altı deye 14 hani yük vardıKTan söra ertesı gün olurdu 15 içecēni eKmēni yemēni adamıñ_ olursa eKmeK bişmezdi 16 adam olmaSsa dün_ evine eleTTiñ mi ben bişirēn düñür sen yecēñ içecēni derdiñ 17 keşgeK götürüdüK keşgeKliK fasille nouT tereyā işTe bi soğandan_ ayrısı ğa'derdi çay ğāve gederdi 18 ondan sonra dün_ ederdiK 19 cumaşamı gelin alırdıK ata bindiridiK gelini 20 eveli ata bindiridiK 21 tüFeK sıkı sıkı getiridiK_ eve 22 ertesı gün yüz dünü olurdu bi de 23 cuma gün bi de yüz dünü ederdiK 24 gündüz ğarılar toplanırdı delbeK çala çala dün_ edellerdi 25 oynaşılıardı işTe 26 bir haFTa dün_ ederdiK_ aşam_ olan kınası ederdiK 27 bi de kendi olan_ evinde olan kınası olurdu şenlik yapalardı 28 şeytan_ olullardı deve olullardı oynaşılıardı 29 bildin işTe oynallardı 30 şeytan oyunu dellerdı oynaşılıardı 31 aK bi sırt keyellerdi bi de çan dakıvıllardı oynallardı öle olurdu 32 bi dün eTseK benim dün eTdimde an böyük_ abim varıdı tam sekiz dene geçi kesTimizi bilirin düünde hani öle ederdik 33 geçi güderdiK geçimiz varıdı devamız varıdı başKa bi şey ben işTe ben okula gätmedim ben cahilin 34 benim böyüm vardı abam bunun güccü öreTmenlere yazılma çığmış böle hani sen gibi gelmiş yazıyiller okudacān deye 35 biyol beni gösdermediler de deve ğoyun ğaçi çevirdecēz deye onu gösderividiler benim

yérime **36** onu yollayıvdılar ben gâldım güccüg malı çeviri dèye **37** ben câhil gâldım_ ondan_ işde **38** ben bi şey bilmēyim gızım **39** okuma yazma bilmēyim ben **40** eyi kötü işde öle

-b-

41 guru Fasille bişirīdig nouT bişirīdig_éT bişirīdig pilav bişirīdig çorba bişirīdig **42** dñnlerde işde öle bişerdi **43** çoğcalaym genellikle éTle nouT bişerdi ayrı ayrı hindiki_ bi ğarışığ bişmezdi **44** ayrı bişerdi mal çödu o zaman **45** keşgeK bişirīdig yâlardıg keşgē biliyiñ dē mi ondan pilav bişirilir **46** keşgeK ğaynaya ğaynaya ğaynar **47** ondan sona ğaynadı mı eridirler hani suyla eridiriz **48** ondan sona çanaKlara ğatarız sâde yânla servis édiyiz_ işde millete **49** guru Fasilleyi de ayni bildñn gibi yâlanır şey_ olur işde öle

-c-

50 yaPmâyız_ anam hindi yaşı ğızı belli olmâyır kı **51** ğışm da ayni zebze yeniyir burda yazın da **52** evelde yaPmadıg ğızım hēÇ pēniri zētini **53** eveli zētini mi vardı hindi zētini çoğ **54** pēyniri yayladan ğatirīdig_ işde bōrda darıla deñişirdig **55** darı eKmē yenirdi eveli zebze olmazdı **56** güzlerin badılcın mudulcan_ olusa ğabağ mabağ onu yērdig **57** hindi ğışm da ğabağ_ ēsilmēyir yazın da badılcansız da ēsilmēyir her şē ayni hindi

58 tarhana işde accıg domatisi ğavırı bişiriyiz **59** soğanla domatisinle nānēle ayranla ğararız **60** orda bir haFta beKlediriz_ on gün ğadar **61** ondan sonra sereriz bezleriñ_ üsdüne **62** ondan sonra oçalarız_ eleriz ğatarız bidānlara **63** öle éderiz

64 ireçel mi yaparız **65** ireçel_ eşde ğızıl turunç deller turunçdan **66** şeyle barabar accıg ğabarTma tozunıñ_ içine yahîT da kireç tozunıñ_ içine soyarız şeyi turuncu **67** accıg beKlediriz iki üç gün suyunu süzeriz süzeriz bir havta **68** bir havtadan sonra şekerini ğaynadırız ğıvāmla accıg da o turuncu soydūmuz turuncu ğa'tarız_ içine **69** ğaynaTdıg mı ireçel ó

70 domatisi dōrarız hōrda çuvalda beKlediriz bir havTa **71** ondan sonra salça faPriķası var hindi hani gelir sı'ķar **72** çuvala ğatar értesi_ ün hōra boşaldırız laylonıñ_ içine **73** duzu da ğatarız orda bi sene durar ğarışdırdıgdan sonra bir_ ay ğadar neyse **74** üç dōrT gün durar ondan sonra ğatarız bidānlara **75** esgiden_ orda iki üç gün durardı çuvalda bayā durardı **76** ondan sonra hōra boşalTdımızda curu olurdu **77** on gün hile günde durardı duz_ ula **78** duz_ üsdüne ğırālardı öle ğatardıg bidānlara **79** sıķardıg_ elimizde hōle ilisderlerle **80** elerdig bi de hōle **81** sonra çuvala ğatardıg çu'valda iki üç gün durar süzmezdig elimizde sıgdımızda **82** kısalara ğorduğ culu **83** ondan sonra hōra boşaldırız **84** orda bayā bir haFta durar_ orda

günler duz_ üsdüne gırālasıya gadar **85** hindi biyol Faprika oldūndan hani sıkıdırız hani salça şeyi vara salçacı **86** onu sıgdında üş gün durdu mu gırālāviri hani çoğ goyu oluyıra zaten goyu sıkıdır gābī yoğ **87** elde oldu mu gābī çoğ_oluyır òle işTe

(5)

Derleme Yeri: Merkez

Kaynak Kişi: Süleyman Yaraş (82 - ilkokul mezunu)

Konu: a) Hayat Hikayesi b) Hububat Ekimi c)Hatıralar

-a-

1 hayaT hikāyemiz biS sarıcasu köyünde oturuyoz **2** eveli gençlimizde şimdi dilde daha eveli bundan elli yıl önceleri haTdā elli dilde yirmi yirmi beş yıl önceleri filān biz göçerdik **3** bizim bey'dağında yaylamız var orada arazilerimiz var onları ēker dikerdiK**4** şindi göçer gonar diyllere biz göçer gonar diliz **5** göçer gonar bu sene antalyada yeni sene mer'sinde onlar göçer gonar_esas **6** bizim yerimiz var buradan yazın göçeriz yaylāya **7** yaylamız beydağı yaylası saklıkente eKli **8** saklıkent var ya saklıkent yerini bis vėrdiK **9** oranın yerini biz verdiK **10** oraya çıkarız orda arpa buyday ekinlerimiz var **11** fasūlyā mēşur beydağı fasūlyāsi ēkerdiK amma şindi ya'lan_oldu onları bıraKTıK şindi bıraKTıK **12** hayvancılıK varıdı develerimiz varıdı develē göçerdik **13** yol yoKTu yol pa'tika yoldu gāder gelirdik işTe òle çocukluK hayatımız bēn öKSüz galdım yēdi yaşında galdım nenem büyüTdü **14** develerimiz varıdı şeyimiz varıdı onları bırakTıK **15** sera'cılıK başladı işde şindi sera işlerinle uğraşıyoruz **16** benim bi iş yapTım yoK hālihazırda **17** işde çorçocuK onunla öğraşiyor **18** işTe hayaT mücadelesi nē diyēn òle geçiyır işde

-b-

19 meslēm çifciliK seracılıK **20** çifciliK eveli şey_ile ga'ra sabanla ondan sōra tırağdör çıKTı işde **21** tırağdörümüz varıdı traKTörle başardıK **22** daha evelisi en fazla hā'yatımız ga'ra sabanla geşTi öküzle **23** burda burāya şey ēkerdiK arpa buyday guru māsşul **24** amma şindi yoK tabi **25** şindi tamamen seracılıK çeşit zebze tabi mālīm tomatiz biber baTlıcan vesaire onları yapıyoz **26** benim gerçi yapdım yoğ da çocuklar yapıyıllar **27** şindi Ka'ra sabanla ekTimiz tabi zor_oluyordu **28** zor meseleydi ga'ra saban meselesi öküz'_üle goşuyordug **29** ondan sōna arpa buyday gelişdinde oraK'la biçiyoz **30** o zaman el_ile biçiyoz

31 ama sōraları döver biçer **32** şey döver biçerler bizim orda çalışmadı da bizim zamānımızda oraK'la biçiyoz **33** h̄armana topluyoz h̄armanda çaTma dellerdı hayvan hayvanda demiyoz da kısıraK yani atlar at **34** onları bōle çiterdik bōle dolandırıdıK bōle sapıñ üzerinde dōne dōne dōne onu sa'man hāline getirilerdi **35** ondan sōra tınaS yaparsıñ şeyi ō massülü tınaS yaparsıñ **36** tınaSı örüzğarda savuruyon savura savura savura buyday bi tarafa gēder saman bi tarafa geder **37** yaba diye bi şey var yaba'yla savuruyosun **38** bōle örüzğar burdan esiyosa samanı ora götürüyor dene bōra düşüyor anlatabiloyon mu **39** dene bōra düşüyor sa'mandan deneyi ayırıyor **40** örüzğarda kendiñ ayırıyosun yabayla savuruyosun bōle ayırıyosun **41** deneyi meydana çıkardım mīdı da işTe getiriyon ambara göyosun **42** ambardan değirmenler vardı su değirmenleri **43** su değirmenleri su'yula dönerdi **44** meselā burda çay vardır cavır çayı onun üstünde gerçen var toPTaş var orda üş dōrT dene değirmen varıdı heP ocağ oldular bunlar **45** çayıçinde ğaracaörende şeyde altınyakada dereköyünde guScada su değirmenidi bütün **46** şindi ama bir tāne ğalmadı hepsi gēTdi **47**şindi şeye döndü ğari cer'yanlıya onlara döndü **48** onlar çalıştırıyor hindi dērmenleri **49** bizim hayatlar ōle geşTi zorluklarla yani zorluklarla geşTi **50** burdan beydağında ālireşberli yapardıK gene orada **51** orada fasılle mısır darı onları ekerdik **52** ayni gene öküzüle ayni burda yapıdımız gibi orda da ōle ğaldırıdıK **53** burdan göçerke beydağı doKsan kilometire **54** doKsan kilometire devēle göçüyoz üç günde dōrT günde çıkıyoz yaylaya **55** çünkü hayvanlar yörüyor **56** hayvanı sürüyoşun üç gece yolda yatıyoşun **57** ōle gāderdik göçe **58** ora çıkıyoz ōndan sora orada kaldırdımız mahsılleri kendi idaremize göre olan orada dereköyünde ambarlarımız varıdı **59** orāya dōküyoz fazlasını eyer fazlasını antalyaya götürüdüK deveyle **60** ben antalyanıñ içinde deveyle çok gezdim **61** antalyanıñ içinde girerdiñ ō ğa'dm yarī deller yer var **62** şeye gāderke esKi hasTaneleri geşdiñ mi cumūriyeT meydanından beride orada bile oraya bizim iki dene deve ğaşTı öldü **63** ō ğa'dm yarī dellerdı bōle bi yer **64** orası aç'mış işTe deve üstünden geçerke deve biri gēdiyir biri de gēdiyir **65** üstüne ikisi de gēdiyir **66** ben yoğun ōnda amma ben yoğun öteki develeri ğurtarıyıllar **67** onun için orāya götürüdüK antalyada satarız şēde paşa camisinden ilerde şē varıdı açık halk pazarı varıdı orada **68** oraya eletiriz fasillemizi böğdayımızı **69** orada tüccarlarımız vardı zāten belli onlara satarız **70** ōndan sōra evimizin ittiyācı neyse alırız geliriz **71** üç güne māl olurdu beydāna çıkıP şey etmemiz **72** buraya sēle inmemiz de üç dōrT güne māl olur **73** bōle hayaT devām etdi allā şükür işTe **74** şindi yollar açıldı beydāna da var yol ğaragölünde de var her tarafTa yol var **75** vasTalarla gādiliyir geliniyir işler

ğolaylaşTı **76** amma o esKi dikimler_ō ekimler ğalmadı köyler boşaldı **77** bütün şehire döküldü aşşāya döküldü o yayla köyler antalyaya gāTdiler burāya ğumlucaya indiler **78** oralar boşaldı boşalınca ō leşberlik_ışı biTdi **79** şindi demiki dedim gibi sera üzerinde **80** başKa bi şey yoK ğari amcam sera üzerinde çalışıyoz

-c-

81 şindi ben_ök'süz ğaldım dedim ya **82** bōbam_öldü bōbam_otuz yaşında öldü **83** bōbam as'gerden geldi bī ayān'da bī sīvāriymiş aTdan düşmüş ayā yaralanmış **84** hava dēşimine geldi burda yata yata o zaman doğdur yoK kardeşi yoK bi şiyi yoK **85** bi teK_ēşi bakımsızlıkdan_öldü gēTdi yāni **86** hiç_o ğadar bakılmadı ne hasdānene doğdur ōle gāTdi oncāz **87**ondam sōra ben yēdi yaşından sōra ne'nem varıdı beni ne'nem böyüTdü **88** o da ne'nem de bobam da üç yaşında ğalmış **89** dedem seFerbirlikde çanakkalede gētmış ne meK'dubu gelmiş ne bi şey **90** orada şehiT oldūsa allah rāmeT ēylesin **91** amma yolda öldūse onu bildimiz yoK hiç **92** ō üç yaşında ğalan çocū nenem böyüdüyor everiyör yetiştiriyör **93** ondan sōra ben oluyon bende yēdi yaşında bōbam ölüyör ben ğalıyon **94** beni nenem böyüTdü **95** ondan sōra iki sene hocaya gönderdi kıran kırsuna iki sene **96** hocada okudum ondan sōra birisi beni aldı ğumlucaya götürdü **97**okula vereceK okula ēleTdi **98** orada ōreTmen dedi ki bene bu deve gütmeye ğaçar dēdi **99** yanīmdā ēletenin ismi de sülēman sülēman dedi yoK ğaşmaz_ōreTmenim dedi bu okūcaK dedi **100** girdig_oқuduK ğumlucada o zaman üş dōrt_ōreTmen var **101** üç yüz_ēllinin üzerinde çocuK var **102** okul yoK ğızım bu memlekeTde köylerde okul yoK_o zaman **103** teg ğumlucada var köylerde eğiTmen var o da üç senelik_okuduyor **104** neyse üçüncü sınıFa geldik **105** ben okul birincisiyin orda okul birincisi oldum **106** ōsüzün kimsem yoK_ayām'da çarığ **107** çarığ dā almaK zor da ineKler var **108** inēn birisi ölüyor bilmen noluyo onun gönünü aldırıyor **109** ondan nenem dikiyör çarī bene çorabı çarī **110** çarığ çoraP_ayāmda bōle birinci sınıfı geştiK **111** ikide üçe geştiK üçTe olay şē_oldu **112** şindi üç ōretmenimiz var ğumlucada ğoca okulda üç yüz elli çocuK var ikile_üç bi yerde okūyor **113** dōrtüle beş bi yerde okūyor **114** bir bi yerde okūyor **115** üç ōretmen ikile üçü birisi okuduyor **116** dōrtüle beşi biri okuduyor biri de biri okuduyor **117** şindi biz üçte okıyoz **118** ōretmenimiz mēmeT yılmaz dēye birisi vardı allah rāmeT_eylesin öldü **119** o yoKlamaları filen bana yapTırıdı ben onun yardımcısıdım **120** bir gün bizim_ōretmen_asger_oldu gāTdi asgere gidiyoğ dēye gāTdi **121** öteKi ōretmen de biriside onun hanımı bi de o beni ğaydeden hoca var hasan hoca **122** iki ōretmen ğaldı üç yüz elli çocuK **123** anlatabiliyom mu şindi bī

sınıfda yirmi çocuK var yirmi beş çocuK var_amma orda üç yüz elli çocuK var üç öretmene bakıyr 124 neyse hasan hoca dedi ki bene ölüm biz bu gelemēcez bu iki sınıf sana āyit 125 hālihāzır öretmen gelincēyē_ ādar sen_okuTcan bunları dedi bene ben sınıfTayın 126 işde devām ēdiyoz okuduyoz derke benden büyüK birisi var az beni'le çatışıyor_o benden büyüK 127 bende de var ğabahaTda kitabı aştıTıroy_oku dērike diyon başKa birine onu kapaT sen oku diyon muarreme ona ismi muharrem 128 o da okumuyor ulan sen kimsiñ dedi bene 129 öretmen mi oldun beni şe_edeceK dedi bi atıştıK biz bunula 130 neyse okuldan çıkTıK aKşamlā ilerden gāTmiş 131 ğumlucanın başına çıkTım 132 ğumluca o zaman ğızım saz_ evler kerpiÇ_evler dōru dūrüs bi ev' bile yoĝ yāni hindik_ibi bōle yūseK ev yoK oraya siñēōmuş 133 ordan beni bi dēĝ'neK_ aTdı burāya küT 134 bi da'yaK bize bi da'yaK döşşediki tam serilincēy_ādar yere adamaKıllı adamaKıllı dōdü beni 135 ama öreTmen gēdeli on on beş gün oldu zaten bizim 136 ertesin ün indim ben okula okula gāTmēcen ğāri 137 hayāTım tēlikede girdim vardım geç ğalmışın kapiya vardım ses yoK 138 içerde dinledim bizim_öreTmeniñ sesi var giden öreTmeniñ gelmiş_adam 139 neyse vurduK kapiyı girdim içeriye nerde ğaldıñ felan işTe 140 giresiye ben onu tanıdım gelmiş mi okula gelmemiş mi dēye beni dōĝeni o orda eyi 141 neyse dersi gördüğ teneFüse çıkTıK hiç öreTmene bi şey demedim 142 öteki baş_öreTmene diycēn 143 onlar çıkDılar baş_öreTmen yalnız odasında çalışıyōr öreTmenler odasında vardım yanına girdim 144 ne ölüm dedi öreTmenim benim dedim bugün okula gelişim soñ gün dedim 145 niye o dedi ha'yātım tēlikede öreTmenim ben_ okula gelemecēn_okuyamacān dedim 146 ne oldu bōle bōle beni dōdü muarrem bōle eTdi 147 çā'riviniñ onu bene dedi çārividik 148 bi hademe varıdı haTce_ānım dēye haTce_ānım dēye ünledi 149 haTce_ā'nım bā'çenin öte başından bi ide zopası kes de gel 150 o davallı da duT deynē kesmiş gelmiş bi dayaK döşşedi ana ğızım bi dayaK döşedi 151 allāh öle dayaK_ atılır mı hēç Furdūnda o deynek parçalandı 152 ben dikeliyon orda ondan sōra hādi defol gözüm görme ha 153 seni öldürürüm öldürürüm sen mezarlā gēdersiñ ben hapisāneye dedi rāmeTlik hasan hoca 154 sınıfa çıkDıK yokarıya ğāri berāber çıkDıK teneFüsTen girmiş arkadaşlar 155 bizim_öreTmen bi baĝdı pe'rişan bi hāli var onun ne oldu bu dedi 156 bōle bōle çocuKlar öle dediler ğāri benden eveli 157 ona dēcēne o baş_öreTmene bene dēseñ de ben bunun bi hayrımı alıvēseme dedi 158 bōle bi olay geştTi başımızdan öle işde okulu bitirdig gāTdik 159 beni hocam hasan hoca okutcadı o zaman_aksu öreTmen_okulu var 160 öreTmen okuluna gāTdiniñ mīdi burda beşi bitirdiniñ mīdi beş senede orda okudun öreTmensin 161 lise ayarı amma öreTmen_ oluyosuñ 162 o nenem benim büyüTen nene dedi ki bene 163 ölüm

sen okula gèderseñ ben bõbañ üç yaşında ğaldı onu böyüTdüm **164** onun şeyine eremedim öldü ondan sõra sen yedi yaşında ğaldıñ seni böyüTdüm **165** sen de gèderseñ ben nere gède'cèn dèdi hağğımı helâl etmen dèdi **166** tamam nene gèTmeyèn dèdim gèTmedim ğızım ğaldığ işTe **167** hayaT bõle devām_ediyoñ gene memnunun yāni o neneçime yèdi sèkiz sene baKdım yataK **168** çocuKlarımı yetişdirdim çocuklarım var meselā işTe biri de õreTmen **169** ötekinlerde èyiler ayile de öldü kendimiñ az bi mādur õlancıK var yanımda ikimiz_ evde yaşāyız işTe bõle

170 felāket_olmadı yalnız bi ħādise oldu onu anlaTsaK **171** şõle bi ğış çoğ ğuvvetli ğäTdi o zaman biraz sel falan_ oldu **172** o sellerde de finikeye gäderdig biz ğumluca nāhiyēydi o zaman èlli_kide bin doKuz yüz èlli_ kide **173** finikede mahgememiz vardı mahgemede benim ğız ğardeşim vardı bi ğız ğardeşim vardı **174** o oKuldaydı oKuldan yaşı yeTdĩ de onu sildirmeg_ için onun bi şey vardı oKula gèTmèdinde onuñ_ için bi cezā bi şey vardı **175** beni ābisi olaraK finikeye çārdılar **176** iki ğişi tā vardı yanımda onların da ğız çocuğları vardı onun için ğäTdidiK **177** ordan o işi ħalleTdig de gelirke alağır çayı daşmış **178** alağır çayını geçemediK bi ğün haskõyde yaTdıK ğarřidā haskõyde yaTdıK **179** èrtesi ğün akşama ğadar yāmir geçemedig yokarıya **180** bi gèTdik burunluca dēye bi yer var çay bölük bölügmüş ollardan geşdig **181** akşam namazından sõna eve geldim yāmir bõle řar řar her ta'raf sèl su iki de misāfir geleõmuş **182** eve neneçim var evde ğāri nenem misāFirlere bakıyoñ **183** eve girdim evde durarka iki_ adam geldi ünlediler **184** çığdım ben çığdım akşam ğāri yasından önce bayā akşam namazından sõra **185** neneñ nerde dèdi hā benim Finikeye gèTdimi duymuşlağ da gelmiş sülēman filan dèdiler **186** ne o ħayırdır dèdim ben **187** ramazan dayınıñ fatma_ nayı kesmişler dediler **188** o fırtınada o ğışda ğıyāmeTde ğızı kesilmiş dediler **189** ramazan dayınıñ fatma_ anayı dèdiler **190** hemen nasıl kēyindim de gèTdimi bilmeyin **191** nerde kesilmiş ben de vardım evinde İsan var ora eve getirmişler sannēdiyoñ **192** evinde ğalabalıK dërke candarma geldi o sırada candarma geldi bucağ müdürü geldi **193** bizim de köy biraz dağanıK muhtar aşākı mahallede muhdarı çārıvıñ dèdi ğumandan **194** beKciyi çārıñ muhtarla beKci gelsiñ dèdi **195** ben cenēzenin nerde oldūnu bildim yoK hiç **196** muhdara ben ğäTdim yanımda bi ğişi tā muhdarı beKciyi aldım geldim **197** bi dāda ordaymış muhdarla beKcile gèTdik **198** ğumandan_orda yokarda çıKdığ her taraf sèl su **199** o zavallım ğız çocū işTe ğız çocū yirmi yaşlarında falan orada buKāT_ëtmişler biçāKla öldürmüşler_ işTe **200** orda üç ğün

savcısı da gelmedi dokduru da gelemedi üç gün beklediğ orda **201** onu kaldırdığ öle bi olay geŖTi baŖımızdan bi de bu olayı yaŖadığ iŖTe

202 yanımda bi de genc_ olan var oturıyor **203** çalışıyor böyle kürele böyle şederke çıvala ğatıyon topladım çıvallara ğatıyız çıvallayız **204** çıvala ğatdım da ğatarıka esKi temel var bi ormanın kenarında ora zamanla ekilmiş dikilmiş heralda da orman_ olmuş **205** temel var temelin kenarında böyle ederike sarmalar var elim_ ile orayı deŖmeye baŖladım **206** barmāma ca'vadaK düŖTü bi Ŗiy **207** bi bakıvıdım bi boz_ ilan yılan yılan Ŗöle oluvıdı iŖTe bı ğatdı ğaçırdıK **208** yāni o iki diŖi nasıl batırımıŖ ğan çıkı'vıdı hōle **209** Ŗöle barmāmı sallamaya durdum nē_dicēn ulan aĝam dedim çocā yanımdā ece dedī_ ibi Turĝudun **210** aĝa ece aynı mānaya ikisi de ĝāri ece aĝa ābi mānasına geliyor orayı ip_ ile bō dedim **211** barmāmı böyle ip_ ile bōdurdum heralda Ŗu barmaK mı olcak bilmiyon yalan sōleTmeyēn barmān biri de **212** yanımdā çocuK ĝayb'oluvedı ğatdı az sōra bi tosbā ğaP'lumbā ğaP'lumbāyı aldı da gelivıdı **213** ben nolcaĝ_ aĝam dedim külē bi Furdu zavallının yargına böyle vurunca yargını bölündü **214** soK barmā içi'ne dēdi **215** yargınına böyle barmāmı sokuvēdim nası| ki inanın ta_arı böyle acı bullara ğadar ğēTdīdi bō'le çekiyir böyle **216** o zavallım can çekiŖdiriyŖr kavası bi giriyir bi çıkıyir böyle ğabınıĝ_ içine aŖ sōra öldü zaten de böyle çekTi **217** çekTi o zehiri barmāmdā uyumuŖ ğalmıŖın orda bayılmıŖın **218** ondan sōra aĝşam_üzerīdi aĝşam oldu ikindin firarasīdı aĝşam yolda oh bende bi Ŗiy ğalmamıŖ **219** emme barmaĝ bōrtmüŖ o Ŗeyiĝ_ içinde tosbāniĝ_ içinde **220** onu biliyon zehir çekTi dēyincede o bi sefer baŖıma geldi tosbā ğurtardı kaPlumbā ğurtardı

221 hindi yayladan sēle göçülüyor sēlden yaylaya göçülüyor **222** yayladan göŖ'müŖler benim ğalam varıdı **223** Turĝut da görmüŖ duymuŖdura belki geçen sene öldü yüz beŖ yaŖında medine halacīm_öldü **224** bunlar göçmüŖler yayladan yolda bu suyun gözü burāya gelen suyun gözü ğara_ aç ğara_ āca geliyōllar **225** ğayvanlar varımıŖ o zamanlar ğayvanlar geriye ğaçmıŖ yaylaya zavallım ğayvan aramaya ğāT'miŖ ev beriye ğāT'miŖ ev beriye ğāTmiŖ o ğayvan_aramaya ğāTmiŖ **226** ğayvanları bulamamıŖ ğayvanları bulamamıŖ canlı bi Ŗiy_olan bi Ŗiy kendi anlaTdīna göre **227** ğē'ce olmuŖ ğē'ce geliyor ēve yetiŖecēK ev de nere ğāTdī belirsiz burtuda mı ay beleĝinde mi nere vardı **228** ğara_ āca geliyor ğara_ āŖTan da ay aydıĝmıŖ ay aydıĝ ğēce **229** o suyun gözünde bura gelen suyun gözü dēl de daha beride mezarlın yanda bi su çıkar **230** görpü vardır o suyuĝ_ üsTünde altından böyle su geçer mezar'lık kenarı ğavaK_ açları böyle gölgeler orayı **231** orda ğorKmuŖ bu ordan ğorĝuyon diyir ordan nasıl geçerin dēye ğēce **232** oraya geldīnde görpüye geldīnde ğarŖısından bi gelen

bi tıptırtı geliyimiş **233** bõle gelirke tam görpüde görpüyü çıkışında halamın çıkışında öñünden gelmiş **234** şõle bi baKmış sırtı çenteli bi çocuK çocüm sen beni korkuTduña demiş halam bõ'le **235** sen de beni korkuTduña sen de beni korkutTuña demiş **236** çocüm sen kimiñ'sin demiş ben dērmenciñiñ demiş **237** ileri başındada dērmən var çocuK geçi'vimiş halam da geçi'vimiş **238** halam da çocū görünce ulan bi çocuğ bile gece gēdiyir demiş ben nēye kōrkān demiş **239** ben nēye kōrkān demiş yörü'müş halamda kōrku morku galmamış **240** o ğara_āşTa evleri beri geçiyir beri yanda haciallāmat amcanın evi var oraya sapıyir **241** beriye eve yetişemiceK hāli galmamış gece olmuş Sāten **242** eve varıyir āmeT amca dēye bi adamcığ vardı rāmeTlik ne medine bu diyir geç vakıt diyir nere geldiñ sen diyir **243** işde hayvanlar ğaşmış da hayvan_aramaya gēTdim falan diyir **244** içeri giriyir eviñ_ıçine halam ğāri **245** girdin de adamıñda iki_ üş dene ğızı varımış ğızlarda **246** yav hayvanıñ dırnā çıkşın demiş erezillik bu demiş kōrgmadıñ mı ollarda demiş **247** medine dēze şeyden nahıl geşTiñ demişler ğızlar o dedim yerden **248** çocuğlar ordan demiş orda kōrkuyordum da demiş gör'püde bi çocuK vardı **249** öñden dēyesiye ğızlar hoP taK köşe'ye atıvimişler çırışmışlarda **250** ulan medine sen tam denġgelmişin demiş ö çocün bi ayı günü vardır demiş ö çocuK görünür demiş **251** ö dērmenciñiñ çocūuydu ora suya düşdü öldü sen az daha gēride görēdin onun düşTünü görüdün demiş **252** öra düşerdi ö çocuğ demiş onun hayālini görmüşün sen demiş **253** ö zaman kōrgdum dērdi halacim

(6)

Derleme Yeri: Hızırkahya Köyü

Kaynak Kişi: Döndü Erol (83 yaşında, ilkokul mezunu)

Konu: a) Hatıralar b) Köyün Tarihi c) Düğün ve Doğum Adetleri

-a-

1 darı ğırmaya gāderdiK ēkin biçmeye gāderdiK gece gelir gece gāderdiK çarı çorabı gēyerdik gece gelir gece gāderdiK **2** irezil bittiK biz çōğ pamıK toplamadan geç vakıt gelirdik **3** aqşamnā bi de eKmeg yemeK bişiyō ataş yakıyōñ_ora eKmeg bişiyō yemeK bişiyō **4** oğula gāderdiK dūn_ēviniñ_altındaydı oğul **5** ayāmız yalın çamır dizde bura heP çamır dizde çamır_ oğula gāderdiK **6** sırtımızda bi ğaT bi sırt **7** böyüdük sıra böyüdük sıra darı ğırmaya gāderdiK **8** sēkiz dölüm fıstıg_ēkerdi babam fıstıg_ġazmaya gāderdiK **9** ondan sōna çōğ_ ērezil bittiK çōğ **10** ev görmediK hēç **11** pamıg toPlanırdı memleket heP pamıdı pamıg toplamaya gāderdiK şeye **12** boş_olduK muydun āç vēridiK depo varıdı o kōprúnun yanından depodan gemiye āç vēridiK **13** ayānda babıcıñ yok sırtıñda sırt yok **14** hindi baK haç dene sırt gēyiyōK o devire bağ bu devire baK esgileri işde öyle öyle ğaçindiK ğāTdiK_ānam **15** işde

oġula o dñn_evinin altındaydın oġul ayāmız yalıñ oġula gāderdiK ayāmız yalıñ éve gelirdik
16 dokuma_şi yapmadıġ_ēridig elī varıdı elī dēyi bi şey varıdın hōle onda ēridig **17** anam
götürü onu ġumlucada bi ġadın varımış dokudurdu bi toP bez getirirdi bize don dikerdi
boyaya atardı da ġara boyaya don dikerdi **18** başġa işde ihi o işimiz ēkin biçmeK pamıK
toplamaK **19** susam var susam biçdiK hēr_ işi duTduK_ anam hēr_ işi aġlıña gelen_ işi
duTduK biz çoK iş duTduK **20** susamı biçiyok erdimī ġozā sapsarı olur biçiyon ġümül
yapıyon **21** gördün mü ġümülü he ya ġümül biçiyon e orda ġuruyo ġurudu muydu çırpı_yon_
onu **22** baTđaniyesi olur onun ayrı böyük bürüleyiverisiñ götürüsün sergene iki ġişi **23** orda
çırpı_rıġ_onu işTe öyle susam_öyle **24** pamī çuvala toplardıK_etek_olur etē toplarsıñ çuva'la
ġatarsıñ **25** motur varsa motur ēker moturdan eveli motur dā yeñi çıKTı **26** moturdan eveli
seP'me atıyodu se'piyodu sürü'yodu ġayvanna ġayvan varısa ġayvanna öküz varısa öküzüne
sürüyodu **27** işde öyle öyle geçindiler ġāTdiler babacīm daġlarda çoġ keresTe kesdi eñ birinci
keresTe keserdi para ġazanırdı **28** emme ben ġāTmedim ben_ufādım_o zaman bizim ō eviñ
sēbi varıdı abam öldü yá onuyna gāderdi keresTe keserdi çoġ_eyi para ġazanırdı **29** hindi ō iş
yoġ keresTe yoK_ āç biçme yok eKmeg bişik geliyo baK o devirine bu deviri darbēt **30**
eKmek bişik geliyo elbise dikik geliyo ne ġadar_eyi ne ġadar_eyi **31** ō zaman ġeçe geliyon_
işden ekmek yemek bişecek de yatacān uyacān **32** su su da olmadı yer oluyo su da yok bit de
çoġ **33** biti biliñ bit de çoġ_irezilliK paçañdan aġıyodu hindī irezil_adam yok **34** hēç irezil_
adam yok allā rāzı ossuñ devleT bize veriyi **35** mesele ben bi sēksēn_ üç yaşıdayım tam
bakım zamanıyım devlet şeye dul ve yetim_aylına yazıldım **36** veriyo anam bēş yüz_ēlli
milyon iki aydan iki aya allah bereket vērsin zával vermesiñ devlete **37** alıyo alıyok veriyolar
yēyok canımız ne iserse alıyok yēyok ná ġadar ēyi baK **38** portakalıñ bi dilimini
bulamıyoduñ_eveli hindi işTe digdiñ baġdıñ duTduñ toplayıP ġätiriyon dā yılı portakal ya **39**
muşmulalar erdi miydi ihi muşmula ācı ġıPġırmızı olur hēr meyve var né isTersenñ var hindi
40 emme e'ñişin yoġuşu var bi de bu varlıġ böyle sürmez bi de yoKluġ gireceK **41** varlıñā
yoKluġ ġardaş'dur varlıġ da gireceK_ëve yoKluġ da gireceK_ëve eveli yoKluġ girdi hindi
varlıK girdi **42** işde bu böyle sürmez bi de yok olacaġ

43 dā yonan yonanisdanbaş ġaldırımış yine baş dēdiKlerinde aKlım_eriyo benim **44**
ġöKyüzü ġüneş ġörünmez_oldu uçaġdan hep uçaġ_oldu ġöKyüzü vañġıK vañġuK vañġıK
vañġuK **45** her'keS babam raġmaTlıġ dā horaya éve bomba atacaKlara ġalan oraya bi
ġümrüK ġazdı **46** ġümrü biliyon mu yēriñ_altına tūnel hōyle **47** anama dēdi ki ġarı dēdi
çocuġlarına bizi alır bura dēdi **48** emme bi biz dēl herkeS yonan baş ġaldırımış gine vuracaK
dēyi **49** babacīm ġoraya ġümrüK deller ona ora yēriñ_altına ġazdı **50** hōyle ġazarsañ çukuru

su çıkar burda su çıkar burdan su fişKırıveri burdan höyle gazdı göKyüzü güneş görünmez
 oldu uçağdan vaᅇıK vunuK vaᅇıK vunuK **51** sabahdan akşama ğadar mı bi gün mü böle
 vaᅇılaşdı vaᅇılaşdı **52** barış emri gelmiş ba'ırışmışlar dēdiler uçağlar gāTdi vardı çekildiler **53**
 o tārihi biliyom emme tārih ğaçıdı bilmen okulda dēlidim ben ufādım **54** ufādım ben tārihi
 bilmeyon **55** heraldā kırkaltı mıydı heralda kırkaltıydı **56** çekilince herkeS_ēvine geldi **57**
 sēksēnüç a çocūm be tārihe baK_ölmeyince ölünmüyo anam vādeᅇ yetmeyince ölünmeyo **58**
 yaşı geçler ölüyo işdē ölüm gence ğocaya bakmayo ğızım ölünüyo **59** ho dūn_ēvini yapan
 mimar senin ğimi bi ğadın bicēccig_ōlu varımış ğazā yaPmış oldū yērde ölmüş **60** foturafın
 çıkarıyo öpüyo gözünün yaşı hēç ğurumāyo **212** ğızım bir_jki neden dōrmadıᅇ dedim seniᅇ vā
 mı çocuᅇ **61** benim ğurda amca oᅇlunun_oᅇlu varıdı **62** geline dedim ki ğızım bu bi çocā
 ğüvenme dēdim çocuK dōr dēdim **64** aaa dēdi sen ēyi mi biliyoᅇ dēdi bana tersledi **63**
 yirmisekiz yaşında ğız_öldü ğanserden **65** babası ēve giremezmiş yandı tūTdü ğıza çoK_
 üzöldüler çocā çoK **66** yirmisekiz yaşında ğızı kömen_adam ēyi mi olu işde dūnyā bu anam

-b-

67 babamğil gelmiş buraya yerleşmiş bōra hōkūmet taflasıydı ğölüdü bu memleket
 hep ğölüdü deᅇizidi **68** babam buraya yer'lendi iki dōlüm yer_ayırđılar babama hō'kūmet
 mohtar dāTdi **69** yirmi otuz dōlüm ğavağlıdan_aldı parayna işTe böyle yer duTdu biz_üç
 ğızıdıK biz_anamız beni dōrmüş_ölmüş **70** sülālamız ğırbaşlar denilir**71** baᅇ çoᅇ_arıdı ğafam
 ğırbaşlar dēr ğırarıᅇ biz apapbā olu ğafa'mız bembeyaza ğa'fam **72** bāz_adam yüz yaşına varı
 ğararmaz hiç ğararmaz ārmaz ğafası **73** bizim kökümüz İrandan gelik ğorasana varımış İrandan_
 ordan gelik **74** ğarPden sōᅇra mı daᅇa e'veli mi tārihler daha esKi tārihlerde türkiyede adam
 ğalmayuKdur zār İrandan_adam ğātirmişler yerlemişler türkiyeye **75** ğorasandan gelmiş_
 İrandan sülāneme ğırbaşlar dēnler benim işTe böyle çocūm **76** hıZır aT'lı bi adam gelmiş_
 e'veli bura **77** tahtacılıK kereste kēsenleriᅇ başında kiyalık yapıyomuş_adam yani onları
 çalışdırıyomuş **78** hıZır kāya adı hıZır ordan ğalıK e'veli o adam gelmiş_oturmuş bura hıZır
 kaᅇya öyle ğalıK **79** hıZır kiyanın köyü dēyi ondan ğalıK ilk gelen hıZır kaᅇya ilk_o gelmişde
 hıZır kiyanın köyü dēniyo **80** ilk_adam gelmiş meselā sen geldiᅇ seniᅇ adıᅇına çārınıyo işde
 böyle çocūm

-c-

81 dūnneri oᅇu dādırsıᅇ millete buyuruᅇ_ēdersiᅇ çalᅇi ğātirisıᅇ **82** dūn_ēvi yapıldı
 orda ēdiyoᅇ_ēveli alaᅇda ēdiyolardı **83** ēveli alaᅇda alaᅇ işTe mesele ēviᅇ_ōᅇü boşusa
 selbesse orda yapıyoduᅇ tā ēvelce sōᅇra sōᅇra dūn_ēvi yapıldı her şey dēşTi **84** keşᅇeK

bişirisiñ keşgē biliñ mi **85** buydaydan hindi görüsün satıyolara aşır bişirilen buydayı ō keşgeK dēnir_ona onu bişirilerdi **86** et mal kēseller et bişiriller millet çoķuşur buyuruñ_ēdersiñ yeller içeller **87** cum_aķşamından pazardan gelini gēder alı gelisiñiz **88** eş_şēñ varısa eş_şēne hayvan'm varısa hayvana biniP gādiyoñ **89** araba yōK araba yōK eşşeK_āt onuyna gēdiyoñ geliyoñ gelini ata bindiriyōñ **90** bēn kıamyona bindirdiler beni o zaman yeñi bi elmalıdan kıamyon gelidi cumēye cumē gün ikindin gāderdi bi kāmýón **91** o zaman yeñi yeñi kāmýónuñ şöför mālne bindirdiler beni aldılar gētdiler **92** benikī dün daha evel'ce eşşēñ varısa eşşē biniP gēdiyoñ atıñ varısa ata biniP gēdiyoñ araba yoK **93** araba yeñi çıKdı **94** e'şimine tanışK ğonuşma yoğ_ō zaman ğaynana babamdan_ısTedi ğız ğardaşıydı ya **95** ısTedi babamda vērecē_ōdu ğardaşımiñ çocūna vērecēm dēdi vērdi **96** ğonuşma yōK_ō zaman ğonuşma yōK **97** çıTlıK_ōynardıñ mengi dönerdiñ sāmah_ōynardıñ ne deyim dans_ēderdiñ ğızım **98** hōle aynı dans gimi sıralanıñ bısürü ğişi ona göre çalar çalgı oynallar **99** mengi işTe dönüyo bısürü ğişi sıralanıyo dönüyollar çalgıya göre

100 bi şey yaPmadıK biS **101** yalnız hindi hazırılığ mesele ne gēydireceK_alıyo **102** çocuğlarımız_anam o zaman bi şey yōdu yōdun_ō zaman **103** hindi her şey hāzır_alıyoñ **104** o zaman esgi pırtıdan ona yeleK dikiyōñ gömleK dikiyōñ don dikiyōñ gēydiriyoduñ **105** hindi her şey hāzır gēdiyo pazara alıyo ihtiyacını **106** yaptığ_ışde kırğ daş alırıK kırğ daş denizden te'miz su da alırsıñ **107** ğa'dını da ğırKlırsıñ dōm yapanı çocū da ğırKlırsıñ **108** hēç dutulmamış ğaşına sayarsıñ kırğ ğaşıK hemi çocū yıkarsıñ hemi ğadın yıkanıñ ēyi olur yēñiliK gelir **109** işTe öyle sırtını gēydirisiñ **110** ne bulusa yēr dōm yapan başKa bi şey yoK **111** ğırmızı yazma ğırmızı bi şey daşır_üsTünde al basmamaya ğurdele daK **112** ğümüşe değmez meselē al basmaK ğümüş ğurşun **113** onları daşıyacağ_üsTünde çocuk emmē anası onlara ğırK basmaz_onlara **114** altına basar altına basar da ğümüşe basmaz ğurşuna da basmaz işTe öyle **115** dişi çıKdı mıydı eveli biz_ādeT dēlidi külle bişirisiñ **116** külleyi bilmiyoñ mu biliyodursuñ çocūn dişi çıKdı mıydı külle ğaynadırsıñ ğazanda **117** halka buyuruñ_ēdersiñ herkeS gelir **118** içine fasille ğatarsıñ loħuT ğatarsıñ ekseri buyday **119** ğazanda ğaynadırsıñ halva gimi masalara ğorsuñ yēller **120** nar eşgisi varsa ğorsuñ ilimon yēyene ilimon ğorsuñ sıkıñar yēr **121** üsTüne emme cevizine fisTıK ğavırılmış fisTı havanda döv_ek gözel_olu nezzeTli olu **122** çocūñ e'veli hēç kelpetēn dāğmemiş dişine o ağızına alacaK **123** çocū oturdursuñ sininin üsTüne bileziK varısa bi tekini iki tek neyse yōsa yoK **124** makas ğorsuñ_ayna ğorsuñ yani çocūğ_onun hangısını alısa hōyle olacaK böyle olacaK deyi **125** çocūñ depesine bi yazma örtersıñ yazmanın üsTüne hēç dişine kelpetēn dāğmemiş_adam böyle salar üç kere **126** ondan sōna ğaldırsıñ çocū

(7)

Derleme Yeri: Sarıcasu Köyü**Kaynak Kişi: Tahsin Nacakçı (70 yaşında-ilkokul mezunu)****Konu: a) Günlük Hayat b) Hatıralar c) Türkü****-a-**

1 bizim_amcâlu bizim çocuğları bilmeS 2 biri hasdâneye gâTdığ hindi yeni hasdâneye 3 sālİK meslê bitirdiydin zor çocuğ bölümü zör dede yâ 4 ölüm gâTlan dedim ben de 5 her'kez arāyir baK bütün kayıT_oldular 6 bizim gelinlik var büyüK dāmadıñ nişanlısı ó da yazıldı_ onu gātamadığ_ 7 benim arkadaş bōra ortağ_olmuş hasTāneye doKdurlarla 8 aramış beni tāhsin nacaKcı tāhsin nacaKcı 8 akizleri vardın burdan gāraca_āçTan 9 akizleri ora eveli horda şeyde çalışıyırdım sa'rı markeTde

10 sēkiz dene gurban'limız yētiyir işTe yavrıladılar 11 geçilerin bi_ ikisi galdı bēş_ altısı yavrıladı işTe 12 yēdi sēkiz dene gurban'limız var 13 biz_ aslımız yörük şindi biz yaylaya bir haF'tada çıkardıK develerle 14 ó seviş yōğ şindi 15 yaylamız atmış sēkiz kilometire antalya kırK kilometire kōrKuteli de otuz bēş 16 eveli KōrKuteline bazara gāderdik şindi bazarımız baKKalımız ayāmız cāmi yaPdıK yeni cāmiye geliyillar 17 sōTden ilerde guscayı geçiyiñ dereyi geçiyiñ 18 dere bizim arāzi ona bālı da biz saKlıkente bitişiğiz gızım 19 orayı da nenelerimiz saTdı anamla bobamgil saTdılar 20 biñer biñ lira dönüm kırK sēkiz_ ev üleşdiler 21 bizim bubamıñ_ anasınla annemiñ_ anası gārdaş bu da annemiñ gārdaşının torunu 22 bunun dedesi benim annemiñ gārdaşı övey de olsun öz gārdaş gibidir 23 en yaşlı ó var hindi baK 24 yaylada abdas alıbboturu bunun babaannesesi çārdı gelivi rāmeTlik oldu çay içerin her zaman ünler 25 yalınız dayım olmadı mī önu çāriyız biz dayım salmaz 26 yengem_ anam gibiydin mekeni cennet_ olsun 27 vārdım abdas alıbboturu rádyo orda açıK 28 şindi ayā geldi sıra bi oyu'na serPdı bōle gōlgalaK dayım içimden geldi bōle oynāyır adam yav 29 öle yaşāyır adam bubam rāmaTlıK iki biñ birde öldü yüz bēş yaşında 30 ölüm yaşa'ma seviñçiniz_ olmasa yaşayamassınız 31 ben de saldım_ antalyada bi doKdur_ öldü mü galdı mı bilmen ölüm dālara bārcañ 32 ben türküde yazıyın guran_ okurun müezzin_ olurun se'sim de güzel 33 çocuKlā māni yörük mānisi yazıyıyız_ ilkoKullara gādiyiller 34 bi davar sürüsü yaPdım Tārihi mezar_ okulunda çocuğ gōtürdü ābimin ortāniñ çocū maşTan dirmilli 35 dede seniñ hoturafa öretmen iki sāt baKdı dēyir masada 36 ben guru boya gıllanıyın gızım 37 emeK çeKTim şehir ya'pıyız_ işTe kenT gibi cāmili māmili işTe 38 bi albim yapan da gōyān dēyin işTe 39 saKlācāz çocuKlarā hātira çocuKlarā ölüm hısım akırabā yazān dēyin ben 40

bağ nənəmiñ_ amca'ları doyranda iki dene amcaları var **41** hanım doyrandan dēzeleri orda da'yıları orda el deyil gene aynı sūlālādan ğarışıP durūz

42 nē gibi sorcāñ sen hindi bene **43** ben yēTmiş yēTmiş bu mılkin sābı seriKden gelmiş **44** sēriKden gelmiş bōra yerleşmiş bōrdan ya'raşlardan ēvlenmiş **45** hacı ğara hüseyin orda bizim gediKde ēvi var cāminin ğarşısında yurdu orda **46** bizim bi ēv ğaldı her'kez göşTü de bi ēv yaPTı bābam rāmaTlı ora **47** eveli torpaKTın torpaK ēve iki dene gēlin_aldıK birini bi odaya birini ābimgil ābilēmi everdiK **48** su tulūla eşşele getiriyiz ğum devēle **49** ōndan sōra āç devēle daş devēle çeKdiK_ora bi ēv yaPTıK hindi de sālamladım **50** beledē başKanı orayı bi resTore etdirivēyēn dēdi yoK bōyün de yaPmassa yoK **51** ben ōna çoK masıraF eTdim üç yüz milyon liralıK bi resim çizdim **52** benim resimleri albıme ğōcādın ğomamışlar orda sūlāman var heralda götürmüş_ēviñe as ğari ğızdım **53** beledē başKanı albıme ğoyun dēdi **54** sē'ver de beni belediye başKanı ğördü yerde hindi horda yayan gēdiyin arğaya biner ō **55** ōp taşsin_ amca **56** nē_ēdelim ğızım darılasım yoK kimsēye şindi öldüK mū nēreye ğētcēz biz **57** yapyalıñız ō çukura içimizde İman var mı arkadaşınñ yoldaşınñ ğuranınñ varsa geccēn olmadıK sōra da ğomşuñ da yoK

-b-

58 aştın mı sen_ēndēni **59** şindi ğızım evleniyir dedem şeyi ğa'yınçısı hacıya gēdiyir **60** ordan bēn gelesē hacı ğara üsēn enişTesine ēvin□ordan bēn gelesē ğaldırsınñ dēmiş hacıdan gelesiyē **61** undan sōra burayı kendi çevirmiş dedem **62** burayı da çevirmiş otuz bēş dönüm tapusu var ora bi yörük gelmiş girmiş **63** dedem de hacıya gēTmiş altı_ ayda devēle gelmiş hacı Ĵara üseyin **64** devēle ğāTmiş gelmiş geldīnde yörük ğireōmuş bi bedduā ordānlar aç **65** bizde hayvan sürüsü deve sürüsü ğoyun sürüsü i'neKler **66** hordan ēvi sardıñ mī ō seviç yaşama sevincinñ o köşşekler develerin yavruları mis gibi қоқар **67** biz bir haFta suya ğirmēb қоқарız **68** emme cānābı allah hindi benim ōlaKlar var mis gibi **69** aFır'da yatıyir meleKler temizlēyir **70** ğöçerdiK bariz orda ğara çadır_ora yıkılırız_orda yē'riz_ıçeriz u ğoyun yōrduna doyulmaz **71** ğala'baliz ilene mısır ēKmēni bi dōrarsın yahuT da bullarda hiç ğabağ zebze olmazdın mavikenTden ğarT ğabā alıdığ **72** he'men mayalı ēKmeK hazır hemen bişiriler **73** u yēmeK nasıl қоқар biliyin mi hindi ō yēmeKler қоқmāyir **74** ğöçeleK bir haFtada ğatıranbaşı var söğüTcumāsının_ordan **75** orda ğalıyız bir haF'Ta ordan odun sararız develerle yaylada odun yoK_ora yıkarız **76** variz ala qar'lı çoK hıdırellezde çıKdığ bōbam bi ğuzu kēser bi duā ēderdiK hıdırellezde ala qarlı bōle **77** ō çiçē saymāla bizim yaylada çiçē saymāla bitiremezsinñ hani mayısTa ondan sōra soluyir tābi **78** dēcēm nenemin bubası nenelerim_ iki ğardaşının bubası paTlangıçTan gelmiş **79** fetiyenin paTlangıç köyünden

geliyir bórdan évleniyir amma āyilesini bilemēyin **80** ondan sōra bunun yirmi çocū oluyîr **81**
 dēcēm geliyi burdan évleniyi ayilesini çıkaramadım **82** yirmi çocuğ_oluyur yirmi çocuğdan_
 altı ğalıyîr **83** altısî üçî ğız üçî olan_ötekinler_ ölmüş **84** ölun ikisi doy'randā ğızının biri
 ğur'mada öndan sōra ğızınığ_ikisi de burda ölun biri de burda **85** ordā ölun biri abdıraman
 yavşan ğara mıstaFa ğara bulut öndan sōra ğızı hatmana soyismini bilmēyin **86** burda hatcana
 göKkaya öndan sōra ne'nemgilin bâbası iki nenemin bâbası mēmeT_ali deĝirmenci **87**
 deĝirmencilerdeniz bi yanımız **88** öndan sōra burda çalballar var onların neneleri de dudu **89**
 üş ğız üç ölandan biz_üremişiz gâtmişiz **90** eveli dedem hacı ğara üsēn çeviriyór burayı
 nenelerimiz deĝirmencilerden gelmiş **91** esKi bizim bōranın nüvusu çayıçı ğayıTlı bâbamgil
 ortaköy ğaracā_ örene ğayıTlı **92** sōra sarı'cāsu olmuş hindi ora ortaköy oldu bölündü bōra
 saricāsu oldu bilmeyon saricāsu nēye geldi sarı başĝa bilmiyin

93 biz yoKluĝlarla geşTik keçenin_çinde böyüdük ğızım yāni bizim kepenēmiz keçe
94 ó zaman laylon yoK bi şēy yoK **95** burdan göçerken hemen bi yāmir gelsin tam yāmırlı
 zamanda gēdiliyir ĝāri **96** hemen bâba arĝadā devede çadır var hemen tiktak çadırı guruvusun
97 oldün yēde çadır hemen pırtını çārını a'tarsıñ **98** burda sāde bi yēcēmiz zēre ğalıyir onu da
 topTaş yaylaya gētmēyir_ ambarlarımız_ orda **99** topTaşa döküyüz burdan yaylada zāten
 yaylada da var ambarımız yayladānı yaylaya Kaldırdī mı ora döküyüz burdānda hep'si
 pırtınığ devede **100** orda hēç bi pırtı ğalmayız çünKü yatacāñ yēcēñ içecēñ **101** ó zaman sırt
 mı var yav **102** vallā bēn kēymedim de ābilerim kıl çāşır kēydiler yünđen **103** dokuma çeket_
 ondan sōra şaKba zāten var çarığ çoraP **104** çarığ bulamadıK gözēde bubacīm rāmaTlı
 gözerdin çarī **105** delinirdi altı yāmir gördü mü dālıvırı dālıvırı **106** yāni hindi bura delindi mi
 bunu başĝa esgi çarığdan bōrayı bōle bōle yamar gözeme yapışTırma yoK **107** orayı örüyîr
 aynı bu örgü yünjü_ibi **108** anam doşsan yēdiye yaylada ğaldı anamı yaylaya ğoduK yaylada
 bizim büyüK mezerlīmiz var telle çevirdiK burdānları da bura ğoduK **109** yalıñız benim
 bubam iki évli biz_on_üç ĝardaşız öteki anamıñ_on bir ğalanımız var tā o sā biri öldü de **110**
 bizi deveye bindirdiler bēn şaKbamı düşürdüm çeriKli deveye yatağı çeriK yaparız üsTüne
 bizi bindiriler çocūza **111** bēnim bubacīm şaKba alıvıdım bizim ğıza da yazma aldı benim
 şaKba bi düşdü ĝaldı ālaya ālaya **112** ó zamankı bizim ĝoşleri hindi çekecēn her ğün tanā'sın
 gelir **113** yāni ó ĝadar ğüzel ó ĝadar zevgli yāni māallenin yüz otuz yēdi devesi yayla bire **114**
 ó nacaKcılar bi ğünde göçü'yür **115** burda arĝası devenin göçün_ öñü savırna çıkmışdır
 ğüzörene öle yav mal da çoĝa deve ğalabalıĝ **116** hindi iranlı deve çoK getiren hindi esKi
 deve çeKmeyen çocuĝlar deve beslēyir öle ğızım **117** hindi biri dört_üz millara deve aldı
 ismin_unuddum **118** dörT dene bēş dene deve besleyen var **119** bubam rāmaTlıK maraKlıdın

eveli bi güleş güleş devesi yaPtıK siyah kendi deveden besledig **120** önda pēlivan_ fendi yōdun saTTıK_ unu ayrı bi deve aldığ ö paraya da bōle **121** dörT sene baş_ aldı Finike de elmalı da ö zaman her zaman güleş oluyır korgüteli **122** konyāaltına vardı soūnda burda Finikeye trağdör var ford minibüsTe çıkarıvısın kendi çıkıvırı **123** bōbam rāmaTlı kēçeyi bōra sardı yāni dizi acımasın dēye **124** önda da Finikeye eleti öteki çengelci biziki de çengelci olun sıra biziki ayānı sökemeyin sırā ayānı ārıTdı **125** saTdıK bubam darıldı güleşe gāTmedi bi dā **126** bubamıñ_atı varıdın bize vērmez kendi yapar gāşāsını yēmını az vērceKler dēye **127** ö zaman kısrakdın emme bi çifliK vēriyillar ö zaman hayvan gıymaTlı öküz gıymaTlı deve bi deveye bi tarla veriyı adam **128** bubamgilde ēvi nēye sarcāz bubam rāmaTlı ileri görsem_ ölüm gūmluca çukurun çeviridim dēr **129** yalnız gūmlucada bōbam sōledīnde onbēş_ēv vardın_ölüm diyir **130** esgiden on bēş_ ēv vardın bēlli adamlar **131** ondan sōra baK hindi noldu İssan çoğaldı **132** işTe biz göKkayalar yaraşlar nacaKcılar değirmenciler hePsi birbirine eKli neneler gārdaş

-c-

- 133** arpa budāy bīçēlim bīçēlim
134 güzellerī güzel dēyē sēçelim sēçelim
135 uzun uzun yollarā kāçalım kāçalım
136 yaylalara gōçelim gōçelim
137 çayır çimen gēzelim gēzelim
138 gōyun gūzū kavırması yēyelim yēyelim
139 souK souK çeşmelerden sulār_çelim sulār_çelim
140 arpa boday harmanī dōvēlim
141 bizlere yan baқан düşmanlarī dōvēlim
142 soñra mezēre govalım
143 aman aman hālīm yaman ğarib_anam
144 gāşları kör kēman sözleri var yālan
145 güzel bāyan sen bēni çoK yordun yāyan
146 gelirdin gelmez_öldün
147 gelirseñ üsTüñe kēydin basma pāzen
148 tuna nēri akmam dīyor
149 kánarımı yıKmam dīyor
150 şānı būyüK osman pāşa plevnēden çıkımmam dīyor

151 düşman tünāyī aḳlādı

152 ğarağolları yoğlādı

153 şānı bŷyŷK osman pāşa plevnēden ıĳmām dīyor

154 osman pāşa kılıcīnı hurdu tāşa

155 taş yarıldı başdan bāşa

156 şānı bŷyŷK osman pāşa plevnēden ıĳmām dīyor

157 osman pāşa asgerinle binler yāşa

158 şānı bŷyŷK osman pāşa plevnēden ıĳmām dīyor

159 ēviņ_inde bi oda var orda olsa bu tā ğŷzel ıĳar ses āzıņa gelir 160 burda tābi

apārla yoḳ apārla bēn şē_ēTmen 161 yalnız İsan olmasın bi odada temiz yāni pırtı olmasın
 yangı āzıņa geldi mi bōle nasıl ıĳar biliņ mi ōle ğŷzel ses ıĳar 162 bēn ōraşın orda eğitim
 gŷrŷyŷ darāla ğavalımız vara hindi daraḳ yoḳ yanımızda 163 sa darāmla ğaval ōTdŷrŷyŷn
 ābim uzun ğaval alar babām rāmaTlı uzun ğaval 164 hurda ābim var hindi kemāna alar biri
 dŷdŷK ōTdŷrŷdŷn ben darāla ōTdŷrŷn ğavalı 165 obanlıḳTa ōrendiK biz bunu her oban
 yaPmaz_ŷnu 166 iinde yāni bu bi yeteneKdir iresimde yeteneK camıņ birine bārmāmıla hē
 silgi ğullanmāyım bi gei deve yaparım ulan bunu kim yaPTı taĥsin_ amca yaPmışdır 167
 mēmeT gŷKḳaya benim yeğenim abam rāmaTlını ōlu emekli ōreTmen ō ressam seniņ
 foturaFımı ekiviri 168 evel ocŷķan onŷla biz oğ daşdan deve yapardıḳ 169 ō oḳuyalım
 dayı dēdi biz gāTmediK hālen obancılā maraḳ 170 benim_emsal heP oḳudu hePisi oḳudu
 kimisi orman emekli oldular baņğadan_emeKli 171 ben ōretmenlēmīn ğarşısında
 ğonuşamazdım nē_den ben ō zamanların ocuğları 172 hindiki ocuḳlar dalğa geiyir
 ōreTmenle dŷru dē'mi 173 geenlerde bi mŷdŷrŷ maşğara ētdiler televzonda 174 biri arğasına
 ıĳmış ğŷlŷşŷP batılar ōle olur mu yav ayıP bi şēy

(8)

Derleme Yeri: Gŷzŷren Kŷyŷ

Kaynak Kişi : Hanife Gŷler (90 yaşında-ilkokul mezunu)

Konu: a) Hayat Hikayesi b) Hatıralar c) Yağmur Duası

-a-

1 ŷŷncŷ sınıFdan_aḳ'suya gāTdim 2 u zaman_ēyiTmen_oldu ğāri eveli yoKduna
 oḳuma yazma yŷdunda 3 ēyiTmen_oldun ēyiTmene gāTdiK vardığ ŷŷncŷ sınıFdan aḳsuya
 bēşe geirividiler beni 4 ŷş'den bēşe geirividiler kafa eyi alıyor ğāri ō zaman kafa eyiye 5
 eyŷ_olunca orda birēz durduḳ oḳuduḳ geldim ğzine ıĳdım 6 anam ğocā_arı nēre yollāyor

cavır oğuması dēdi de kaķıvıdı yollamadı ōreTmen_olucādım **7** ēyi kōtū biliyon gāne izine geldidiK yollamadı anam yollasādın ōreTmen_olacādım **8** gāne aqlım_ēyīdin canım yaşıma göre gāne bilincim_ō gadar fazla da deyil **9** gāne bilincim yērinde buna ūķūr de ħamdolsun allāma eşde buna ūķūr **10** abō kesinliKle dēyir_albūsem başım_açıK da deyil gōt_açıK baş_ açıK dēyuru bu gōcā_ārı rāmaTlıcām **11** oovv yollamadı gāri **12** tulum vardın hōle lasTiKli bacaKda tulum var gāne **13** bōle gōtū_açıK baş_ açıK deyil emme yalnız kafa açıK **14** bi saç vardın bende gu'caK dolusu **15** varasıya eveli beni gaPdı saçımı aldı kırğdı saçı şey yapcāmış oğulda **16** varasıyā eveli beni gaPdı saçlı olunca saçımı aldı nēyse **17** kēyindiK KuşandıK çıKdıK **18** gāri ēyiTmen döndü geldi bizi oraya teslim_ēTdi de zaten dōrT gızıdıK bir'imiz galdı üçümüz gāTmedi gāri **19** ō gülten_ ōreTmen_oldu ya gāri ōncāz öldi ye gülten_ ōreTmen ō ōreTmen_oldu gāri **20** biz gāri oğuyamadıK velāsılı cāhil galdıK **21** ō gadarlıK gāne adımı yazıyon canım_ēyi kōtū **22** varıdın gızlarıñ mināsı ayrıdın ērkekleriñ mināsı ayrıydın **23** ayrı ayrı binā ō zaman binā yapılıg sōra sōra yapıldı oğullar **24** eveli canım benim yaş doğsan bire varıyır doğsan bir benim yaş da az deyil **25** adamım dā doğsan bēş yaşında öldü adamım dā tā yeñi öldü rāmaTlı işTe ōle buna ūķūr niTcēñ

26 güzörenliyin ben bubam anam anam garacāaçlıda bubam bōralı güzörenli **28** annem abdullaħ_onbaşımış bubasınıñ_ adı abdullaħ_onbaşı eveli ōlēdin soyismini bilmēyin **29** mısTava çavış dellerdin dedeme mēmeT çavış bubam mısTava çavış **30** asgerligde şe yapmış rāmaTlı ye'di yērinden gırşun yemiş_ölmemiş gelmiş **31** biz anam rāmaTlı almış yēdi dene çocuğ_olmuş **32** yēdi mi iki gız dōrd_olan işTe bubacım genc_öldü yalnız genc_öldü bubam **33** bubam işTe gırşun murşun yemiş erezilliKden şeyliKTen ērken_ölmüş **34** anacım bizi ōsüz_üvey besledi ēvlendiK çor çocuK sāibi olduK anam gāne ō da mefāT_ēTdi ōnu da tāmamladıK şe_ēTdiK **35** bubam yalnız ufaKıdım bubam öldünde bayā yēdi sēkis yaşlarında aqlım_ēriyordun yāni bubam öldünde **36** ēyi kōtū gōtümün_ altına daş sürer de sīr sārđıma **37** bayā gāri kim gağar varın bilmēyin ki ōle gızım işTe bōle dūnya napcān **38** ō sıralarda cahilliK de vardın canım cāħil_olmasa gōcā_ārı cavır oğuması dēye beni o şeğen alır mīdı **39** ben_ōreTmen_olurdum hindi emeKliyi yēr oturūdum **40** gāne yēyin emeKliyi de daħa çoğ_olurdun hindi gōca herifin şeyini yēyin **41** benim_olmān sıra vērdiler bene ō zaman sordulara anamıñ soyismini bankādan sordular da anamıñ soyismini nē bilēn ben canım **42** anam dā ni zaman ēv'lenmiş e tabi canım ēvlenmiş_eveli de ōndan sōra ölmüş u gōca ölmüş_ondan sōra bubamı almış **43** bilmēyin_ışTe ō zaman soyadı bilene sōradan yazılmışdır belki de bilmēyin

de **44** evelide soyismi yõmuş canım õle kændileri goyuvemişlere **45** mesála biziki bilene biri sayar biri güler biri biçer dèye õle yaz'mışlara ön'dan güler olmuşa biziki soyismimiz **46** göcä_ērif asgere vardında güler seniñ_ ismiñ çoğ güzel dēllermiş göcä_erife hani güler dèye **47** bizim soyismimiz gülerdir hep gülerler

-b-

48 nè iş yapalım malcılıK yapardıK çocuKlarım geçi güderdin **49** sãrdıK sıqardıK yèrdiK içerdik tavıK yapardıK yumurtasını yèrdiK kèserdiK genşlimizde buyudu başKa ni yapalım **50** leşber ekin ekiyör biçiyöz döyöz qaldırıyöz hindi hu yoK **51** hindi ètmek qapımıza geliviyor **52** ö işleri õle öküz varıdım ekimde başlardıK bitiridiK gãri **53** ondan sõra biTdi mi temmusdã ererdin biçersin çekersin **54** orıya hayvanları üç dörT çitersin bi döversin savırısın qaldırısın **55** eveli õlèdin hindi õle deyil yığın ediyon çekiyon õlèdin adamım õlèdin **56** yabãla savırıyon õle savırıdıK õle gatardıg_ambarımıza götürü üyüdür gelir bişiri bişiri yèrdiK **57** hindi qapımıza etmeK geliyör bişirmede yoK bişmede yoK kèsmeye yoK hindi dã hu domatiS

58 hõle gevredilir hayvanları çekivirisin_üsTüne arkasına çımqıyı Furusun götüne **59** ben birinde şey bubañla hacı süllü osman ikisi gãTdilerdi orta_ alaña ètmeK èleTdim **60** benè èTmek yemeye oturdular hayvanları vèrdiler hayvanlar benim_èlime geldidin burnunu sokıvıdılar şeye **61** çımqı Furuyon gene qıpramãyır beni qıpramadılar **62** dedi sen yürüKden alsan şeyi èyimiş hamiT_efe qızı dedi kölü qızı dedi süremedi dedi bená **63** hayvanlar gèTmè'yir burnunu sokıvıdı yemeye **64** dönüyür hõle döndürüyöña hõle döndürüyöña saman_ ediyöña **65** döndüre döndüre döndüre götüne çibî huruyon depme ata_ ta depme ata_ ta dönüyür **66** savırıyön yel çıkdı mı yaba dedin dèmine işTe onıla savırıyön **67** ölçTün getiriyon_ambarıña döküyön ye bubam ye **68** ökiz_ilen çivti goşuyon şeyi sepiyon sabanla bõle goşuyon **69** evel õlèdin at_ulan denesini çıkãTdırıyon beş_altı dene bulabildiñe göre **70** hõle çitiyon boynuna ip_oluyordun örme oluyordun hõle çatı ipi dellerdin **71** eliñde bi göca çıbıK furardın götüne **72** ben döndüremedim yürüK qızı olmadımdan yürüK qızı alsaK_ èyimiş hamiT_aga sáná dèr **73** baK bu èyi biliyör benden èleme sorsağ_èlem bilemez hani görmedinden görmedi ki görmedi èlem **74** õle işTe õle qızım **75** arpa buyday bi dè eveli aK darı olurdun **76** aK darı ekerdiK onun toPaK toPaK kellesi olurdun kèserdiK **77** yumşacıK olurdun ètmè gãri çalkama olurdun_ onun üstüne sede yãnı gordun lup lup ye **78** seniTin üstüne hõle is kerana gordun çalkardıñ atardıñ bişiridin yuryumşacıK gãri ó aK darı **79** ó aK darı ekerdiK mı'sır darı ekerdiK su'sam ekerdiK esgi bölèdin **80** susamı ekerdiK gümul ederdiK ó kenarına õle bi şey dolãviyon yıKıviyon Furardıñ_indiridin **81** dènele Furardıñ

çırpardıñ atardıñ ora tayin yap ni yaparsañ yap her şeye ğaT öle olurdun **82** esaS ğari bënim ğoca şeye ava ğeğece oldu mu ğavırđdım bi sürterdim içine ııKıTa şeker atardım götürüdüüm suvanla **83** eveli ni olsun hindiki bi bolluK mu varıdı **84** döyodum havanda öle ğatardım **85** ava ğeTdini dēviyon öle döme süTlü taħinde yapardıK eveli **86** ğavırıyoñ senidiñ üsTünde şeylen şişēle daş ıla sürtüyoñ bulāyoñ şeker atıyoñ yēyiñ öle **87** öle ğızım dünyā böle bu yaşa geldiK

88 bēni de bu yaşa ğadar bi gülme hasTalim vardır benim gülmeden ötürü dayaK bile yēdim ben **89** bī yēngem varıdın mısāvirde varıdın biz suya ğeTdik sudan geliyörduK **90** hōle bi sazaK ērile ömuş hōle heniFe abilla bu mu dēdi ēri āç bu mu dēdi hū dēdim ben de **91** ēri āca başlāvıdıK gülüşmeye yēngemle gül baçalım gül baçalım ēve geldiK gene gülüP oturuZ **92** ğardeşcim geldi bi dödü ğene gülüP oturu işTe işTen gelen **93** dayā yēdim ğāne hindi evlendimizde çocuK gibi gülüyoñ dērdi irāmaTlı ğāne gülerdim **94** işTe gülme hasTalī var bende öle bi gülme hasTalī var bende hem ğonuşurun hem gülerin **95** gülünüyör ğāne de canım gülünşlü bi şeyler olurdu gülünüyör ya var yere yoK yere **96** yalnız biz öle bi şey yapmadıK ğoyun **97** yaPdıK Ta yapardıK eveli de tabī kırkardıK ğeçimizi de kırkardıK çul yapardıK şe ēderdik südünü yērdik **98** yalnız bu memleketi mal ılan aldım bēn **99** eveli ip mi var tabi ēriyoñ büküyoñ ip örüyoñ **100** kirmen olur hōle bi āşTan hōle soğarsıñ burma ēdersiñ şēdersiñ de soğarsıñ ğoluña **101** çevirisiñ döndürü döndürü sararsıñ döndürü döndürü sararsıñ öle öle doldu mu çıkarı ğāne bi tā öle **102** öle ēderiz işTe öndan sōra ikisini bir ara getiri de birleşdiri de sōrada büke ālaç hōle u ödun bi şēdir dilme olur **103** öna tuTdurusuñ başıñı ğeçirisiñ bi dön'dürüsün sararsıñ **104** iki ipi bir araya getiriyon da bükērdiñ ip örerdiK **105** esgi şēler bölēdin çocüm hindi heğ şey hazır para başTa para **106** mala dağardıK odun getiridiK doğuma da olurdun da doğuma yapmadıK biz **107** öle ğari satın alırdıK doğuma yapmadım ben ğardeşlerim yaPdı da ben yapmadım **108** ben oğula moğula ğeTdim geldim dērkene bi de ēvlenividim çorçocā ğarışıvıdım öle işleri yapamadım ğari **109** yēdi dene olan var benim bi de ğız **110** bi asger arğadaşı varđın ğoca ērifiñ heniFe dēdi sene dēdi ben bi şey dēcēn dēdi **111** dēdi hindi dēdi millet hileye ğalmış dēdi **112** çorçocū dēdi bu ğönüllü dēdi hırsızlıK yapana aF var dēdi mal kēsene aF var dēdi hēr şeye aF var da bu ğönüll işe aF yoK dēdi **113** bu dēdi eñ ğünah şey dēdi **114** cenābāllah dēdi ırzğını vērdi aman ha hile yapmañ dēdi hoca ğari arğadaşı asger arğadaşı aman ha hile yapmañ **115** ö hocañ sözüñ duTduK geleni aldıK geleni aldıK hile yapmadıK **116** hiç ben hile yapmadım

doğdura da gâTmedim ebe de bilmen doğdur da bilmen hekim de bilmen kendum bulurun sarar gelirin **117** öle işTe kendi başıma neapacān ebē hiç bilmen çocuklarımı da götürmedim doğdura **118** çocuklarıma da yımurta süt yört eveli bi bulamaç hōle bulamaç ö ekdimiz biçdimiz_undan bulamaç yapardım yediridim südüilen boday **119** eñ güzel şey hindi doval ilaşı her şey cocum hindi ilaşı her yer_ilaç ona da ilaç buna da ilaç gübre **120** gübre de yoğ_ ö zaman bi şey yoğ hiç doval hepisi doval **121** hēç gēTmedim çocuklarımı da götürmedim kendim de gēTmedim **122** hasTa olmadı çocuklarım hēç eyi bakardım **123** arkamdan hēç_ indimezdim hōle ibişdiridim bi gölañ doğurdum ö dedim_ iplerden hōle yassıca bi gölañ i'bişdiridim arkamda indirmezdim hēç **124** indirdim mi beşik vardın beşik bilirmin beşi ö beşē belerdim ısıcağ durardın çocuklar **125** öle yatırıdım uyandı mı kaldırıdım gāne yatırıdım öle öle büyüTdüm **126** hiç doğdur hekim bilmen **127** altına tēnel gāzī döşerdim üstüne işTe öle öledin **128** hiç doğdur hekim bilmen ben emme sōra evlendigden sōra mīde ārısı buldum doğdura çoğ gāTdim mīdem_ārır hindi benim mīdemde ārı var **129** başKa yerimde yoğ ārı da mīdemde mīdem hālen hālen şey gullanıyon mīde hapı gullanıyon dāvamlı **130** arımız vardın balımız vardın arı yapığ_önu dēyivimedim bán **131** alımız da vardın bal alıdık hōle petekler buz gibi petekleri kēserdik yediridim çocuklarıma kendim de yerdik **132** buz gibi hōle tūsgüyü yakıvırıdım hemen ben bi tarāna çorbası bişiridim ö da kēser gelirdin biçāla kēser kēser **133** çocuklara böle şeyler yediridim ben doval kendim de öle doğdur bilmezdim emme sōra sōra

-c-

134 hindi_ indi yāmaz_ oldu **135** ö zamanlar hağgeT nāla yārimışdım hindi hindi yāmayır **136** gāne yapıyız gāne yapıyız biz bizim burda yapallar güzörende **137** evelī bī adam_ öl'müş dā soucağsu deller orda bi yerde ölmüş her kō varmış kaldıra'mamış **138** bu güzörenden iki adam varmış ömizlayıvımlı_almışlar gelmişler **139** ora bizim_ora mezellē yatırdır u gāri öle gābir vardığ **140** una her zaman duā edeller undandır ö duā ö adama duā edilir **141** yāmır duāsı edeller işTe hem ö adama duā yapallar **142** eveli dargınlar gāTmezdin hindi gāder_ oldu ö duāya dargınlar gelmesin dellerdin yāni **143** meselā bilmēyin ki dargınlar gelmesin dellerdin **144** emme eveli sen bulğur hepimiz köylü götürüdü hindi götürmēyillar gāri öle gönülde ne goparsa götürü **145** yāni bulğur burçağ etmeK ne aklıña gelirse duz suvan ne gelirse getirilir orāya yenilir herkeS duā yapar yāni **146** evel_ölēdin de öle değil anos yapılıyor anos yapılınca herkeS sen de getiriyon ben de getiriyon herkeS getiriyor yāni

147 aşcımız var canım aşcılıK her şey yapılyör keşgēk ēt bütün aklıña ni gelirse getiriyōn yāni yēyōn orda yēP içiyōn duā ēdiyōn ōle 148 oĸūllar duā yapılır dāvamlı ōnu diñlersiñ hocanıñ duāsını bōle āmin dērsiñ işTe yaPcāñ_ ō başKa bi şey yapılmaS 149 mevliT de oĸunuyor ders vēriliyōr ya duāmıza ders vēriliyora ġayaT bi sāt iki sāt ōlen namazına ġadar 150 hocalar geliyōr her hoca geliyir ayrı ayrı hocalar diñleñe diñlene herkes vēriyir yāni sen oĸū'yōn ō oĸū'yo ō oĸū'yo diñlene diñlene oĸunuyor 151 ōle duā yapılyor ġani yāmırı yādırmaK_ için 152 bu ġüzōren yapar bu şeyi başKa yer yaPmaS bu yāmır duāsın 153 dā telēvzonda diñledim bi yer ġuraK ġāTdi ye bu sene nerde isTanbulda mı nerde bi yerde dōā yaPTılar 154 yaPTılar ġuraKlıK dēye yaPTılar nerdēdin bilmiyōn ġāne de telēvzonda duydum ōle ġızım

(9)

Derleme Yeri : Adrasan (Çavuşköy) Köyü**Kaynak Kişi : Mehmet Özdemir (70 yaşında-İlkokul mezunu)****Konu: a) Karışık****-a-**

1 şindi ġızım benim alanyada üç dene cezēvi arkadaşım vardı 2 isimlerini unuTdum 3 bunlar cināyeTcīdi yaTdıK 4 yāni ōle bir arkadaşımıdı biri ġaçāK bile bura geldi 5 bullardan ġēce götürdüm bi arabāla bēre 6 finikede buSāne vara kenarına indirdīdim 7 nere ġāTdi bilmēyin

8 biz tōngüşlüyüz ġızım 9 Sāten seriKden geldiK biz 10 biz ġon'yadan ġızım ġon'yadan de'dem bu'bamdan duydüm 11 ġon'yadan sēriġe gelmişiz serigden bura gelmişiz 12 nēye gelmişiz biliyiñ mī ġızım 13 dedelerimiziñ dedesi bi ciñayet_şlemiş ġon'yada 14 seriġe gelmişler ġocayataġa orāya gelmişler 15 ordan bi şey dışına çıKdīn zaman af_oluyoru 16 af_oluyor o zamanlar ō kānun varımış ōle olmuş ġızım mesele bōle biz tōngüşlüyüz 17 bu köyün yarısı köylü az yāni 18 bu benim enişTem dayımın ġızımıñ ġızı var bunda dayımın ġızımıñ ġızı 19 anamıñ ġardaşımıñ ġızımıñ ġızı var yāni dayım olıyı benim muġTar 20 yāni şey oldūndan dēmiyōm da heP biribirine ilişgili aKṛāba ġızım 21 burda hepsi biribirine ilişgili

22 tōngüşlü biz burdan elmalıya elmalı var ya elmalıya ġöçerdiK 23 devēle eşşēle ġayvanla ġöçerdiK 24 burda harmanı ġaldırırđıġ ambara dōkerdiK zēreyi 25 yaylanın yolu kaç gün altı gün 26 altı günlüK ēkmeK yapmayız ō zaman 27 ekmeK her gün yapılyoru 28 hindiki_ġbi bir_aydan bir_aya bişirilmeyi etmeK 29 o ġadar_un alıyız burdan götürüyüz 30 yayladakı ambarlarda da zēre dōkülü ġalışTīmızda dōküldü zēre ordan 31 burdan vardımız

gün ertesi gün_ ordā deġirmenden üyüdüyüz **32** getiriyiz_unları dayāyız_örİya **33** yaylaya napiyónúZ yaylaya gäTdİñizde napiyónúZ orİya **34** örİya gäTdİmiz zaman al peşTamallı gelinler var **35** bōle ġızım deveyi çekiyiri o zaman **36** ġızım o bi yaġaşaĖlar develerde hatap çanı **37** yav ġızım hemen fırkatıma ġediyi bōle **38** baĖ ben gördüm de tam yaPmadım amma gördüm **39** eee tüveKleri asılmış ġenşler ġarılar al peşTamalı dolanmış gelinler **40** eee malını sürmüş önüne **41** ġuzusu melemiş ġoyunu melemiş ġızım yola dİşmüş ġediyör ġatar deve ġatarı **42** yāni hindi dese hehe dēyiviri ġülüvürü yörük **43** ġızım ōle deyil bunu yaşıyan bilir **44** yaşımayan hızına gelir ġülüvürü bu yörük der **45** yörük demeK bi ayrı bi ırĖ dēl ki ġızım bi ġāfile yāñi türkün_ özü ben kendim yörük oldumu dē'miyorum **46** olan_İşi sōlüyom **47** belki siz oĖuduñuz bunu **48** hā türkün_ özü bu özü **49** bōle sähTeker yalan bilan bi şey dēil **50** bir ikincisi yaylaya çığdİmiz zaman burdan **51** ġayvanımız var bi ōrek çatma ġoşuyuz ġayvanlar_İla orda **52** yaylanın ġarmanı patoz yoĖ_ō zaman hiç bişi yoĖ **53** ō zaman ġarman dōyüz nağliye yapıyöz **54** deve yük būdayı çekeceK ġarmanda vasāyiT yoĖ **55** develerle çekiyüz kirā alıyüz ġayvanla dōyüz**56** kirā alıyüz bütün köylünün ġarmanın dōyüz orda **57** orda yerimiz var hā ōle dabbuğ dubbuğ yörümēyüz **58** bizi öte ġät beri ġät deye çİT yoĖ **59** orda gene yerimiz hāylā var orda ġarman dōyüz şey dōyüz **60** ġarman ġalĖdİ zaman bi deveyle toplāyız zēreyi **61** bēş kile birinden üş ōle toplā dilençilik yapmıyoruz **62** çalışTİmiz ġaĖĖİmızı alıyörüz **63** sene çalışTİĞ on kile duTdu ötekine çalışTİĞ bēş kile duTdu ötekine çalışTİĞ üş kile **64** kileyi bilirmin sen kileyi **65** biliyöřsañ doğuS kilo doğuS kilo kile var bende **66** haa buçuğlu a çocüm ġa **67** buçuĖlā iki dolusu bi kile kilenin bi dolusu bi kile dörT buçuğ kilo olan **68** şindi ordan biz būdayı satıyöz **69** yeñi sene geldİmizde ne ġadar orda biz_ üç_ay dörd_ay ġalıyüz da üç_ay yaylada ġalıyüz bir_ay da şeyde ġalıyüz dörd_ay ġalıyüz **70** dörd_ayda biz kaç kile yēyüz otuS kile otuS kileyi çİvala **71** ordā ambarlar bizim **72** bizim orda bi ārlİmiz var**73** ambarlara ġōyüz zēre ōrda ġalıyörü **74** geri ne ġalmış bēş yük zēre ōnu bi satıyōS būdāy satıyİS ġuzu satıyİS deve satıyİS sİr satıyİS **75** yörün cebi dolu ġızım köylü gebeş **76** baĖ dinle buranın köylüsü gebeş gebeş sineK yemiş ġarnı şİş yāni **77** demeK isTedİm ġıda düřġünü demeK sen türKce gebeş **78** ō zamanın yörü zengin ben **79** kendim yörük oldümdan bunu dēmiyörüm hā baĖ **80** ben olanı sōlüyom ġızım **81** şindi bullarda bu köyün yarısını yörük_aldı toprāni **82** yörük_alığ yarısını **83** çoĖ da alan da çoĖ eyi olmāyı da **84** meselā neden olmāyı birāz da canının ġıymatını şeyini şey olması ilazım **85** yörük bu şekil ġeçimini sālamiş

86 burdan sâyilden birisi ben gördümü sölüyörüm birisi geldi bubamın yanna çeke biliyiñ mi mütar çeke **87** çekeñin_ölu geldi rāmaTlıK ali bōnu bubam yolladı dēdi **88** ya bi PuçaK ya bi tesbiK şifresi yörünj **49** bōbasının tesbini bōbam biliyorsa tesbi yollamış bubasının yolladını tesbiKden ve çaķı buçāndan biliyórú onu götürüyórú bi de ğız götürmüşü var önu da anlaTcam sana **50** şindi ğızım şindi bunu beş yüz lirá para isTeyigidi beş milyarı geçiK şindi nerde bōbamda deve saTdıydı bi yörün parası ğarısının belindē kuşaKda **51** sen beni dinlēyiñ mi bangada var yörün parası hanımının kuşānda hanımının kuşānda **52** neyise beş yüz lirá parayı bubam vēr'di ona bura geldi bi ğız götürdü yāni sevmiş de götürdü zorla deyil tam işin dōrusunu sōleyem yāni ayıb_ olmasın evlendi **53** o zaman bir insan bi şey isTedinde fāyız muyuz yoK adam sözünñ_ eri **54** hindi ğızım öluña verilmēyoru o zaman filancanın selamı var tamam ne ğadar **55** seniñ yanā yollayan_ adam seniñ yanā ūrunu duTmuş da yollamış ūrunu duTmuş **56** yāni seniñ adıñ_ü'zerine gelmiş hıÇ olmasa gāne vericeñ **57** o zaman_öle o zaman_öle beş yüz mesele ğız götürdü evlendi dñ_eTdi ne zaman vērđi iki sene üç sene soñra hēç o zaman sorun yoK **58** vayn hindi ne zaman vereceñ hindi ne zaman vereceñ filan gün_ amma o da herkeze verilmiyor bī bōle **59** bobam benim bobam amcasınıñ öluna ğız götürmeye gāTdiler yörüKlere çadırlara ğadın ğız seniñ hindi ali fātın anası **60** suya gelmiş bōle bi burunda bi çeşme ben biliyin amma her yeri bōbam çıkıyomuş çıkıñmış **61** noldu ibrām_ amca şu çaķı buçānı hōle eTmiş şu çaķı buçānı görüyön mü görüyön **62** bu çaķı buçā kimin ramazanın dēmiş seni götürmeye geldiK **63** tamam ben su ğaPlarını ğoyān gelen tamam dēmiş **64** ama eveli ğonuşuKdur canım ğonuşuKdur olanla şindi ordan dolanmış gāne ālayacan hindi aKlıma geleceK de **65** baK hindi orda işiñ zor tarafları var **66** ğızı almış ğızım dolañmış yamacıñ yüzünden bi yanna anası çıkıñmış ğızım depeye teslimem dēye ünlemiş ğızım sen benim dēdimi dinlēyiñ mi **67** anası anası ordan ö ünlerimiş ğız bubam dedem yānı amcam yānı bobamın amcası da dedem yānı benim hanımınıñ_öz dedesi aķrabāyız biz dēze ğızı bunun **68** eyyy ünlemiş ardına bile baKmāyı ğız beslemiş böyüTmüş ğaçırıyor **69** elmalınıñ bi köyüne getiriyiler eletiyir **70** şu dosTlā baK ğızı o éve bırakıyılar_orda bi éve vardı évde bi dosdu bi atası yānı sālam bi dēmeK istiyörüm **71** vēr anam sen olsun ğızım görüyünñ dēmi **72** beni bi diñle bu adam rāTsız şunu duT hanım işTa neyise ğızım **73** biz hacca gāTdik iki bin doKuzda allah nāsib_eTdi **74** neyse uzaTmālım ğızım ben ö ğadınıñ_āladını bārdını bildim de o firkatıma gāTdi ğızım **75** beslemiş onu böyütmüş olanı bulmuş baK ardına düşüK gēdiyo **76** orayı da boşver genşliK o hepimize olacaK **77** hanım şunu al be benim elim de titrēyi **78** neyise ğızım mesele bundan_jbāreT çocüm benden soñra nesil yētmış yaşındayız bizden soñrañınlar bu işi bilmez **79** yaPmadı yörüKcülüK yaPmadı çocüm biz bunu yaşadığ biz bunu yaşadığ ğızım

80 bunun dedesi amele götürdü çapalara buranın adamı fakiridi âların oraya çapaya
 pamık çapasına gâtdiK **81** böyle ğanal akar su ordan doldurduK tenikelere tenikelerde sucu
 su dâtdı da işTiK **82** pamık çapaladık toz sekeri suyun içine ısladıK yukâ ekmênle yediK
 anladın mı ğızım biz ordan geldiK ğızım o dabandan geldiK **83** ğızım hindiki para da
 tükenmez iş de tükenmez çocüm amma yoK mu eyi var mı eyi deseñ ó zamanda bi daT vardı
 bi daT vardı ğızım **84** şimdi dadı da yoK deil de var da özel arabamız var **85** otuz yedi yıl
 otobüscülük yaPTım antalyaya bi dönem ihtiyar heyetli yaPTım burda dört sene
 cezeevinde yâTdım **86** yav benim yazarsa bi kitap yazar ğızım an'laTmayla bitmez
 an'laTmayla bitmez **87** benim bobam benim bobam ben bobamın oluyun hacıya gâTdimde
 çoğ aladım işTe bu biliyi **88** neden aladım biliyiñ mi ğızım bobamın alT dönü yodu şalvar
 vardı alT alT biliyiñ mi ğızım kiloT deriz **89** ğızım ben onun çocüyun ó olları görmedi ben
 gördüm yâni ğızım baK yoKluğ ğızım yoKlû biliyiñ mi ğızım **90** sen bilmeyoñ sen bilmeSsiñ
 ğızım yoKluğ dedim yâni yoK bi şey yoK demeK isteyin seni bildinden demeyin ben bunu
 sen bildinden demeyin **91** ğızım deyin ben hindi beş gaP yemêle yiyize ğızım **92** yav ğızım
 balı ayrı şeysi ayrı her düzeni ayrı **93** ğızıma golonyâ döküvimeidiñ mi ya **94** neyse çocüm sen
 araştırmacı olaraK geldiñ **95** tamam ğızım şimdi böyle **96** işTe böyle ğızım biz töngüşlüyüz
 böyleiz **97** burda harmanı kaldırdımızda gâderdiK geçiler olaKlar anam arkası çocuğlu **98**
 yolda olaK ğuzlarsa gücâna alıyo olâ götürüyóru devam ediyóru böyle yürüK **99** altı ğinde
 çıkıyız elmaliya taKSile bi sâTda çıkıyız şimdi bi sâTda **100** ford münübüsler vardı bizde son
 zaman yürüKcülük ğaldıK da sayilde yaylaya geçecemizde sayilde bobama ben goyunları
 arabâla götüren **101** arabayla nâl götürceñ olum ben götürcem dedim **102** oturaKları söKTüm
 ford münübüsün bağaca sardım bağaca **103** goyunu bi doldurdum içine amma ó koquyu zor
 çıkardım bi ki şişe golonyâ bitirdim **104** doldurdum bi buçuK sâT çoğ del canım otuS kırK
 goyun **105** ford münübüsler alıyırı elmaliya bi daKKa ulan olum dedi yâ bu ne ğadar eymiş
 yâ

(10)

Derleme Yeri : Yeşilköy Köyü**Kaynak Kişi : Zeynep Orhan (73 yaşında- Okuma-yazma bilmiyor)****Konu: a) Hayat Hikayesi b) Hasır Dokuma c) Eski Kıyafetler****-a-**

1 beş_üş ğız ıhı ortada ben vardım ileri geri hâni 2 bilmen_eveli böyü verdiler beni biyol çocā baķā_ō böyün biz filan yere ğediyiz ya böyün mala sen ğeT öle öle vaķıT 3 oķuldan çarığlardın cezá gelcēmiş bi ğün bi yollardın buvacīm ben bi harf bilmeden vaķıT ğeldi ğeşTi 4 bi de ğız çocūn nēTcen kimlicēm bilene yōdun benim yaşıımı işimi bilmēyidim 5 ğız çocū kimlini alığ da ğaçar demişler çıkaramadı 6 ğora ğāTdim de dā bu adamcığ çıkarıvıdı gene bene kimli 7 öle ēTmişler verilmēyir yaşıını bildi mīdin kimlini alır ğāder dellermiş ya

8 ileşberlik ğızım çifçilik_eveli Finike ovalarına çalışmaya ğēderdik pamık toplamaya ğēderdik çapasına ğēderdik ollarda erezil_olurduĴ 9 ollarda ğurbālı yosullu sular iğerdik kesiklerde 10 hindi kibar olduĴ ēvlere su ğeldi de 11 ollarda yol yōdun adrasan şeyine varıdıĴ da ğayıĴ olurdun motur limana limandan finikeye çıkardıĴ 12 finikede biyol ālar tıraĴdōr ğetiriğlerdin eşācıkılarımızı ona ğoyardığ 13 dā alaņa bi dā tarla başına ordan dōrT ğazık ğötürüdüĴ 14 ollardan oT bulur da onuğ üsTüne atar_orde kölğede hōle hu ğalının yarımını yerde yatardığ_üç dōrT ğız çocū 15 yā tabī erezilliĴ 16 bi yaz ēkini bi ğaldırı bi ğaldırmazdıĴ birimiz ikimiz burda ğalırdıĴ 17 emme pambī seyreltmeye ğēderdik önden sık yelllerini yolardıĴ 18 biyol çapa ğeliverdin çapayı bi ğuru çapa bi sulu çapa bi ğuru bi sulu dēye ğozā oturdu mu vazgeçilirdin 19 öle çapayı ğaldırdığ mı daraĴ dōkülüyürü ğozaĴ dōkülüyü dēllerdin 20 ğelirdik burda ikī_ay bi durduğ mu pamuĴ toplama zamanı ğelir ğāri bi dā ğöçerdik_öle ö zamanda durardıĴ ekim 21 yāmırlar ö zaman bi yāmırlar yār ğāri bol yāmırdın_ö zaman 22 ğanlāna ğötürürlerdin pamīğ_ıçine 23 pamīn içine yatardıĴ yāmır zır zır nēTceğ alağ ö çardāğ_altında durulmazdın laylon mu var_evel 24 baharlar vardın subaşılar vardın isbeTni vardın üç dōrT ā vardın bōle dolanır_oturuduĴ_onların_işinde 25 ēve ğelmeĴ nēyle ğeliP ğāTcēn 26 erzāmız bitti mīdin böyüĴlerimiz ğāderdin bōrdan 27 yāmız yōsa yā yollardın_anamız bubamız unumuz biTTise un bişceĴ daşcaĴ öle çarşı bazara ğēdiPTe eveli yoĴ kēndimiz ğötürüyüz 28 hem de boy boydun böyüĴlerimiz iki lire orta boylular yüzelli ğuruş tā ufacıĴlarımız bi lirā ya' 29 yaşına ğöre çalışdırığlardın yaşa ğöre 30 pambık biyol nē toplayabilişēğ kilōla ö beş ğuruş elīn şeFikline 31 bizim hatmana ğüzel toplardın biz çīval

deperdiK abam_ıla çıval götürüdüK arkamıza sarınırdıK da **32** sergen yeri olur_anın tarlanın bi ucunda da oraya gédilir kıamyon araba girmēyir **33** bi adamcıK adrasanda hatmana senden fazla toplāyır sen toplamāyın dēye çocū soķu soķuvımıř **34** çocūn çaricā çıkmış çocuK çarım yoK dēyi āladı āladı **35** dā ikinci gādiřimizde bulduK biyol çarını çocūn gene aynı tarlada ğalmış ğāri orda ya **36** onu ufaK dēye ğoyuyordu biz çıvallara boşaldırdıK abam_ıla **37** abam sarınır öte gāder çeKdirmeye gāder **38** önu devamlı ordan_almazdıK çalışırdın hatmana çoK toplāyı dellerdin biyol **39** ğozān_āzı eliņi yer hu ğānar_oturu **40** ārımā mı ğızım hu ğarınıcıklarımızın yaşı altındā çamaşımız ğurumazdın çide yāmirde girdimizden īsan çamařıñ_ona ğöre burañ_öle yaş durar ğarınığ **41** bōra geldimde bōrda da gāTdim biyol aynı ğene öle oldum **42** geř vaKıT gelirdiK_ēve bişir daşır çocūña baK sabā yakın namazdan_eveli gene kalk gene bişir bi şiyciKler ğāT **43** ya üzüm buludu hora ēvde ğālan üzümüle dāda etmeK yērdiK **44** nē var hindi ğücün yeTse ğızım hindi bi yōmiyelē bi haFTa geçinirsiņ **45** ğücün yetse ğēt ho ēvi temizle geçin ğücün yeTmeKden kēri āzıña ğāTsalar da yēyemēyiņ

46 eveli öküzler sürülürdüñ çifler öle arķasında çalıyı çırpyı ğazıcan ğazmānan dēyi ōrařırdın **47** çocuğ_arķanda gāder çocū bi ğarartıya yatarısiņ_āř dibine sen çalış **48** adam öküzlen çif ğoşcaK_āřamlān barabar gelirsin geldiņ mi **49** gelcēn bu çocūn bezi vardır orda almışındır ēve geldiņde onu yıķacaņ **50** ollarda su yoK yimēņi bişir hindi bi etmeK bişiyir aylıK bişiyir_eveli ğünde etmeK bişerdin **51** ğöreseK öle canım ğöreseK öle iři ğücü var **52** bayaT etmeK yinir mi dērdi **53** bōle sen ben filan üç ğünlük bir haftalıK eTmeK bişirimişdirin benim ğaynana dērdi o bayaT etmeK yēnir mi dērdin **54** nē var inceciğ tavladiņ mı yēniyir evelde ōnlar yazılmamış herel ölēdin

55 adamı ğörmedim filan dā bi sene eveli bāçamızı aldıdın porTaKāl bāçamız vardın ğumarçımış **56** topladı ğodu dā kaç ğün sōna bi de sandıKladı sandıKladı gene ğaldı **57** sōra bubam namaza kalgTı ben de etmeK biřircēn ğamır yōrmaya başladım **58** kıyımızdā ğomşu namazını ğılmış da geldi de niy_ābim dēdi ğāTcēmiz yerde etmeK var dēdi ne etmeK biřiriyiņ dēdi **59** ben bi şiyden anlamadım **60** āřamlā dūne ğētdidiK borası gelmiş_īsTemiřler bi řēyde vērivimiř bōbam **61** sabāla māmeleye ğēTcēz kimse duymasın dēmiřler bozallar seniņ biri ğulaK yusuf **62** biyol_anam da ğamırı yōrdu bōle kaķdım sen oturma dēdi seni māmeleye yollāyır bubañ böyün ora ğāTcēn **63** kim_ana iřTē bizim bōrda sandıK yaPTı da ğıbrızlı āmadın ğayınçısı dēdi **64** aba ana ğēTmen ben_ona dēdim ben ğumarçımış dēdim ben **65** öle darTıřırķan bubam da geldi noluyu dēdi **66** buba sen beni nereye vēriyiņ dēdim ben ğumarçıya ō dēdim ben kař ğün sandıK ğün sandıK beKledi ye orda dēdim ben **67** ben ō adama ğēTmen dēdim ben **68** ğızım yemin_ēTmiř dēdi řarT_ēTmiř dēdi irāT_ēTceņ sen dēdi

ben hePsini ğonuşTum dedi **69** beñi zor ğönül bi ğuscadan bi ciP vardın_ adrasanda o zamanları o ciPe bindirividiler **70** buvamgil yanımıza zetinin bubası olan ğardaşım ğibidin kıyımızda o önümüzde öle ğeTdiK **71** kimlîmi de bilmeyidim yaşıımı işTe tâ çor çocuK olduğdan sōna aldıK biz kimlî **72** ğayıT_olmadığ emme biz ğayıT_olmadıdığ orda beleñe ğediyidiK eveli biz **73** beleñe ğayıTlıdıK beleñ müĥtarımı ğörüyür amcañ yarın dēyi yanına varcān_amca dēyi **74** bize dēyi niāahımızı şēdiviceñ dēyi **75** biyol orıyada o da dēyi ki gel de tümü yolıvan baāan dēyir ücüreT isTeyir **76** bu da ona ökeleşivemiş ğaTmedi çocün_üçü de ğorda okıdı ya **77** biyol yüKsel ğoca dedi benim çōālara dedi ğarne vèremen dedi ğayıTda yoğlar dedi **78** üş dene çocü aldı bi de beni de ğumucaya ğaTdiK de orda yazdırdı geldi**79** bu kaFa yelli boş hindiki ğiscāzlar_aāıllı aāıllı

-b-

80 adrasānda biyol ğasır doāurduK **81** hindi óteller_ordu orda bi ğölümüz vārdın o pambığ_ işi biTdi mīdin burda êkilmışimizi de êkerdiK çivT_ işini **82** bi yan'dan ipini eyiridiK āşamları ğasırñ dararsñ uçluğ_êdersñ **83** ayni ğamışTan ğäne öndan yarı belden kesivirisñ_onu **84** onu ip_êdersñ beş_on ğız_oturuduK sabā ğadar birer yumaK ip_êderdiK **85** bi buçuK ğasırlığ_ ip ēridiK bi āşamda **86** sābala biyol ğamışı isla êrkenden gene onu namaza ğağdında çēz ğasırı iki kişi doāurduK **87** ğu elcēzlerimiz çıTlardın ğāri **88** onü yatā vardır bōle daraK vardır orıya dōrt iki ğazıK bura çāāarsñ iki ğazıK orıya arada düzgün_ āşlar_olur **89** burayı keser_ōle önersñ burayı ğazıKdan çıkarı onu öle önersñ **90** onu ğötürü biyol_āşamdan biyol êrkendēn sāt_iki gibi Ĵalkıvıladıñ ğumuca bazarına anamız bubamız saTmaya **91** onu satallar gelillerdin **92** diğerlīdin hindi olsa ğısğınca olur oturdūnda minder_ isTemessin ğüzel_olur **93** bi İsan bi év biz sēksene ğadar doāuduK iki üç_ayda o ğadar ğasır doāullardın_eveli **94** eveli ora ğöle ğäderiz yeşil kesiyiz eşşeciKlere sarar sarar bōle malın ğirmecē yèllere sererdiK **95** mal giriPTe ğırıPTa teleF_olmasın dēye **96** ordan biyol ğururdun bālardıK örtü altına alırdıK ğanlara getiridiK ordan ğāri diğerlendiridiK teK teK çıkar çıkar doāu **97** bi señ vèrisñ bene señ ğeçirsñ bōrdan ben vèriyñ sen yanda ğulaK vurarsñ burdan ben ğulaK vurar darā vurarsñ **98** bunun ğulā ayrı beniki ayrı ucuna ğulaK dēyidiK

-c-

99 vardın inceciK ğıraPdüşen dērdiK inceciK ortaya çıkān ğelinikini hōle èllerdik ğıcır ğıcır_êderdin o ğāri **100** kendicimizde yoK bi basmacıK kendimizde **101** ğelinlerde olurdun o ğelinler onu kēyerdi **102** beyazlıK yèrine üçeteK var çēzaltında kēyeller onu ğıraPdüşen dēdīmi **103** tâ benden_eveller nē ğadar eşşāsı varsa serellerdin ip gereller eşşāyı

104 õ corabîmiş göyneK_olurdu eveli doĸumadan heP onları sereller 105 ona göre para basılırdın eveli eşşaya göre onun ĸarşılına biyol õ eşşadan düreller verilerdin 106 para basallar da bõÇa yapallardın 107 parayı kim veriyise õnlara heP bõÇa yapılırdın õle olurdu

(11)

Derleme Yeri : Kuzca Köyü

Kaynak Kişi : Şerife Demirel (82 yaşında- ilkokul mezunu)

Konu: a) Karışık b) Köyde toprak kayması

-a-

1 yangın_aşşada ĸumluca tarafında bõrda olmadı

2 aşşada ĸumlucada olmuş ĸumlucaya yağlaşmış dèyiler de õle duydum

3 dā ho ĸış ālı hu yaz ālı hePisi iptāl_oldu ĸāri biTTi

4 armit_armit_ācı

5 olur da hindi olmāyı biliyoĸ mu ısaĸ_oluyor veyāhîT bi şiyler_oluyõr eveli her yèr

õle kaĸılı

6 geçi baĸma çoĸ_oldu da dõrT bèş varıdı iki üç sene oldu unu hışdınalı õle vallaĸi

baĸamadıĸ kim baĸacaĸ

7 dā ĸora ĸoĸşunuĸ zarar ĸora ĸoĸşunuĸ fidan āç ĸora èkin kim baĸıcaĸ

8 sen bõra varasā õ zarar_ışler gāder

9 èkerdig_esgi tā esgileri

10 domatiz paTlıcan suvan büber_èkerdiK

11 pıynar_ācı armit pıynar ceviz eriK ĸavaĸ hu selvi iĸde yèmiş hepsi var

-b-

12 tā işi uzaTmālım da ta aşşada ilerdèdi bizim yèr yataĸ deprem ĸaynaTdı da 13 bõracı bi aĸrabā vèrdi işTe bi odacānı yapTıĸ 14 õnda durarĸa durarĸa bi çadır vèrdiler senin arabanıĸ yanna ĸurduĸ sel geçividi altından_üsTünden 15 ondan sõra ora bi odacıĸ yaparĸa bi udacıĸ 16 bõle vèren tā èv kıtāyı bulmadı çor çocuĸ dāldı gāTdi 17 işTe õnu õle bi olay_oldu da 18 deprem_oldu topraĸ ĸayması oldu 19 èvlerin içindèke hõle olıvıdı altı oĸarı ādı oĸarı aşşā indi ya nèlere ĸatlandıĸ 20 bi bölük çocūla ācıĸ_altında ĸaldıĸ bi ĸış ĸaldıĸ 21 üşüseK nēdelim ĸoĸşunuĸ biri bi ahır vèrdi 22 ahır sıyırdıĸ süpürdüK piren topladıĸ õl_õle idare olduĸ 23 çam'dan āş'Tan yapraĸ dõşediK üsTüne çapıt ĸoduĸ õle durduĸ 24 yirmi yaşında mīdıĸ kaçıdıĸ bilmen 25 yirmi sèkiz ĸün yāmır yādı hiç aralıĸsız bõle oturūka caT deyivı èvler 26 üsTünde āç ĸırılıP batırı daşlar dõkülüP batırı bõle durduĸ_

içinde **27** umudumuz geŖTi çıktıK **28** deprem_ içinde oldu ó zaman **29** iŖTe deprem_ó zaman
 u yāŖ kesilmedinde ğaydı tãPraK tãPraK öle ğaydı **30** her yellerden su fıŖırdı hõle öle ğaydı
31 yoKsa cãnábı allah izini vèrdinde oluyo be **32** ta ankaradan keŖiF geldi de bollara bitã
 düzen duTman dèze dèdi **33** bu gördünüz dãn baŖından ğoplãcaK ğädeceK aŖŖãsına dèdi **34** tã
 düzen duTman dèdi e nèTcen yã ölesĖ gene òraŖcãn **35** köylü getirdi yãmır çamır ğıŖ
 ğıyamaT çoKaŖaraK moKaŖalaK **36** muna da Ŗükürler_olsun da **37** biz evliKe oldu deprem bi
 bölüK çocuK varıdın **38** çocuKlarda o aŖlarda dibinde oldu **39** depremdē olan hindi Kaç
 yaŖında atmıŖ dokuz yaŖında **40** ölmēceñde hepisi olıyoy görüyoñ geçiriyoy neler olıyoy **41**
 topraK kayması ğaldır ğuldur ğaldır ğuldur ğayalar aŖlar dē gördün aç gibi Ŗeyler kökünden
 ğöpiviyoy yallah **42** hũ āl bi baK_alT baŖTan_ aŖıP ğäder öle bi Ŗiyler oldu **43** evler çoK
 ğarıŖıvıyo **44** içindēdik emme bu ev dēl canım içindēdik **45** canĖıT caFT canĖıT dēye bi
 baKıyoy ğora daban dēriz biz tãtadan ó oKarı çıkıyoy tavan aŖŖã iniyoy **46** hu köŖelerdē daŖlar
 düŖTü yirmi beŖ_ otuz kiŖi toplandı da ölmeñ dēye söküvidiler evleri söküvidiler bizi
 çıkardılar **47** ğece oldu biziki ğece **48** nerde bizde gücü yeter_ adam kendini zor ğurtardılar
 nerde öle **49** çoğ geŖTi çoK geŖTi ora varıŖıñ bir_ ay durarsıñ òrda kalK ğãT dēr el ğäder bi
 ēve tã varıŖıñ u da ğãT dēr sürünü sürünü **50** dēyine ben sãnã bu bi odacıK yaPTırıK òndan
 sōra acıK vaKdımızı bulduK mu acıK_acıK_ ulayı ulayı bu duruma getirdiK **51** ònda çor
 çocuK dālın sıra bölē ğaldı işde **52** bu adamıñ dayısı vèrdi o depremdē evi yıkılan ğasar
 görenler dèdi girdimizdē soKaKdan_ora varasã ev yapsın dēdidē adamcığ **53** her yēr bizim dēl
 hõle bi parselciğ vèrdi adam her yēr bizim dēl **54** buna da allah rãzi olsun **55** gene bayã aralı
56 canım topraK ğayması tē hu yanda da oluP batırı ğurda da oluP batırı **57** nere boşlusa altı
 boşlusa ğädıyoy gerisi ğädemēyēĖ **58** sular ğuvaTladē sıra yãmır yãdı sıra altı boşluK olun sıra
 su işlemler yaPdık sıra patlãK ğädıyoy **59** bu dãlar köyün dirē baKsaña olları peK göremēyi
 boşluK topraKlı yēr ğädıyoy

60 toprãndan mı nè bilēn nēye ğerek yosãma denize boşluK mu varıyoy da ordan mı
 çekiyoy **61** bi Ŗiy nè yapalım yapacaK yērimiz ğalmadı ki ğıŖ ğününde odun bulabiliseñ ocaK
 yaK **62** devleT bi zoba vèrdi çadırıñ altında nere durucañ_ altından su geçivıyo üstünden **63**
 onu da bi dördül düzen_ēdersēñ belkü **64** nēdelim bi Ŗey_ēdemediK

(12)

Derleme Yeri : Dereköy Köyü**Kaynak Kişi : Fatma Sapmaz (73 yaşında, okuma-yazma bilmiyor)****Konu: a) Karısı b) Bir Hatıra****-a-**

1 namazımı ğıların çayımı demlerin içerin havluma girerin çapamı yaparın geçilerimi sürer gèderin dāya 2 benim yapcām iş bu 3 mısāfirim_olursa geçilerimi bisēl aç görün aħıra ğapadırın 4 mısāfirimi uğurlaġın ondan sōra gāderin 5 dēvamlı hōlecēkenden beri mallan_ōġaşdım

6 yörüg_ākif dellerdi ākif beġli evel ğaracaörenli benim bubam da 7 hiÇ orasın anlamamışın_ eveli duymamışın duymadım duymadım 8 hindi duysam duydum dērin 9 ğaracaörenliyiz bizde ğumlucaya yakın esgi bōbamıġ yeri yatā ora yakın da 10 biz öle daġda sōra mal ēdindi mīdi herkez dāda yörük bizim bōrası öle 11 ēkin de ēkTiK nohuT da ēkTiK fasille de ekiyiz ot da dōyöz işTe biziki bō 12 yaş ö ğadar çıKTı

13 yoK cāhilin bobacīm beni iki kere sildirdi davar gütdürecēn dēye 14 vaġıdı var oġul dā oġarda o depedē ēviġ_aşşā tarafında oġul var 15 o sōra oġul açıldı sāġilde aşşā dēredē oġul yapılacānda bobacīm_ılan biz bōrdan yayladan ğēTdiK devēlen ğarabügden tūla çeKTiK 16 hı aşşā dēreye ufacīn ben ö zaman ġangı çocucaK ğadar gelir 17 tūlasını biz getirdiK deveye sarıldı 18 eveli çuvallar ğulplu çuvallar_olurdu develere çökeriller tūlalar dolduru çatılır getirili yıkılırdı 19 mal yoġ_araba yoK 20 çōdu on ğadar devemiz vardı sīrimiz vardı sēKsen doKsan_ōlamız olurdu yüz de olurdu 21 ğoyun_ayrı deve ayrı sī_ayrı varıdı mal da 22 ħordan fırtına geldi öteden_aşıvidi yōġ_oldu ğāTdi 23 aldı ğāTdi gene de dōru anam bobamı ğandırıvidi bi teg_olan ğardāşım varıdı 24 anam bobamı ğandırdı ne davar ne ğoyun ne sīr ne yer ne yataK sel götürdü ğāTdi 25 ben bōra geldim kendim dīşim_ilen dırnām_ıla 26 anadan yoK bōbadan yoK analıKdan yoK bubalıKdan yoK 27 çıkān hēç aynı ğonuşurun 28 bizim bildīmiz_ış bu 29 çocuK yaşımdan beri

30 bunun ğız çocū benim ğız çocuK ġalı doġudular öndan sōra yoK 31 esgi bizde vara ben anlaTsam tavġK ğırandan beri gāder 32 davardan kılı kırK daraKda dara yayda āt halaÇTa ēr bük āca çēz dōġu ora dīK ġazırla 33 ġalıġ da bu kilimiġ de bu anlācāsaġ bende 34 emme hindiki ħanımlar bi ırāt 35 un çuvalı ihı her şey buġıġ_ içinde ğatacān poşet 36 eveli davarıġ derisiġden dārcıġ bile yapılırdı dārcıġ 37 kēse yēriġe un ğatacān bulgur ğatacān fasille ğatacān nohuT ğatacān 38 ğatacaK şey yoK yoK poşet yoK evel poşet yērine onlar var 39

davarıñ derisini seniñ anlācāñ ben hepisini ğonuşdurman ben ƙafada çoĝdur ğılçıK **40** davarın derisine hemen hafıFÇe bi yal ēdivilleĝdi ğızgınca içine ğövilleĝdin bi yandan başlāvileĝdi yolmaya **41** un un ılıca bılamaç gibi unu ğatallardı derisini yolallardı biyol bi ğazıK düzeller hõle yassı **42** bi bi yanna bi bi yanna sürte sürte yumşacıĝ_ēdellerdi ò deriyi **43** ekmeK bile ğatallardı ekmeK **44** emme mındar davar derisi dēl mısmıl kēsdimiz davar **45** içicēmiz su ğabı derīdi ğabaĝ hindi ğāne hayla var da deriyi bilmez bu **46** yōrT düvecēmiz deri olurdu yanlıK **47** bilir bilir şenliklerde ğörüyür **48** bizim ğünlerimiz òle ğāşTi anacīm su derisin ğötünü dikerdi biz_ile **49** bi bacacını ğoyōrūdu birin tā dikerdi gelen bacacından suyunu içerdı hõle bıĝar da bālayōrudu **50** aĝmazdı hiç aĝmaz hindi hõle bi çivi gibi bişiyi soĝardı ora **51** kendinden bi sıırım yapardı bi bi ğarşılıKlı sıĝalaK sıĝalaK dikeleK dikeleK ğāder varīdı **52** bizim anamıñ_ōmrü òle ğāşTi anamıñ_ōmrü òle ğāşTi **53** arĝasına yüKlenirdi su derisini bōrdan nere gibi dēviren **54** ta hõde ğediKde ēv ğadar yere ğāderdi su **55** su daşırdı yalan deyil yalan deyil **56** sarı suyulan çamaşır yıĝardı benim_ anam ğāder ğunu yüKlenir de bi derede durlar ğelirdi **57** yō ki ğızıl oynaşTa ğırda su mu mar **58** dōā ēdiverenimizde yoĝ_ arĝasından òle òle heç

59 deve ğüTdüm davar ğüTdüm sīr ğüTdüm ğoyun ğüTdüm ēkin_oldu her şey yaPdım yaPmadım dāmen **60** hayla ğāne on dōrT sene beyim muTdarlıK yaPdı **61** ēkini de yoldum yūnu da çeKdim gelen mīsāFire de baKTım **62** baĝ_ ēvim benim hu ğün ısılı bi ēv vara ò benim_ēvim **63** bōra ğelirdim ğēTdīm yeri bi ğör'señ tā ğu ğır dān_ ucunda dān dibindēdi ēvim **64** bōra ğelir ekmē bişiri ēvimiñ_ içinī temizler_āşama davar sāmına ora çıkardım ben **65** be'nim_ òmrüm ğāTdi ğāTdi eveli ğāTdi **66** bilmedim canımın ğıymatını bilmedim durmadım **67** kasap malı ğüTdüm ğordan ğüTdüm ğordan yer_alınacaK ğordan ğu alınacaK ğora para yaticāĝ **68** yaPdım ben ğonuşdurman beni fazla

69 işTe aynı dēdīm heP aynı bunlar ilkin_esgi yaşlıĝda yoĝ ò yeñi çıKdı ò irmiK mirmiK yeñi çıKdı **70** eveli keşĝeK neden yapılyār buyday yıĝanıyōrı ğora tavlandırıyōr **71** hõle bi dibeK vardır daş bi orda vardır bi de orda vardır ònda dibeKde bõle dōlürdü sürtülürdü savrılırdı bişirilirdi **72** suyunu ğaynatıP içinı furuyoz òle bişiyōr **73** hindi keşĝeK ğazır

74 suya_ ēdenin susā dā_ olduK odunaēdenin yargacā dā_ olduK bēlimizde deri de ğalmadı odun çekeleK işTe biziki bu yaşāyız tā **75** belki bu ğadın ğörmüşdür_erezilliK benim ğördümün yarısını ya ğördü ya ğörmedi **76** benim çekdīm_erezilli bi ğören yoĝdur bōrda ben ğarbī ğonuşurun **77** ğani benim aşırı dāda oldūmdan **78** òle ēv dān_ arasını ben hesaba ğoman ğoman ònu ğoman

79 hęc hasdalanmadı bicēz çocūmu doğdura gōtürmedim bēş çocūm varıdı hepıcını dāda böyüTdüm 80 biri devlet hasdānesinde labatuvarda çalışıyır biri de õreTmen ötekinleri de oқudamadım bicēzī hasda évde yatıyır 81 õle beniki bu gōtürdürmedim gōtürmedim 82 hindi gōtürdüm dēsem allah şahit bi seFerce mīsa çavışa muқaddezi gōtürdüm 83 ó da bi zātürye hāpcāzı vērđi yarımca ikiye böl de atıvı dēdi gāçer dēdi 84 nerde gōtürücēn ben 85 ben hurmadım hurmadım yaқıyı bilmen çıkī da bilmen ğırī sarıvėriyin 86 malın bacā ğırıldı mı bõle bir_ara getiriyin hõle ip_ilen çapıdılan sarar da sıkıvėrīn ikide tatda ğovırīn ğorasına 87 sāde kendicini ğatı çāPıdıla sarıvėrīz başKa bi şiy yaPmāz 88 hıSardan gelen selvi tatdası éyi olur

89 şam'dan bu şam'dan çıkıyır yālı çıradan çıkar bu 90 ğatıran biyol ğatıran hu sedir_ ācı hu kör ğuyulardākı ğoca ğatıranların ğuruyanını ğökünden çıkar 91 bu āşđın ğökünden_ ayrı yerde çıkımaz bu sāde köğde 92 éliñ yarılır_éliñe sīriñ bacā yarılırsa oraya 93 memesine sineK yemesin dēy 94 ğannı ārıyan çocucaKların hepıcine 95 ilK çıkışını sene bi dēvisem ğıynıKlayıler ğıynıKlayıler bi yalaK ğazıyollār yalā döşşēyiller 96 uzun gāder onuñ yapması tā çıkarması tā zor 97 onu ben görmedim de ben duyuşumu dēviyen sene 98 yalā döşşellerimiş üsTüne ğum_ulan basTırılılarımış odun yaқallarmış ğumuñ üsdüne 99 ó ğızışTıK sıra ordan haTmalaşıP_ıçinden pīse çıkar gāderimiş 100 zıvalla'rımış yalā ğenişÇe hõle 101 sōra işTe mallı maşākkatlı olanlara satıyıllar 102 hindi ilaç var davarīñ sırtına bit yapışsa ilaç var gōtüne kene yapışsa var bi yeri ğurTlansa ilaç var evel zaman sāde bu sāde bu

103 eT bişerdi én çoKca sāde eT bişerdi davar çoğ_oldūndan 104 keşgeK nohut fasille pilav işde başKa bi şiy yoK 105 ó çorba morba yōdu eveli yoğudu çorba 106 yoK yoK ó ğumlucadadır ó bōrda olmaz 107 sāde haşlanmazdı yānı salçasını ğatallar ğazanda ğarışdıı ğarışdıı bişer gāderdi 108 sōşde hurulmaz haşlama yaPmazlardı

109 dayaK yēyen de gelirdi kıvası yarılan da gelirdi 110 üç ğün_éviñ başında bi ğız durdu üç' ğün bi kimsenin ğabarı olmadı saKlı 111 óndan sōra biyol ğızı sene verēcēz dēdi kııl cemāliniñ geleñ ğız 112 ğandırdılar da gōtürdüler ta' asgerlik yaPTī yer'de õlana verdiler geldiler 113 ona vermediler ğaçıP Ta geldī õlana vėrmediler şey işde ali çiççinin ğızı 114 üç ğün durdu benim çocucaKlarım hiç diyivimedi onu 115 ekmēni yēmēni yer fırsaT bulur tuvalete girer éviñ başına çıkıvirirdi 116 ta' ora gāTdiler verdiler geldiler ğızı evelki nişanlısına

-b-

117 ğaynanam varıdı benim ğaynanam suyâEtdi üç ğoyun var ordan bu olan çocūma ben hāmilēn 118 aĝısdōs_ayında beni yılan soKdu 119 yılan soKdu beni āşam ğora benim yanıma ğediyirā hāni bi kiloluca ğadın vara 120 benim ğörümçem varıdı onuĝ ğāTdī ğocāda onuĝ_üsTüne geldi 121 onuĝ_üsTüne geldi hindi ö bōrda olsa ben bunu anlaTman 122 ordan o āmaT eniŝdeyi yollayamadıK ö ğörümçenin ğocasını yollayamadıK bōra aŝŝā 123 irahmeTliK bōra çeç çekiyir mal_ıla araba yoK eŝŝēn sırtında çeç dēriz biz_ōna ö zaman zehreye çeç 124 ordan bōrda yatıP da ğāTceK ilK yılan soKdu āşam_ oldu ŝordan soKdu ğordan 125 ğoyunları getiriykene ğoyunlara āyivimiŝ 126 belli dēildir bayā belli oldūdu aĝıdı da ğarardı ğēTdī 127 bi bordan bōduĝ bi bordan bōduĝ 128 bene ğaynanam yımurta buldu geldi kendimizde yōmuŝ durmuŝ hasan ğaricīndan yımurta getirdi 129 öĝ içine ğatıranı ğāTdī pıseyi ğāTdī teĥnel yā yōmuŝ teĥnel yāda olur bizde 130 ordan tavī tavī kesividi hemen ğānēne ğānēne ğānēne 131 tavī'mız var da orda āŝdın daŝıĝ_arasında susuz aç susuz tavıK yımurtlāP batır mı baĝan_olmānca ğırdı 132 sabaĝladım dēviren_olmuŝ senin ğarıyı ilan soKmuŝ dē 133 omar_amca irāmeTlīn bi ğaraca ğayvanı vardı omarcacıK 134 ordan beni ğayvana bindirdi bora getirdi alicēT dēye bi ŝüfōr varıdı ciPcēzi vardı 135 onūlan antalyaya eleTdī beni 136 bi ğēce ğaldım esgi devleT ğasdānesi vardı deĝiziĝ_üsTünde ö ğasdānede yaTdım ben antalyada deĝiziĝ_üscēzinde hōle devlet ğasdānesi 137 orda yaTdım ben ēyi oldum ğāri dedim beni ğōtür dedim 138 bi dolu yērden bi dolaŝıp da gelivir 139 bi ğocā_āricıK vardı 140 ğaç ölüm ğaŝ dedi sen ğörükme bunun ğözüne dedi 141 ordan orda dedi bundan bi haFTa eveli dedi 142 bi ğadının ēlini dedi yılan soKmuŝ oKlāyı ālan derkene 143 ekmeK biŝirecēmiŝ dedi 144 ğātdīdi zehirlenmiŝ de ölmüş dedi ilan soKmuŝ 145 geldim yirmi bir ğün sōra dōdu 146 buncāz zehircīmdir_ö benim zehirdir_o 147 ğızlarıĝ_ ikisiniĝ_ arada iki böyüK iki ufaK 148 öle işTe bizim çekdīmiz çileler dāda daŝda işTe bu 149 zehirini almıŝıĝız siz dedi tavī tavıK 150 tavıK çoK sardıK 151 diri ğonacāmiŝ da biz_öle ētmediK 152 bārsīnı sardıK_et parçalarını sardıK 153 ora bi de ğanadılıvicēmiŝ bıçāla kesilivice o zaman tā ğādermiŝ 154 ölürmüş çekivirimiŝ biz_öle etmediK biyol 155 allāĝ bi kimseyi ğōsdermesin de üç ğaP bi ğōsdersem ben_o ğaPları bi ğōrseĝiz siz 156 ondan bile böyüK üç ğaP atıvērīdim veriler de 157 ğu dınnaĝlarımmın_ucunda āzımdan vücūtümden bi alev 158 öle

bi ilaç verdiler gurtuldum ben **159** yirmi bir sora eylülde dödu o **160** bu tarafda süd_olmadı
teg **161** bicöz memede yeTmezdi endene

(13)

Derleme Yeri: Büyükalan Köyü

Kaynak Kişi: Hüseyin Çetinkaya (80 yaşında , bir yıl okula gitmiş)

Konu: a) Bir Hatıra b) Köyün Tarihi

-a-

1 gätmedim ben gätdim de okula **2** bórda kürcedē bi gädın öreTmenle göcası da
öreTmendi az da hükelāyídım ben **3** ikinci sınıFdāka bizim bórda bi amcāolu varıdı **4**
oquyamazdı öreTmen bene bunu okuT dērdi **5** ö okudu moqudu almanca öreTmeni oldu **6** biz
davar çobanı oldu \bar{K} **7** Şeye öreTmen benim gayınçı vardı **8** benim birinci hanım öldü de Şorda
bobalı \bar{K} ca vardın onun **9** gayınçı bene bi Şiy dēvidi **10** Őapır Őupur garınıŐ çıkardı mı bi Şiy
dedi bene **11** ben de buçā kaŐına bi kaŐıyídım **12** ondan sora öreTmen beni gara taTdalar
vardı eveli okullarda **13** gara taTdanın_ altına gaFamı so \bar{K} du da inar dēnelen bi daya \bar{K} döşŞedi
bene **14** gāŐ'disam yanı okullar gec_açıldından biz birez de böyüdü \bar{K} _o zaman yānı göcā göcā
göslü göslü gızlar olanlar **15** gāŐ'disam_ ordan çocu \bar{K} ço \bar{K} _o zaman yānı okulda do \bar{K} san
do \bar{K} san beş çocu \bar{K} var orda kürce okulunda orda **16** dutuŐ dēyi bi emir verdi çocu \bar{K} lara **17**
berākasında bi a \bar{K} çallı bi yer var ora geçividim **18** geliviren çocā daşı bi paTladıvıyon
düreleniviyö \bar{g} çocu \bar{K} lar bi paTladıvıyon düreleniviyö \bar{g} gāŐ'disam **19** bora geldim orda da
garān dēyi bi yer var **20** orda sabāla hazırlanıyon okula gādiyön yanı bobam_anama dēyon_
okula gādiyon **21** gätmēyön okula orda bi gāyon gedı var ora varıyon **22** āvıyon hora bizim
orda bi yeşil_ asan dede varıdı ha \bar{K} ma Şam ha \bar{K} ması toplāyır **23** Őamların ha \bar{K} masın toplāyır
24 lasTi \bar{K} çarı \bar{g} ço \bar{g} _u zaman lasTi \bar{K} çarı \bar{K} esgisi toplāyır yir \bar{m} i beş guruŐ āvıyon **25** bir havta
öle çocu \bar{K} lar āŐamı \bar{l} ā gāli \bar{r} ke çocu \bar{K} lara gariŐıyon gāliyön **26** bi cumā öle bi haFta atlaTdı \bar{K}
27 o zaman bórda siniT cumāŐı var aşŞada ora gādiyöz **28** cumā gün bobam cumāya gätDi
öreTmen sorara dēyim ben niderin **29** hordan_āŐam gāldi \bar{K} gāne oturu alacı \bar{g} _o zaman alacı \bar{g}
yānı çabanlarıŐ ŐeyŐi **30** öle oturdum ekme \bar{K} yēcöz emme bobam bánā hōle ēdiviyor bi' **31**
eyva \bar{h} üsēn dēyim ben daya \bar{g} var **32** Fa \bar{K} aT bobācım eTmē yēdim dayā biliP_ oturün gāri
gaça'cān **33** bārimdan bi ya \bar{K} a'ladı bobacım **34** gel lan bora sen okula gätmēyermiŐin gādiyiŐ
yav **35** ölüm sen cumā günden beri okula varmāyırmiŐiŐ dēyir bene **36** gādiyın babā hāyır

olum **37** candarma gâlecemiş sene binecemiş daş saracemiş okula götürecemiş **38** sonda bobam ben u aşadı öreTmenin adı **39** o aşā öreTmen o okuldan gâTmediKden sōra candarma dēlde vāli ğay'mağam ğâlse ğāne gâTmen o'ğuman **40** okul_ işi ğapandı yānī dēcēm_ o okuduP_ oTdūm çocuĴ yānī bobalıĴcagilin ğardaşının çocūuydu **41** adam ben_ unu okudurĴa u biyol okudu **42** almanca öreTmeni oldu ğoyunlarda altınovada hindi işTe öle **43** geldi ğaşTi okul **44** ali okulunda asgerde ali okulunda okuduĴ birez **45** diploma miPloma aldīdım ben ali okulundan asgerde **46** ğāne orda ēyi kötū meĴtubumu şunu bunu yazıyrdım da birağıvīncā onu da **47** ğāne yānī iyi kötū adımızı madımızı āyī bēyi şēdiyīz da **48** bi kesere sapoĴlamadıĴ ğātdiĴ **49** demeĴ siz hindī bōle geziyōrsīnīz kōleri

-b-

50 şindi bu e'veli bu köy ikisi biridi ğuscāla **51** aşşā ğuscāla çurfāla bōra biridi **52** bōrası yukarı ğuscādı bōrası orası aşşā ğuscādı **53** tabi bizim bōrda mīsa çavīş dēyi bi aĴıllı adam varıdı **54** köyü ordan_ ayırmaĴ_ üçü bi gece seçim muTdar seçimi vardı bōrda **55** gece unlarıĴ ğabarı yok **56** bōrdan haTdē benim yanıma da gelividiler bōra Ĵaç seFer seni muTdar eTcēz şey_ eTcēz dēyi **57** ben dedim ben cāĴilin muTdarlıĴ yapaman ğāyır ğāyır yapa'rsın idāre ēderiz hōle bōle **58** eh dēdiremediler orda bi arĴadaş ğandırımışlar ğāri gece orda **59** orda feyzi_ oca dē demiki geçen ğadınıĴ_ ēvli o zaman yeşil hasanıĴ_ olu musdafadādı **60** orda sandıĴ atılıyor **61** aşşā ğuscadan da iki dene aday var üş dene aday da ikisi bōra geldiler **62** sandıĴdan çıkıvıyor_ oy sādıĴ danış bōrdākı arĴadaşı gizli oy atmışlar ğāri doldurmuşlar **63** sādıĴ danış sādıĴ danış sādıĴ danış son ğaltı süllē dēye bi adamcıĴ vardı **64** mayda dedi ğāTdiĴ_ öldüĴ aşşāyı bārimē durduralım dedi **65** sandıĴ_ açılmış nereyi durduracaĴ **66** işTe bōra ğazanıvıdı muTdarlī alıvıdılar bōra **67** sōTcumāsında sōra o mūhūr kimdēdi maydada mīdı mūhūr undādı maydadādı mayda turğuTğilin bobasının **68** sōTcumāsında yıķıvıdılar_ onu mūhūrü alıvıdılar_ ēlinden **69** biyol sōra aşşāda yeTğililer dēmiş **70** oranın mūhūrünü verīz siz ora ğusca ğalsın bōrayı bōyüKalan dēyelim **71** evel_ aşşā ğusca yoĴarı ğuscādı bōyüKalan **72** şorda ilerde bi depe var_ ordan beri bōra bōyüKalan

(14)

Derleme Yeri: Dereköy Köyü**Kaynak Kişi: Ayşe Dudu Kulavuz (73 yaşında, okuma-yazma bilmiyor)****Konu: a) Mani****-a-**

1 ağ_üzüm siyah_üzüm

2 āliyer iki gözüm

3 beni yardan_ayıran

4 sürünsün dizin dizin

5 ağ_üzümün salkıımı

6 benim yārim sağlıımı

7 çıkarın yārimi

8 yitiriyón_aKlıımı

9 sıra sıra ğazanlar

10 ğara yazı yazanlar

11 cenneT yüzü görmesin

12 aramızı bozanlar

13 baçcalarda maydonöz

14 siz bize gelmez_oldunuz

15 eveli öle dēlidi

16 sizi bi öreden_oldu mu

17 dam başında gezerim

18 çıkı bİlsam çēzerin

19 ben bir muTdar ğızıyın

20 sallana sallana gezerin

21 dam başı ğazmalı

22 başı oya yazmalı

23 benim yārim peK ğēzel

24 baş deftellere yazmalı

25 ğarafilin filizi

26 kimler bilir albimizi

27 aadan bir yel_esTi

28 ayırdılar_ıkimizi

29 ğarpız kesdim ğan gibice

30 ğızın ğönlü var gibice

31 dam başında ziniler,

32 tisge fırsa_iniler

33 ıracıdā yārimin

34 ğulacıları iniler

(15)

Derleme Yeri: altı Köyü

Kaynak Kişi: Vahide Kumru (84 yaşında- okuma-yazma bilmiyor)

Konu: a) Karışık

-a-

1 ğöz ğörmeyi ameliyēTli ikisi de 2 ĩneyi ğāçiremēyim mākinenin Őeysine ĩnesine 3 mākine de bozu zāten 4 ēlim_ile ēdivirēn dēdēdim ğözlerim badı sıra sulandı zararē oluyor 5 ikisi de ameliyēTli bunların 6 ōle oldu yelli ğörmez olıvidi biri hile 7 allā Őikür ğörüyor_ō ğadarlı da biri yelli kör oldūdu açıldı 8 hōle ğādiyın ğızım usur bi yer bi ba'sıyon albise bi yol ğörüērū 9 hindi o Őikür ōle olmāyım ğāri de 10 ğasTān ğızım dā bēlimden_aā ārı 11 ōnsürūKe bi Őiy_oldu bi de orda ğalaya ıkı mı nē kimbilir 12 ıkı'dan ğuylanıyım_ōnsürūke oldu ōnsürūke 13 ğōs dutū oldum ğōs dutū var ben de bi duTdu mu ōnsürūK oğ_ōnsürüyön ğōsden ğōs dutū 14 aslım dēl branŐiT dēyillārá aslıma evirdi ğāri 15 aslım_oldum ğāTdim dēyim ben 16 dodurlar ōle dēyir_emme ben kendim biliyēn az'dı 17 mādēm branŐiT de ilacını vērse de ēyi olsa ya yalan yalan ğızım yalan 18 ōl_ōle ölür ğāderiS sār 19 ğıbirdanamān ğızım ŐaŐın_oluyön_ısanım da yok öldēler 20 dōrT

ğardaşım var işTe benile üçü de öldü ğardaşçıklarımın **21** ben ğaldım yalnız **22** dayım vardı
 iki ölu vardı ikisi de öldü **23** nere ğadeceñ nere sığınacañ yok **24** işde iki ğız ğaldı benim ölanı
 fur'dular_öl'dürdüler aşşada bi zaman bazarā ēderike **25** benim ğaderim kötümüş ikisi biri
 dışTü zāteñ ğızınñ biri öldü eveli **26** olancım bicēz şeydi önu da öldürdüler **27** bi huzū'li
 köpeKler yēdi ye çocūmu **28** o ēdenler de çekeceK hem ne ğarı ne ğız öle duruyollar **29** allah
 besbeter_ēTsin benden **30** benim çocūm hiç bi ğabāyeti yoK **31** ğelin sēkiz_aylık_ēvli
 ēverdim **32** e bobaları zāten ğasTaca olurdun böyle işTe aslım kötü **33** aslım emme ö ğadār sıkı
 adam hordan hora kılkamāyir **34** dā belki ön ön beş sene ilac_ıla yaşaTdım **35** kendim
 çalışTım çalışā çalışā çalışā bōra ğocamdan **36** bōrdan ğovacāz dēyi benim bobalık bisēl_ısan
 toplar ğalir **37** ölanları aTdırı aşşalara ğaT bōrdan dēyi **38** nerēTceñ nere ğadeceñ_iki üç
 çocūla bi ğasTāla **39** ğasili çocū hurunca ö da öldü ğalbi durdu **40** ālarıka ālarıka ālarıka ö
 zaman_olmadı sōra çocūma ālayım dēyi dēyi cansız ğaTdı **41** ğalP durmuş ğaTdı öncāz da **42**
 ben ösüzün ğızım ğaldım **43** ēl nādar_olur ēl kendi evlāda uyar mı **44** bicēz çocūmu yēdiler
 hālayı ālayı ālayı dayanılacaK mı **45** evleri orda kapanıb_oturu arabası hurda çürüb; oturu **46**
 ālamāla da ğalmēyir_ışTen ğāliyir içim_ālayir **47** evi yaPTırdım da toruna verdim nēTceñ
 yapıyalınız_evde ollara gir_ōyon **48** ğelin var işde evde bōrda ğızım ho evde hunun ardında
 evi var **49** benim_ev orda yaPdırdım bi yēr var da **50** esgi verdiydi bunu **51** talla diil
 de ekilmiş dikilmiş şam yōdu ik_üç zeytin vardı asılamış da adamcıK_eveli **52** ğayrolu
 verelim satar_oduncūnu dēdilerdi **53** ānın biri aldı öle yaPdırma para ğani nērde bīlān öle
 olmasa **54** evcēz yaPdırdım hora bi **55** evim yıkıldı daş_ev var duvar ā oğarda **56** eee as'san
 ğızım boş irāmeTlīmın_evi de ğapanıP_oturu **57** ēvinde yaPdırdım benim çalışdım dünyada
 belki bu melmeketde yoKdur ben ğadar çalışan ğadın **58** çoK çalışdım yēr milk_aldım **59**
 üleşdirividim yēdişer sēkizer dōlüm hu yakada hurayı da üleşdirividim **60** çocucāmı vurdular
 böyle olacānı bilmedim ben bilseñ nē_ēdiceñ **61** ğarınñ_āzından furdular ğarınñ **62** ğarıda bi
 iş yoK da delilinden **63** ana dēdi bene bi adam var_ilaf atiyor dēdi yalan_aTdı **64** ilaf_atan
 ben ğörü'yün_olsa bēre ğaTdı yoK ki orda evi **65** ötecinde ğāne ğızınñ_evi hu yancında benim_
 ev biriniñ_evi de hu **66** herif hura gelir mi ēliñ yabancısı ğızım gelmez **67** bi ilaf çıkarıb da
 dēdim çocūma sebeP_olma dēdim geline **68** e ana dēdi nē ğarekeTler ēdiyi beni ğördü mü
 dēdi hōle ēTdı de ēlini **69** ğızım bū soğuP_ürüP de çocūma sebeP_olma dēdim **70** ölese bi daş
 çarpivi kaFasına ayır da atıvi dēdim **71** yalan ora kim ğalir bōra kim ğāli yav kim ğāli **72** eliñ
 yabancısı soğkular mu öra u fikir_ile böyle **73** buldular bi deli duT duT_ēTmişler_ışde

öldüremeyiñ mi sen öldüreceñe öldürTdüler bi huzüli **74** ğızım dedim ben bunu böyle eTme **75**
yav ğızım ben sene çaTdıysam belki gülmüşüñdür ğarşıñda belki bi şey demişüñdir **76** herif
belki bi şey bozuK bi şey sanmışdır **77** yalan heç_öle bi şey yoK **78** ğaldı de yoğ dedı de yoK
inanman **79** elin yabancısı ben bilmēyin zār bōra ğälmez **80** ikĭ üç_ēvin_arasına yabancı mı
ğaliyir **81** bēre ğäTmēyir gelin **82** ğōdesinde bi çocucaK_alaōmuşumuş **83** olancīm var ğāri
torun bayā böyüdü allah benim_ēderse **84** bāzı ğälir anasiniñ yanna ğäder bāzı ğälir yanıma
85 ālayir çocuK_arayir aKlı ērdiK sıra **86** kim öldürTdü nēden_öldürüldü benim bobam dēyir_
adam **87** saKlāyız başı belāya ğireceK böyüdü bayā deliānlı oldu **88** biri oğuTnasa hōle hōle
dē eveli anasın_öldürü **89** aman çıkarmañ_aman dēyim ben çocūma da zebeP_olman dēyim
ben ölen ğäTdi **90** ālayir çoTcām ālayir **91** mezellē varı öper_öper daşını ālar **92** bi tūfē vardı
tūfēni alır bubam bu dēyi ālayi **93** çoK yaşa'dım ğızım bu acıla ben çoğ **94** horda ēvi çürüP_
oturu **95** her elleTmedi orda arabacī hōtede anadolcāzı orda çürüb_ oturu **96** lleTmedi
vaKdında elledēdi hindi çocuK sürer yürüyüdü **97** ğälin elletmedi ēl eller mi seni zorla **98**
ellemediler çürüdü **99** aşşāda acıK yērim var onu saTdım da alıvıydım **100** nidelim ğızım
benim ğäder öle **101** işTe iki ğız çocū var benim olursa ğocada o da **102** biriniñ_ēvi de oğarda
103 ee dayanaman dēyi çocuKları öte atmadım ben **104** hepisinin_üçcēzin de bir_ ara
yaPdırdım **105** çocuKlarımıñ_aylına dayanamān dē **106** ólēnler ğaldı benim yanıma **107** öle
şeyden deyil yoK bi şeyleri onlarıñ **108** hindi tapıda bubasıgil vērmiş_ötekine bisēl yēr muna
haK vermediler **109** ğancığ ğardāşı vardı orda ğocasız ğocadı ğäTdi **120** ğäTmedi ğocāya
ğäTmedi alan_olmamış ben ğaldım de öle durıyör **121** ben çekmedim ğalmadı dedı bunu ğō
dedı öle öle dēyiri **122** e ben ğōvān da nēre ğōvān ğardāşını bene ğōduracaK **123** nisi varısa
dedı yola aT dedı aşşā aT hem dedı bene **124** nē ğäTdıñda nē aTdırıyoñ sen bene dedim **125**
sen dáāmlı öle dēyoñ dedim ben hatmana **126** nē ğäTdıñız nē dedim ben nē atacān dedin ben
nē **127** aman_onun döşşēde mi yoK dedı biyol **128** e bi şey vermediñiz ki nē aTcā'mışın ben
dedim ben **129** ondan sōra kesTi sesi **130** yāni onuñ_öldünü da isdemēyi yāni **131** az deli deli
ğonuşıvıyo deli delidir **132** nēēdicēn_öldü olan **133** ó yaşlı adam beniki çocuK **134**
ğandırılmışlar vermeyende nē_ēdēn verdim ğādecēn dedı verici deilidim yalvarı yalvarı **135**
kimlere ğādecēseñ ğızım bene sōle ben kendim yönüne ēdecēn beni bınlara bulaşdırma dēyi
136 benim ğoñşum ben biliyin bārı yörücü ollarda bārı içer içer de **137** sebeb_olma ğäTcēn
dēyi ālayir verdim vermesem nē_ētceñ **138** babası vermecēn dedı **139** veriyin dedim ben **140**

yarın eliñ günün ğapısında dedim ben sürüncene dedim ben belki bi ğaT yatağ ğatıvırız dedim **141** olmadı hura aşşā götürdülerdi almayyalının_evi varıdı **142** evi de bi de burdan götürdü götürdü bizim damāt civadı öna öte beri benim taTdaları **143** iki metire aç bişirdim aldım da kepezde **144** babaları ğademezdi bere **145** önu da ora civadı orda da geçim_ olmadı ğaTdim de aldım ğaldım **146** Ğemin_ içinde durdular ho ev yaPdırasā **147** hunu yaPdırdı Ğyi kötü **148** küllüme su döküldü tā dorusu ocāma su döküldü ğızım beni bölē eTdiler

149 ben orman_ işinde çalışdım yolda çalışdıarsa yolda çalışdım **150** eveli ne komporosür var ne gePçe var ne dozer var ğazmāla kürēle **151** yēmiye zāten bi lirā iki lirā **152** öndan sōra ğapandı Pankete döndüK Panket bitti ğapandı **153** ğazıyız kesiyız yapıyız ğaldım nē_den **154** yerim yoğ bubalığ kötüdü beni bōrdan ğuvacān dēyi öraşı öraşı **155** çoğ kepāze eTdiler allah da önlari eTdi ne ğarı ne ğız öle ğaldılar **156** çekēceK_eTdini herkez çeker **157** cānāballah onu benim bi ğusurum yoğ ben nerēden bi ğasTalā **158** ğardaşları ğasTa ölu ğasTa ben öndan sōra üç çocūla nere ğāderin **159** bubamıñ_ aşşā indim orda çalışdım bubam durdurmadı sīdırmadı ayırmaya çalışdı **160** isan ğasTa oldūnda ayrılır mı ğocadan **161** bi bölüğ çor çocuğ sāyibi olduğ **162** e adamcığ ğasTaysa bi ğusuru mu var **163** allahdan ğaldi bi ğasTalığ **164** bağılmaz dēyi **165** öleceK_ısana bağılmaz dēyir ğaybolsun dēyir öldürün ben bunu dēyir **166** ben sene de bağırın çocuğlara da dēyir **167** sen bene bağımassın dedim ben kīmse bağıamaz bene **168** sen bunu kendi ölse bubama bunu dedim ğanımı senden_ alırım dedim **169** bi bölüğ yavrı sābı oldum ben ö adam_ıla dedim **170** bōra bi habar yolladım ğöçürdüler de ğalividiler **171** ben aşşāda tā alāmali deller bi yer vardır onun üstünde **172** nīdēn iş ğapandı her yerde tükendi **173** bi tosun_ aldım bi de dīve aldım ikisini iş_ēderin dedim dīveyi sānırın hem dedim **174** bobalığ'ca nerde ğatirde'ceK nerde dağdıra'cağ canım bere dağdırmāyir **175** unnarı yaylaya götürdü ğardaşı **176** ğardaşı ğız ğaçırmış da bilezig_ ēdivimişler benim tosumu saTmışlar da **177** bi ğörecēdiñ nah üç çivit bilezig_ ēdivimişler **178** hindi u da öldü u da çeker on dōrt mü ğoyunumu saTdılar **179** beş ğuruş yoğ ben bağırın dē dē ğandırdılar götürdüler adamcımı **180** ğasili nēdēn ülen eşşeg_alān **181** eşşek çalı yir nere dağsañ_ olur odun ğatiriyin biner ğāderin **182** biyol benim_ adam ğālene benim deli eşşēle çivit ğoşcağ dēyi ğızım nālda bozca **183** ēyi delisem deli inerdim_ aşşā yanna bi

pulluK düzeni bi pulluK halağasınla her şeysinle bi çivit hamıt_aldım **184** gäldim bi çivit eşşeg_aldım alıvıdım èlime eşşegleri duman aTdırdım duman **185** eveli dèyen dēyiri eşşeg çiviT mi goşar dēyillār bene **186** bağar gibi duyan seyidiyör yanıma **187** töbe olsun millet dökülİvidi eşşē biyol **188** beş yük tōm aTdım zaman_oldu çoğ çalışdım ben **189** goca ambar_aldım gözden gözebuydayım on beş yirmi yük otuz yük bũyday dōkerdim ortaK millete **190** gālen benim tallacī benim tallacī õle bir çiviT goşar hem eşşeg birağ **191** hiç_erezil_olmadım yoğlũla bu acı kötü kötü èTdi gızım **192** kızlarımı güzel güzel dũnle çıkardım vèrdim èyi kötü her şeysinle **193** ölumu èverdim on dene bilēzin her şeyi yaPdım **194** bağ benim hālime beni bõle èTdiler benim kİllũme suyu dōKdüler

195 beş torunum var hePisi olan ikisini èverdiK **196** birer èverdiler gızlar birer havTa arayla õle èTdiler torunlarım **197** işTe ikinciKleri ya görũn ya görmen zāten **198** yaşlandım ben gızım **199** işde İsan èyi olduK sōra çalışmağ çoğ èyidir **200** heç muT'TaçlıKla varmaSsın her şeyiñ bulunur **201** el bene geldi ben heç èle varmadım **202** olanımı da èverdim gızlarımı da çıkardım dũn_üle **203** allah bundan beter_ètmesin gızım **204** hasili işTe bõle gızım ben ta ordan gālmeyin **205** ben buralı dēlin ben ğarabũkTen_ötedenin **206** ğarabũkü biliyiñ mi õndan øTde alāmalı vardır **207** alāmalının üstũndenin ordan gāldim

208 halı doğudum kilim doğudum içliK doğudum çapıT doğudum işliK doğuma aldım **209** hepi'sini doğudum öyle parayla almadım **210** kendim çalışTım kendim yaPdım her şeyi **211** goca goca ğorda yürũkler bütün milletin doğur doğurdun gızıkan ta **212** işde çalışmāla erezil õle yoğlũla erezil_olmadım **213** çalışdım_erezil_olmadım **214** ta ordan gātirdiler beni

215 dũn'üle gāldim de çoğ nezālı gāldim **216** dũnü bile basTılar bōra götürmēcez dēyi **217** beni öldürecek_olmağ atıñ_üsdünde furacağ_olmağ **218** biz_ø benim çocuKta dēdi bubam kendi ğayvana bindirdiler çākdise hindi millet_ile **219** benim görmedim çāKmedim ğalmadı **220** kendimi ğurtardım emme çoğ_erezil_oldum çoğ **221** götürdüler başğın_èTdiler_èvden_aldılar **222** bu İsanõlu yer vèrdiler tamam nişan_olmazdı eveli māmeme olurdu **223** māmeme oldu dũn dutuldu ğavtayā bitecek **224** okulandı mērenden çalgıcılar gelecek **225** ğarı goca gāle_õdu adamlar **226** adam kendi dayısı oluyør_õsüzümüş ğonuşTu bir_iki **227** e dēdi hindi dēseK èyi ğalir dēdi borşları beş lirā mı dēdi **228** sekiz çocũm dēdi olanın su altı tallasını üstũme seneT_eTdirivircēn dēdi èTdiriyön dēdi **229** èderseniz èdemezseniz nāl_olİvidim biliyiñ mi gızım **230** çıra yarmasın alıP da

ğalkıvıdımı biliyön titirēvidim elim_ayām **231** adam mı satıyıñ sen bene dēdim lan dēyüsü öldirivirēn bubam duTdu **232** duTma buba sōra beni öldür birini öldürēn dēdim ben **233** e ben adam mı sa'tın_alıyon gızım **234** elindē tallayı da alacaK aldı mı **235** ö adam biyol ĩsan toplamāya ğalmış götürelim dēyi **236** olur dēmiř kimseyi duyulmasın iki üç_adam tā bul bu ğancī biz götüremēz dēmiř yalnız dēmiř **237** benim yanıma varıvıdı ben öle bōle dēdi ğäTmedi ğāri heriF_ormana atı daKdı mı benim yanıma gönümü ediyor enişTesi **238** eTdime tanı anama dēvidim **239** ana dēdim dereliōlu beni dēdim ben çaltılıōlu elçi göyor dereli mēmeT dēdim ben bōle bōle **240** ihı dēdi buna ğādeřseñ aK südlerim ğalal_ olsun dēdi ēyidir dēdi ben biliyon dedi **241** anacīm yaPTı benim gönümü vērmeSse bobañ ğaş dēdi **242** bobam da dēdi canım gızım dēdi ğurtaramācān dēdi gönölñ kime varısa ğaş dēdi bene **243** ben ğaçaman dēdim ben dūnüle_äTcēn bōba dēdim **244** eee görseñ sen zordan zordan kendiriKci biri bōrdan ğäTdi cazğır **245** beni aldılar on beř ğişi dādan dolandırdılar ēve **246** dūnde bi basdılar mı alamadılar ambara kiTlediler de dolanıvıdılar millet **247** ambarı dolanıvıdılar ölüm_olmadı gene allahdan **248** ēyidi irātım işTe adamcīm ğasdalıK buldu

249 irāmeTlik çocūm bi su ğabā olurdu su ğabānı bilir misiñiz **250** bi mezeriñ başına oturmuş lokul lokul su işTi üryamda **251** birāz gečeleK gene aynısını gördüm o rüya su işTi **252** danışdım_ora bōra bilen yoK **253** duā mı ēdecēn ğayır mı dādacān ben ne ādecēn çocūm bōle ēdiyora dēdim ben **254** osman ğāfız vardı ölmüş heral öncāz ona danışdım **255** gızım unda bi řiy yoK dēdi senden su umuyoğ dēdi yol kenarına su ğātir dēdi **256** ora bi yaPdırdım kaç senedir aқыyōrdu yolculu kağdırvemiş benim çeşmeyi **257** yav yola zararı yoK bi serseri bi řiy varıdı dēmiřler **258** su aldım orda çeşmem vardır ğırdılar ēyi gene kaç senedir aқыyır **259** bi de ora yaPdırdım su olsa yaPdıracān **260** su çoKca su ğayır_ēdiñ ışıK su **261** cānaballah dūnyada ahıraTda işıla sudan ayırmasın allah cānaballah

(16)

Derleme Yeri: Gölcük Köyü

Kaynak Kişi: Osman Alkan (89 yaşında - İlkokul mezunu)

Konu: a) Köy Sorunları b) Hayat Hikayesi c) Askerlik hatırası d) Bir Hatıra

-a-

1 köylerde öreTmen_işi biTdi ta'lebe işi biTdi ğoca i'şi biTdi 2 mesele bi köye bi imam vēriyollar da bi çocā bi mismillā mı örediyoru 3 biTdi u işler biTdi biTdi 4 eve'lidin ö işler 5 hindi deFderler ğapandı 6 bu köyü bōle köy ēdesiye ğadar biz niler çeKdiK 7 bu yolları

yaP'dırcāz okulları yaP'dırcāz cāmileri yaP'dırcāz dērkene **8** işTe iş biTdi deFderler ğapandı **9** cāmilerin heP dosyaları şeylerde depoda duruyoru **10** üş dene cāmi yaP'dırdıĝ bu köye heç **11** ni ha'cısı var ni hōcası var bi yere Faydası yoK **12** üş dene oKul var mesele bu köyde **13** bi ālar köyünde var bi çayırda var bi bōrda var **14** üş dene oKul çorçocuK ğalmadı **15** üş dene oKul yaP'dırdıK arka'daş öretmenlere baĝdıK **16** öretmenlere gelen imamlara bi ev kirāsı bi şey parası verdirmediK **17** sırf bōle köylü baKdı heç ğayboldu ğäTdi hindi

-b-

18 ekin biçerdiK çobanlığ yapardıK işTe çiftilig yapardıK **19** üç çivT_öküzümüz vardı bizim üç **20** ben bi senede sēK'sen yük māsül kaldırdım sēk'sen yük **21** arpa buyday bırçaK tam sēK'sen yük **22** yirmi kileye bi yük dēyiz biz meselē **23** mesele bu ambarlar_almadı iki dene baK **24** bu ambar var şu ambar var bunlar_almadı **25** eviñ_içini kōmpile dabanıñ_altını böldüm ora dōKdüm zēreyi kōmpile **26** hindi bi şey ni yaPdıK ni gördük bi şeyden habarımız yoK **27** biz ilkököl mēzunūduK **28** meselē ben asgeriye göz muyānesine ğäTdimde oKuldan ğäTdim ben **29** gödenede oKuduK o zaman gödenedēdi oKul başKa yerde oKul yōdu **30** altı dene köy köyüñ_öretmeni gödenedēdi çocū altı dene köyüñ **31** dereliçi ğuSca gölcüK dere çaltı hep'isi gödenede oKürdu **32** başKa yerde öretmen yōdu **33** cumartesi cumā gün geliĝdiK bazar gün bazar_ertesi gün sabāla gödeneye oKula varıdıK **34** evimize bōra meselē cumā gün cumāertesi_ün tatile **35** gödeneye oKula çocuK varmadan biz gödeneye oKulā varıdıK bōrdan **36** erken ğäderdiK tābī üş dōrt_arkadaş **37** ben böyüĝ_oldümdan ufaĝları ibişdiri de çaydan sudan geçiridim ben **38** bōle götürüdüK getirirdige **39** hindi bi teK_arkadaş ğaldı sen bizi diyi nāla ibişdiridıñ de sudan geçiridıñ dēyi bene adam hindi soruyor **40** sonu ğalmadı bütün ğalmadı benim emsā'lım hiç kimse ğalmadı bōrda

-c-

41 ben ilkökul mēzunūdum asgeriyede ben alay satın_alma yazıcısıdım ben **42** mesele ortāKul lise mēzunları vardın onlara vermediler mesele vermezlerdi bene verdiler **43** ben ilkökul ben hem bölük yazıcılı yapardım hem depōya baKardım hem de yazıcılıK yapardım asgeriyede **44** kırK dokuzda ğäTdim ellī_ki'de geldim bi gündē izinim yoK **45** tesgereme bir_ayım ğaldı bitiyoru asgerlīm bitiyoru **46** alay ğomutanı beni alaya çār'dı seni dēdi yirmi gün izine yollāyōn dēdi **47** ben yirmi gün_izine ğätmen kōmutanım dēdim **48** subaylar benim yanımda asger arkadaşısı_ibidi yav **49** heç subaylar bene heç tā bōle ğulāmdan duTmadı beni subaylarım heç **50** bene harçlıK verilerdi subaylarım allah ĩrāzı olsun öldülerse allah ĩrāmeT

eylesin **51** adamlardan h c bi k t l k g rmedim ben **52** balikesir susurluĝda yaPdım ben asgerli

53 i memidim yav orlarda da  odu ayran **54** on ĝuruş veridim bi ceP_ide alişdım aşama ĝadar_ide yerdim **55**  arşıda bazarda g zerdim ben **56** polis inzibaT bi şey ĝariřmazdı bene **57** ne_edelim arkadaş yav bene sivil m mur olaraK ĝalc n asgeriyede dediler **58** yemeņ i meņ elbisiņ hep'isi asgeriyeye ayit olcaK dedi subaylarım benim **59** ĝalmadım ĝalinc miř ĝalmadım  le

60 erde bilmeyin de  ayırh sar deye bi yer bile vardı balikesirde **61**   zaman elli_kide elli birde havalanı yapıldı  raya havalanı yodu **62** ben balikesir hasTanesinde  n sekiz g n yaTdım hasdalandım **63** bi g n b le bi hemşire g ldi **64** seni dedi hadi g delim dedi bi adam  ariyo dedi**65** beni burda kim bilceK de kim  arcaK dedim ben **66** hadi hadi g delim dedi sen birisi  ariyo seni dedi **67** niise vardıK bunların bizim ĝoř b rda  nların ĝořuda d  h le **68** bizim alay biņbařımıř yanda da bi albay varımış **69** h le baKdım  nlarda bicamaca bende bicamaca **70** vardım bi h zır la g şdim bi sel m verdim **71**  nlarda b le ge miş_olsun ge miş_olsuņ**72** ben_ nlara ge miş_olsun dedim **73**  rdan bizim biņbařı dedi albaya dedi bu  ocuK dedi antalyadan dedi **74** her ana b le bi evlaT yetişdirip de vatana g nderemez dedi **75** bu  ocuK dedi bizim alayıņ dedi satın_alma yazıcısı dedi **76** altındır bu altın dedi h le adam h le taKdir_  tdi **77**  ıkardı bene on lira para uzaTdı şindi biņbařı **78** savol k mutanım benim param var dedim ben  ok saoluņ **79** albay dedi al al dedi almassaņ hatır_ olur şindi dedi al dedi **80**  le deyincede aldım ĝari ben_  parayı **81**  le olmasa almac dım **82** hani   biņbařı alayda  ok titizidin_emm  **83** siņirli bi adamıdı hi  bi şiy_eTmezdin  le isanlıKlıdım **84** asgerlig h le aKlıma geldi midin ta ora varivor aKlım benim hindi ord 

85 ben b le n beTde g Tdım n beT beKleyodum s T d rde ĝadar n beT beKledim **86** n beT yerinde b le yargınıma bi gicişik_ oldu benim hindi **87** o aletirik dir  var yanıbaşımda **88** b le yargınımı aletirik dir ne h le s rt  s rt v d m de oturu_odum **89** alaF alıvıdı yargınımı benim h le bi ĝızĝın su d Kmiş gibi **90**  l n neyse n beTciler g ldi n bedi teslim_  tdim ĝořa g ldim **91** el'malı s Tl nden bi arkadaşım vardı yanımda yasdıK_ arkadaşı  nu kaldırdım **92**  l n_ arkadaş dedim ben b le benim arkam bi şey_ oldu bi baK baK n dedim ben **93** ula arkadaş dedi nolduņ sen b le dedi **94** seniņ dedi yargınıņ b le dedi ĝızĝın su d Kmiş gibi dedi k mpile dedi ĝabarmıř ĝıPĝırmızı su dedi altı dedi **95** yat

yatabilişen ğāri sabāla vizīte yazıldım revire gāTdim **96** üç gün_orda susurluKda revirde yaTdim beni balıkesire sevkēTdiler ĥasdāneye **97** orda ön sēkiz günde orda yaTdim **98** üç dōrT gün bōle yaTdim **99** sabālā doĝdur gāldi muaneyeye **100** doĝdur bey dēdim beni taburcu etcēj ben gāTcēn dēdim ben **101** noldu dēdi sen eyi olmadıj ki dēdi **102** nere gāTceñ sen dēdi eyi ol'dūñda gāTcēñ dēdi bene doĝdur **103** doĝdur bey dēdim benim dēdim ben bene sabāla hu ğadarca eKmeK vēriyollar dēdim **104** ōlen hu ğadar eKmeK vēriyollaĝ dēdim āşamda bu ğadar eKmeK vēriyollar **105** benim ğarnım doymāyo benim dēdim ben ğarnımda bi şey yoK **106** benim yaram_ eyi oluşsa orda da eyi olur dēdim ben **107** gādicēn ben dēdim sen beni tabırcu eTmeseñ de gāTcēn dēdim ben **108** yoK yoK ōle şey yoK dēdi doĝdur bānā **109** ordan ōlen_ oldu eKmeK bütün gāldi āşam_ oldu eKmeK bütün gāldi sabālā_ oldu eKmeK bütün gāldi **110** hā ō zaman ĥadimeler nāl_ oluyo āşamılā ĥadimeler **111** bōle ğadım ĥadimeler çıvallara dolduruyollar eKmē **112** omuzladılar mı ĥasdānenin arkası bōle bi işamlı depe merzeyi üsTüne örtüyollar da āviyollar_ oĝarı **113** bütün asgeriñ_ eKmēni bōle götürüyolarmış **114** öndan sōra devamlı eKmeK bütün gāliyodu ğāri **115** nērde bi şey_ ōlsa beni yollallardı mesele **116** ĥoreye gāden ĥore āşerli vardı ō zaman bizim zamanımızda ĥoreye gādellerdi **117** beş dene esger susurluĝdan göñüllü ĥoreye gādiyoĝ **118** unları ben balıkesire gātirdim **119** tiren yoK dēdiler sevkiyeT yoK dēdiler teslim_ almadılar **120** bir haFta ben çocuKlarla balıkesirde ğaldım u çocuKlara baĝdım **121** çocuKlar teslim_ alasıya ğadar orda durdum önları ōraTdim öndan sōra gāTdim **122** nere_ ēTdin nere_ ēldiñ sormayılar beni bölüKde **123** işTe ō zamanlar ō çayırĥisar dedim yerin ĥavāalanınā te ollara götürdüm çocuKları ğāzdirdim **124** çocuĝlar benden ayrılırĥana heP āladılar da gāTdiler

125 heÇ tōle ben_ava bi tetiK çeKmedim **126** asgeriyede asgerde üçce mermi aTdim **127** yatarAK yüz ēlli metire mesave hōle meselē desdeKli yüz_ēlli metire üçce mermi aTdim asgerde de öndan sōra aTmadım hiÇ **128** piyāde tüFeKleri vardı bōle **129** hindi ō tüFeKler yoK ğaybol'du görmēyim ben televzon gösdermēyir **130** mavzer mavzer **131** beş dene mermi vērilerdin unları ĝullandıK unlardanıdı benim silaĥım ōlēdin **132** ben isgenderunlu bi osman çavış varıdı başımızda **133** ben hiÇ tüFeK ĝullanmadım bi sıKdım sıFır çıKdı hōle ğēzdirdiler **134** yav dēdi ne_Tdiñ sen dēdi ösman dēdi **135** sen dēdi tüFē dēdi heç omzuña dayamadıñ dēdi **136** körpü kemni ĝırdırayazdıñ dēdi **137** tüFē eyce omzuña dayācañ da ōle sıkıcañ dēdi **138** on ikinin_ altına nışan_ alcāñ dēdi ōle sıkıcañ tüFē dēdi **139** ben tüFeK ĝullanmadım

dëdim ben hëç **140** tã ŐeFte ğullanışım dëdim ben **141** sen dëdi tũFë eyce omzuğa daya dëdi tetin çëKdinde dëdi on_ikinini_ altığa nişan_al dëdi on_ikiniğ_ altına dëdi **142** tam_on_ikiye nişan_alma dëdi **143** bi aTdın on bi tã aTdım on bir **144** bölük ğomutanına dëdi ğomütanım bi mermi tã vërcën bu dëdi on_ğkiden hurcaĒ ğãri dëdi **145** tamam tamam dëdi ğörevini yaPdı ò dëdi **146** üç Sãten yëdi vurcaĒ her aTdığda numara yëdi numara alcaĒ yirmi bir olcaĒ **147** üç mermide yirmi bir hurcãğ ben iki mermide yirmi biri hurdũmdan **148** tamam dedi ğörevini yaPdı ò dedi **149** bi tã da ëlime almadım tũFë ğãri

-d-

150 ben ğeddim olmayalaĒTan bu memlekeTde bölëdim ben bu memlekde baŐbarmãğdım lekin hindi hëç ğıymatımız ğalmadı **151** bizi arayan soran da olmadı bilen de olmaz_ oldu **152** ben ğeddim olmayalaĒ kırĒ dene ğız bitirdim **153** ğuSca ğölcük kemer her yere ğãTdim **154** buna bile ğızı ben bitirdim **155** eveli başğa bi adam ğötürdü bõrdan bubası ğız isdemeye ta ğaracaõrendëdi ta aĒdãn dibinden **156** ordã adam ilkin bi ğãTdi ikici sever ğãTmemiŐ_ adam **157** ora uzaĒ dëmiŐ ben ğãTmen dëmiŐ **158** bõrdan biz cumãya ğãTdim sõTcumãsına **159** bene dëdi ki ben seni dëdi yãrin bi yere ğötürçën dëdi ğãdelim dëdi bene bubası yusuF **160** nasib_ oluŐsa dëdim ben de **161** niyse sabãĒ_ oldu ben_ ò bizim ğãbãrisTanlı ğördũğ ğãbirisTanlın_ altında benim biladerler õnların_ orda ëkin biçiyollar **162** ben de ora vara_ õdum arpalar ërdi ğãri bağar zamanı bi **163** niyse çayırđan bi arĒadaŐ ğãldi bizim dayımınğ ğızınınğ_õlu ğãldi **164** selem vërdi aleykĩm selem hoş beş **165** nere ğãdiyõğ sen dëdim dayım_ õlmũŐ de dëdi ben ora ğãdiyõn dëdi sõTcumãsına **166** ula dëdim dũn horda cumãda ëyiđi adam dëdim ben õle bi Şey yõdu dëdim ben **167** cumã namazına bile ğirdiği ò adam dëdim ben **168** õlmũŐ dayım dëdi ora ğãdiyõn dëdi esğiciniğ_ õlu õldĩ ye üsën **169** bubãğ_ıla çoĒ samimiyidi õnlara **170** õndan sõra yusuFun bubası ğãldi **171** bi motura binmiŐ bi moturcu duTmuş bi motura bindiler ğãldiler **172** selëm aleykĩm aleykĩm selem noldu **173** niden ğabarınğ var ferzi dëdim noldu dëdi **174** ula seniğ dëdim ben üsën_ õlmũŐ dëdim ben **175** ben_ õnu tımarlamãnca ğãTmen dëdi ğãdi mãdem ğãdelim **176** bindiK motura ğãdi baĒalım sõTcumãsına cava motur üç ğişi **177** ordan sõde çıĒıđıĒ ordan doĒđur ğãldi savcı ğãldi **178** bunun dëdi bi davãcısı yoĒ dëdiler yarırmãcaz dëdiler **179** ilerde dëdi bi sorun çıĒar dëdi doĒđur savcı biz suçlu oluruz ille yarıcãz bunu dëdi **180** orda amëleT_eTdiler orda yarığlar ondan sõra tımarladıĒ_ordan bindiK motura **181** ta ordã ğördũğ dãn yüzũnde ğüneŐin doĒub_aTdĩ yere vardım **182** hindi ora biz ta ğaracaõrene ğëdiyõz ğız isdemeye ğãri aŐamđan

òra varcāz **183** ordan dēdim ben Ferzi arķadaş dēdim hindi biz ora gādiyoz dēdim ben gödeneden l'okumdur püsgüüTdür bi şeyler alalım **184** eli ğuru boş gāTmēlim dēdim ben ayıb_ olur dēdim ben **185** e alalım mādēm dēdi bene **186** gödenede ğāri òrdan_aldıĝ **187** bindiK motura üç ğişi moturla gādiyoz ta ğaracāörene **188** aşşāya vardıĝ bōle bi patoscu gādiyoru öñümüzden **189** Ferzi sordu bōra dēdi dirgenlere yol dēdi bōr'dan mı gādiyoz dēdi nerden gāTcēz biz dēdi **190** unlarda òra gādiyomuş ğarman dōmeye aynı adamıñ yanna **191** siz dēdi az ğasaba benzeyosuñuz dēdi siz endē moturla ikiñizde **192** biriniz dēdi bōra biniz de dēdi biriniz moturla gādiñ dēdi üçünüz bi çıķamassınız hindi ora moturla dēdi **193** adam bize patoscu birimiz òra patoza bindiK òra vardıĝ **194** ğız_ ēvine vardıĝ ben tabi eveli varmadım ollara ğāri yusuvun bōbası biliyōr **195** niyse adamlar ğarmana yanaşdırdı patozu āşamıla bu vaķıTlar ta bundan sōraları adamlar ğarman düveceKler **196** bi de televzonu bozulmuş aynı adamıñ yusuFuñ bubalının ò da bi tamirci gātirmiş ònlar da televzona baķıyollar ēviñ_ içinde **197** niyse oturduK ēviñ_ öñüne ònlar tabi çalışıcaK **198** sōFrayı ğodular öñümüze hemen **199** eKmeK yērkene tabi eveli Ferzi vardından laFı aşTı şindi soFranın başında **200** şu şōlēdi bu bōlēdi hōle olcaK bōle olcaK_ adamlar çalışıcaK tabi zaman yoK **201** soFranın başında ğonuşduK **202** dēmeK_ isdedim_ adam tamam dēdi şindi adam **203** sen ni yapabilcēñ dēdi hindi ğızın bubası Ferziye **204** işTe beş çivT bilezik yapcān onu ēTcēn bunu ēTcēn dēdi **205** hindi ğüzün alcāñ dēdi ğızı dēdi **206** ò zaman olmaz dēdi adam ğızın bubası **207** sen dēdi adımıñı sık_ atıyoñ dēdi sēyreK_ atcāñ dēdi **208** ben dēdi hindi òlan_ ēverdim ònun borcunu ödemediKden sōra bunun_ işini yapamācān dēdi **209** arķadaş biz yarın alcāz dēdiseK de dēdim yeñi sene ğüzün allah_ nāsib_ ēderse dēdim bu iş oldu dēdim ben **210** bu işi yeñi sene ğüzün yapacāz allahıñ_ emriñle dēdim ben **211** tabi ben evel_ öñden bulunmadım_ için ben işe ğarışmayān dēdim ben **212** tamam dēdi tamam arķadaş dēdi adam_ ordan **213** orda yaTdıK biz sabāla dēdi ğarısı dēdi soFranın başında ğāne **214** sen dēdi hēç dēdi kimseye danışmadan kimseye şe_ Tmeden dēdi ğızı vērdiñ dēdi adama tamam dēdiñ dēdi **215** dayısı var dēdi amcası var bunun dēdi bi yēre bi yorum yapılır dēdi ğarısı adamıñ **216** arķadaş dēdi çalışırsañ dēdi eKmeK dēdi daşın başında da var dēdi **217** çalışmasañ daşın dibinde de var eKmeK dēdi çalışırsañ dēdi **218** çalışmasını bilirseñ dēdi çalışmasañ hiç bi yerde eKmeK yoK dēdi **219** benim aKlım başında dayısına amcasına mīdānem yoK dēdi adam **220** tamam_ ēTdiK dūnün_ ēTdiK_ aldıK ğāldiK ertesini sene **221** adam bōllara ğāldinde adam hindi adam hindi ölmedi heralda ğasda yatıyōr heralda ya bunun bōbalı **222** benim dēyir ğıza dēyir hēç ğalını ğatırını soruyoñ mu nāl durumuñ dēyoñ mu dērdi bene **223** hindi dēyemez_ oldu ğāri ò bizi görmēyir

biz_önu görmeyiz nē_édelim arkadaş işTe böyle bu işler 224 hindi oyuncâK_ oldu gâri bu işler 225 gözler görmeyir gulaKlar duymayöru ayaKlar ileri gâTmēyiğ_ işTe olcaK gâri ihdiyarlık böyle

(17)

Derleme Yeri: Altınyaka Köyü

Kaynak Kişi: İsmi vermek istemeyen Kaynak Kişi (90 yaşında-okuma-yazma bilmiyor)

Konu: a) Evlilik Hatıraları

-a-

1 gâşTım onlar gâldinde gâşTım gene gurtulumadım 2 elçi gödular elçiyi gödum hepİsini êTdim 3 biyol gene hiyeti muTdarı beydâğından aşşâ toplamış gelmiş ö alacã_ olan_ adam gene gâldi 4 ö zaman gâdemediK gâri ordan zorula mâmeleye götürdü 5 ordan gâtirdi biyol bu adam gâçıTdırdı oluna biyol 6 gâşmasa gâçırılmasa gelinm'ceK ille gâçırıcaK 7 on bēş on_ altı işTe uFâdım tã 8 dēzem öraşıyr dēzem el_ alacãK dēye 9 ben ille gârdaşımın ğızını alcãn oluma 10 üç_ ölu var ille gârdaşımın ğızın_ alcãn dēyi 11 evel zaman ğarısı deli başğa yërde ğancıK mı yoK 12 başğa yërde ğancıK mı yoK kalgmış ğarı kalgmış 13 hu ğarıya bi dayag_ aTmalı dēdim ben 14 ben_ elçiden ğarıdan_ usandım dēyin ben_ elçiden ğarıdan_ usandım gâşdim gēT gēT gēT dēyi bunu gödum 15 ğocada çoğ çille çeKdim bõra gâldim bi de davar güTdüm 16 davar mavar güdesim yõdu 17 ğocada aykırılãvērdi ben gâldidim davardan 18 ö da işTe beni güTsün dēyi 19 ö da vazgeçividi bayã bi davar güTdüm bõrda çoK güTdüm 20 emme davarı ãla ğatardım bazı gezmeye de aşıvrırdım ötüzlere 21 ö zaman İsan çõdu hindi yõK 22 gâTdi ğumlucãya bütün milleT burda 23 ö zaman çoK ğalabalıdı 24 õle ğocaya gâTdiK biS 25 bõraya gâldimde nē va' rısa yaPdı bõra gâldimde 26 evde edilir dũn dēdim ben 27 dũn yapacã_ olan herif dēdim ben 28 ben dēdi hepİsini yapıcãn dēdi mevliT de oKuTcãn dēdi 29 bilgiç bi ğoca herif varımış hem çekişiyör hem her şeyi dēr_ orda 30 yemeK yaPdı davar kesdi davar çoK 31 ö et õlece ğaldı gâri ğazanda 32 ben dēdi bi dã İsan çarında yēdiriyin bu eti dēdi 33 aşam bisel İsan toplamış 34 õlunu dãda ya' tırı ya' tırı gâçırdı belki çıkar dē alaña dē 35 elçi gödular elçiyi gödum ordan 36 isdeTse zãten gâTmēcen 37 ora bile

gäTmedim dēzemin_öluna bile gäTmedim **38** ben isdeyenden dēyenden usandım dēdim **39**
gäleni göyüm ben

40 alacığda gelin_olman ben bōrda dēdim olucaKsıñ dēdiler **41** bi ğarı gätirmişler
başıma bi ğarı gätirmişler **42** kim bu ğarı dēdim **43** sene baKacaK dēdiler **44** böle dūn_olmaz
dēdim ben bisēl burda oturān da dēdim ben İsan toplansın dēdim ben **45** seni basallar dēdi ğoca
herif **46** seni dē basallar seniñ arKañ dēdi çoğ ğuvaTlı dēdi **47** sene çoğ ūraşiyiller dēdi benim_
ēvimi basallar seni alıllar ğideller dēdi **48** tez bunu māmeyele gētürēn dēdi bene **49** āşam_
işTe kınaladılar şe_ēTdiler **50** getiresiye māmeyele gētürdü ğoca ēvi basar dē **51** e aşşāyı
basmışlar zāten kendī_ Ēmizi basmışlar **52**..... ēTmişler hōle daşı tūfē **53**
pençerelerimizi de ğırdı dēdi anam pençerelerimizi de ğırdılar dēdi **54** kendiñiz ğaçırdıñız
demişler **55** kendiñiz ğaçırdıñız kendiñiz ēTdıñız dēye dēye atallarmış **56** yeñice yapılan_ēviñ
pençeresine **57** böle işTe ordan siz ken'diniz ğaçırdıñız ğızıñızı kendiñiz ğaçırdıñız demişler
58 biz kendimiz ğaçırmadıK dēmiş_ōnlarda **59** māmeyele bile yollamışıñız dēdiler **60** zorla
bi de ha zorla bi de māmeyele gäTdim ben aşşā **61** ta fini'keye gäTmēcēn dēye ōna ğani **62**
ēvi basacaK gētürceKlerdi ye zorla māmeyele gētürdüler ötekinlerde **63** buun māmelesini
çıkardırsağ bizim_ olur dēyılar ötekinlerde **64** zorla ōnlarda gētürdü māmeyele zōrla
gētürdüler **65** ora dā bi dān dibinde bi ğancāz var **66** deñiziñ ğırañdan gäTdıg de orda bi
māmeyele gördüler **67** gene çıkarmadı bōbalığları **68** māmeyele çıkarTdı ōrda **69** ordan ğız
ğardaşvarımış_onuñ yanna aTdı beni **70** on beş ğün beni çıkarmadılar_ ordan **71** oğarı
çıkarısam dēdi benim Ēmi basallar dēdi **72** evelkinler ğani dēzemgil **73** ōnlar basar ēvi dēdi
ōnlar çoğ şiddeTli dēdi **74** benim_Ēmi basallar oğarı dēdi de beni bōra ēvine de çıkarmadı **75**
tam on beş ğün orda durdum ğākimin yanda **76** bene bi şiy soruyullar hiç sesdenmēyim **77**
ğākim dēyir bu heç eslenmēyir dēyir **78** bu gäTmez dēyir bundan ğayıñ ğalmaz dēyir orda **79**
ne dēcēdim ben ēlin yanında ne_ēTcēn **80** soruyullar ğani soruyullar bene **81** bi şiy soruyullar
ben eslenēyim bi şiy soruyollar ğākimin yanda **82** ōrdan çıkarmāyiler ğani **83** bōra ēvi
ğōdeneye bōra ēvine çıkarsa ēvi basacaKlar çıkarmāyir **84** on beş ğün durdum orda ōndan
sōra gätirdi ğāri beni **85** ben dēdi dūn ēTcēn bōrda dēdi **86** benī anamıñ bubamıñ_ēvinden
çıkarısañ ōle dūn_ēdersiñ dēdim ben de **87** ben bōrda dūnü sayman dēdim dūn_ēTmen dēdim
88 davīl gätirTmessiñ bi şiy_ēTmessiñ dēdim **89** davīl gätirTmēcēn canım dēdi ōle dēdi İsan
toplācān dēdi mevliT oğuTcān dēdi yemeK yapacān dēdi bubalıK **90** bilmen ğāri ben peK_
ona girmēyin dēdim ben de **91** ēvinden çıKmā sıra dēdim ille ben_ēvimden çıkacān dēdim **92**

éviñden nāl çıkacañ dēdi çıkardımız şeyi dēdi **93** éviñde olusañ ōle çıkabilisiñ dēdi **94** işTe ben ōle yapacādım **95** önu gāçirdiK élimi kınaladılar şe_étDiler isan buldular né éTceKlerse étDiler **96** öndan sōra bicēz_év vara dēdim **97** bu éve gücüle bōrayı alıvımış **98** al bubalıK al dēllermiş seniñ malıñ var dēllermiş benim bubala **99** bubalıK da para yoK dēğmiş eveli para mı var da para hindi savrıldı **100** anam ğazal' yarpā gibi savrılcamış para dālar yol olcāmış dēdi işTe bu günler **101** dālar yol_ olacāmış dēdi anam paralar dēdi ğazal' yarpā gibi savrılacāmış dēdi **102** hu aK dālardan yol dolanıyıra yelli **103** benim kendi anam hani évde dālar yol_ olucāmış ğızım dēdi paralar dēdi ğazal' yarpā gibi savrılacāmış dēdi **104** biz ö günleri görümüyüz kim bilir dēdi anacīm **105** ucunu görüyüze dēdi hindiden sōraKı çocuğlar hep görü dēdi **106** e hindi baK para çoğ para ğazal' yarpā gibi savrılıyır dālar yol_ol'du **107** ho ğarşılardan yol dolanıyır tanıyonda ben işTe ōle

108 altını hēç dēmemişñ_ añmamışın hēç **109** isde'sem yapallardı gene bi az buçuK **110** al'tın maltın_aKlıma gālmedi **111** ötede emme seniñ_ éviñ yaplı dēdi **112** oraya dēzemin yanna hile ö māmele öranın māmelesi çıKdında **113** bōbam raħmeTliK çocūmu dēdi bōraya zorla gücüle vērđi zāten māmeleye de vērmeýi **114** ğatliyen vērmeýiğ bi de nefes darlıdı ben çocūmu vērmen çocūm uFaK dēyir **115** benim çocūm uFaK dēyir vēr vēr **116** vērmen vērmeçēn bi yere vērmeçēn size dehil bi yere vere'mēçēn dēyi **117** ordan ben māmeleyi zorla çıkarTdı **118** bōra dēdi çocūmu bōra gātirib de teslim éTceK misiñiz éderiz **119** bōle dēdiler kesdirdiler bōle **120** eyer dēdi çocūmu dēdi bōra gātirmesseniz dēdi dünyada vērmen dēdi ğatliyen_ ülseñ vērmen dēdi **121** size dēdi vērmen dēdi dēzengile ōle kesdirdi māmeleye gāTdımızde **122** nere gātiriyıllar ğara dayılar dēriz ta örda aşşāda de orda dēzem vardır **123** señ bilmessiñe orda ğarabügde çayıçinde ğarabügde ta aşşāda kırTdireKden_ aşşāda **124** ora geldiK sıralı yoluna ācağlar mı dēyi bağdım dereliçi yoluna gāTdiler **125** gördünüz mü siz dēdim ben bubamıñ dēdini duTduñuz mu dēdim **126** gösderiyin ben size dēdim ben_ ordan ğaçmaSsam dēdim **127** ordan sıralı yoluna ādılar kırTdireK dēyiler **128** kırTdireKden dōru sıralıya çıkıyır yol **129** kırTdirē çıKdıK bōra nere dēdim kırTdireK dēdiler **130** hanı siz dēdim ben bōbam ne dēdi size dēdim **131** ben ğafa vuruyđiler sesdenmediler **132** ğari ordan ben de tanıyoğdum yolu **133** dereliçine gādib_ oturan yol **134** çayı tākib_ étDim çayı çay gürül gürül fuşur fuşur aşıb_ oturu hu tarafda **135** hu taraftan ğaliyir çay **136**

0 çayın ğırandan oğarı dereliçine āyor yol **137** öteki kırTdireKden sıralıya āyor oraya
 gäTdiler **138** ikindin mīdi bilmen çıKTıK_āşama çıKTıK_ikindin **139** dēzem bi darı etmē
 bişirib_ oturu ğāri **140** hoşgeldiñ dēdi bene ben de oturdum orda **141** hiç ses'denmedi bilib_
 oturu ğāri **142** seniñ_ēviñi dēdi bene ğonuşmadıĝ görmediK **143** seniñ_ēviñ dēdi yapıldı dēdi
 ēv dēdi ēv dēyiridin dēdi **144** seniñ_ēviñ oğarı yapıldı dēdi içine de beş yüSlü asıldı dēdi **145**
 hiç geri eslenmedi **146** eviñ_ yapıldı dēdi hoğarda duruyör dēdi **147** içinde de beş yüzlük
 asılıyuru dēdi **148** ben zāten herifler de dālıvıdı herifler dālsa da ğaçsam dēyin dereliçine **149**
 gün de muradına erib gāder **150** etmeK ye dēdi bene yimēcēn dēdim ğara dayılarda dēzemini_
 orda yēdim dēdim ben halbūse yimedim **151** neden gäTmēyiñ sen dēdi dēzeñ_öluna dēdi el
 mi dēdi neye gäTmēyiñ dēdi dēzem birez çekişdi ğavana dēzem **152** ordan gäTmēcēn dēdim
 gätmēcēn gādesim yoğ dēdim **153** ben tā uFān dēdim ğocāya gäTcēn dē ölüb_ oturumuşun
 ben dēdim **154** bu herifler dālıvēse yō oluvēse ne var dēdim **155** sōra heriFler bi yere gäTdi
156 oğarı_anna bi yere aşıvıdılar yō olıvıdılar **157** erkek var ğāri bi ēvde üş dörT dörT beş
158 dēze dēdim ben işemē gäTcēn dēdim **159** dışarda dēdi ırbıK vardır dēdi **160** ırbı al da
 dēdi **161** bayā alañ aşşası bayā uzaK aşşā **162** yavaşca çıKdım dışarı **163** allağdan erkeKler
 gäTse bi yere de ben gäTsem dēyin ğaçsam dēyin **164** ordan dereliçine ğaçacān **165** ordan ey
 dēdim ben nerde ırbıK dēdim **166** dā dışarıda dēdi **167** dışarıdan ırbı aldım hōle dolana
 dolanalaK dolanalaK **168** heriFlere tanālaK tā ta aşşā indim **169** ğāne tanıyon_arkama ğāne
 tanıyon **170** ben biri görüceK mi dēye **171** tā geđiñ başına vardım ta **172** hōle yağa dolanıb_
 oturu ötüzü cağa yağa yelli **173** aşşası aşşası ğanı bi çay ağar da ada olura daş aK daş her yer
174 ta aşşasına bi çay dere diKmiş üs yanı yar **175** ordan aşşā ötēüzüne kēndimi bi aTdım ırbı
 ora yatırdım da **176** ötēüzüne kēndimi bi aTdım yuvallanalaK yuvallanalaK bayā ta aşşā
 indim **177** ordan bi çalı mı toru mu bi şiy varımış **178** onu duTdum bi dā gäTdim bi dā
 gäTdim **179** āranalı deller ta aşşāda bi dā vardı onu güTdüm ona tanıdım **180** 0 yol ta
 dereliçinin yoluna varıyır **181** orāya indim 0 dāyı tākib_ ēTdım ğāri **182** o dāniñ_arkasına
 bayā indim āranalı dēyiler dāniñ_ adına **183** onu güdeleK onu tanālaK güdeleK 0 çaya ağıb
 gādere dereye çayın şesine indim ta aşşā **184** ordan duTduruvidim 0 çayın ğırandan ta
 aşşasına **185** aşşasına gādiyin ğāri ta aşşā **186** ta aşşā indim çayın fişiltısını duyuidim
 dereliçinden inib batıran çayın **187** oğ dēdim ben yolu bulurun ğāri dēdim **188** bi dā
 gādividim ordan aşşā **189** 0 sırtım başım çalıya geçiyiğ düşüvedinde kākıvıyoğ **190** yırtılısa
 yırtılısın bōle gādiyon sēyidiyon **191** ha gādividim ha gādividim ha sēdividim ha sēdividim

çayın üs yanna inividim ğāri **192** çay gāçib_ oturu çoK ta incir_ācına inib_ oturu çay **193**
 ordan ğızılca_ ācı güdēn dēdim **194** ordan ğızılca_ ācı güdüyon ğāri **195** çayıñ_ üs yanında
 ğızılca_āç var **196** ğızılca_ ācıñ yolunu bulduñ müdu dereliçinin yolunu bulmuş_ oluyoñ **197**
 dereliçinin yolunu buldum çoK şükür dēdim ben dereliçinin yolunu buldum **198** düşüvidim
 ğızılca_ āçdan yola **199** yola düşüvidim ha seyit ha gāt ha seyit ha gāt **200** ta oğarı adayı
 buluvēdim cāminin yanın ğāri ğarağulaKların ğarşısına **201** adayı buluvēdim adayı çıKdım
 ordan cāminiñ yanna çıKdım **202** ta oğarda bēydāniñ görpüsü var ğāri enli hōle düver bile
 geçiyir **203** hu ğadar düver bile geçiyir **204** ora çıKdım_ oğarı o ğoca görpüye **205** görpü
 altından su_ ēlib_ oturu bōle **206** ğoca görpüye çıKdım ğāri yanıkların oldū yeri bulduK ğāri
 bulduK **207** bulduK ēvleri oldūmuz yeri gördük bulduK ğāri **208** tıxır tıxır görpü başına
 gālividim **209** ğoca düverli görpü bōle hanı ta üsdünde **210** mesed çaçıyiller mal bile geçiyir
 her şey geçiyir_ üsdünden **211** yükli mallar her şeyler geçiyir beydāna göçüyer herkez **212**
 ordan geçiyir mal melel her şey **213** bak yıkılmış ta o zamandan beri yıkılma mı **214**
 görpüden hemen tıxır tıxır geşdik görpü başına beri gāldik **215** gelividim ēmize yanıkların_
 oraya **216** gelividim ordam bobam bi hoş_ oldu ğāri **217** ōnlara getir dēdīdiye ōnlarda
 getirmede **218** ē yāraPbim dēdi ēle umuT mu olur dēdi **219** görüyoñ mu dēdi çocūmu
 yap'yalıñız salmışlar bak dēdi **220** bu kim dēdi haTca işdeye dēdi anam da **221** gelividim
 ēmize güvencimizden_ öldüm **222** çıkıvidim eviñ başına çıkıvidim **223** ben_ ōnlara dēdi
 gösderivirēn dēdi **224** de habūsem burayı görmediK duymadıK biz **225** dēdi gibi de nasīb_
 olmadı gātmediK yā **226** vermen ben size dēdīdi **227** çocūmu dünyada vermen dēdi bōle
 yeminde mi eTdi bilmen **228** bōle dünyada vermen dēdi **229** eğer dēdi dosdōru bura
 gātirmeSseñiz çocūmu bōraya dēdi māmelesini görüP de dēdi **230** getiriyiz dēdiler ōnlar da
231 getiriyiz dēdiler çoK şeyler gāldi başıma hazır **232** bi ğocaya gātDim gādēn dēmedim
 gādesim gālmedi **233** ğaşdım gāne ğurtulamadım **234** ōnlar geldinde ğaşdım çoK ğaşdım
 gāldiKlerinde hanı isdemeye geliyillarda ben de gātMēyin **235** gātMēcēn dēyin geldiKlerini
 görüyon ben aşıvıyon bēre aşıvıyon ğaçıyon **236** soñ başı da hēyeti muTdarı topladı geldi **237**
 māmelesini çıkardırsam ben bu gātmez bēre götürmez dēyi **238** gāne gātmedim gātmecē_
 olduK sōra gādilmes **239** işde ōle biziki

(18)

Derleme Yeri: Hızırkahya Köyü**Kaynak Kişi: Fatma Çetin (85 yaşında – okuma-yazma bilmiyor)****Konu: a) Deyiş b) Kına Türküsü c) Düğün ve Cenaze Yemekleri d) Bir Hatıra e)****Yeni Doğan Bebek İle İlgili Adetler****-a-**

- 1 havada duran terezi
- 2 ürkere ğarışdı birezi
- 3 ğoñşu ğoñşuya éder mi ğarazı
- 4 ben étmem_emme bilmem_éleri

- 5 yünseK mınarada ezen_oğunur
- 6 ezeniñ sesi bana doğunur
- 7 anadan babadan_ayrılan güller mi soğunur
- 8 ben soğunmam_emme bilmem_éleri

-b-

- 9 ğınamı ğétir_anā
- 10 barnāñı batır_anā
- 11 bu ğececīK mısāfirīm
- 12 dizinñde yātır_ana
- 13 ğarşıdan bir yol dolanır
- 14 o ğızın beynicī bulanır
- 15 anası besler éller gönenir
- 16 ğız_anam ğınāñ ğuTlu oļsūñ
- 17 hem_orða hem burda
- 18 diltēziñ daTı_oļsun
- 19 biner_atıñ éyisiñe
- 20 ğäder yolunñ doğrusuna
- 21 selem söyleñ dayısına
- 22 ğız_anam ğınāñ ğuTlu oļsūn

-c-

23 şey oluveriyi ğardāşım yeñi öldi ye 24 ona üzöldüm acıK morelim şaşiveriyor 25 güccüm öldi ğız ğardeşim ğaybeTdim 26 o da ĞorĞutelindeydi burda dēlidi 27 hatmana öldi ye bizim güccüK 28 hatmana öldi ye soydanın ğarısı 29 bilmeñ mi bizim güccümüz öldi ye 30 işde on ğün ğaldı kırkıma 31 kırk çıkıyı ğırkı 32 biz de ölü cenēze ğaT'di mī bi acı yemēne çullaşırık_ö eve 33 ondan sonra üçünü eden eder bişi eder yedisini eder 34 bazı yedisinle üçü bir_olur 35 bu kırkı elli_kisinle ğarışıK_olur 36 olur da olur böyle oluyo 37 yemeK veriyö saña kemiK yēceK mi 38 gönül irāT_ētmesi_çin 39 yatan_adam ne yēceK_ölmüş_adam 40 işde ölü sēbi cenēzeniñ sēbiniñ ğöñlü hoş_olsuñ böyle 41 bizim_eñişde hiç_ētmedi hiç_ētmedi 42 eñişde bizim yedisini acısını dēdi kırkını elli_kisinde edecēm dēdi 43 hepisini bir edecēm dēdi 44 yemeK veriler ğudreti olan mal kēser yemeK verilir 45 olmayan buldunu bişirir tavıK bişirir 46 siz de ēTmiyoñuz mu 47 e işTe öyle herkez_ēdiyo 48 acı yemēne toplallar öldü ğün hepsi ēvine 49 herkez yemēnden ğälir o zaman 50 ondan sonra yemeKsiz ğälir

51 dünlerde fasille noħuT helva ğarallar ğaran yörT salata pilav daħa ne ğaldı 52 satı pil'akada dörT yemeK vāğ dörT çeşiT 53 helva alılar 54 esgiden de bişer_undan şey_unundan 55 bal ğabāndan da işde bal ğabāndan da olur daTlı eden_eder 56 ēTmeyen ilmiK havlası unundan ğarallar 57 içi fisdığlı çam fisdığlı ğözel_olu yeyene 58 işde oluP ğadiyi

-d-

59 benim dörT dün_ēTdim dörT çocūmun ben 60 ğāndi dünüm mü ne dün_edeceK ħeriF baña ēTmedi ğa'çırmadı 61 babam filan yere ğäliñ dēmiş eKmeK bişiriyodum 62 bi eKmeK ğuşandım bēlim evel_öyleydi ħindiki_ĵbimiydi 63 bi eKmeK ğuşandım bi patatiz bi suğan bi yımurtayna 64 al ğızım da dēdi ēkinin_çinde bāla vā dēdi bālalarını ayıtlayıve dēdi 65 şey bāla topalaK topalaK_olur 66 ēkinin_ içinde çıkar delice vādur biliñ mi onları 67 delice yolunmaz da öteki bāla yolunur_atılır 68 ondan sonra ēlikini çīynama dēdi 69 ora vardım benim ğürcü ħerif diñeliP duru orda 70 isdeTdim adam gibi isdeñ dēdim isdeTdim 71 ora geliP de benim ğızı ğötür dēcēñe kafa buna mı çalışıyo 72 ora getirmiş babañ sizi bize getirdi biS seni salmaK dēdiler 73 ayāmda da hōle yazılı yazılı toĞyo vāğ nālin biliñ mi onları

74 toKyo vā ayāmda babıç yoK düşTüm de ayaKlarım nāl_ oldu 75 düşdüm de ayām şişdi ğakamadım

76 südü bişirdiK ḥasan amcaına ikimiz bir 77 duT ḥasan salma ḥasan yere ğōacayıK 78 biçencereye bi duTdum şey kimi 79 bundan sezer şey ğätirTdīydi 80 anam dēdim un_ isde duz_ isde dēmiş yeŋgen 81 yüz bulusaŋ bi de ziĝara isde baŋa dēmiş 82 o ḥeseP alide iş bu süd satar 83 ğändi yōrdunla bi çaldım Kerpiç gibi 84 bi çencerede süd alā_ ödum 85 dedeye şekerlēyom_ içiriyom 86 sen de iç dēyo bana 87 sen iç dēyom ben sen bendeŋ zayıfsıŋ sen iç 88 ğalmadı sāti ğändi ğändine bir_ ay ikī_ ay zor dayanır 89 biliyom ölecēn ölecēni biliyoma yaTmadan_ ölse 90 gücüm yēTmēyo gücüm yēTmēyo adamıŋ benim 91 o ḥeseP beni ordan aldılarısa nalin orda ğaldı işde ayāmdā ayaKĝabı orda ğaldı 92 herif de bana çorabını ğeydirdi ayāma 93 çoraP varımış yün çoraP 94 onu ğeydirdi baŋa bura aldı ğaldi 95 ben geri ğādecēm sanıyom ne ğādecēŋ bura gelen ğāder mi 96 be'nim evlenme öyle oldu 97 iki tavıK kesTi bizim ğaynana iki de delbeKci vā 98 tımbıdı tımbıdı bēş_ altın daKdılar her ḥaF'Ta birin_ aldılar 99 her ḥaF'Ta birin_ aldılar 100 iki şey ğaldı aTdırıvėrdim 101 ğurtulıyım bundan dēdim onu da aTdırıvėrdim işde 102 onu da atıvėrdim benim gelin_ oluş da bu 103 alTmiş_ altı sene oldu 104 altmış_ altı senedur geçiniyom bi herif_ ine 105 gücele düşdü yazıK düşdü 106 düşdü ğıyamıyom da acıyom da 107 ağlamā duruvėriyo az ğāç varısam ağlamā duruyo 108 ğālemez_ oldu buralara ğälirdi ğālemez_ oldu ğālemēyo 109 nīdelim solū yeter baŋa solusaŋ yanımda solū yeter 110 çalışma ğassa ona ğalacādı işTe bunlar şarT_ ossun 111 bir şuçu vā hiç afēdemedim_ onu afidemedim 112 bir_ aylā yazıl dēdim 113 beni ğocaya vėricē_ öldü emeKlilere beni 114 hindi vaKdım ğaldi vėr hindi 115 hindi nēĎdecēn hindi noldu 116 üç ayda bir para vėriyollar benim de üç dönüm tarla vā 117 onu da vėrmıyollar bana para vėrmıyollar 118 tarla olunca vėrmıyollar 119 üç_ aydan üç_ aya şey alıyon 120 bazı ağzımdan çıkıvėriyo aylıK_ alsan çoK_ alıdın dēyom ben de 121 hemen dēme dēyo caḥillīme say dēyi 122 ne dēyim_ o zaman 123 bu ḥaFTa bayā para vėrdiler canım bi millar bi vėrdiler altı yüz_ eveli vėrdiler 124 bu para nerē_ ēdeceK he yā 125 ḥasan baKıyo ḥasan va torunum müendis 126 aylın aldī mı çıkarıvėri dedesiniŋ cebine soKuvėri 127 o baKıyo oncāzım baKıyo o baKır ḥasan baKır

-e-

127 çocuK_ ol'dūnda üç dōrT gün on gün sonra bi duzlallar bizim burda 128 koKmasın ğēye adamaKıllı duz_ ēkeriK biz 129 ğoltūnuŋ_ altına ĝısıKlarına balına şekerine

duzlarıñ 130 ğarışır baħarda êkersiñ_ıçine 131 hurasına da ğarafıl döersiñ buz gimi burcu burcu ƙoĖsuñ dèye e işde 132 bi sâT iki sâT durdur yû yîka 133 bi şey_olu dèye hindi silkivèriyollar bayâ durduruduğ biz_eveli he ya hindi öle 134 soñra yèmek_édeller çocûna eden_èder ğudretî_olan èder ğudretî_olmân_èTmez 135 yèmek vèriler çocâ duz yemè deller 136 diş köllesi ğorlar dişi çıkar altında iki diş çıkar diş köllesi çıkar 137 her ğün ğünaşâ iki ğüne bi yıķarsıñ çocû temiz_olu 138 kırķında kırĖ daş sayarsıñ hõyle 139 kırĖ daş sayarsıñ bi tasa ğorsuñ sağlam daşdan ğıracân_ onu hõle toplama yoğ 140 sağlam daşdan kırĖ daş_èdersiñ 141 anası da kırķı çığdı mı anası da kırĖlanır çocuğ da 142 bi kere atarsıñ kırĖlanır 143 bi yeñi sırt ğeydirisiñ çocâ 144 hêç_èllenmemiş bi sırt ğeydirisiñ 145 èveli nerde bulalım beğ sırtı 146 fisdanıñ varısa fisdan aşşāndan bi sırt dikersiñ 147 onu ğeydirisiñ yeñi dè yoğ 148 eveli böyle bolluğ mu varıdı yoğ işde öyle 149 su aķıyosa aķar suya dökersiñ su gibi ossuñ dè 150 su yōsa da bi yere ayâ_ altına dökmeSsiñ_onu 151 öle ğözel bi tene yere dökersiñ çocuñ şeyini öledir 152 oğlanısa mâvi örtersiñ 153 anası ğırmızı bağlanır kırmızı yazma oğlana da mavi örtersiñ 154 sarĭ_olmaz sararır sarıyna ğırmızı bâlanır 155 ğırmızı olması allığ_ o neşeliğ ğırmızı yazma neşeliğdur ondan_èder 156 oğlana da yeşil bağlallar 157 ğâlen_üsTüne atıvèrir 158 ğâleñ beşîñ_üsdüne ğätirir ğätiren ğätirir 159 yazma ğätirilir elbiseliğ ğätirilir işde öyle 160 ğırmızı yazma allığdır_allığ bağlallar_ onu 161 o ğözel_olu al basmaz al basmaz hê 162 işde öyle ne èdelim

(19)

Derleme yeri: Erentepe Köyü

Kaynak kişi: Semiha Özbey (80 yaşında-okuma-yazma bilmiyor)

Konu: a) Karışık

-a-

1 yaş Sèkizen Sèkizen 2 vardır Sèkizen 3 ben cāhilin oğula ğäTmedim 4 benim ğü'nümde nè dèyin sene mal ğüTdürdüler işde 5 mal çödüñ yörük çocûna 6 Ėardeşim_oğudu böyüm ö da üç yıl 7 öndan sōra ben on yedi on sèkiz on doğuz yaşına vardım èvlendirdiler 8 ğâne amcamıñ_ölüne vèrdiler 9 üvey_amca da amcamıñ_ölü olıyĭ 10 işde ondan çorumuz çocumuz 11 besh dene ölüm vardı 12 biri Ėazadan_öldü bu da oğudu şeFike ağbirliğde antállâda 13 ondan sōra üç denesi antállâde 14 biri yanımda ğâliniñ beyi ö öğumadı onun

ķavası da oĶ gzeldi de oĶumadı  tembellik **15** ben de oĶusam sen ne_ Tcdin dyi o yandan da d'ru  da d'ru ya **16** ben_olmasam ne_TcdiĶ dyir hindi **17** Ça_ yaparız bzı oĶusanĶ da sen def_olsanĶ başımdan drn bzı Őaķacasına

18 biziki Ķızım yrklkle raŐdıĶ bra geldim biz zten geldim yer de aynidi **19** orda benim_mrm işde bu dn dibinde geldi ĶaŐdi **20** mal_dindiĶ or ocuĶ_uTduĶ **21** davar vardı bende yz_ elli Ķadar davar varıdı **22** pnir gtrdm saT'dim mesel Ķızı ıķardım **23** iki dene Ķız var beş dene lan **24** biz ocuĶ zenginiyiz Ķızım **25** bilen mi var Ķari resini **26** dcm Ķızım bizim_ mr ble ĶaŐdi **27** hindi yaŐlandıĶ Ķari hindi ĶiP'rcaĶ hlim yoĶ **28** bicz_ ineĶ Ķaldı **29** yangında davar vardı bay on on beş Ķadar **30** nu da dirivıdılar yancaĶ davar dye tam ocĶ_sdne ocaĶ da sdne Ķldi **31** biri yanmış soĶu nerde bileĶ yoĶ **32** işde benim_mrm byle ĶaŐdi Ķızım **33** or ocuĶ uTmla evermle **34** antelleye Ķde Ķle Ķde Ķle **35** lanlar_Ő dene orda uTdu **36** bi işde yanım d orta_ķul soĶdan ayrıldı bi  oĶumadı **37** Ķızlar beşi bitirdi unları rda srvis yoĶ_  zaman **38** srvis_ olsa Ķızları Ķudurdum ben **39** nĶ kendim chiline Ķumaya Ķuyana oĶ maraĶlıyım **40** mes hindi torunları oĶ yardım_Tdim uTtum **41** bi Ķız bi lan hindi bu **42** Ķız aydında alıŐıyı Ķuyu **43** diplomasını alcmıŐ hindi bir_ ay sra **44** lan da işde maŐallah lan birez ileri Ķdiyir Ķari **45** işallah allah yardımcıları olsun **46** u'yanı oĶ severin h u'yanı oĶ severin **47** kndi lanlarım eveli matamat uĶ vriĶ bene drdim he'sap sorardım ocuĶlara **48** kndim chilin emm para hesbımı bilirin **49** he'sap sorardım ocuĶlara mesl **50** n byk_lan ula ĶTdi Ķldi **51** bi_ki_ gn ĶTdi Ķldi kde Ķari ul_u zaman **52** sra Ķumucada Ķudu bunlara **53** beş kere beş ka dedim oc **54** ocuĶ bi tertikledi ben de chilin ocuĶ t ufaĶ canım beş kere beŐiĶi seniĶ nerden bilŐiĶ ocuĶ **55** oc bi_ki_Ő dene yerleŐdirdim toķaT Furdum **56** sen ddim neye ĶdiP ĶliyiĶ_ ula ddim **57**  nemli ddim matamat bilceĶ seniĶ ĶumaĶda ney ben Ķari **58** nu sordum oc srada piŐmn_ oldum **59** ocuĶ sradan_ aıldı zehir_ oldu **60** hindi mesel ntellede mmardı **61** o gnn behrinde hindi emekliye ayrıldılar Ķari de biri msebeci byk **62** Şeydi o da ykseĶ işde milletvekilline bile seildi di biyol Ķazandı **63** adamın biri tertikledi hindi benim ekm bu limden_ alır ddiler **64** ocm hindi de hindi Ķne Ķldi **65** isTanbolda Ķızı var lu var heP'si Ķldiler Ķari **66** Ķız da Ķldi lu da Ķldi gelini de Ķldiler ey'iler **67** lum seniĶ_ekmeĶ yetiyi de artiyi sen melmeketi beslyiĶ ĶT'me bu girme bu Şeye dedim **68** bu bi

marak girdi önu da adam teltiklemiş 69 üşde dörT dedı sırası alıvımış sêkize doĸuza
ellerinde 70 ondan beri de hindi işde gâne kıavasında var şeyde girmeyir ĸari Őeçime ĸatmeyir
71 ĸatme dedim ben yaşlandınız_ölüm emekli olduĸuz deyin 72 işTe öle anam çorla çocula
malla melelle ben borda ömürüm ĸaldi ĸařdı 73 hindiden sora ömür mü uzacaĸ sêkzen
yaşdan sora işTe

74 çok erezil_olduĸ çivT ĸořTum 75 olanlar heP_okulda beyim ĸasta ĸasdänede 76
elli beş kile tüm atdım yere öküz_ile eşşele 77 neymiş_ anam hindi nerde 78 hindi bi sırı
götüremeyin 79 on beş yük zere ĸaĸ'dı buz gibi 80 üş dörT sene yindi o 81 işTe davar hiç ele
ĸapaz açmadım o davarım pênirini götürüdüm ĸumucaya 82 müşderilerim ĸazır Säten sırada
83 éve de geliyiler ta kemer antelle 84 hiç_ elimin_ emenle erezil_ oluP ele para isdemedim
ĸızım 85 ĸalimize çok şükür biĸ şükür 86 çorumu çocumu okutdum everdim ĸızları da
everdim heP 87 elde gözlemeĸ de ĸücümün yetdi ĸadar eşşayı da yaPTım 88 allahıma şükür
işTe niden o malın meleliĸ sayasına 89 ö zaman para etmeyir emme anam 90 gâne çok_
oldünün sayasına delik ĸapadiyi eveT 91 işTe böyle ĸaldik ĸařdik ĸızım

92 dünle ĸaldım allahın_ emri döala ĸayvanla ĸaldım ĸızım ben_ eveli 93 ta öle taĸsi
maĸsi yoĸ develere yük sarıldı çeziĸ varısa 94 ben dövaĸ keydirdiler ĸayvanda 95 iki
tarafında enişdem varısa ĸardeřim varısa dayalaĸ buba yoĸ bora gelin_ oldum 96 beşim esas_
emiz aşşada okuluĸ denginde orda köyün_ içinde 97 biz bora gelin_ olduĸ eşTe biz borda
ĸaldik ĸařdik_ anam işTe 98 evim vardı iki ĸatlı benim ĸumucada ni ĸadar öteberi varısa
evimde eşşam iki çeşit 99 ĸuşun südünden ĸarisi varıdı 100 çarım çapıdım yatam ĸalenin
ĸadenim çok_ olur ĸızım benim borda 101 heç misäfirim esiĸ_ olmazdı ĸaylá dá 102
ziyâretime ĸalen_ olur oturmaya ĸalen_ olur 103 işTe ölme zamanımız ĸaldi sayılır ĸızım yaş
sêkzene girdi vardı 104 nâpalım buna çok şükür 105 eveli zamanda erezil_ olduĸ emme şindi
bi şey_ etmeyin ĸızım ĸari hindi boşun 106 bazı sır ĸaline yardım_ ediverin_ işTe eyi kötü
evi ĸorda 107 evi ayrı ayrı yaPTılar 108 üşdü üşdüne isdedim bende evel_ üşdünde ĸalin
varıdı altında ben vârdım 109 ĸalini üşdüme aldım ben inçirçikden_ everdim 110 köyden_
everdim bu olanı ötekinler şelli 111 de önu ordan_ aldım 112 eviĸ_ üşdüne aldım 113 öle
istedim gâne müendiz vermedi 114 ille dâdi ayrı olcaĸ eviĸiz deze dâdi 115 ädiĸ mädem
dâdik orda bâce kürüdü 116 üş dörT dönüm bâce küründü aşşa dereye ora yaPTılar ĸari işTe
117 ne_ delim işTe ĸaçinib_ oturüz ĸızım 118 ben hiç ĸeline olana bi zararım_ olmaz 119 hiç
ĸordan ĸaĸ da ĸora otur dâmen hiç öle bi ĸuyum vardır 120 canı isderse bişiri ĸalir önüme
ĸoyar 121 isdemeSse de yaPmaSsa yaPmaz o ĸefine 122 ben_ öle ĸaldım ĸařdım_

anam **123** dört dene gelin var allah bizim_ederse **124** işTe gezmeye geliyiler işTe bi_ki aşam yatiyiler kakiyiler gadiyiler işTe **125** buncāz işTe yakınımda bu var

126 işTe öle gızım esgi böyle hayvanla gadiyiñ **127** dā benim māmele bile ta finikede oldu **128** gumucada o zaman yoK bi şiy yoK hāralda ni bilēn **129** orda görüKdü māmele bile **130** çoğ_esgi o zamanda vesāyiT yoK hayvanla gāTdiK finikeye **131** hayvana eşşeK sözüm yabana onlarla gāTdiK gāldiK **132** anacīm sādı işTe bubam ben uFaça ölmüş **133** zenginimiş emmē para gurtarmamış bubamı işTe **134** daş maş kaldırıyi **135** içinden bi şiy göpmüş bubamın bōrēK mi düşdü noldu **136** yürüK_adam gāri güçlümüş_ adam **137** ben kaldırın demiş kalebe gibi daş gaKar mı kaldırmış **138** o zaman içine cıssadaK bi şiy_ olmuş **139** işTe bōrē düşmüşdür dēyiler gāri u zaman doKdur mu var **140** isdanbōla gadiyi bōbam bi hapaz altın_ anama vēriyi bi hapaz da öbir_ anam var eşi anamın en sōraKī anam **141** birer_olan gārdaşları var bunu o çocuKlara olanlara harcārsiñ dēyir_ anama **142** vēriyir_ anamıñ_ eline işTe **143** ondan sōra altın gāri o olana harcadı anam gāri gēline daKdı anacīm **144** öteki bi anam da gāri nē_ ēTdi kimbili gāri **145** o gāri övey_ anam oluyuru bobamıñ hanımı oluyudu **146** bi ölu bi gızı varıdı as'gerde olan_ öldü gālmedi **147** asgere uğurlaTdīmızı biliyin ben **148** ābim_ oluyu gāri gārdaşım **149** ha öteki de gız gārdeşi de āntelleye gāTdi **150** göşdü gāTdīdi o da orda öldü **151** ölu var hindi āntellede **152** işTe darmadān çocüm işTe nē_ edelim_ anam işTe

153 hazırladıK o zaman çēz_ işTe iç gömleK don **154** ben böcü dutardım **155** böyle bi odanın_ içi dolu böcü **156** bilirmiñ kimbili ipeK böcüsü **157** yala'mıK soyardım ben kendim şama çıkardım **158** anacīm dibinde ēTme gızım çıKmā çıKma **159** bu yalamıK vara şamıñ yala'mī soyulan gabıK vara yoKarda teze yerde **160** önda böcü guduru koku lu ya o **161** önu gürudur da tepseri de serivērdim böcünün_ altına **162** üsdünde böcü duT pürüsünü aTdıñ mı altına yatardım keperti çökerdi böyle **163** ipeK çekdiK anacīm biliyo onu gāri **164** gozā dolduruyu gazanıñ_ içine böyle ipeK çekerdi **165** o elbişim_ ile dokudu benim çēzi **166** çözgünü ipliK argacı ipeK yaPdım işde **167** elbişim denirdi onun_ adına gāri ipliK ērme ipliK **168** yüzüne çetdīn_ ipe acÇıK gāynadıyñ öldürüyün geleP sarıyñ dokūyuyñ **169** ipeK_ oluyu yüzü **170** işTe gōneK **171** yazma dasdar meselā dokuduK gāynvalideye şuna buna **172** o zaman hindi onların birin neye gōya_ omamışın kimbili ben **173** görümceye verdim baK gāynvālideye örTdüK **174** işTe eltilere verdim iki eltim vardı **175** örtiniyiler güzel oluyı yüdüK sıra pamıK gibi oluyır **176** ipege gāri argacı **177** argaÇ deriz gāri yüzüne atılana **178**

decēm bōle ip gerilirdi eveli pırdolu eviñ_ içine **179** bōle bordan bu köşeden bōle ip gerilirdi **180** ö ipe ni ğadar çēziñ varsa seriliyidi **181** hindi ö yoğ ö da yoğ hindi evel_öle **182** serdiler benim eviñ_ içine bōle arkadaş vardı kōlümüz ğoñşumuz **183** serildi niyim varısa étDim_ işlerim **184** çēz_ altı olurdu çēz_ altı gün seriliyi ğāri o **185** çēz_ altı biTdi mi āşam kına olurdu sabālada ğelin_ alması **186** ö yasdığlar ö yorganlar **187** ğumayına çoğ yasdım vardı tā ö çeyiz yasdığlarım bile durūdu benim yandında **188** ön ön beş yasdığ vardı bōrda da yaTdım meselē buz gibi heP2si yañışlı **189** hēç bicēz bi şiyim ğalmadı bi şiy_alamadım ki evden hePsi yandı **190** bi de iħram ğoyun yūñünden çoğ bōle kendim doğurdum ben iħramı **191** düven doğurdum ben bōle çiçeK gibi iħramlarım çocuğlara çēyiz **192** hindi böyün güccū gelin geldinde endōle işTe yeñi geldi tā ğaFta içinde **193** ana dedi iħramlardan hiç ğaldı mı seniğ dedi **194** ğalmadı anam işTe dedim ben sizde var mı size vėrdidime dedim **195** ğal ğalsın dedi ana dedi su ağmıñ_ üsdüne dedi dolaPda dedi çürüye yazmıñ **196** ğāne buldum dedi yıkadım serdim dedi var dedi sağlāyın dedi **197** sağla dedim ben de bende bi şiy ğalmadı dedim ben **198** vardı hePsi vardı ğızım yazğılar yamalığdan doğurdum düvende varıdı **199** düvende doğurdum bōle top ğızlara heP yazğı yazğımında onu yazallar **200** ğayla var hindi yolluğ yazallar salona yazallar **201** kendimde ğalmadı deseñ_ olur ğāri **202** köşde varısa var ğorda **203** hiç durmazdı ğızım_ elim makinede dikedim makinemde varıdı **204** heP_ ö makinem bile yandı bi ğuzelidi makinem **205** kaş dene çocuğ ğoşuların çocuğların da ben çıkardım **206** bütüm diKdim öteberilerini itiyaç dikilce_ olanlarını hep **207** hiç bozulmadı da makine yandı **208** gelin öle dēyi ana dēyi makinē bāri alsam ğāTsem_eyimişdēyir yandı dēyir **209** heves_ ederdi benim makinem çoğ ğuzeldi **210** işTe ğızım heP_ esim yōdu allā şükür öle **211** yandı ğāTdi hePsi ğızım

212 ğoyun yūñünü benim ğayınvālidem de ēridi ben kendim de ēridim ērTmeye veridim ğoyunum vardı **213** onu ğaba ēriyiñ_ onu öle hiç büKmēyiñ_ onu **214** ğabaca ēriyiñ doğuke biyol āynı şey gibi oluyo kilim gibi oluyo doğuması ğatı oluyor **215** yoğ hindi bicēz_ olsa da ğosderivisem hepsi yandı **216** hiç dikilmediK_ iħramlarım vardı **217** bi'rini diKdim ölür mölürsem dedim bunu sarasıñz dedim evele ölü iħrama sa'rılırdı **218** şindi battaniyēde sarıyiler **219** çōdu iħram çocuğlara verdim heP'sine birer haTdē ğızlara belki ikişer de verdim **220** öle yoz_ iħram da verdim ğāndim doğudūmdan **221** gelinlere birer iħram verdim **222** çul da yaPdım geçi kılından **223** çiçeK gibidi emme çullarım mutafda doğudum_ onu

kendim doğumadım doğuyanlara verdim **224** vardı iki üş dene de çulum vardı hePsi yandı
225 ö eviñ_ içi on beş gün yandı ya ğızım ěmiz çöKdü yandı **226** orda ö yataK_ inen yer
 yataK_ olan yer bi haFta on beş gün yandı **227** su döker söndürüğlerdi altından bi dā yanardı
228 öle oldu ğızım işTe bunu da görcēmişiz bu yaşdan sōra işTe **229** ne_ ědelim allah
 kimseye yazmasın zor_ anam işTe **230** ken'dim bu gelinin ğızı var **231** gāne öteberi bir_ ki
 alırdım bene yelli eve soKmadı beni **232** evden yanna yöneldim mi mosmor morarivir
 bōzulcaK çocuK **233** gāTme bubanne yansın dēyir **234** ğız hiç_ olmassa bir_ ki bi şiy alān
235 gāldi ocaK ğora gāldi **236** çocuK yelli soKmadı beni **237** başındā adamlar gālividi beni
 ğol bacaK götürdüler ğorda **238** seniñ_ eviñde sū itfāye beKlēyi dediler ğalbūsü itfāyenin
 gözü kör_ olsun **239** bicēz su sıkıvısalır **240** orda kaç dene dolabım var yeñi aldım hele bi
 ğoca dolab **241** içi yā pēynir yōrT dolu **242** dōrT dene bakır yōrT dolu **243** öle yandında
 patladında yāñ biri sıçıramış gātmiş tereyā **244** ta öte yanda buldular sōra yidiler gāri soñu
 yanmış **245** yōrT ğayla bakırlarıñ götünde ğalan yōrT aKdı gāTdi bōle yaKmış gāTmiş **246**
 üüü görme anam kepezalī ğanğını anladıvěn sene çocūm **247** her şeyim çiftidi ğanı hōle yandı
248 iki üş dene dolab gāTdi **249** de işTe torun çalışan_ isdanboldā olanın ğızı yolladı **250**
 ordan telefon açiyi antellede bubası ya anası bubası ordā arçeliKciye telefon_ açiyiler **251**
 ordan ğumucaya adam ğumucada da var düKKanı orda da var **252** ordan hem televzonumu
 hem dolabımı yollaTdılar_ ordan gātirdi allah ırāzi olsun **253** gāne erezil_olmadıK işTe **254**
 her şēsi var gelinin de **255** işTe dolabı yoK bunun da işallah alırız **256** işTe hōkūmeT evi
 yaPdı eyi kötü ğızım **257** içiniñ_ erzānı hiç_ olmassa dolaP gibi şeyleri ala_ōması ilāzım
 emmē almadılar **258** kendimiz işTe çocuKlar alıvıdı benikini **259** ğay'rına yollayan_ oldu
 işTe **260** orda iki dolaP yolladılar tabi çoK esgi **261** biri bozuldu gāne bicēzi eyi kötü çalışıyır_
 işTe onūla idāra oluP_ oturu işda **262** olanın_ arabası vardı işTe çoK ğüzel saTdı sōra bi ta
 aldı onu da saTdı işTe **263** eve çoK masıraF_ eTdiK kendimiz **264** ö duvarıñ paraların
 kendimiz verdiK_ anam **265** meselē eve cēran ğabloları çocuK kendi aldı **266** etmese olmācaK
 hōkūmeT sana onu da alıvıcaK deĝil **267** eveT isder isdemez allaha şükür bu günlerimize
 geldiK ne yapalım **268** işTe buncē tanışıñ biri düggencinin biri ocā verdi bene **269** bunu da
 öle heralda onu da beleñden bērden yollamışlar işTe **270** allah_ırāzi olsun para almadı bunu
 dene dēdi sene hediyem_ olsuñ benim dedi **271** ēvli seniñ gibi yeñi ēvlenmiş düKKen_
 açmışlar **272** işTe öle ğızım ne_ēTceñ allaha şükür dos ēsiKlī gösdermesin_ allah isanımız
 çō'muş **273** allahdan çoK yardım_eden_ oldu çoK ğoruyan_ oldu **274** hiç bi şiy_alamadım
 ğızım hiç bi köşK ğaldı **275** işTe torun soKmadı eve nasıl çırıyır nere gādiyiñ bubanne dēye
 geliP yapışıyır **276** izmirden çocū da aldım geldi ta bunlar da geriden geliyi beyinle olan evde

oladı ev yanmasına imķan yoğ 277 su sıkıvısa gelen ıngıyı sndrceğ bene de soğmadılar 278 gz bağa bağa 279 ocağ gden geldi gızım bura yrden yanalağ gelmedi 280 ble on metire gden geldi ağların depesinden geldi 281 ble bi yanĖın grlmemiş_ anam oğ_ ev yandı gızım

282 bene drT m beş mi altın dağıldıdı 283 bizim_ evimizde biyol ĖaP oğ bubam zenginimiş 284 yanma manmada yoğ all şkr 285 Ėabımız Ėacmız  zaman ırbığ el ilni her şy lzım_ oluyora hindiki_ bi lbomu var esgi 286 gelen_ olurdu u'tanırdım ben 287 etmeğ ymeğ bol_ emme Ėu ymde ĖanĖı tencerede bişircn tencere yoğ yanmış 288 ben biyol benim_ adama dedim sağolsun szme bağardı 289 bu tarafda kyn_ iinde Ėalyi gelmiş hem ĖaP satıyı hem Ėalyi 290 adamı ben aldısam ĖTdim_ ora 291 vardım el_ ilninden ırbdan zinisinden daTlı ilninden 292  boynumd altın_ ıla Ėabısa ydım aldım hePsini 293 ĖaP_  zaman paralmı Ėri şndi demir ĖaP plı 294 bi de Ėalyledi adam aldım_ adam Ėtirdim emm bi Ėamyon 295 Ėayınvldem ab dedi o dereye dKdm de Ėaln şyini yĞb_ oturdum 296 gız_ anam sen ne_ Tdiğ dedi sen dedi ĖaP ĖomamıřıĖa ne_ Tceğ bunu dedi 297 nlar gcebeğe Ėri ĖaP ilzım değil_ nlara bicz tencere yĞ_ oluyu 298 ondan sra onları ben ydm yĞadım Ėodum 299 gelenim Ėdenim oğ_ oluyur 300 ellerim bolarıvıdı allĞa şkr 301 işTe  zinin yandı demir zini hep 302 daTlı ilni de bi Ėnřu Ėumucadan Ėadın gelmişimiş ona vermişimiş gelin  da orda Ėaldı 303 hi Ėalmadı hindi  aldım altınla aldım şyden 304 le oluyur ben dayanaman yoğl allĞa şkr ille 305 allĞ gsdermesin  da zor  yoğluğ da zor 306 dayanaman ille bi siğ_ oldu mdu vde gelenim Ėdenim oldu mdu 307 yine bi iki sene bi t bi irezil Ėne allĞa şkr Ėonu Ėřu sayasına 308 Ėolay mı canım eviğde bi şy Ėalmadında ni_ Tceğ 309 iki uval ĖaP ble ii ĖařıĖlı ocuğ Ėurdacıya vermiş_ lan 310 uvala doldurdular_ emm hi canım bazarda ĖaP Ėomamıřın 311 doP'dolu iki dene uval yem uvalına doldurdu ocuğ vermişdir zr 312 Ėani ben adam ldnde bi yre Ėaba bile ĖTmediĖ biz 313 evde mevlit oğuTdum şy_ Tdim 314 erezil_ olmadığ Ėani ĖaP ĖacaĖ zini vardı on Ėadar hePsi yandı ivT ivT 315 ndelim canımız Ėaldı işTe bi buna şkr 316 allĞ dos_ siğli gsdermesin ordan yeğicekyden mavikenT taraFından_ işde 317 evel  da benim dmadım yanda alışdı  ocuğ 318 anam ocuğ Ėalısınla adırınla termusunla tencereninle ne dyn sn ağlına ni geldise 319 Ėanımlı var allĞ senden eyi olmasın aldı da gelividi baTdnesinle 320 anacım dedi seniğ dedi benim etmn var benim Ėursmda dedi 321 bra gelmiş ka kere benim etmmi ymmi ymiş ocuğ 322 bağ sen bi  işe bağ sen bi ben unuTmuşn bile 323 seniğ dedi seniğ etmn var

benim gürsāmda dedi ben dedi seni dedi aklımdan hiç çıkarmadım dēzecim dedi **324** ėlden_ evel ė çocuK geldi yanıma canğurtarana **325** halıyı yıkayış_ anam hemen köşe yazdıK **326** köş var gāri orda gış çıkıdıK gızım biz sabā_ dar zoba yaKdıK ya ya çoK erezil_ olduK

(20)

Derleme Yeri: İncircik Köyü

Kaynak Kişi: Havva Aydemir (70 yaşında- ilkokul mezunu)

Konu: a) Hayat Hikayesi b) Halk Hekimliği

-a-

1 bene geçi ėlaK güTdürdüler 2 annem dedi gızım ben sene bi dikiş makinesi alıvēn terzilē yollayān gāndırdı beni 3 kumlucaya terzilē gönderceK beni göcaK_ adam yoK 4 kimiñ_ üsdüne göcaK gız çocū evel gönulmāyı görkuluuyu 5 ė'raya da gömadılar 6 annem bānā bi dikiş makinesi aldırdı gāndırdı 7 seniñ gördünğden hu kıyadı gālemle ciziP kesereK gālıP yaparaK yaKa yaparaK göde yaparaK bundan_ ėrendim 8 gālıb_ ıla ėrendim gızım terzilē 9 her şeyi diker yapar_ ėderin 10 terzilimin_ üsdüne yoKdur ama vazgeşdim gözüm görmez_ oldu gōcadım 11 ben hayātımı terzilēle geçirdim 12 ėndan çoK_ etmeK yēdim ben parāla da dikerdim 13 işTe gızım bi geçi güdüyoduK orda bi 14 annem bubam geçi güdüyoğ ben de ufağın 15 benim de bi gōñşu gız_ arkadaşım geldi 16 şorda da kōnün_ içinde bi dūn var 17 ė dūne çoK gādesim var ama yalnız gādesim yoK arkadaş_ edinesim var gelen gōşuyu 18 arkadaşım dedim_ ora dūne gādelim 19 arkadaşım dedi benim sırtım yoK dūne gādeceK dedi 20 donum yoK dedi dūnde don_ isdeyene döner gāri dedi 21 ben verēn donu dedim 22 hindi ora çıkar dediler benim donum güzel deyil deye isder bunun donunu kēyer dediler 23 geçi sulamaya gēTcēdim gızım üsdümde killi donum var 24 ėle güne_ ārşı ėlden_ āza gibi 25 ordan çocūm arkadaşı gāndırdım gel 26 annem bi gün eveli bene ni güzel hōle doğumadan kāreli kāreli 27 annem de çoK mārifeTliydi kāreli kāreli doğudu 28 ėl düz doğūP da keydiriviyo çocūna onu 29 bene annem kāreli yaPdı endē seniñ_ üsdünğde gömleK gibi 30 ordan unu verdim benim kendi fisdanım vardı 31 ben esgi turşaK donu kēyēn görüKmez fisdanı salān dedim 32 esgi dona turşaK don dēyiz gāri 33 esgi donu kēydim o arkadaşıma fisdanı saldı_ üsdüne görüKmēyi ė paçaları görüyü son yeri görüKmēyi 34 ona verdim yeñi donu ona kēydirdim dūne gāTdim gızım 35 hindi ė arkadaşım antalyada 36 antalyaya gelin_ oldu orda duruyo 37 yāni çoK şēler gördüK biz gızım 38 bolluKdādıK emme yoKlūda gördüK

-b-

39 ya esgi mal bēlini yasardı ğulāna ırpardı 40 bubacīmıñ bi aķı bua dellerdi Őle aılıP apanan buaĶlardan 41 ondan ğulānı kesivirēdi yarı yerini kēsiverēdi bubam 42 esirgemezdi Őu ğulaĶ dēmi Őurdan kesivirēdi 43 hindi Őle etmiyŐllar hindi ğulā kesilmesin diye damarını kesiyīllar 44 ğulañ damarını buluyo damarını kesiyīllar ordan aķıdıyīllar 45 Őle yaPmazdı bubam kesivirēdi ğulānı bi ıbıĶ alırdı ıp ıp ıp ħuru ħurūdu 46 davar sapsālam_ olur ēyi olurdu gezivirēdi ıramazan 47 hindi Őle deyil ocūm paytar ārsañ da iyi olmuyor Őey_ ēTseñ de iyi olmuyor 48 ğan dutar ğızım bedenini malıñ ğan dutar 49 sıcağdan dolayı ğanı doñar malıñ 50 Ő sāten ırāTsızlaşır ğulānı ırpır mal ğuyrūnu bīlar ğuyrūnu dūŐürü 51 unu Őrdan kesersin 52 o ğan duTmuŐ deller Őnu o iyi olur 53 ğanı diñmeSse zētın yāyı mālıca batırı da zētın yāyı sūrūvi diñiviri ğanı 54 zēytin yā arı zētın yā 55 zēytini eveli biz toplardıĶ ğızım uvallara ğatardıĶ eridirdiĶ 56 ēlimizde bi deciĶ bi deciĶ dŐverdiĶ ēlimizde sıkardıĶ ğızın su dŐke dŐke iine 57 ğazanın_ üsdüne ıķan yāyı alırdıĶ zēytin yā olurdu onu yērdiĶ 58 hindi Őle deyil toplāyız ğatıyız uvala ğŐtürüyüz faPriķaya üyüdüĶ geliyiz 59 dā ıramazanla ğŐtürdüĶ bi sene üyüTdüĶ geldiĶ 60 bi sātda oluyı hindi 61 eveli Őle deyildi eveli her_ iŐ zorudu ğızım biz her Őeyin zorlūnu yaŐadıĶ 62 zēytin yāya batırdıñ mı diñiviri sāten ğanı ğanamaz ğāri

63 hindi sekideniyarma derdiĶ ğızım 64 mal sekideniyarma dāriz bēlini yasarı esgi bēlini yasardı mal 65 hŐle bēlini yasarı uzadı kendini uzadı kendini bŐle yasarı aŐŐāya aŐŐāya yatar mal 66 ona sekideniyarma deller 67 ŐŐle bi köglü daŐı üç kere dolandırız 68 ŐŐle bi daŐ_ alırız Őunu daŐıñ_ üsdüne ğoruz üsdüne bi daŐ tā 69 atısınıñ_ üsdünde üç kere bu daŐı ğırarız 70 Őndan sŐra ğŐdesinden aŐŐā davarıñ benim_ ēlim deyil ħatm_ anamıñ_ ēli dersin 71 üç kere daŐı dolandırı da üç kere Őnu Őe_ ēderdiĶ dolandırıdıĶ 72 sekideniyarma dāriz Ő eyi olur_ Ő 73 ħasdalıĶ ħasdalıñ_ adı sekideniyarma 74 Őnu atısınıñ_ üsdünde ğırdıñ mı daŐı 75 üç kere de malıñ kellesinden aŐŐā Őe_ ēdividiñ mīdi hŐle sepividiñ mīdi 76 köglü daŐı üç kere dolandırdıñ mı ēyi olurdu 77 hindi paytar āriyız da ğurtarıyız ğızım hindi Őna sūt felci dēyīllār 78 Ő zaman sekideniyarma denilirdi esgi atalarımızdan ğalma 79 Őle ocūm iŐTā

80 vallā maŐallah peĶ de Őe olmazdıĶ ħasda olmazdıĶ sā'lıĶlı yaŐardıĶ 81 hindi her ħasdalıĶ var ocūm 82 hindikī ħasdalıĶları biz eveli bilmezdiĶ sāten 83 esgi ŐlŐvürüdü adam sıtma duTmuŐ dellerdi 84 adamı sıtma duTmuŐ da ŐlŐvü'mūŐ dellerdi 85 kimbili ğalPden mi Őldü kimbili nēden Őldüdü hePsi sıtma olurdu 86 sıtma oldu verem_ oldu dellerdi

87 verem sōra çıKdı da eveli sıtma denili **88** sıtma ò da bi yaygın dellerdı yaygın hasdalıK_ olmuş_ olurdu **89** ò sıtmadan korkallardı sıtma çoK yaygın_ olurdu òle çocūm **90** niden oluyosa o sıtma ò zaman sıtma duTdu dellerdı **91** yānı havanını da aşırı sıcaK_ olmasından da oluyudu beliki ò **92** aşık_ olmuş da sarı hummadan ölvimiş dellerdı gençleri **93** nāl_ oluyosa hindi ölmēyi hiç **94** bi gız bi òlana aşık_ oldu mūdu sarı hummadan_ ölmüş dellerdı **95** aşık_ oldu da sarardı da ölvıdidi dellerdı **96** sarı humma olmuş_ olurdu **97** çocūm çıban yara da olurdu **98** benim şunu anladān sene **99** benim bacağımda yara çıkardı **100** ona şindi gelişen doğdurlar geçen gün doğdura gāTdim kumlucanın_ özel hasdēnesine şöle bi òlan **101** ölüm dedim siz de buna dedim benim bu hasdalıma dedim **102** siyatiK hasdalı dēyoñuz dedim **103** biz dedim kùltür olaraK dedim esgiden_ atalardan galma yılanıcıK hasdalı dāriz dedim **104** benim hasdalım bu dedim yılanıcıK hasdalı dedim **105** sen ā vitamili bē vitamili üç_ oğarı gāTmiş bēş_ aşşā gāTmiş bene anladıyın_ emme dedim **106** benim hasdalım yılanıcıK hasdalı çocūm dedim ilancıK **107** şindi bu benim bacağımda dizimden_ aşşā yukarda olmaz **108** dizimden aşşā topuKdan aşşā bacağımda ateşlenir **109** şöle şöle göz göz yara olur **110** bēş ğuruş şeklinde göz_ açar yara olur **111** bunu ya esgi yıldız_ altını olurdu **112** yıldız_ altını dāriz hōle ğulaKlara daKılırdı **113** esgi atalarımız alçasına daKardı sıralardı esgi ğoca_ ārılar **114** ende bi şey kēyellerdi fes kē'yellerdi işlemeli bōra alçasına yēdi sēkiz tāne altın daKılırdı **115** ò altın çoK diğērlimiş **116** ò altınların diğērini esgi atalarımız bilmedi nere gāTdise **117** ò altın üç bēş ğişide ğaldısa ò yıldız_ altını varmış hilanda **118** bubacım gāderdi bulur gelirdi **119** sapı bile yōdu ipliK daKılıdı hōle bi deliK yatā vardı ufacıcaK **120** ğoca ĩne geşceK ğadar bi deliK yatā vardı **121** ben önu bulsam dā **122** ben onun parasını vērsem de sen bene buluvısaña ò altını **123** ò altın çoK diğērli **124** ò altını ğörduK ğızım bu çocuK bilir **125** gerçende bi kaş yaşlıda vardı savrında vardı bōrda incirciKde havana neneñde vardı **126** bubam_ alır gelirdi ğızım buyday ununla ğömeşli balı ğarardıK **127** bildiñ bal esgi bal **128** ğömeşli bal arınıñ petēde kendi yapıyōr balını da kendi yapıyōr **129** ona ğömeşli bal dāriz biz **130** ò balı sıkārız suyunla buyday_ ununu ğarāriz bi filcanın_ içine **131** ò bildiñ hindi çeyreK_ altın ğadar_ olur_ hā güccüK **132** böyüde vardır çeyrek_ altın ğadar olanı da vardır **133** öndan güccüK_ olanı da vardır **134** güccüK_ olana ğulāaltını deller ötekine ilancıK_ altını **135** öna hōle şey ğadar barmāmıñ_ ucu ğadar şēderiz hamırı şēderiz ince'ciK ğōruz **136** onun bi il'an_ iresmi olan yēri vardır ò yıldız_ altınıñ **137** yıldız_ altını dēnilir_ öna **138** una ğōruz bunu **139** ò yaranın açılan yaranın üsdüne ğōruz **140** aynı o ğızıl_ ihramlardā ğoyunların tūsü gibi bembeyaz ğıPğırmızı yēşilli ğırmızılı üç renk_ olalaK kıl bōle deşilir ğızım **141** ora oturūn

güneşe hõle atlārın ğāri ben kılıñ hepsin **142** saç kılı gibi in'ceciK in'ceciK ğızım hõle **143**
duTdūñda hõle_ der **144** ışığa eleT hayaTda yanmaz **145** esgi lambamız olūdu biz lambada
yaşadıK **146** içinden çıkıyı vücüTdan çıkıyı ğızım **147** vücüTdan ona çıkıyıır ö şeye **148**
benim hasdalım būdu **149** bunuyla yaşadım ben haylā devām ēdiyön tā **150** bu kılı hõle
lambaya yanar lambanıñ_ üsdüne hõle camınıñ_ üsdüne yansın deye duT hayaTda yanmaz
151 aynı ilan gibi ğıvrılır u kılı hõle ğıvrılır **152** kaFayı hu yanna çeviri biteg yaKamassıñ **153**
yumarlarda hamırla barabar ocāñ_ içine atarsañ_ öle yaKarsıñ **154** öle olmasa kendini
yaKamassıñ **155** ö'le bi aKıllı bi kıldır **156** böyle deşilir ğızım benim bacağılarımından ö altın
ğodüm yer_ ēyi olur **157** bi yandan tā deberi bi yandan tā deberi **158** bi yandan ğurur bi
yandan çıkar **159** bi yanını hindi ğörun bi yanda vardır bacāmın **160** ora ğurur öte tarafından
bi yerden ğidişe ğidişe çıkar **161** şõle ĩneyi soKarsıñ ĩneyi soKar soKar acıda acıda ğaşına
ğaşına bi yara peyde_ der **162** ö yaranın_ içi doludur Sāten **163** böyle böyle ğızım ben bunu çok
çeKdim çocüm **164** altı_ ay heç yürümedimi biliyon **165** altı ay_ anam bubam çış duTdu beni
ufağ çocuğun **166** tā altı ay sōra ayāmıñ_ üsdüne zor basdım **167** iki dene ayāmda ayağda deri
ğalmadı hiç anadan dōma **168** yara oldu böyle deşil'di ö kıllar deşil'di biTdi ondan sōra ēyi
oldum kağdım **169** bü sene hasdalandım çocüm **170** ben bunu kaç senedir yeñdīdim kaç
senedir ğayboldūdu **171** bü sene çarşıya ğāTdim eşim öldi ye çarşı kendime ğaldı **172** bazara
ğāTdim yanımda ğıS çocū var **173** ğızım dedim hordā beton_ üsdünde duran Kadınlr dedim
bēdā pēyniri satıyordu bembeyaz kiraz gibi peyniri oluyordu dedim **174** bēdā pēyniri dediñ mi
ēlli millondur kilosu **175** ondan dedim bir kilō pēynir_ alalım dedim **176** orda deriniñ pēyniriñ
deriye gelen taraFı sarı olur **177** önu ğazıyormuş ğörmesinler deye Kādın **178** dēze dedi o
pēynir bende dedi **179** beri baK pēyniriñi al dedi **180** hõle bi tanıdīdım Kādın ğaraltıya oraya
durmuş da ğazıTb_ oturu dışını 1ħa yēdim **81** bi bağdım kiraz peynir **182** şõle çağmaK daşı
gibi dışı deri **183** kaç para çocüm endē dedim ben **184** dēze ēlliye sene kırK
yapıvān dedi **185** tahirin_ arifde bizim amcāolu da ö ğadın onu şēdiyi dēyi orda maydonoz
satiyimiş ö dartıvı **186** amcāolu darT baKān endēni dedim **187** dē kırğ millon veresim yoK
benim yirmi millonluK ver bene dedim **188** yarım kilo alān gelceK ğaFda gene alırım dedim
189 yarım kilo aldım ğātirdim **190** sabahları ğāri zētın yāla **191** önu pēniri zēytini çayla çok
yerin ğızım **192** zētın yāla yēyon **193** ğa yēdim ğa yēdim benim bacağılar duTmāvidı **194**
ħorda yem ğorda hayla tā yemim vardır **195** ğordan yem aldım da yem çanānı ğordan bi adım_
aTdim **196** ğoraya varasıya ğadar benim bacağılar ikisi de yoK olıvıdı sinirler salıvıdı şē **197**

benim yem savrıldı vardı gâTdi **198** ordan_unu topladım bi çanaK tâ gâTdım merdivana vardım bi tâ duTdu **199** merdivanı dutalaK dibine iniyin **200** hõle balkonun demirlerini dutalaK dibine iniyin **201** merdivana vardım bi tâ duTdu **202** ben felc_ oluyum mismillērahmērāhim dedim çocūm **203** ordan_ õle merdivana oturdum kağdım emme duTmasınla bi salıyı beni saldı **204** saldı özel hasdāneye gātcēn ben dedim **205** anne devlet hasdānesine gēdelim sen özel hasdāneyi sen niTcēn dedi ğız çocū **206** çıkamassıñ_ ora dedi ora varısıñ_ ora varısıñ dünyā para dutar dedi **207** bene para önemli deyil benim canım önemli **208** ben gēdiyiñ ğızım dedim **209** doğduruñ da dayiresine de vardım benim haleTler bõle **210** aS kaldırıvıdım mī dutuyo sāten **211** kaldırıvıdım bacāmı da basamā kapının basamāna basıb da doğdurun yüzüne şõle bi tanıvāsiya iki bacağı yoğ_ olıvıdı **212** adamıñ makinesine dayanıvıdım hõp yüzüne varıvıdım **213** ulan dēze dur dur dedi **214** işde gör çocūm benim hasdalīm bu dedim **215** ondan dēze sen niden bõlesıñ dedi **216** bõle bõle çocūm benim dõdu biTdi bõle bi hasdalīm var dedim **217** bi miyane eTdi beni çocūm **218** dēze sen nerde yaşıyıñ dedi **219** şõle hava da pıseñ pıseñ yāyo şordan oğarı da bulud_ olmuş **220** dā hõ gördūñ dedim buludlarıñ_ al'tında yaşıyıñ çocūm ben dedim **221** beşinci ğat olun sıra ayāñ_ al'tında ollar **222** şu dedim ğatıranlıñ_ içinde yaşıyıñ ben çocūm dedim **223** bu yõrdu südü nerde bulduñ da yēdiñ de bõle tükeTdiñ de dedi bõle bu hasdalī bulduñ sen dedi **224** çocūm benim beş_ altı süT geçim var dedim **225** ben bunlardan kendim yapıyıñ duval yapıyıñ da yēyin ben ğatıranınñ_ içinde yayılıyi benim geçilerim dedim **226** fazla yimişıñ sen bunu dedi **227** e ben anamdan dõdu doğalı südüle yõrdula böyüdüm çocūm dedim **228** tamam dedi ömür boyu yimēceñ dēze dedi **229** benim ğız çocū da bārı bārıvıdı doğdurum dedi annem kemig_ erimesi olur dedi yaşı kaç dedi **230** sen niden dedi yeme dēyoñ dedi **231** anneñ dedi aşırı yemiş dedi taFana vurmuş öteüzüne aşmış dedi **232** anneñe yasağ dedi süd yõrT peynir yasağ **233** bil'assa bu deri peyniri yasağ dedi **234** deri peynirinden_ olmuş dedi **235** tamam ondan sõra beni götürdüler bi halete dağdılar **236** üç hemşeri bi doğdur **237** uzaTmayalım çocūm õlenden yaTsin ezeni oğundu haylā ben makinedeyin tâ beni şēdiyıllar mıyane ēdiyıllar eyi bağdılar savolsunlar **238** ordan dedim doğdura çocūm ben sene anladān hasdalīmı **239** hemşeriler de dedi kaç kere teKrār_ēTdiler hemi erkeg hemşeri var bi hem bayan **240** dēze sen bu amēliyet yeriñi doğdura sõlediñ mi dediler sõlemedim **241** çocūm benim on beş on_ altı yaşında olan bi hasdalīm bu il'ancıg hasdalīndan_ oldu bu dedim **242** emme beni hemşeriler dediK sõra beni uyardılar **243** ulan benim ğene hasdalīm ğene ayni hasdalıg ben

néye doğduru uyarmāyın dedim **244** tamam doğduru çārın sōleceñ dedim girdig doğduruñ_ ikinci miyānesine **245** doğdurum dedim sen çocūm dedim hindi siz okuduñuz bunu amma siz siyatiK hasdalī bilirsñiz bunu **246** benim ameliyeT yerim siyatiK hasdalī dēye amelēt_ oldu antalya devleT hasdānesinde dedim **247** amma dedim bu siyatiK hasdalī deyil biz de il'ancıg hasdalī deller buna dedim **248** bu benim hasdalım bu dedim ben bile bile dedim deri pēniri aldım **249** aldım deri pēniri goyunmuş dedim **250** goyun bu hasdalın hasmıdır gızım **251** goyunuñ yör'dunu süd'ünü etini yēdiñ_ an gıvrılırsıñ gıvrılırsıñ **252** ordan bismillārahmērāhim bōra geldim o yirmi millonluğ pēniri bi aTdım horda çöpe öteze **253** balkondan savırdım dibine **254** bi gula versēdiñ dediler **255** bana yaramayan şey gula da yaramasın dedim aTdım dibine **256** ordan çocūm ĩne verdi şe verdi onlarıñ feydası oldu **257** benim dödu biTdi böle bi hasdalım var **258** buna il'ancıg hasdalī deller esgiden galma **259** çoğ her şeyler yaPdırdım gızım çoğ gıyıldım **260** bunun_ esas dabanōlu dellerdi guzderede bi adam vardı meşşur **261** ocā vardı orda **262** külünden alıñ yeniñ dellerdi sağlıca ocağlıgdan kül_ alır yalār yēdiK **263** toprağından yalār yēdiK **264** ondan sōracım bıçāla gıyallardı **265** feydası olurdu bi sene sōra gene deberēdi **266** öle bi hasdalım vardı çocūm_ işde benim **267** yara olmaSsa zor_ işde **268** yara olmaSsa çoğ_ ārı kemiKlerini gırar çaTladır sāten **270** beniki yara açiyi yara aşması iyi orda sarı su intābı çıkıyı ya pisliK çıkıyı ya öndan iyi **271** ama o guru ārının hağından gelemesñ çocūm **272** guru ārı kötüdür böle çocūm

(21)

Derleme Yeri: Beykonak**Kaynak Kişi: Mustafa Aydoğdu (58 yaşında- ilkokul mezunu)****Konu: a) Arıcılık****-a-**

1 arıcılığ çoğ zēvqli bi mesleg_ ābim_ arıcılığ **2** yānı gerçeKden bi şe böle sinirsel bi durumuñ varısa kafañda bi siTres var da atamadıysañ **3** eñ güzel arıcılıKla malcılığda atarsıñ bunu **4** şindi arıyı götürüsün bi gıra yaylaya goyarsıñ veya bulundün yerde baharını aldırısıñ_ arıya **5** ondan sōna bi kıra götürüsün **6** gır dedim yaylaya yāni **7** aK muar dāriz bu toroslar vara şu gumlucadan gördümüz_ aKdā **8** oraya godum ben bi kaç sever **9** kefenli hasan paşaya götürdüm burdura **10** elmalı çılığara var bè **11** elmalıya burdan finikeden gēderkene avlana varmadan sol taraFda bi teleFon vericisi var **12** gıtırarıñ_ içinde sol taraFda farkēdebildiseñiz

13 göle vardınız da gölün solunda 14 o aKçayın dorusuna gelir gömbenin dorusuna 15 işTá do'kuz göl do'kuz göl dellerdin de 16 ben de çocuKlúmdan bēri orayı du'yardım 17 bi ormancı vardı biz de hüseyin cengiz dēye bi amca 18 do'kuz gölde şöle ga'tıran var doKuz gölde böle ga'tıran var dērdi 19 o zamanlar gól'ásderle kesilirmiş çeKme gól'ásderle 20 dörT gişi gátıranın kütünün_ üsdüne oturduğ da dedi 21 kesdikleri devirdikleri gátıranın_ üsdüne kökünün_ üsdüne eKmeK yedik dērdi 22 dörT gişi oturduK da eKmeK yedik dērdi 23 cenāb_ āllaḥ beni arının sāyesinde orayı da gösderdi 24 şindi mayısın yirmi'lerine dōru gätceKsin_ oraya 25 ben ilk gätDim ey güdreti böyüğü_ āllaḥım dünyānın cenneti bu mu dedim 26 çeşitli çiçekler_ aşmış ya bi tabiyat hāriKası var mayısta 27 sedir_ ormanları böle fişil fişil Fışılār özgerde 28 yāni öle bi güzel yer 29 arıcılığ_ işde böle yelleri gördüm_ arının sāyesinde 30 şindi arı güzel çalışmaya başladında 31 böle işlengici deller deline giriP çıgmaya başladında şöle baKarkana baKarkana baKarkana ölen_ olur haberin_ olmaz 32 biri çiçele gelir biri paT öñünē düşer 33 öñüne düşen ārlıKdan bal getiridir unlar 34 bāzılarının_ ayānda çiçek vardır 35 sen_ ona baKarkana baKarkana baKarkana dalarsın 36 dünya şulunu unudursun 37 ö arıla ilgilenirkene 38 yanı arı sitres aTmaK_ için bitirim 39 o zamanlar benim çocuKlarda ufağıdı 40 şindi gene eşler çocuKlara yardım_ ediyi bakımında var 41 çok böyük desdegleri oluyu şindikī eşlerin çocuKlarına biz de yok 42 ben bi çocuK çirmaya başladı mīdı bu odada yatıyısak gāder varıdım şu odaya veya dā başga yere 43 arının yandan çocuğlar_ ācıK böyüsün deye bi küçüK vardı benim 44 o da birez mīdeden rāTsızdı çok çirıdı 45 onun sesinden kōrkuma arının yanda iki gün üç gün galırdım 46 elmalıya kirāya gāderdig 47 elmalıda da oturdum ben üç yıl da elmalıda oturdum 48 yāni ö dönemi de arıla aTlaTdım ben 49 şindi olsa ertesi gün_ ayrılıK hemen ħeni şeye verilir yāni 50 ayrılmā dileKcesi verilir

51 şindi arı öl salar 52 ölü şöle salar_ arı guvanda sıkışmışdır 53 bu ev kaç gişi alır 54 oturuyuz bōrda on kişi alır 55 ama yirmi kişi oldu mūdu sıkışırın sitres başlār 56 arı da aynı orda guvanda sıkışdı mīdı bi ana tā çıkarı bi ana tā çıkarı 57 bē dedimiz kıraliçesini öbür_ esgi anayı sıkışdırmaya başlār 58 aynı şindi yāniş_ ānāma hā işi siyāsete döKmeLim beniki esPiri bu 59 ö onun süslemesi kılışdarōlu mārem_ ince gibi 60 önu sıkışdırmaya başlār 61 sen burdan gēt gāri demeye başlār 62 ö esgi ananın kenarında bí yumaKlaşma olur arıda 63 ondan sōna ö ordan gāder 64 ö gätmeden_ eveli yirmi otuS kırğ_ arı 65 dā geder kendine bi yer hazırlār 66 gelir bunlara haberini veri 67 baK veri derkene ben bunların dilinle gōnuşmuş dēlin 68 böle biz bunu kursorunda anlaTdılar bize ben yaşadım da ben 69 aşşāda evimizin_ arkasında guvanlar vardı boş guvanlar 70 dirmilliler gōdu gätDi bunları bōraya dura_ ösun

sezonda geldimizde alırız dediler **71** güvenli yer olaraK **72** bir gün bağıdım böyle kırK_ elli işTá atmış ya var ya yoK **73** bi arı böyle inilēyi ğuvanın kenarında **74** ũlan dedim bize böyle böyle kırsda anlaTdıldardı arıcılığ kırsunda dedim **75** bi kere bura ōl gelceK **76** iki gün sōra geldi girdi ābim ben bunu yaşıdım baK **77** iki gün sōna geldi girdi ōraya **78** ūindi ōl_ ordan çıkar ūu dala ğonar hemen ğuvanığ_ ōñüne **79** orda belirli bi diğlenir onun kenarına yumaglaşır ōteKi arılar **80** diğlenir orda ō ğanaT çırpır eyicē ğanaTlarını açıP **81** ondan sōna ōnceki arı nereyi belirledise dōru varılar_ oraya girerler **82** girer allān ħiKmeti vardī yere ō zāten hazırlıKlı ğeder **83** arı ğursānda balla ğāder_ oraya **84** iğerdē peteKdē balı dāhi ğeker ğāTcē_ ōlan_ arı **85** ben vardım yerde ya ğalışırım ya ğalışamayım deye **86** bağ yēcēnle birliKde gider **87** vardınıla barabar ğuvana ğatıvı petē ōrũvũrũ **88** petē ōrmesi_ ğin_ arı bal bulması ilāzım **89** o balı ne zaman ğāTdiğde getirdiğ ğursağda ğŵtũrũyũ hazırlıKlı ğādiyi **90** ğani biz_ arının sırrını anlayabildimiz ğadar bu ğadar ama anlayamaSşığ **91** cenāb_ allāğ ona ōle bi yeteneK vermiş **92** ğāni dellere ğavanozığ_ iğine ğāTmışlar eveli kinerını mirabŵlla ğapaTmış da iğinde ōle ğalışmış deye gerğek dōru **93** mirabŵllu deller onun bi ūiyi vardır ayrı aKma gibi bi ūiyisi vardır **94** mum_ ayrı bi de mirabŵlu vardır siyağdır_ o siyağır böyle **95** ğāverenginın birāz ūeyini āndırır_ u ō rengdedir_ ō **96** ğāTdē ğışım souKda bilene işlengicini ğalışdı deli sen daralTmassağ o kendisi onũla daraldır **97** bi teg_ arı girceK ūekilde soumasın deye **98** ondan sōna ğoydũğ ğıtaları ğapağdan ğava alan yelleri onũla ğapadır_ o kendisi **99** ōnun ğoğusu da ğoK ğũzel_ olur **100** ōnu kendisi ũrediyi ona mirabŵlu deller bizim bu yŵrede başğa yirde ne deller

101 biS tefenniden geliyidiK sen de vardınğ dēmi **102** bi orda bi bal_ alcaK_ oldu birisi de **103** balı iki ğeşiT ĩrenK var balda biri açıK renK duruyu biri ğoyu renK duruyu ğāvānozlarda cam ğāvānozlarda **104** bi ayile geldi sordu bu bal nē balı bu bal nē balı dēdi **105** bu arı sũdũnle ğarışdırılmış dēdi bu normel bal dēdi **106** derde derman_ iğin bi de ğevirdi de ben de bağıyım **107** bu ğaç para işde geğmiş ğũn bi para dedi ona **108** dēyelim ki bugũn otuz lirāsa balığ kilosı ona atmış lira buna da otuz lira dedi **109** onlar da almadı ğēTdi **110** yanaşıdım ben ūindi balcıya bu dēdim ni balı āğni ona dēdini bene de dēdi **111** yaPmağ bunu dedim ben baK bunu yaPmağ **112** beğki ōna doğdur dedim arı sũdũ yē dedi beğki polen yē dedi **113** senden_ alacağ dedim derde derman_ iğin bilmēyi bi ūiy bilmēyi dedim **114** o ğocuK beğki ōlũceK tedāvisini ũğulayamācaK **115** sen_ onu ğandırcaKşığ bunu vicdānığ_ el veriyi mi seniğ dedim **116** sen arıcılıK yaPdınğ mı dedi yaPdım dēdim ben de **117** yā işde ābi böyle

dimeK zorunda **118** dimēceKsiñ dēdim dōruyu sōle sen dōruyu sōle geşdiK gāTdiK **119** işde bilmediñ mi zor arı südünlē bal mı olur göley mi o arının südünü almaK **120** arı südü şuraya bırakıy **121** şindi arı gözeneKlere yavrı atıy ana arı **122** o yavrıyı beslesin dēye oraya süd göyılar üsdünü kapaTcağa **123** orda halkacığ_oluşuyı gurT **124** o süTden yēye yēye yēye arıya dönüşüyü ganaTlanıy **125** ondan sōna aynı tavün cibiyi çıkarcañda yumurtayı deliP de cibiyi çıkardı gibi onun_ üsdünü deliyiler **126** ordan_ arı çıkıyı yirmi bir günde tamam mı ordan çıkıyı **127** o südüle besleniyir_ o **128** o çıkıdında orda bi şiy yoğdur zâten ganaTlanmışdır_arı olaraK çıkar **129** bir havta da guvanın_ içindē hazırda yer ondan sōna o da başlar_ işe çalışmaya arıcılıK bu **130** alıyiler da o adamın_ öle bal_ ıla garişdircaK gadar ucuz deyil yāni **131** bugün bal otuz lirāsa onun kilosı üç yüz lira beş yüz lira

132 şindi bahar ēyi gēderse dēyelim ki kumluca için gonusuyun **133** bi portakal nārence çiçēnde alırsıñ ēyi gēderse bahar **134** bi de götürdūñ yerde alırsıñ gırda o da dutarsa baK o da dutarsa yāni **135** çiçeK_ oluşsa bi de iklim_oluşsa ikisi birbirin tamamlacaK **136** çoğ gevreK hava olmācaK çoğ nemli çi hava olmācaK orta bi nem verceK_ ona **137** o bal_ oranını o zaman dā yükseK oluy **138** baK ikisi de duTcaK birbirini **139** biri olurda biri olmasa gene olmāyır_o **140** işde bi orda alırsıñ bi de basra dedimiz çama götürüsen orda alırsıñ **141** çamda biyol arı çoğ hızlı çalışıy bal orda dışarıda fazla oldūndan **142** orda fazla durdurdūñ müdu azalıy arı çoğ_azalıy **143** arının_ ömrü çoğ çalışırsa kırK beş gün **144** gış boyunca hāni gışın kırğ beş günde ölse bitere arı **145** biyol yatıy o zaman o yatınca ömrü uzāy **146** ondan dolayı yāni arıyı orda fazla duTduñ müdu gışı zor çıkarı **147** orda bāzıları arısı çoğ guvaTlı olanlar hemen hemen bir_ ay bi buçuğ_ ay durduruyular **148** aslında durdurmācañ yāni **149** ben kendi arıcılığ_ için gonusuyun **150** ama o adamın dedi gibi dōrT yüz guvanı var beş yüz guvanı var **151** beş yüz guvandan dēyi yüz tānesi bile zayıf galsa dēyi ben öteki dōrT yüze iner gene onula onu tağviyēlerin dēyi gene tamamların dēyi **152** şu gadar da baldan para alırım **153** o onun hisābını yapıy **154** benim gibi bi adamın_ēlli guvanı var meselē **155** ben dutar da orda iki ay bi buçuğ_ ay onu beKledirsem ben tağviyeyi nerden buluP da vercēn_ona

(22)

Derleme Yeri: Mavikent**Kaynak Kişi: Selma Kavalcı (62 yaşında-İlkokul mezunu)****Konu: a) Yöresel Yemekler****-a-**

1 tarhanayı önce unü alıyız_un 2 ordan getiriz yörd_ alıyız 3 ondan söra yörd ondan söra domatiz suvan 4 onlar hePsini ğıyiyiz tencerëniñ_ içine ğatıyız 5 nānesinde ğatıyız 6 çórā_ otu kıpya büber 7 heP'sini dōrāyız_ içine onu bi bişiri'yin 8 o sōdu mūdu domatiz_ayran bişiyi ye 9 sōduKdan söra ğatıyñ tencereye yordula bi ğarıyñ_ onu 10 noħuT da ğatarız 11 noħudu ğaşlā'yiz öndan söra bi eziyin_ onu tārananın_ içine ğatıyın öle bişiyi 12 bir ğav'ta beKlediyin ondan söra seriyin 13 arada devamlı ğarışdırıyın 14 évin_ içine ğōyun tencerëyi zininiñ_ üsdüne 15 söra bezi örtüyñ sineK mineK_ olur 16 ollara üsdüne atar ğurd_ olur yaz ğünüde 17 ğoley deyil_ o tārhanayı éTmesi 18 ordan_ onu örtüyñ 19 āşamdan söra bezini bi ısla'dım bi serdim 20 aKşamdan serdim ben bunu 21 ğuru sersen yapışır bōle ıslāP da ser'diñ mi yapışmaz tārhana 22 parça parça ğōyuñ ğurudu mu ğuruduK sıra ufalāyñ_ onu 23 tepsersñ deyi çevirib_ boturuyñ_ ani 24 öndan söra tam ğurumaya geldi mi éliñle bōle uFalarsñ éliñ_ ile 25 ondan söra ilisdirde ele ufalandıK sıra elersñ 26 geri bi dōkersñ toz şeklinde bi dā ufalāyñ bi dōküyñ bi dā elēyñ 27 bi dā dōKdüm derkene öle oluP ğadiyi tārhana 28 ondan söra kölgeye alırım ben bunu hindi uFaladım mı 29 içeri sövra bezini yaza'rın zinilerin_ üsdüne ğōrun örda ğurur 30 beş_ on ğün durduruyun içerde 31 böyün ğurumassa yarına ğurur_ ö ğari tepseri 32 ēlerin ğorun içeri kölgeye 33 ezdim mi kölgeye ğōrun_ onu 34 elērin kölgeye évin_ içinde durar ğüneş ğırmızılın_ almasın deye 35 öle éderiz tārhanayı

36 arabaşı yaparız 37 arabaşı tavū ğaşlā'rız 38 çorbasından başladıK_ önce 39 önce misir_ ununu bazardan getirTdiriz önu bi elersñ 40 su ğaynarsñ ğamır_ édersñ bişirisñ_ ocaKda 41 öndan söra bişdi mi bayā bi bişer 42 öndan söra bişdi mi suyuñ_ içine dōkersñ 43 su ğaynadı mı bōle bıarsñ_ onu 44 dışarda ezer de ğatarsñ tā ğüzel oluyu 45 başğa tencerëde bōle eziP de ğaynāñ suyuñ_ içine bi ğa'tarsñ 46 bōle oKlāyla bōle bıarsñ toparıK_ olmasın deye 47 ondan söracīm ziniyi ıslā'rız ğamır bişdi mi zininiñ_ üsdüne bi dōkersñ 48 tencerëyi deviri de üsdüne iki üç zini édersñ 49 ondan söra sövar o āşam geceyi beKler 50 āşam oldu mu al bu'bam ver bu'bam ğari yērsñ 51 tepsiniñ_ üsdünde ğurumāyı ğamır aKşam yēyñ_ onu 52 kesiyñ bōle bağlava şeklinde kesiyñ ğamır tabağlara ğōrsuñ 53 çorbasın_

èderiz **54** çorbasını tavuK tavū_ içine tavuK çorba èderiz **55** çorbayı bi didersin_ ò tavū **56** çorbasına un gatarsin suvan_ èdersin gavurusuñ **57** salça büber gatarsin_ onu bi gavırısın güzelce salçasın şeyini **58** tavūda diTdiñ mi çorbanın_ içine **59** bi gazan_ olur hõle gazan_ eni onun_ içine bi dö'kersin tavū **60** ondan sõna böyüceK bi gaPa bi gatarsin çorbayı **61** ondan sõna al göz'üm ver göz'üm **62** hamırı gõrsāñ gorsuñ gomassañ gāşıla alır yersin çorbayı **63** atarsañ çabuK soūyu õle **64** gāşıla keser keser yersin_ onu tabağlarda **65** gara büber acı yersen acılı gatarsin pul büberi gõrsuñ_ üsdüne acıca yersin

66 kömbeyi hamırı mayalācañ suvan **67** paKmaya oluyu ya onūla mayalarsin gābarı ò şışer **68** ondan sõra suvan dõrarsin güçlü pēynir_ olcaK küflü **69** deri pēyniri gaTcañ **70** susam dü'versin gavurursuñ susamı ondan sõra bi dü'versin havanda gübdüK gübdüK **71** suvanla muvanla baharatın gārafil gatarsin_ içine **72** acı yersen acı gatarsin pul büber gēne **73** ondan sõra fırına verisin bişer gāri **74** ò da güzel olu **75** iki dene şey oluyu yāni hõle yazıyıñ bi tepsie **76** içine bi doldurusuñ susamı **77** mālzeme pēynir susam gārafili suvanı pēyni'ri hepisini **78** bi dā yazarsin kapadırsin **79** hindi meselā şõle hindi bu tepsi hamır_ içinde **80** içine doldurusuñ_ içine ondan sõra bunu bi ör'tersin **81** kenarın basdırısın accıK göbeKlerini hõle delersin barmāñla **82** yā gorsuñ yanmasıñ dēye adamağıllı güzel gızarı **83** ondan sõra kes yemeye baK gene çay_ıla

(23)

Derleme Yeri: Çayıçi Köyü

Kaynak Kişi: Halil Gökçeoğlu (76 yaşında- okuma-yazma bilmiyor)

Konu: a) Köye suyun gelmesi b) Bir Hatıra c) Eski Eğlenceler d) Hatıralar

-a-

1 gara çaltıya hasan_ onbaşı başlaTdı dediler **2** yāni ò da õ'le ta'yir hocanın gārdaşı siz bilmezsiniz ben biliyen **3** ben yaylaya göçerdiK biz **4** bu gonalğadan_ evi sardıK mı dēdim ki seniñ bilecēñ gara_ āc amma biz tā şeye burtuya yıkılıyız **5** burtu dedim bodüruma yāni gızılca_ ācın otā_anna **6** ta'yir hoca ırāmaTlıK āşamdan bõra gelirdin **7** bi kör gārdaşı ismāyil varıdın **8** iki dēğnē varıdın birine dayanırdın birine hõ'le gāderdin hõ'le gāderdin hõ'le gāderdin **9** göç yıkıla_ õdunda emme õlen emme āşam varā_ overidin **10** bir etmeK göyullağ yerdin orda yatar galırdın **11** sabāla geşdi mi gāder varıdın **12** ev gonalğadan bi tā sarılıyır_ ev **13** u orda galırdın **14** ya āşam_ ıla õlen gāne varā_ overidin orāya bēdāğına gādiyir **15** bu kör ismāyilden_ elli lirāyā al'dım dedini duydum emme kör ismāyili ben biliyon **16** yaylaya

götdümüzden arkadaş gönşu oldümüzdan onu biliyon **17** u kör ismâyilden_ almış **18** ö göca
 menêşin_ önjündê yeri kör ismâyilden **19** ondan sōra öte'ki beriki biz_ alacādıK ismâyili
 gandırmişñ demişler hasan_ oñbaşıya **20** öle öle deri'ke işde hasan_ oñbaşı oranıñ suyını
 orada şey_ olıka suyu basdırmasını hasan_ oñbaşı basdırdı **21** bisēl gūscalı gätirdi kütü_
 ömargili gätirdi **22** kütü_ōmar dēyillar bi adam patıron bir_ ki de a'mele iki de ölu var **23** işTe
 başlaTdı ordan beri öle geliyör **24** gätirdi suyu sal'dı FaKaT çok darı kaldırdı çok garpız
 kaldırdılar **25** garpızı üleşelim demişler garpızı diKdiKlerinde herkez tarlanıñ_ içinde **26**
 hoTdaK cemāli rāmaTlıK bi dene garpız ke'secēseniz_ alıñ garpızı demiş **27** olmassa demiş
 üleşme işini vermen demiş **28** üş devēle bōra çekmiş bōrda da çürümüş **29** ecem
 yardımcımış yāni **30** o da hatıP cemāli çok ortā varıdın onun da ö hoTdaK irāmaTlıñ darı
 tallası êkdiniñ_ içine bi garpız êK'mişimiş hō'le olmuş galmış **31** biyol hasan_ oñbaşı oğsun
 başgası oğsun_ üleşelim demişler garpızı **32** üleşdirmen demiş yecēseniz garpız verēn demiş
 oğmassa bi dene garpız vermen demiş dedi duydum **33** sarı yarlılardan ilkin_ ö sarı yarlı
 sülēmen vardın **34** tıra'kalı abd'İllahın dēyılār olanlarına biri de sarı durmuş çobanıñ_ ölu sarı
 durmuş **35** onuñ böyü bi sülēmen varıdın onlar_ êKdiler **36** bubañ rāmaTlıK da êKdi izeT_
 enişde de êKdi **37** şindi ö sülēmen menT dutulacānda şöle olurumuş **38** çalıyı horaya
 gö'dünda āc_ üsdüne aykırladılmış sēl de oğardan su guvaTlı geldi mi alır gāderimiş **39** biyol
 bubañ irāmaTlıK demiş ulan sarı yarlılar sene demiş **40** orası sarı yarı dēl çayıçi demiş **41**
 bisēl daş toPlacāz_ e'veli hora **42** daşı toPlaTmış zēytin çitili bulmuş gelmiş dēyillar **43** öndan
 sōra zēytin çitilini gömuş toPladıKları daşı da üsdüne gö'muş gö'muş **44** sēl geldinde çalıyla
 ö daşı sürüyememiş **45** su gelmiş geçmiş gātmiş u galmış **46** hemen dayā hırmuşlar aykırı
 aykırı mendi öle duTmuş **47** sümenin_ altındākı_ ö dērmen_ ocānın yandan öte_ āndan **48**
 sōra sōra da çoğ ben de gātDim çalışdım hasan_ onbaşidayke öyle oldu **49** ben_ orda
 yēmēcidim amca bunuñ_ amcası izet varıdın öldü enişdem **50** una yardıma gāderdiK_ işde
 ötekine berikine bize yardım_ ediñ menT duT'maya **51** kürēle öteden argıçláyeleK geliyon
 gum_ atalaK geliyon **52** önde işde ö dedim eşşeK_ oturuyor daş toplāyā_ öyuz aç getiriyiz **53**
 dā öte'den aşşā oğarı dōrT metire bēş metire şam torusu yāhıT da serinti buluyon **54** önu bi
 baş'dan başa önu kitlēyōllar **55** öle olmasa gelen su alıP gādiyō **56** orayı bi bünen yaPdı mı su
 bōrdan dā yemişden öte bi bōñgeÇ oluyo **57** ö bōñgeçden su biyöl doluyör horaya su basıyor
58 öle olmassa bīraya su basmāyo çay geldi mi geçiP gādiyō **59** maKsaT horayı bōñgeÇ

bünserş büñe deller buna **60** bóra ğadar böñgeÇ_olur böñgeÇdē su dol'du mu évin dulundan
 ötüzüne sallanı ğäder **61** unları gördük biz **62** ara sıra çalışdım canım **63** eñ soñ ğaltı kemal
 bile hasan_ amcañ ırāmaTlıñ menT duTdular ora da ğäTdim **64** soñ ğaltı tā ö soñ ğaltı **65**
 ortaK çok geldi ğari **66** ğoca abdıraman ırāmaTlıK vardın dereköydēki **67** u geldi bi sene bi
 çalışdı ö öndan sōra dutunamadı mı nāl_ oldu ğäTdi vardı ğara çaltıda **68** ö tañir hoca
 rāmaTlılā çaltılıbüKde ğoşardın arab_ırāmaTlıK arab_ ireceb **69** çaltılıbüK hindi ö baracıñ_
 aşşasında ortaKcılıK bö **70** ö sarı yarlı dedimiz_ adam çamıllınıñ beri yandan işde çamıllıdan
 ğäTdiseñ_ollara

-b-

71 önlarıñ bu'bası dēmiş_unu **72** önlarıñ bu'bası abdİllaħca gödeneye yol_ işlenmeye
 ğädilecēmiş **73** ö sırada öranıñ muTdarı kimise işte bö'yün yol_ işlenmeye ğädileceK **74** yol
 taKsim_ olacaK gödenede ğädelim dēmişler **75** hazıllanıñ hōle böle **76** biyol hazıllanmışlar
 ğäderike ö çamıllının_ altında hēndiki şeyiñ_ ora eñmişler **77** ğara bıyıKlarıñ_ ora balıKlāniñ_
 altına varmışlar **78** biz çay geçecēz sü'lēmen şey abdİllaħ çabıK gel çayı geçemeSsiñ sōra
 dēmişler **79** çayı geçib de gödeneye ğädiliyōra **80** çaydan geçmeK_ için yavaşıñın ğıvraman
 dēmiş_ ö zaman **81** duydum_önu da görmedim de **82** yāni çabıK gel de biS çayı geçecēz **83**
 gödeneye ğädilyōllar yol_ işlemeye meselē bi gün eveli iki gün eveli niyse **84** abdİllaħ çabıK
 gel de geçemeSsiñ biz_ile geçelim çabıK gel dēmişler **85** yavaşıñın ğıvraman dēmiş yanı
 ğıvrāmācaK yavaş ğädeceK

-c-

86 sen meselē darı ğırarsıñ **87** bōrda aşşā oğarı yīn'tınıñ döküntüsü bōrdan tövaleT
 ğadar var **88** çok misir ğaldırıyıñ **89** imece édersiñ vayn böyün āşam benim darı soyulacaK
 dēdiñ mi **90** ön ön bēş kişi çok gelir fazla da gelir ēsiK de gelir **91** darınıñ_ içiniñ ala deneli
 göK küllü deller **92** önu seçersiñ sen āşamdansabāla **93** ğazanı ğurarsıñ ayķırı kölle
 deller_ öna **94** örda bişiyer āşam başlāyır **95** darı soy darı soy darı soy **96** da'rıyı oynarığa da
 çabıK soyulsuñ yāñıt da bi muħabbeT_ olsun dē **97** ğırmızı önlü darı ye'dili darı bēşliyi
 saymazlardın **98** bēşli dē darınıñ_ içinde bi ğara dene oldu mu öna bēşli deller **99** biyol ye'dili
 çizniK çizniK_ olu deneniñ dışı ona yēdili deller **100** ğara şeye de onlu deller **101** işTe ö
 önluyla ye'diliyi sayarığa seniñ çok_ olucaK benim çok_ olucaK **102** sōrada kimiki az_
 olu'sa çok_ olan_ az_ olanı ğaralācaK **103** buna da bazarlıK yeri olur **104** sen ğireceKsiñ ben
 ğirecēn eñer bu yanna gir bu yanna gir **105** işTe bu yanna gir bu yanna gir taKsim_ edeller

eveli **106** biyol bu yanı da yeñdi mi yāhıT da bu yanıda ğuvaTlı olusa bile ğüşde ğuvaşda **107** yavaşca apalallar da onun yanna varı da kendi kendine ğarayı çaldırıldı yanı **108** öle yarannıKlar çoK_olur

-d-

109 kırK hékāyesi dav’san_ avı olmuş**110** dav’san_ avında öle dav’sanı avlamışlar avlamışlar **111** az bi güneç_ olmuş hōle bi uzaya_ ömuşlar yata_ yōmuşlar **112** endē bubaj da yeñi dōmu olmuş u da uzāb_ oturu **113** ıramazan da uzab_ oturu **114** cabbar sülēmen demiş ki aydōmuş mēmede **115** mēmed beri gel demiş **116** ö da hōle varmış **117** apıla sōlelim de demiş çoban yatıb_ oturu demiş **118** çobanıñ_ üsdünden bi öte bi beri geçivisin demiş **119** ula olur mu demiş olur_ olur demişler **120** apıla demişler olur mu olur **121** ötekinler yarannıK çıkaracaK **122** hatıP cemālī varımış hu bu derike **123** bobaj ıramazan_ orda uzāb_ oturu bobaj öteden_ ārı gelmiş **124** birdirbir demiş de üsdünden tünmüş de bi geçivimiş **125** he’men biyol mēmed_ onbaşı kalkıvımış da evel tevbihiye **126** ulan_ apıl neye tündüñ sen demiş sen kırKlıdīña demiş **127** endēniñ_ üsdüne kırkıñ çöker demiş endē ölür demiş **128** öle mi ula öle öle derike cabbar demiş biyol **129** ulan demiş neye tündüñüz çocün_ üsdünden de’miş **130** yat_ ulan ramazan bi tā tünsün geri dönsün demiş **131** ulan yatırmışlar ğāri bi tā yatmış gāne birdirbir demiş bi ta tünmüş **132** hatıP cemālī ırāmaTlıK yavaş ğonuşurduna **133** hōle dōruluvımış da ulān sülēmen mēmed demiş **134** siz demiş endēni demiş kırk varmaz yakında ölür ğāri **135** endēnin demiş kırkı çöKdü demiş **136** bi öte bi beri geçirirke demiş **137** ö zaman biyol hōP demiş varmış biyol mēmed_ onbaşı çocuK mu tufe duTmuş_ eline **138** tufe apıla vuracaK yanı sıkacaK **139** velāsiri bōle yarannıKlar çoğ_ olurdun

140 çayı ğāşdileroldu bi zaman unu ben gördüm **141** çayı ğāşdiler beri ğāçiyollar **142** hindi her’keze tembih_ ede_ ödu bubaj ırāmaTlıK **143** ben dedi nāzivin babıcını atacān lasdiK babıç **144** havadan ğara ğartal ğāçiyır dēcez herkez tufe sıkıñ **145** ben babıcı atacān dedi **146** naziFōlları da şuullanıyor çayı ğāşdı şēdiyir **147** ğartal ğāliyir dedi babıcı bi aTdı **148** tüfeK tañ tañ tañ tañ ön ğadar niyse **149** duT’sun duT’masın sıkıldı bi yarannıK **150** şē biyol başladı nāziF **151** ö babıcım yōdun babıcım şeydin amcam düver hōle bōle **152** bağ’dılar bi_ ki yerinden babıcıñ hōle saçma parçalamış **153** sōra biyol bi babıç_ alıvıdı ğāri bōbañ ırāmaTlıK naziFe **154** emme yarannıK bu olacāndan dēl de herkesiñ babıca da atılmaz **155** nāziFe sōra biyol biri sene ben dēdi şalvar da alıvıçān dedi **156** ó sıralar şalvar kıl dimi **157** vallā bilmēyim bi kıl dimi de verdiler nāziFe

(24)

Derleme Yeri: Haciveliler Köyü**Kaynak Kişi: Ayşe Hoyrazlı (85 yaşında -İlkokul mezunu)****Konu: a) Karışık****-a-**

1 yaPdımız_ iş hõle eveli bizim 2 biz_ õle pambıK_ êkilirdi susam_ êkilirdi darı êkilirdi 3 biz_ on'da çalışırdıK bāça olmadan 4 bāça sonraħdan oldu ya 5 ben bõra geldimde bāça yoKdu hiç bāçalar yoKdu 6 bütün pambıK taflası darı taflası susam_ edilir 7 õndan sonra sonra sonra ordan şey_ oldu sular mı var dõru düzen 8 ğuyu ğazıldı artizyen salındı 9 õndan keri su olun sıra su moturları alındı 10 biyol bāçeye başlandı bāçe olmaya başlandı 11 ondan sonra pambıK da hışdınlıdı darı da hışdınlıdı susam da 12 her yer bāçe oldu e'veli õlõdi 13 bāçamız yõdu hiç 14 sonraħdan_ oldu bāça 15 su da yoK_ o zaman 16 at arabaları var 17 gāne de ineK oluyor üş dõrd gāne hõle sānyoñ_ onlar var 18 õle fazla deĝil de iki üç_ oluyor gāne 19 işde at_ arabası var o zaman dõru düzen_ araba bõle taK'si maK'si yoK 20 esgileri ħani ne soruyoñuza esgileri taK'si mi var bõllarda dõru düzen taK'si yoK 21 sonra sonra aldı milleT taK'siyi ayın oyunu 22 çivıT moturları tıraKdõrler sonra sonra 23 biz bile dā sonra yoKdu eveli sonra aldıK_ alındı 24 işTe õle

25 āmad_ ali ānın cibi vardı bi 26 āmad_ ali āda bi ciP vardı õ āmad_ ali ānın cibinle 27 eve'li durmuş ā gelin gātirdi at arabası 28 o ciP yatāna 29 at arabasını sūslemiřler o taK'si yatāna 30 at arabasınna gātirdiler 31 durmuş_ ā gelini ħani aldında 32 o ĝāri oranın_ āsı 33 zengin durmuş ā gelinini aldında at_ arabasınna gātirdi 34 şey yoK taK'si araba bõrda şey yoK o zamanları taK'si yoK araba yoK 35 sonra aldı millet bi āmad_ ali ānın cibi varıdı 36 dũnde ĝızım hindikĩ dũnler gibi mĩdi evelkĩ dũnler a ĝızım 37 başlarsıñ bi havta dũn_ olur bi havta 38 bi haFta dũn_ olur ĝızım dũn_ odunu gālır 39 dũn_ unu çıkar gāder un_ üyüdüdür gā'lır 40 ordan oduna gādeller develerle odunlar gālır 41 davılcı gālmıřdir onu ĝarřılār 42 gālen_ odunlar modunlar geliyire devēle 43 yemeKler bişceK_ a'nam yemek bişiyire 44 yemeK_ a'nacīm hindi õlan_ evi bi ĝadın yollar yemeK bişirmeK_ için 45 ihi bi ĝadın yollar ordan un_ üyüdüdür çıvallarla un_ üyüdüdür 46 ordan da bi ĝadın gālır 47 õlan_ evinden bi ĝadın gālır 48 yemeKler bişer õlan kınası edersıñ 49 bi gün eveli õlan kınası olur 50 bi haFta dũn ĝı'zım 51 yemeK bişer hemen_ ordan ĝadın gālmıřdir zāten 52 yemeKler vurulur ocā sen ben toPlanır 53 bi gün_ eveli bi õlan kınası edersıñ 54 ertesı gün bi ĝız kınası edersıñ 55 emme õle dũn salonunda deyil ħā dũn 56 bõle evlerin_ õñunde 57 evlerin_ õñunde çeviriyillār

58 öle ğarīla érkeğ ğarīşıĶ deyildir hā **59** ğadınlar_ ayrı mafāzālī bi yeri çevirisiñ **61** hiÇ_ ö'le dūn_ évinden bi isan vardır öle baĶan_ olur dāye dolaşır baĶıTmazlar **61** ğadınları öle hindikī gibi öle ğarīşıĶ nerde ğızım_ öle **62** hindi öle dā dūn salonu érkele ğarı ğarīşıĶ hindi **63** yoĶdur_ öle ğadınlar ayrı bi mafāzālī yerde çevriliK **64** dışardāsa çeviriler bölle **65** ordan şeylerle çeviriler şeyle bez_ ile ayın oyunla çeviriler olları orda mafāzālī **66** dūn sābı da tanīr orda bi baĶan_ olcāĶ mı olmācāĶ mı dāye **67** érkeğ tarafı ayrı bi yérdedir ğadın tarafı bi ayrı yérdedir bölle dūn yapallar **68** olan_ évinde işde olan_ évinde bi gün evel olan kınası édiyillar sā'de érkeğlere yarannıĶ **69** tabi tabi ēlençe bi gün_ eveli olan kınası dedimiz olan_ évinde bi yarannıĶ édiyiller bi gün eveli **70** értesi gün de ğız_ évinde oluyór ğari **71** ğız kınası oluyór_ o zaman **72** ğız kınalaniyır şey_ oluyór orda da **73** delbeK ğaliyir zāten iki dene delbeKci ğalir **74** delbeKciler delbēñ_ öñünde ğadınlar delbēñ_ öñünde **75** érkeñki davıldır ğadınlarıĶı delbeK'dir öle **76** delbeKci çalar delbeK'ciler ciñgen ğarıları ne çekiyirse çekiyir ğızım **77** ğadınlar_ öñünde oynār **78** sāde delbeK çalınır_ öñünde ğadınlar_ oynār **79** yalıñız hōle édeller bi yarannıĶ çıkarmaĶ_ için **80** bi baĶsañ bi ğadının biri érkeğ_ olmuşdur **81** bi baĶsıñ érkeğ sırtı kéyerde gire_ ör içeri **82** hanī māsız yarannıĶ_ éTmeK_ uçu éder_ onu **83** ğāder bi érkeğ sırtı ké'yer ğalir ğadındır da ortā yere çıkar oynār **84** hanı yarannıĶ_ éTmeK_ uçu **85** nişan olup da öle sallınbollu bi nişan_ olmazdı hindikinner gibi **86** öle söz kesimi bi āşam bi yüsüK daĶılcāsa yüsüK daĶılır_ évde **87** bi söz kesim_ olurdu **88** hindi bi enimğonum aynı dūn_ éder gibi nişan oluyora **89** hi öle deyil öle **90** söz kesimi bi yüsüK daĶılıvırdı éviñ_ içinde **91** ğāTdim hindiK ğadir ğardaşla barabar_ oĶuduĶ **92** eyiTmen vardı eveli **93** eve'li eyiTmende oĶuduĶ biz_ onūla ğadir ğardaş_ ıla **94** ğadir ğardaşın matamatī çoĶ_ éyidir **95** hindi benim türKcem_ eyīdi **96** hindi onuñ matamatī çoĶ_ eyidir biliyiñ mi benimde türçem_ eyidir **97** hindi bi buçuĶ senede él yazısına ğāÇdiK biS **98** örendiK güccüK yazıyı él yazısını **99** eyiTmen'de oĶūyuz eveli öreTmen mi var köy yerinde **100** bizim ğöñşunun da var bi olan **101** ó da benim üçümüz_ oturuyuz **102** hindi matamatini yaPmiş da bize bölle ğaraltı éTmiş bize gösdermēyir ğadir ğardaş **103** herkez çıkan dedi öreTmen gösderib çığcağ **104** çıkamayan cezā vercēn dedi Ķapancağ_ éviñ_ içinde dedi **105** hani éden matamatini gösderceg çığcağ gösderemeyen de Ķapancağ **106** cezā verceg_ öreTmen **107** hindiK_ étmiş eme bize gösdermēyir **108** élini ğaraltı éTdi **109** matamatini yaPmiş çığdı gösderdi öreTmene çığdı **110** biz_ ó alidir_ ó ğöñşunuñ_ olan **111** ikimiz ğaldığ da yapamadı ben de tā da var da

çocuğ **112** hani biz ğkimizde yapamadığ **113** gösdermedi bize bizi ğapadsınlar deye **114**sonra nāl_èTmiş nāl_èTmiş dolaşmış da yēr_èv zāten toprağdan **115** pençereden girmiş de bizim yanımıza **116** gälividi bizim matamatıgleri èTdi de pençereden çığdı gätDi gäne gärisin gäri **117** öreTmen görüyir mi anam öreTmen dā dışarda kapıda gösderen şēdiyir **118** görmēyir girdini bizim matamatī yaPdı biz de gösderdig çığdıg gätDig **119** öyle èTdi bize hani

120 yēmeK ğızım beni tanı davarlar zāten kesilir **121** fasille nohuTluğ bişcēse fasilleli bişcēse bişer çorba olur **122** her çeşiT dolma ètcesenğ gäne dolma èdilir yanna **123** pilav_olur **124** dūnlerde çorba èdilir_ anam içi eTli içi fasilleli et yēmē bişer **125** çorba olur dolma èTcēsenğ dolma èdersiñ gäne hani dūnlerde de **126** hani èTmeS'senğ_èTmeS'siñ ö ille mecbur deyil de dolma molma işi **127** keşgeK yapılır keşgeK de nāl yapılır **128** bōle az deyil **129** çovalla şē_dersiñ çovalla ğaPcīnla ıslarsıñ **130** onu çuvalı ğorsuñ davılcı gälir **131** zopayı alır hōle genç gücü ğovaty yētenin biri alır zopayı **132** davıl döğer davıl döğer **133** o zopāla o çevire çevire buydāyı döveller ğaPcī çıkıncāya ğadar **134** o zaman esgi öle olurdu o keşgeK **135** sonra o ğaPcī çıkar ondan keri o buyday yīkanır keşgeK_olur **136** her dūnlerde keşgeK_olur **137** öle çovala ğatallar döveller **138** dibeK sōnrağdan_ oldu ö dibeK_işi o zamanlar dibeK yödu **139** sen çovalı bilemeSsiñiz siz tā **140** çoval ta bizim genç'limizde çoval_ işi **141** dibeK_ işi sonra onu bile bilirsıñ **142** bizim bile dibeK vardır dā ora ğanalıñ_ altına ğoduğ **143** ö dibeK de sonra hindi dibeKde èdilmeye başlandı **144** dibēn soğusu olur ğabī çıkıncāya ğadar döversıñ **145** tavlarsıñ buydayı suyula tanı ısladırsıñ **146** ısladıyıñ tabi tavlāyıñ öle ğaPcī çıKcağ **147** çò'val_ işi ta esgi çò'val_ işi tabi **148** o zamanlar herkez_öle yapıyımişdır sār **149** bizim bōrda esgi öle çuvalda dōlürdü herkez öle èdiyērmişdir sār **150** sonra sōnra çu'val_ işi bırakıldı **151** zāten esgi dūnlerden dūn olmaz_ oldūku **152** evelki dūnū birağdı herkez **153** bir havta dūn yaPmāyırkī herkez hindi **154** eve'limiş_o bi havta dūn_èTmeK

155 gelini ūradılırka ata binib de ūradılıyra eveli **156** o zaman_ üsdüne beni tanı şē_èdeller şeker a'tallar çor çocuğ_ alır **157** ūraTcānda onu edeller **158** esgi öle èdilirdi at_ıla gādüyere **159** kınada kına gēcesi zāten para basılıyra **160** eve'li anası veri ğız_èvi veri parayı **161** eve'li ğız_èvi veri ondan sonra olan_èvi veri **162** parayı bi toPlayan_olur sen ben para verib **163** eveli anasından ğızıñ_ anası gätiri veri **164** şey göyullara èliniñ_içine kına ğollar **165** kınanıñ_ içine gälir_ anası altım mı verceg para mı verceg **166** ne verise onu kınanıñ_ içine ğollar **167** ondan sonra sen ben ğonum ğoñşu da bi ğa'dın_ olur parayı veren **168** o ğa'dın toPlār ğıza verilen parayı **169** tabi canım o ğız_èvinde galır **170** ğızıñ_oluyor_o

171 bulguru ğazanda ğaynadırız çoK ğaynadırdığ ò zaman ğanı ğalabalığıza ğaynadırız 172 ordan şe_ ederiz ğuruduruz 173 ondan geri dērmene yollarız 174 o zaman at arabaları var 175 ta esgi'lerini ğonuşuyöz hindiyi ğonuşmāyın hindi ğazır_ alıyız da yēyiz 176 at arabalarına dērmen şeye döner bulğura döner yardırlar gelirler 177 öndan sonra onun bi ğaPcī vara 178 onu ğaPcīnı savırısıñ 179 ayırmazlar öle şeysinle gelir ğaPcīnla maPcīnla gelir 180 ācığ hōle serivirisin ācığ az ıslağ_ olsun ğurusun deye 181 serersin ondan kēri savırısıñ ğaPcīğ_ ayrılır 182 örüzger_ alır öñüne gelen şeysin çekersin savırısıñ 183 incesi varısa incesi de oluyor_ onun 184 onu da incesinde hōle şe_ divirisin eleg 185 eleg_ olu un elegleri olur un_ eleglerinden geçirivirisin 186 incesi varısa un_ elēniñ_ altına geçer 187 ondan keri serersin bulğuruñu ğurudursuñ 188 incisini şey_ ederdig darı misir eTmē ederdig bişiridig 189 öle onların_ içine ğatıP da bişirisen bişirisin 190 mayalı eTmeg bişirisen ğaba eTmegler bişirisin 191 mayalamağ da ğaba eTmegler biliyiñdir hindi Sār mayalı ğaba eTmeg 192 bazlama bazlamalar olur 193 bişirisen e'velleri eTmeg bişerdi 194 eveli eTmegler bişerdi onların_ içine ğarışdırdı da bişirisen bişirisin 195 öle onları ğanı ğarışdırsañ_ olur

196 dariyı kēndimiz_ ediyize ekiyize darımız_ oluyora canım 197 onu da dērmende üyüdüb geliyiller eTmeg bişiyer her gün eTmeg bişiyer her gün 198 hindikī gibi öle bazardan alıp da yēmē'yın kī 199 her gün eTmeg bişiriyiñ saÇ kapadıyın 200 sallama edersen sallama edersen pat pat edersen ğaba eTmeg_ edersen ihi bişirisin 201 sallama hōle edersen de hōle bi atarsın sacıñ_ üsdüne 202 sallama dāriz biz sallama çalkama 203 çalkama da denir sallama da denir 204 ordan biyol ona öle denir curudursuñ da ğanı 205 ğamırın curū olcağ_ ona sallama dedim o çalkamaya 206 tabi cıvığ_ olcağ öle eTdīñde kendisi seniTde yazalancağ 207 o zamanda bi de sacıñ_ üsdüne hōle aTdıñ mı sac_ıla barabar oluvırı 208 ötekini biyol_ az ğatica yuñurcāñ onu biyol bazlamayı pat pat edib onu öle 209 o öle ğalın_ olcağ onu öle seniTde sacıñ_ üsdüne atıP bişircēsın

(25)

Derleme Yeri: Ortaköy Köyü

Kaynak Kişi: Şaban Çetiner (68 yaşında- İlkokul mezunu)

Konu: a,b) Hatıralar c) Hayat Hikayesi

-a-

1 esgi'den tūla pir'keT yōdu bu memlekeTde yoK 2 dā unuñ bubasına bi ev yaPdıK 3 yaparı'ka işde pirkeT döküyollarımış bi şeyler dēdiler 4 dōru dūrüs yolda yoK bollarda 5 unuñ_

amcası ölüyu beyiniñ_ amcası tırağ'dör alã_ ödu **6** unıla gäTdiler **7** dā demirçi'ligden mi olacağ hindi oraya ne dēyillār ordan gätirdiler Finikeden **8** yāni bi bēş_ altı yūs biñ var mı bilmēyin pir'keT **9** hōle araları böldüç dış taravı daş duvar da **10** o zamanlar_ işde daş duvarcılā havas_ édiliyordu **11** örendig yapıyordug **12** hindi orda göçeceg duvar biráz daşlarımı geri aldım **13** çoğ go'caman daşlar var yāni nāl gömuşün bilmēyin_ esgi **14** hindi ihtiyarlān sıra mı yōsa nāl şey bilmen **15** çalışma mı az horda biñ metire vardır horda ördüm duvar **16** bor'da var bi bi dā öt_ ān da var **17** bi dā öt_ ānda camda var **18** camıñ_ arkası var **19** yāni hōle yüz metire yüz yērmi metire uzunlūnda üş metire yūseglinde **20** borası bi daş'lığıdı ormanıñ_ içi ayın_ oyun çoğ **21** yāni borayı satın_ aldım ben de **22** yarı yeri ormandan söğme içinde çoğ şam_ āçları varıdı **23** hindi dā orda bi şam ğaldı bi de dā ö yanda var da **24** yeñi yetişenler oluyor_ işde felan **25** yāni el'li varımışdır **26** işde bāzısını yığdıK gece günüz felan filan ğaçaç maçağ **27** zābiT dutacā_ oldular biri duTdurmadıK felan filan orman_ olmasın dēye **28** işde öle gāçinib gāderiz

-b-

29 tabi tabi bunu kendim yaPdım da **30** bu eveli öteki eviñ_ arkasında ambar varıdı ambarı biliyon mu sen **31** ambarıñ yandadı ev orası haTdā ilK yaP'dimda demir_atmadım öle **32** şeyiñ_ üsdüne daş duvarıñ_ üsdüne **33** ev çaT'ladi her taravı darmadāñ_ oldu **34** yav hōle hu ğadar açıldı hōle bayā eliñi soKsañ_ aşiviyon **35** her taravında ikī_ üç yerinden da oğarı yannı lente_ aTdım **36** aşşā yannı atman sıra toprağ yarılıyor **37** ğışın birleşiyor emme yazın çoğ_ açılıyor **38** ortalı düzlērken bu ulan bu olmācaK dēdiK **39** olanlarıñ_ evi varıdı zāten de **40** bunu bozacān ben dēdim **41** orayı da düzleTdiK biráz ço'ğū yeri de daş duvardı heral yarı yeri daş duvardan **42** pir'keTden bāzi yēlleri öndan sōra yarı yeri tūladan **43** ulā ora böyüğüdü haTdā o evde **43** ulan hōle ufacığ bi ev yapān hura dēdim **44** bi de öñüne çıkarTdıK işde şu bu deriken bayā normelleşdi de **45** ne_ éTcēñ yāv dünya seniñ_ olsa nolcāğ hindiden sōra **46** yaş yētmiş yağlaşdı

-c-

47 anam_ öldü on bēş yaşlarındāka ben **48** bubam da fazla öle bi şey_ adam dēldi gir'geç **49** sağa sola şōle yapān bōle çatān evde durar oturudu **50** o zamanlar öküz var çivt goşmaya gādiyon_ oğuldan çığdı **51** üş kile arpayı götüremēyin öküzün boynuna arTdım eyi biliyom bi iki sever **52** öle az yoğuşlarda öküz götürdü **53** bilir bilmez_ ēkerdim **54** ulan bōam var halbūsem **55** o zamanları elli yaşında yoğ kırğ bēş yaşlarında **56** elli yaşında yoğ yav **57** elli yaşında hindi ben dünyāniñ_ işini yapıyon **58** yāni elli atmış yētmiş yaşına da varsam **59** ö

adamcığ öle bi şeydi ne bilēn ben çalışmazdı **60** bubası çoğ zenginimiş **61** yānī bōle dař duvalları yaparımış ēle güne dēl de hōle normel kendine řuna buna **62** ōndan sōra hayvanları varımış **63** ō zaman hayvan patoz gibi **64** her'keziñ ģarmanını dūveri'miř kendi ģarmanını ģōrmuř **65** ortalığda milleTde zehre yoğ **66** unun ambarları doPdolu olurumuş **67** çayıçinde bi adam var ō anlatıyor bayram_ ali dellermiş dedeme tabi ben bilmēyon da **68** ō da genc_ ölmüş ēlli beř yaşında ölmüş de FaçaT zeñ'ginimiş heriF nālisa **69** anamıñ bōbası da zeñgin FaçaT bi seFer ileşberlig yaPmiş hayatı boyunca **70** doğsan yaşında öldü **71** ģo'calığ yapardı iřde oğıvır ģuna **72** ģuna ģız_ isdēvi bitirivi ōndan sōra niğahını ģıy falan filan bōle ģaçinirdi **73** at_ üsdünde ģerif gezerdi hiÇ durmadan **74** ģara_ oyunluların ora ģäder ģacı ģasanlarıñ_ ora ģäder **75** savrına ģäder bōle her yerde adamı vardı **76** molla mēmed dēdiñ mi bilmeyen yoğ'dur **77** amele başlı yapardı **78** ben undan_ aldım bu yeri **79** unlar_ satar boyuna satarmış yēlleri **80** bōbası satmış ō asgerdēken iřde biñ dōlüm var dā uzāmāzı dēnen yer **81** ōndan soñra bobamıñ bōbası almış daşlıca da dēnilen bi yer var ařřāda **82** yüz dōlümü geçig iki yüz dōlüme yağın_ ora **83** dēcēm buranın yarı yerini satın_ almış da yarı yerini de yānī dayısından mı alıyo ģalasından alıyoğ heralda **84** iřde yarı yeri de kendiniñmiř iřde saTdı bi ģacıya ģätdi ģāyır yeTmiş yēdilerde **85** yeTmiş yēdide ģätDi ģacıya **86** o zaman yirmi dōrd yirmi beç biñ lirāla ģädiliyor ģacıya **87** benim ģacı paramı ģazırlāvi dēdi **88** beni çoğ_ alacağlar vardı başğaları da **89** ben ōsüz bi adamın zāten üř dōrd çocuğ var **90** ōndan sōra felan filan yirmi dōrd biñ lira para verdim **91** ō zamanda atmış_ altı millar para ģazandım kırğ millar borç var **92** millar yoğ da öle atmış_ altı lira mı öle lirā heralda yav **93** atmış_ altı lirā çoğ para emme çoğ da borç_ ēTdim **94** iki dene bilāder vardı asgerde ikisi de **95** biri ēlli beř dōmlu biri ēlli dōrd heralda **96** biri ģälmeden öteki de ģätDi **97** ne çoğ şeyler ģäřdi başımızdan da boşver bē

(26)

Derleme Yeri: Belen Köyü

Kaynak Kişi: Ayşe Kelleci (80 yaşında- İlkokul mezunu)

Konu: a) Masal b) Hikaye

-a-

1 hindi en kısa bi masal_ anladıvrān **2** bi adam_ ēvlenmiř iki tāne çocū varmış **3** küçügmüş çocuğlar_ adam fākirimiř **4** ō çocuğlar ģanımı ölün sıra çalışmamış_ adam **5** çalışır da ģätirimiř ēve eĖmē **6** iki tāne çocu varımış **7** kōlüler bi sene bağmış iki sene

bağmış **8** biz bô adama ni ğadar bağcâz év'lendirelim dëmişler **9** nîse berâber_olmuş köylüler
 yardım_étmiş **10** ô adamı évermişler **11** évlen_olum sen ğoñşudan ğâlen öğün_olmaz ô da
 vağdında ğâlmez dëmişler **12** évlenmiş çocuğ ğâ'len hanım da eyîmiş **13** çocuğlârına eyi
 bakıyımış **14** ğândi çocuğları oldünda bu çocuğları dışlamaya başlamış **15** dëmiş ğocasına bu
 çocuğları dëmiş birisine vérelim hârif dëmiş **16** bêş tâne nûfûsa nasıl baĴcâñ **17** sôra ğâlen
 ğarı ğâri **18** ben nere vércën iki tâne çocü **19** her'keziñ çocü var **20** ô zaman herkeziñ çocuğ
 varmış **21** ô da sen_önları véremeSseñ ben ğedën babamıñ_évine **22** sen baĴamaSsıñ fâkirsıñ
 dëmiş **23** nîyse onlar ğâri **24** adam da ğarı ğâTceK dâye Ĵorğmuş çocuğları ğötürmüş bi
 köyüñ_üs'dünde salmış **25** ğadi ğızım_ oduna ğâdelim_olum dëmiş **26** olan ğötürmüş
 ğâTmiş çocuğları dâya salmış **27** odun_étmeye ğâTmiş_ormana **28** ormana da bi ğabağ_
 asmış **29** kendiler çocuğlar yolda oynâyımış **30** ğabağ_orda taĴ taĴ dëyîmiş babaları odun_
 édiyi sanarmış çocuğlar **31** aĴşam_olmuş ğadi dëmiş abam ğâdelim **32** babam_ odunları
 édemedi heralda yardıma ğoşalım dëmiş **33** ğâliyiller bobası da yoğ eşşeK de yoğ **34**
 baş'lamışlar âlaşmaya **35** tağ tağ ğabacığ heni bizi aldadan bobacığ **36** tağ tağ ğabacığ heni
 bizi aldadan bobacığ **37** bubalarının_ aldaTdîni bilmişler **38** öndan sôra yola düşmüşler de
 ğâliyîllarmış **39** köyü görmüşler ışığ yanıyîmiş ğoroz_ötüyömuş **40** aşşâ dôru inmişler köyde
 birisi de eKmeK bişiriyîmiş urFa kokuyîmiş **41** nere ğedelim_ abam dëmiş urFa ĴoĴan yere
 mi ğedelim **42** ğoraz_öten yere mi ğedelim duman tüten yere **43** olan dëmiş aba dëmiş şeye
 ğedelim urFa ĴoĴan yere ğedelim acığdım **44** varıyıllar ora nîyse ğadın né bişirdise ğoymuş
 yedirmiş **45** olan_ ebedî doymamış **46** az_olan mâdur ğibîmiş doymazmış_ olan **47** öndan
 sôra abası u'tanmış **48** év sâPleri doymuş abası da doymuş çocuğ doymamış **49** soñra
 yaTmışlar **50** yaTdînda dëmiş_ abam dëmiş utandırdıñ sen **51** sen neye doymâyıñ ben doydum
 da év sâPları doydı da dëmiş **52** e doymadım napân_ aba dëmiş **53** sen doymasını bilmeyiñ
 dëmiş ben seni dürTdümde çekil dëmiş çocuğa **54** niyse yaTmışlar_ orda sabaĴ Ĵağ'mışlar
 ğâne ğâTmişler bi yere **55** u éve de varmışlar **56** unlar yemeKlerini yemiş sôralarını
 Ĵaldırmışlarmış **57** unlara sôra ğazırlamaya ğirmiş ğadın mutfağa **58** endë sôrayı yazmış
 ğâtmişmiş abasının_üsdüne kedi çıkıvımış **59** kediyi Ĵağ'dırıvıcânda çocuğa dëmiş ğolu **60**
 çocuğ yemeg geldînde yememiş **61** ğız ğadi_ bam ye **62** év sâbı da isrâr_étmiş yememiş **63**
 yimëcën dëmiş **64** yaTmışlar biyol ğaĴmış ğece yaTdığlarında **65** bene eKmeg ğâtir_acığdım
66 ğız_ abam ben éliñ_éviñden nasıl_eKmeg_ alcân her yer ğarannıĴ **67** éliñ_éviñin_
 eKmëni ben_alaman **68** ğâyır_alcâsın beni dürTmediñ dëmiş **69** ben seni dürTmedim kediyi

guvaladım **70** sen beni dūrTdūñ de yeme dediñ ben de yemedim dēyir çocuğ **71** gādiyıllar
 gādelim bāri dēmişler gece **72** gece gāTmişler_ ordan **73** bayā gāTmişler bi bağmışmış çocuğ
 yaTdī eviñ kapısın da omuzlamış gādiyimiş boyuna **74** éliñ kapısını niye aldıñ de abası biráz
 bārmış **75** e şimdi dēmiş gece yarısı naPcāz uyķumuz gālceg dēmiş **76** dalıñ birine ğoyarız āca
 yatarız yere yatamayız **77** ilan var ğuyruğlu var dēmiş_olan_a'ķillimiş **78** niyse eyi bi ācıñ
 başına kapıyı çıkarmışlar **79** üsdüne yaTmışlar sabah_olur ğederimiş ğāri **80** ó da bi bağmışlar
 orada çaķalları duTduğları ğayvanları ğātirimiş orda kölgede yermiş **81** bi bağmışlar canavar
 ğāci ğātiriP ğālır **82** bi bağmışlar dilki tavıK ğātiriP ğālır **83** ācın dibine ğālib de kölgede
 yēceğler ğüneş **84** bir de bağmış ayı da bi bal ğuvanı ğātiriP ğālırimiş ordan **85** sen dēmiş_aba
 aba dēmiş benim çişim ğāldi dēmiş **86** abam dibinde ğayvanlar var yaPma dēmiş **87** yaPcān
 yaPcān dēmiş çişini yapıvemiş **88** ayı yāmr ğāliyir çabığ_oluñ dēmiş **89** niyse abasına ğāri
 ğāT ğāri ğāt dēmiş accığ sōra kapıyı bi fırlaTmış dibine **90** kapı ğüldür ğüldür ğādesē çoķallar
 dünyā ğöçüyü sanmış ğaş'mışlar **91** dibinde şeyler ğalmış **92** ğālmışler orda bi daş bulmuşlar
 önu çaķā çaķā çaķa bi ataş çıkarmışlar **93** ataş yaKmışlar_ ora **94** tavīn derisini alıvımışlar
 bacağlarından bişirmişler **95** açlara ğāri ğecedden **96** yemişler_orda ğāne yollarına ğoyulmuşlar
97 ğālillerke ğāderken çocuğ_ aķillimiş **98** eviñ dibinde ışıl daşlar varmış **99** ışıl daşları
 toplālaK toplālaK cebine ğatarmış ğāTdī yere atalaK ğēderimiş **100** daşıñ biri yolda öñüne
 değ_ gelmiş **101** aba aba évi bulduK **102** na'sıl bulduK **103** ben bu eviñ yandan beri bu daş
 aTdım dēmiş **104** ışıl daş ışılārmış daş **105** évi bulmuş_évi bulmuşlar **106** üvey_ ana ğızmış
107 üvey_ana nēye ğāldiñiz bōra nēye ğāldiñiz **108** iki ğoyun varmış **109** ğoyunların yanna
 ğadi orda yatıñ dēmiş **110** ora gāTmişler çocucağlar orda ğoyunları yi'tirmişler **111** ğoyunlar
 yiTdi dē éve ğālmışler ana ğābıl_ éTmemiş **112** ğoyunları bulıñ da ğāliñ **113** gāTmişler ācıñ
 dibinde yalvarmışlar **114** allāhım bizi ğuş_ édivi uça uça bulalım ğoyunları **115** uşcağlar
 āşdan_ āca ğonuP şey bulcağlar **116** unlar da bulamamış ğoyunu **117** yalvarırķa allāh_ unları
 bi ğuş_éTmiş **118** biriniñ_ adı ğāTmāmiş biriniñ_ adı yusufmuş **119** hindi u ğuşlar_ üTmez_
 oldu alāddin **120** yusūf derdin bizim_ eveli ğenşlimizde **121** ūū derdi ğoyunu buldu buldu
 yoK derdi ğuş **122** fatmā derdin yusuf fatmaya ünlerdin **123** ğoyunu buldu buldu abā mı dēyi
 fatmā mı dēyi ğāri orasını **124** ğoyunun buldu buldu yoK **125** unlar ğoyun arardın_ öle **126** ó
 ğoyunlar yoğ_ oldu ğāTdī çocuğlar **127** bōle bi masal biliyin kısa **128** uzununu bilsem sābaħa
 biTmez

-b-

128 hindi benim_olan āriya ſiye gāTdi doĝu hizmetine ōreTmendi **129** ora vardında bi adamıñ_ üç ōlu varmış **130** āñ bö'yüg ōlu asgere çıĝmış **131** niyse ōnlar_ orda üſ dörd_arkadaşmış **132** bunlarıñ_ asgerli çıĝmış **133** asgere gāderke bunlar_ asgere gāTcēz dēye geziyillarmış ĝāri ēlence yēllerine sinemaya gādiyillarmış **134** bi gün gālillerke ĝazā yaP'mıſlar arabalarıñla **135** yolda polisler bulmuş **136** bu olan bi iſ benim_ olan orda ōreTmenlig yaparka **137** bulmuşlar ordan ēkisi eyimiſ öñde olanlar aĝırmış **138** ikisi öñdēmiş o üç_ olanıñ biri öñdēmiş zāten **139** üç_ ōlu olan_ adamıñ **140** biyol_u dēmiş_ anasına bubasına televon_ ēTmişler hepisi ōra gelmiş **141** ēkisi aĝır ēkisi ayaĝda tedēvi oluyor dēye **142** niyse onlar tedēvi olmuşlar **143** üç_ olan çocuĝ_ ölmüş **144** üç_ ōlu olan_ adamıñ çocu **145** ötekinner ölmemiş ſiför de avır yaralımıſ ĝırıĝ çıkıĝ varmış unda u da ölmemiş **146** ammā ĝırıĝ çıkıĝla ĝurtulmuş öteki **147** beniki niye öldü de ēliki niye ölmedi de feryād_ ēdermiş bubası **148** ĝāveye gālirmiş **149** emmim yaPma iki tā var çocuñ_unlara allah_ ömür vērsiñ unlarla ol dērmış **150** unlar_ ōlsa nolcaĝ_ ōlmasa nolcaĝ benim çocuñ niye öldü bunlarıķı niye ölmedi **151** gāle gāde ārıda da zāten dēyir benim_ olan **152** gün diñlendi mi souK oldūndan dār herkez ĝāveye dolarmış ſe_ ēTmezlermiş **153** hāni ĝāveye çoĝ gādeller ısınmaĝ_ üçün **154** niſe ikinciniñ_ asgerli çıĝmış **155** ikinci ōluñ_ asgerli çıĝmış **156** ĝa'dım_ anası dēmiş ōlum_ ēvlen de gāT **157** hindi sen gādiyiyiñ küçüg ſeyde okūyōmuş okuldan gālmēyimiſ **158** sen_ ēvlen de gāT **159** ana ben hindi ēvlensem ben yarından sōra asgere gāTcēn naPcāñ gālini gāldimde ēvlenēn **160** hāyır ben_ ēvde yalnız duramāyım bubañ_ alaña çıkıyı ben çıkamāyın dēyimiſ ĝadın **161** orda da dār sādēTdin ĝadınlar hēç çıkmāz dāyir **162** ĝız bulamadı benim_ olan_ orda çocu bakiTcaĝ vērmezlermiş **163** oranıñ_ ādeti ōlēmmiş **164** unlar biyol_ ordan gāTmiş **165** olan_ ēverelim dēmişler filan ĝızı isdēlim vērirlerse alalım vērmezlerse gāTcēn dēmiş **166** adam da asgere vēresi gālmemiş ha ötekinin_ üsdüne ĝō berikinin_ üsdüne ĝō ēvlendirmişler ōlanı niyse **167** olan otuz beſ gün gelinle durmuş asgerli çıkā_ ōmuş ĝō'muş gāTmiş asgere **168** gālin gālmış ĝāri analına bakıyimiſ eyi **169** kırK_ izinine gālcēmiş kırĝ gün asgerlig yaPmış on gün_ izine gālcēmiş_ olan **170** hata bi olan biyol ſeTmiş öteki ōlanda on beſ tā'tile gālmış okuyan **171** ĝāveye gāTmiş öteki de ĝece gālmış **172** orda dēyir bi cümle kapisı olurmuş terörüs oldü uçun **173** ēviñ kinarı da betonla çevriligmiş dörd meTre beſ meTre **174** hāni giremēyimiſ içinde üç_ ēv borda iki ēv bi ēv **175** ĝāveden gālen çocuĝ görmüş_ u gireni cümle kapisından **176** ĝıvraĝ ĝıvraĝ gālmış ēvdeki

bubasının yanna çıġmıř 177 bubası üsdündemiş ġalin_ altındamış çif ġaTlimes_ ev 178 baba kim ġaldi demis kimse ġalmedi demis bubası 179 bora birisi ġaTdi demis kim ġaTceg_olum 180 yengemin yanna ġaTdi endē demis 181 asger ġarısının yanna kim ġader demis bubası 182 bilmen demis bora ben ġördüm adamın ġaTdini 183 ġadi demis her'keziñ_ içi ġurşunlu bi tufe olurmuş erkeg_olanın 184 beş dene erkeg varisa bi evde beřiniñde tufe olurmuş oranın_ adeti 185 ordan_ unu almış beKle ġapıyı demis 186 hindi ö çıkar demis ben de cümle ġapısını beKleyen demis 187 ġaTmiş cümle ġapısını beKlemis bubası 188 olan da ġaliniñ ġapısını beKlemis çıkıcağ deye ayaġġabı da yōmuş 189 ġalin dışarı çıġmıř 190 bi baġmıř yataġda upuzun bi adam yatıP duru 191 bi sıġmıř zāten ġıpırdamamıř_ aġabeysi 192 yingesi de bi barmış annē abini öldürdüñe vurduña deye 193 ābim de'yesiye çocuġ_ elinde tufe aTmiş da bāralaġ bubasının yanna bi ġařmıř 194 u taraFa ġařmıř ġapıya bubası da yaraladı da ġaçıyır deye bi basıvıyor 195 o da ora yıġılıyır 196 sōra ġoñşular ġalir biz sene demediK mi 197 u ġapise ġaTmiş biz sene demediK mi unlara ömür versin demediK mi 198 bōle bi olay_ olmuş orda olay bō ġeřmiş bi olay bōle

(27)

Derleme Yeri: Kavak Köyü**Kaynak Kişi: Fatma Korkmaz (70 yaşında- İlkokulu bitirememiş)****Konu: a) Karışık****-a-**

1 biz de heç iş ġüç yaPdımız yōġ 2 bi boyundan_ amelēTliyiz bi üç dörd dene rapor var bi ellerimde kemig_ erimesi var dēcēsem 3 bi anciyo oldum bi ġō'zümnden_ amelēT_ oldum bi boy'numdan_ oldum 4 yaPcāmız hindi de āciġ sePze ēdiyidiK 5 iki üş senedir onu da çora çocā devreTdiK 6 çorçocuġ yapıyıllar 7 accıġ ben de işde çocuġlara ġāne heç oturu olsam_ olmācaġ_ ācıġ işim ġücümde 8 ācıġ ġıpıfāyın bi ġāliyın onu da bi sāT iki sāT 9 benim yaPdım_ iş de o işde 10 nā'palım_ işde bazarımıza ġādiyiz eyi kötü bi ētiyacımı ġörüyüz 11 hindiliK sā olan ġücü yēten devām_ ēdiyıllar

12 ben yaşlıyın ġāri be 13 e'veli yaşı yaşına yazılmamış 14 beş ařřā üç yoġarı 15 çor çocuġ_ olsa olmasa esgi adamlar bil'memiş ġör'memiş 16 bi doġdur ġapısı ġör'memiş bi ġasdāne ġapısı ġör'memişler sālamlarımiş 17 benim_ anneciñ mefāT_ ēTdi yüz_ on beş yaşında 18 heç bi ārıyan yēri yoġdu bi yaşlıcaydı 19 ġani bi ġırıpın bi asbirin ġapı aTmamışdır_ esgi adamlar 20 eveldi işde hindi dōdu müdu hemen kimlini çıkarT 21 yaşını

yeri yerine yazdır hindi öyle **22** ben de sār gāne yeTmişlere varmışındır be **23** gāri mi gāTcēz gāri işTe öle öle

24 bi yanımız adrasandan dōma ordan gālme **25** dōma böyüme gaynana ordanımış **26** işTe bi yanımız **27** eveli tōngüşlüler dellermiş **28** tōngüşlüler_ esgiden öle dēniyimiş **29** işTā deñişik deñişik **30** eveli mal_ eveli sePze laylon_ekin niy eveli mal mal mal **31** kaç dene canlı hayvan varısa var'mışdır hani bizde

32 esgi dūn bir haFTa dūn_ olurdu **33** kaç gün dörd gün_ eKmeg bişer **34** kaç dene gāçiler kēsilir **35** dana kēsilir dana kēseller **36** dūn_üş gün dūnüdü hindi bi gün bi dūn olıvıyo **37** eveli bir havTa dūn_ olurdu o eKmegler bişer **38** bizim dūnde etmegli oldu **39** eveli bi de adamları güleşdiriyir güleş_ olurdu **40** millet_ işde tanıdınız güleşler gibi u güleş bi icatıdı gāri **41** güleş yaPdılar_ adamlıK **42** bi çēz_ altı olur nē varısa bi serilir **43** āşam bi kına olur ertesı_ ün gelin_ alması olur **44** ertesı_ ün bi yüz_ açımı olur **45** o bi geleneg görenēdi **46** hindi şey_oliyi gāri hindī gece gelin_ almasını ediviyıllar **47** hindī cēz_ altısı yoK yüz_ açımı yoK **48** işde bi kına gēcesi edebilen ediyi bi gün_ eveli e'demeyen bi gün bi salonda ediviyıllar isdeyen **49** hindi de isdeyen burda bı yapıyılar horda da bi hindi masırāFlı **50** uzağ_ olan hindī bi kına gēcesi oluyı bir salonda oluyı iki **51** bi de hindi bōradan uzā mı gāTceg_ uzağdan mı gālceg hindi burdan gāTcēse **52** bi de orda oluyu üş gün salon dūnü oluyu **53** heP bu masıraFdan çıkıyı üş gün salon dūnü gelin uzā gāTcēse **54** tabi ollardan gelemiyēni var arkadaşı eşi dosTu herkeziñ **55** herkez gālebilceg mi **56** bi dūnde orda oluyu **57** āşam altıda başlanır hindi āşam altıda başlanır dūnler çalgılar gurulur **58** gece sāt on_ ikiye gādaK **59** on_ iki oldūnda da müddeti şey öledir sār heralda öle **60** on_ iki bire gāl'meden dūn de dālır kim'se de galmaz **61** hindi burda olmuş_ olsaK mavikēnti olları biliyimişiniz baK **62** hindi burdan çarayla çarığ ayānda bi de çarığ **63** bi gucağ çıra da ordan duTdururlar_ e'liñe öle gālivirisin **64** Sār gözler görüyümüşdür ayağlar basıyımışdır **65** hindi nerē çalgılı gālgılı deyil hindi vasTayla bilene gādesimiz yoK **66** gāden de gādiyi de gāTmeyen de **67** bizler de gāTmeyiz gāri bizim de bi içinden de gālmēyir gāTmeyiz

68 anneñ bubañ var mı **69** olsun_ olsun **70** bizim de üç gız bi olan gızınñ biri gar'sımızda **71** hu yakın hu demir kapılı şey **72** olan da arkamızdāki buradaki **73** öle öle işde herkez **74** gızınñ biri işde gızınñ bi ölu bi gızı vardı **75** gızım mefāt_ eTdi öldü işde **76** dūn gezmeK müzmeK bize göre deyil gāri **77** elin_ ayāñ için gādesi yoğ **78** iki çocucacığları galdı çocucacığları bö'yüyü gāri gālan **79** annānesi dedesi gādiyıllar gāliyıllar **80** birāz durūP gāliyıllar on gün bir havta on beş gün yirmi gün yanlarında antellede **81** konyaya evlidi bi

yannı konyada bi yanı antellede **82** şindi antelledeler hindi antelledeler gāri çocuğlar **83** gız ikinci sınıfa girdi olan da anā_öğkuluına girdi **84** gāri galan oluP duru emme ö'len gāriP **85** beş_ altı sene oldu yirmi beş yaşındaydı **86** adı pis hasdalıK vara gāri **87** ben dēyēn üş günlüg sen de üş günlüg ben dāyēn on günlüg dēmiş doğdur **88** önlenemedi gāri önlenmedi **89** o başladığ kēri afēdiyī mı altyı mı **90** bi ğirib gibi bi şiy geliyi işde **91** ateşli mi ğiriPlimīn de varıvyıı bi tālil alıvyııllar yatış_ o yatış **92** éve varıP da gālēn **93** gādemessiñ seniñ_ éve gātmeñ bi gününü alır sene göre ēyi dēyīllar **94** eyidin eyi denyıdı eyinlīne döndü denyıdı **95** vērilen_ ilacı vērilen ğanı her şeyi emdi **96** emi'cimiş gāri afēTmedi gāri afēTmēyi canım onuñ_ öñü gāldimīdi arkası gāliyī gāri **97** çor çocuğ işTá gāri galan da oluP duru gāri oluyu nāpalīm

98 geşlimizde mal_ıla ū'raşdıg sayılır ékin ħarman ileşberlik mal_ıla malıdı **99** yaylāya göçülürdü gece **100** o zaman sāt yoK bi aletirig yoğ **101** yerde bi şiy ğaısa **102** aKşamdan her şeyiñ ğorsuñ o bicēz bi şiy ğalmaz_ò yurTda **103** gece bi yıldız tanīr yaşlılar **104** o yıldızı gördüler mīdi ħadi baçalım devesini malını saran **105** yıldızı tanīr yaşlılar yıldız çığdı mı ħadi kaçın develeri saralım yükü **106** ordan_ işde māvikenti biliyimişiniz **107** māvikenTden ka'kılır bōra alağırın_āzı dāriz ħordan gāçersiniz köpülünün yanı **108** ora gālir bi eT'meg bişer **109** burdan bi kaçarız dēcēm turunÇova dāyelim **110** ora varıyız bi eTmeg bişer **111** hindī beş_ aydan_aya bi eTmeg bişiyi **112** bilgī ki demeK bilgi bi ilēn eTmē bişir **113** o zaman hem yumşag bişiyi eTmeg **114** iki üş dene zēreyi ğarışdırıP da bi üyüdüyoñ **115** malul gibi yē de yē koğuluca **116** o eTmē bişir bi yere ğoy **117** öleydi ħani öle gāldi gāşdi yāni yaşlılarımız **118** öle gāldi gāşdi **119** ékin bıçarsıñ ħarman bī kēse ayran yōrdu olur tāzecig dōme yōrdu olur **120** yanlıgda olur tuluğ koğulu bi ğucağ da su'van **121** o yanlıg deriden_ olur gāçinin derisinden_ olur **122** sonra sonra āşdan çığdı gövan denir ondan sonra ceryanlı çığdı **123** işde ħarman orağ_ışledim� yerde onu bi ğucağ évde düveriz **124** bi ğucağ suvan meselā suvanla yēceK değilsine yē de yē **125** hindi yēmesseg kerliyiz **126** hindi yēmessen_ eyi çoğ yēseñ ħu hōle hōle **127** mal_ıla gālindi gāçildi yāni **128** ileşberlik ékin göç ğon **129** gāne de o zamanımış_ırāTlıg gāne de sālīn yerindeydi **130** ó zaman bi ħasdalıg **131** bi kişi ölse apandis mīdi niydi kimbili **132** o zaman ħasdalıg bilinmeyimişdir sār **133** bi kişi ölse pıntı olmuş ğan duTmuş dāllerdi ya sıTma dāllerdi **134** sıTma dādiKleri de hōle pirinç tenesi ğadağ bi ħaPdır **135** neydi kimbili onu beyin ğanamasını şeyini bilen mi var öleydi **136** hindi oğ dāyivi doğdur

(28)

Derleme Yeri: Yazır Köyü**Kaynak Kişi: Meryem Tümen (60 yaşında- İlkokul mezunu)****Konu: a) Dokuma İşleri b) Yöresel Yemekler****-a-**

1 dokuma işlerini hafif yaptığ yani yaptığ 2 is'dar dokuduğ dü'ven dokuduğ 3 unlar_ ayrı ayrı yani hep meselē 4 isdarıñ_ işçilī ayrı düven_ ayrı deller hani 5 eyi kötü bōrda evlendimde yapmadım 6 bubam_ evindēkene yaptığ yani 7 ğardaş_olalağ hep ğardaşcağ toplandığ 8 isdarda hōrda bağ şu şeyler var sergiler var berikinler_unlar 9 unları doğüller isdarda 10 bi şeyler doğüller el_ile ala yapallar 11 onun_ufanı yapallar böyünü yapallar 12 çeşit çeşit yapallar yani 13 endēni biz kendimiz yaptığ yani secçāde 14 ğoyun yününden deve yününden 15 bu iplikleri ēriyiz ğoyunların sırtından kırkı'yız yıkayız 16 şey yapıyız ēriyiz büküyüz 17 bene buna bi halı vērsele vērmen yani 18 bunların böyü var hindi bizde düvende yapıldığ yani bu isdarda yapığ 19 düvende yapılan vardır böyüg yazğı 20 göbēne bi ala ğoyduğ gāne elimizde bōle motifler çeşitleri 21 böyüg_ ufağ yani biz endēnleri kendi el_ emēmiz 22 hindi dē yapamaz_ öldüğü_ o başga 23 hindi u sisdemleri ğayıb_ ētdiler söküldüler 24 bağ hindi bunun bizde iki dene şeyi vardı 25 biri isdar dēdimiz enden dokudumuz bi düven ikisi de vardı bizim_ēmizde 26 ikisi de vardı biz ğızıkana yaptımızda 27 hindi hiç par'çası da ğalmadı 28 par'çası da ğalmadı hēndi 29 bōra ğaldımızde de yapmış_olsam beliki sürdürüdüm ben de 30 evde yaptığ dālışdığ 31 her düzeni_ evde ğaldı 32 bā bāça işleri çor çocuğ mal maşakaT 33 ēkin mēkin sera ğaçinceme hāli 34 hanğı birine faltāçelig_olcāñ 35 yapabiliseK el_ işi yaptığ çor çocuğ çēzi yaptığ 36 danteldir oyadır_unları yapardığ 37 eveli onlar modādı hindi onu da yapan yoğ dōru düzen 38 hāzıra döndü hindi millet hep 39 emmē bicēz ēliniñ_ emēne uymāyı hāzırlarda işde 40 ben de esgi ētdim işleriñ çōnu torunlara vērdim analarına 41 bunları çocuğlara işleñ yapıñ ğoñ yani el_ işi olalağ 42 hindiki çor çocuğ oğuyur 43 oğudūndan bi şey de yapmāyillar 44 anası bişiriyir ğızı yēyir hindi 45 herkez_ öle bi seniki beniki değıl yani o da öle 46 benim böyüg torun var hindi hemşire olalağ_ ayrıldı yirmi üç yaşında 47 annanne dēyir bana dēyir ufacığ tefecig dēyir hōle dēyir ulama olsun ayın_ oyun yapımın bi iki yēter dēr 48 ben dēr öle fazla süs eşşası yani el_ işi 49 hazır_ iş

isdemēyim ben dēyir **50** böyle şeylere havas_ eder o da **51** elinizde ni varsa ulama salama unları yapıñ bene yeter dēyir cēz niyetine

-b-

52 bizim bõrda çeşitli çorba çoğdur da arabaşı çorbası güzel_ olur yapallar **53** arabaşı çorbası çoğ nezzeTli olur **54** unuñ_ardına bi de mercimeK çorbası sever haK **55** ötekinleri de sevelller de çorbalar tã fazla önem veriyi işde **56** arabaşı çorbası unula aynı bol yāsıñ duzuñ gatiyñ **57** baharaTlarını gatiyñ **58** un yapıyñ goyuca **59** tavıK suyu döküyöñ tavıK_ eti didiyñ_çine **60** yāni gõzel_ oluyor erbābını bildiñ mi **61** içine bi de ilıman sıkdıñ mı **62** yāñı onu alışgın_ oluP da yiyeñ her_ õn_ olsa yer **63** yemeyen de çabıg_ alışıyır yāni **64** benim yanda dāmadın biri kemer taraFında oranın halkı peK böyle arabaşayı ayın_ oyunu yaPmazlarmış **65** anasıgilde yaPmamış **66** halK yapmadı mı sãten kimse yaPmāyır dõru dūzen **67** orda yaPmaSke bizim bu gumluca erentepe taraFı meşşurdur arabaşı çorbası **68** benim bõyüg gız hindi gış çıkıncāya gadar altı yedi sever_ arabaşı yapar **69** şũnkũ göcasıgil çoğ sevelller **70** bi de göcası guşcu avcıdır ava gader **71** av guşunla arabaşı çorbası **72** beş_ altı seFer arabaşı çorbası yapallar gış çıkıncāya gadar **73** õ yaparkana biyol orda õ damaT gız õnlarda gālirke yerke gālirke yerke õ da alışdı hindi **74** õ gız da tam beceremēyir benim tã bõrda evel pek_ az yaPdı **75** bi de sãten õ bõyüg gız gãTdı yerde **76** kēndimiz de yapardıK bi de vardı yer çoğ arabaşı yapar gullanırdı **77** onuñ_ içi õ tam ehli oldu **78** ordan unlar gālir māsız husūsi arabaşı yemeye gāliller kumlucaya abasınıñ yanna **79** unlar da alışdı **80** dedim gibi herkez çeşit çeşit **81** hamırını suyu gāynadıyılar duzunla barabar **82** õnuñ_ içine unu özēyiller böyle **83** bi elin_ un gatiyir bi elin_ garişdıyır garişdıyır garişdıyır **84** mısır_ unu bũyday_ unu FarkeTmēyir yāni **85** mısır_ unu fazla topaKlaşmaz da bũday topağlı yapar **86** unu õle ederke ederke tam gāyulur hõle içine emme oKlāla garişdırlar ya kePcēle **87** unu ortaya hõle diKdın zaman durması ilāzım **88** bi de ocağ meselā odun kōmür yağıyırşan_ üsdünde kōmür söndürüler **89** esgi göca_ arılar onu yapāmış **90** kōmüre yapışmaSsa ocağlı kōmür yapışmassa hamır bişmişdir yapış_ ırsa tã bişmemişdir **91** onu yapallar de hindi milleT gãTda kōmürü nerde bulsun da işde gāne de yapıyılar yāni **92** eveli kōy yeri tũpü nerde ocā nerde gara tencerede ocağda bişirilidi her şey **93** õ da bi nezzetli olurdu bi daTlı olurdu her şey **94** ben hindi esgikī bişen yemeKleriñ nezzetini bulamāyım ki **95** kēndi bişirdim

yemeKlerin nezzetini bulamāyin **96** adam kömürde ocağda bişirdi yemēn nezzetin kēndim bulamāyin ben hindi bişirsem

(29)

Derleme Yeri: Beşikçi Köyü

Kaynak Kişi: Nazmiye Beşikçi (80 yaşında – Okuma- yazma bilmiyor)

Konu: a) Yeni Doğan Bebek İle İlgili Gelenekler b) Bir Hatıra

-a-

1 ğafasına al_ örteler hani ğırmızı 2 alınına çelgi çeleşler 3 kırğ gün şey_ èTmezler 4 kırğ gün sal_ ācı ğapıdaymış deller yeñi dōm yapana 5 hindi de öyle de hindikiler bek inanmāyı esgi öleydin 6 esgi öleydin hindikiler biri inansa biri inanmāyı 7 esgi öleydi kırğ gün çıkmaz dışarı çocuğ 8 şey_ olur duzlanır yemeK verilir 9 ik_ üç gişiyeye isder bö'yü_ èT isder u'fağ_ èT 10 anam biñ gişi de bir bi gişi de bir 11 isder üç gişiyeye èT isder beş gişiyeye Èt 12 yemeK verilir şey_ olur çocūña 13 anam göbē düşdü mü yapılır 14 u zaman yaparsıñ çocūñ göbē düşmēndiz yapılmaz 15 göbē düşdümü duzlanır çocuğ 16 ondan sonra yemeK verecēseñ verisiñ 17 vèren vèrir vèrmēnde vèrmez vèrişen verisiñ 18 vèrilme mi çocūña imkānına göre hanı şeyine göre vèrir 19 anam olma mı yıkanı çocū gine yıkanıñ da duzlamadan da yıkarsıñ koğar moğar çocuğ 20 baKdın_ ācığ çocūn şeyi ğaçince duzlu suyuna èdersiñ 21 duzlu su dökersiñ 22 o ça'big düşiviri altı yedi günde düşer çocūn göbē 23 altı yedi gün 24 yıkanmañ da hani şe èdersiñ duzlu su dökersiñ 25 öyle olurdun bizim 26 kırğ yimesi hindi çocā kırğ daş_ èdersiñ kırğ da yımırta ğırarsıñ 27 hani biz öyle èderiK 28 onu dökersiñ öle dökersiñ sayarsıñ 29 ondan sonra kırğ ğaşığ da su kırğ da daş ana yerli daşdan 30 onu kèsersiñ basılmamış hōle şe olmān yerden 31 ğıyarsıñ hanı ulu şeyden daşdan 32 onu şe èdersiñ bi de anasını ğırKlarsıñ bi de çocū ğırKlarsıñ 33 ondan sonra öyle ğocayna mocayna bi yere yatmaz 34 kırğ gün heç barmazlar birbirlerine 35 anası da ğırKlanır çocuğ da ğırKlanır 36 tábı o zaman tēemizleniyo 37 o suyu anam bi yere öle ayā_ altına dökülmeS 38 hōle bi yere yalacığ ğazarsıñ ora dökersiñ 39 ayā_ altına dökülmeS su 40 hindi sen sen_ ol da anam çocūn sırtını 41 ben hindi bu benim torunuñ torunu 42 bu benim bi oğlum bi de ğızım var antallada 43 çocūn sırtını neye gece heç ğoman ben 44 hele hu fırtına zamanda her şey ğalirimış_ anam onuñ_ içinde 45 cini şeytanı ğarışırmiş yanı öle deller 46 dışarı serili ğomācañ 47 hanı ser ğüneze gece ğomācañ 48 heç ğoman ben 49 hurda bizim bi ğoñşu varıdın çocucā öldü 50 ğalinciK yamırda da ğoyu anam 51 ben ulu dēlim de dēdim 52 çocūm_ esgiden dēdim öyledür

53 serilmez o bi sabı 54 gändikini bile serme yā gece al günüz ser bi şey mi 55 onuñ_ içinde her şey gäliyi hele o fırtınada neler gäliyi

-b-

56 anam doğdur mu var_ evelî evel 57 benim bi ğardaşcım varıdın 58 on yedi yaşındaydın çocuğ ben Ęmizdēdim 59 ğurban_ oluyum hindi herkeziñ_ arabası vāğ şeyi var 60 araba yoK bi şey yoK 61 on yedi yaşında olan çocū 62 ortaKcıyık_ orda babamgil_ oraya Ękin_ eKdi 63 ğurda çevre yoluñ_ altında cāmi vara orda caminiñ yanda 64 babam bunu götürdü antall'aya 65 yolda bi deveci gälmiş_ anam ğarşından 66 ardından mı_ ēTdi ardından gätmiş 67 deve çekiP gädemiş 68 deveciye dēmişkin babam 69 çocūm dēmiş ben antall'aya gädiyim ğu çocū bāne dēmiş acığ bindir dēmiş 70 deveye dēmiş barabar gädelim dēmiş 71 bindirmiş çocū oğlanı on yedi yaşında oğlan arabañ yoğ bi şey 72 anam kim'sede yoğ_ araba ne 73 ben kimbili ğaç yaşındaydım benim böyüm 74 götürdü orda bi doğdur varıdı 75 nēydin o doğduruñ_ adı aKlıma da gälmeñyi 76 esgi bi antallada baKıTmiş gätirdi 77 çocūñ ğuracıKlarını deveciğ yalamış höyle cılbağ mıydın kimbili yalamış 78 anam_ ācığ ilaç ney_ ēTdi melem mülem mi var hindiki_ ibi kimbili 79 ne ēTdi kimbili yaKıcığ mı vurdu 80 çocuğ çoğ yaşamadı anam 81 babam dērmene gätDi eşşēne köleye köleyi biliyön mu bilmēyön dēmi 82 turuncovanın beri yanı ğırKğöze mi gätDi ğırKğöz dēmen bi de köle va 83 ğanğına gätDise cumē ğün 84 hindi cumē ğün_ anam sen sen_ ol ğu ēviñ nē heç_ elleTmezdin_ anacım_ rāmaTlığ 85 babam gätDi çocuğ yatıyo lemseniñ_ içinde yatıyodu köşde 86 bi de olan ğādaşım va o beşigde 87 öteki lemseniñ_ içinde yatıyı 88 ğanı öle lemse oluyo ya cibindirig hē onuñ_ içinde yatıyı 89 babam dērmene gätDi 90 gece gätmişdūr sār dērmene 91 sabāna da oldu çocuğ_ öldü sabağ da oldu 92 anam çırıyo biz dōru çırmayı neyi mi farkediyok çocūn ben 93 anam ğoñşular galdi burdan vardılar_ aldılar gätDiler çocū yudular götürdüler 94 orda yuyuvērdiler aldılar gätDiler kömmeye 95 babam gēcē_ oldu yoK 96 çocuğ kömüldü olan 97 dā gēcē_ ārısı ğaç vaKıT gälē_ ödu 98 anam bi çırdı öldü çocuğ götürdüler dēdi 99 babam siz siz_ oluñ anam da dēdi cumē ğün bi işe ellemeñ dēdi 100 bi şey_ ēTmeñ dēdi baK cumē ğün ben çocūmu göremedim dēdi 101 çocūmu göremedim ben dēdi 102 anam cumē ğün ēv süpürme inne ğullanma 103 hindi iğneyne bi şey dikeñ_ oyla onu diKdiñ mi ölüñ şeyin dikermişñ ētin dikermişñ 104 ğani esgiden öle dēyollar ben biliyöm mu 105 esgiden_ ana öyle dikiş diKdiñ mi diKmēcēmişñ_ onu cumē ğün 106 dua ēdecēñ şeyiñi ēdecēñ

(30)

Derleme Yeri: Toptaş Köyü**Kaynak Kişi: Veli Demirtaş (87 yaşında- ilkökul mezunu)****Konu: a) Köyün Tarihi b) Hayat Hikayesi****-a-**

1 bu toPTaş bura dalca mağalesi 2 esgiden bura dalca mağalesi ireFig hocaların 3 ğumlucadā ireFig hocaların bura başKasının dehil sāfi bi ğışiniğ 4 ordan burdan toPlanmışlar 5 on_iki ğişi burdan on_iki ğişi bi tapı almış 6 on_iki babam da içinde 7 on_iki ğişi heP burayı alığlar 8 onlar da dāldı vardı ğāTdi ireFig hocalar 9 ğumlucada yerleri vardı onlar da ordan dāldı vardı ğāTdi 10 işde bura ordan ğalma 11 babam başğa bēerden gelmiş öteKi ordan gelmiş 12 burdan toPlanma bi yer 13 buranın esas kökü ordan burdan toPlanma 14 kökü anası ireFig hocaların ğumlucanın yerlisi 15 ireFig hocalar dediğ mi yerlisi 16 bura onlarınıdı ötüzde dalca köyündē mahalle 17 bura ğaç dölümüse on_iki ğışinin üsdüne tapı kesilmiş 18 sāde bi adam ordan burdan 19 bura on_iki ğışinin_üsdüne tapılıydı 20 yirmi bēş dölüm tapısı var iki yüz dölüm yer vā 21 esgiden_öyle 22 hura ora sınır hırda yirmi bēş dölüm ācığ bi tapı vā esgiden 23 sınır ğāñiş ta ordan hura öyle 24 ama hindi işde onu yapmāyolar 25 hindi tapı geldi mi nēde hanı ğaç dölüm tapısı var ihi hırada hura 26 hindi sınır belillemēyi hindi 27 hindi tapı neyise o 28 ama o zamanda tapı öyle kesilirimiş 29 sınırı bu yanda bu dağdan bu dağdan gerçenden beri bura ğompile sāfi toPTaş bura āyit 30 ama yirmi bēş dölüm tapısı vā köyün_ içinde köyün_ içi 31 yeniden tapı aldılar ğadasdura geldi herkeze tapısını vērdi 32 kim nereyi çevirdise herkez tapısını vērdi bura böyle 33 babamgil geliK ğarpıTdan geliK 34 ğarpıT nerdeyse ordan gelmiş babama ğarpıTlı dērleridi 35 kökü ğarpıTdan gelme ötekilerin nēnden ğeldini bilmēyim ordan burdan toPlanma 36 bi toPlanma yeri işde anlaTdīm gimi işde 37 ordan burdan sāFi bi ğışiniğidi bu 38 toPlanma ordan burdan toPlanma on_iki ğışiniğ_ üsdüne tapı kesilig yirmi bēş dölüm 39 babamın kökü ğarpıTdan gelme onu biliyöm başğasını bilmēyim baK 40 o toPTaş bōle üsdü üsdüne üsdü üsdüne yığılıydı da orayı devleT su işleri daşı aldı 41 götürdü bēre götürdüler götürükēn götürükene daşı ğomadılar 42 daşığ souğda da üsdünde ev vā 43 ev yaPdılar üsdünede daş ğalmadı 44 aşıada vardı dilki daşı dērlerdi 45 ta beri çeşmeden beride bēer var ya orda daş vardı bōle yığılı 46 dilkiler arasına girerdi o zamanda mağlığ çōdu 47 çoğ ğullarda bārişırdı dikliler ama ğalmadı hindi 48 o daşı da ğaybēTdiler 49 işde o toPTaşı da adı ordan ğaldı 50 ö toPdaş beşigÇi köyüne ğayıldıydı

sōradan gerçen köyüne ğayıT_ oldu azınlıdı **51** soñradan_ ayırdılar toPTaş köyü adını vėrdiler **52** o daşın_ adını vėrdiler daşı da ğomadılar **53** devleT su işleri geldi kögledi daşı ğırdı götürdü götürdü **54** nere götürdüse daşıldılar acığ bi şey ğaldı topağ başına da biri oranın sēbi ev yaPdı hindi **55** toPTaş bu yeri ğalmadı orda adı ğaldı **56** adı toPdaş ğaldı

-b-

57 yaşıım sēKsen yēdiyin **58** sēKsen yēdiyi doldurdum aTlayığ ğāderin sēKsen sēkize **59** görmedim ğalmadı **60** önce su dērmeni usdasıyım su dērmeni yaPdım **61** ondan vazgeşdim at araba usTalī yaPdım yirmi bēş elli sene **62** at arabalī usdalīndan buraları çevirdiğ **63** su altına aldırdım su çıkardım dereye suya basdırdım **64** teg başıma ğāndimim **65** hunun beyi var ğardaşıım o bi şey yāraTmazdı **66** sāfi ğāndim yapıyıldım babam da ğasdaydı işde bu mintıKada burda **67** ondan soñra nārenciye işlerini yaPmāğa başladım amele götürmeğe durdum onu da vazgeşdim aşıcılā başladım **68** nārenciye aşısını ne gimi aşı varısa ben aşılāyom **69** hePsin de aşılāyom onu da yaPdım **70** hēndi de bu yaşda duruyom gine daħa da çalışıyom allaha şükür **71** daha ayağdayım daha çōKmedim daha

72 aşının hindi zamanı geçdi mayııda ik_ ay **73** eylúldan bu ekimin soñun ādar bitiyō **74** mayıs geldi mi her gim aşı varsa çiçēnde heP aşılaniyo **75** zeytin oğsun armud murmud nārencē **76** aşının durumuna ğöre ğalem olcāsa ğalem vuruyō **77** āşlardan alıyō çibī **78** ó çibī ötekine kēsiyō bōle ğalem sokuyō_ona **79** sıva adamaķıllı sarıyō mācīnlāyın o keller o **80** o turuşlar oldu mu göz vuruyosun ğurayı **81** ğu gözü aldıñ mı ğu gözü ötekine vurdun mu sarıyō o da dutuyo **82** onu da yapıyom ondan da işde seryedi hindi **83** hindi aşı getirmeğe durdular her yērde aşı fidancı vā **84** aşı ğātirmē durdu seryedi **85** herkez teK tük olsa da emēn ğorumāyō yapan da o ğuvaTladı hindi **86** başğa bi Sorun yoğ hindilig yaPdım_ iş bu **87** böyle yaşayoK_ işde

88 taħTacılığ süreKli yaPmadıK da ğaçāğ āc_ alır çalırdığ dağdan **89** ğaçāğ āca yūKledirdiğ ordan yontar da ğaçāğ **90** ğātiridiğ buraya ovalara götürü satar gelidiğ yēdi buçuğ liraya yükünü **91** iki dōrd dene iki dene āÇ dōrd dene oluyo ovaya götürü satardığ ğatıran ācını **92** hu dağdan çalardığ ōle selbes yoK çalardığ **93** nē yapardı köyün ğatırlısı ormancılara yēmē yēdirdi miydi o ğün yēdi ğün bildim o dān her yeri otuz ğişi otuz eşşegli mal_ olurdu **94** dādan otuz eşşekliğ ğoz_ ācına ğāldiğ otuz eşşekli **95** sarmālım böyün yaķalanacayıK dēdi yaşar mōħTar_ o zaman **96** ğatırlı ğatırlı o ormancıları neyi buyuruñ_ ēTdi mi onuñ_ ēvine geliyo **97** otuz eşşekliğ ğāTmediğ biz geriden sarā_ ōdu **98** bi ēndiğ ğaypā aşşa ēndiğ yaķalanmış ormancı yaķalamış çevirib_ oturu malları **99** biz eşşegli ğolanımı devirdiğ tıraşına barabar kesdiğ devirdiğ **100** saKlanā_ ōduK_ ormana **101** bu ğaçāğcılı bu işlemi

yaPdığ başğa bi tahdacılığ yaPmadığ **102** gâçağ_ışı yaPdığ birez işde bu **103** gâçağcılığ nâdar_ olur sūrâ sūrâ o da biTdi **104** laylonculuğ başladı işdá laylon dâ yeñi **105** laylonum dulda vardı ben laylonu da vazgeşdim

106 şekercilere başğa iş ā yoK **107** şekercilerden başğa ā yoK **108** yayan burdan bu yoldan ta ğumlucanıñ_ altına **109** ğumlucayı gezdiñ mi ordan aşşâda onların tarlaları **110** oraya burdan yayan eşşeK vâ **111** oraya çalışmaya gâdiyoK pamıK vâ **112** pamıK ekiyollar pamıKsâFi pamıK seyredme pamıK_ oluyo **113** ora da gâdiyoK **114** cumâ gün geldiler miydi çavışlar oturuyo ānıñ_ éviniñ dibinde **115** âlar namaza gâdiyo o ğaribler_orda beKlêyi **116** namazdan geliyollar ē okuñ baçalım adını para vériyollar **117** o günün ğıTlığ zamanında para yömiyeñ_ on ğuruş mu on beş ğuruş mu öyle **118** yömiye fazla dehil öle iki buçuğla ne soñradan çığdı on on beş ğuruş **119** seyredme çocuğlarıñ_ adı on lira on ğuruş **120** on ğuruş yâ o günün behrinde on ğuruş **121** şalışıyır işde on ğuruşa baya bi para dēye sērdiyoK **122** o zaman çocuğum daħa çörçil adını da orda aldım **123** ibrām onbaşı va pamıK seyrediyoK **124** böyle gösderdi diñelTdiğ sıralarıñ başına **125** böyle böyle seryediñ pamī dedi ibrām_ onbaşı..... satan **126** sırada yolacayığ **127** hanğımı yolacān **128** bunları yolacāñ ufağları böyüçleri ellecēñ seyredēcēñ **129** böyle bu teg ğalacaK bunlar **130** öyle alacāñ_ onu önlar seryeK ğalacağ böyle **131** sıra vardı ben sıraladım da gâde_ âldım **132** ulan gördüñ mü bi işTe dedi **133** bunda dedi çörçil aKlı vâğ dedi bana **134** o zaman baña bu adı o adam vērđi **135** o adam da öldü bu çörçil ad baña zıvandı ğaldı **136** pamığ seyreTdīmden baña eyi yaPdīmdan çörçil_ adı dedi **137** bunda çörçil aKlı vâ dedi baña **138** hindi çörçil ingiliz başbakanıñ adıdur **139** ingiliz başbakanını aKıllı dēyollar **140** baña bunda çörçil aKlı vâ bunda dedi baña **141** bu adı baña zıvadı böyle hâlen daşıyom

(31)

Derleme Yeri: Karacağaç Köyü

Kaynak Kişi: İsmi vermeyen kaynak kişi (Okuma-yazma bilmiyor)

Konu: a) Peynir Tereyağı Yapımı b) Eski İşler

-a-

1 malı kēsersiñ_etini yersiñ dōkersiñ_ölān ğarnınıñ_ içindē işgembesini **2** undan sōra bi duzlarsıñ **3** unda iki gün durdu mūdu çıkarı da duzdan bi sıyırısıñ_unu **4** apabbaK_ içinin surū aflar bi ğalır kiyad gibice bi ğarnı **5** unu yōrTlu ayrana duzlu ayrana bi yatırısıñ **6** iki üç gün yatār ondan soñra bi kaldırı yürsüñ bi puħurusıñ_ atarsıñ_ oraya balān gibi **7** ayni balān gibi ğurur_orda u **8** soñra ördan_alısıñ_ il'āzım oldūnda gätirisiñ_alırsıñ_ şēdersiñ **9** gätirisiñ

yā döversin bılarsin yahıT bi bılamada bi ğarın yā bi işgembe ğatıverisin **10** makineye çekeridiK biS **11** yanlıKda da döveridig geçi yanlı **12** yanlıg yapılırdı gāçiniñ derisinden **13** eveli malı kesdın̄de hamır_ıla bi hamırlarsin duzsus hamırı bi çalarsin **14** ik_üç gün durdu mu undan sonra dıñınıñ kılını derisini bi hamladırsin ğalıvəri bi şē **15** ondan sonra mazı döversin şam ğabığlarından mazıyı bi döğersin **16** içine dıñına bi basdırsin_óna **17** u şey gibi un gibi duz gibi neyise bi şēdersin bi ğatarsin bi şeye **18** durar bi havta ēler_ónu şam ğabī ēler **19** ónu da çıkarı bi daha şēdersin **20** bi de yaş ğabī varıdı eveli u yaş tā ğatı yaparıdı **21** yaş ğabī vardır onun yalamık yerini soyar gelir şēder de bi de una yatırısin çıkar bi yanlıK derisi **22** ónu da işde döveriz ğarıñdırıyız **23** ğuru olanı dıñınıñ mazı içinde bi hōle eTli yeri vardır **24** ó hōle hem daha ğatı olur daha ğōzel_ olur **25** undan sonra işde kalkarsin **26** kokusunu yīsini çısēñi hepisini alır_ó ğabıK **27** çoğ ğōzel dadı vardır_ó şeyli yeriñ yalamıK dāriz **28** şōle şamıñ kendine yapışan yer **29** her mēsım_ olmaz hindi böllar KōPlamaya bağdı biz yaylāya mayısa şeyde çığdımızda hıdırellezden sonra ğatıranlarda olurudu **30** deriye ğorsun ondan sonra ılsarsin ğatarsin boynundan ğolları zaten okarı ya **31** deri edersin ğatarsin_ içine yōrdı cul içine bi de fişşek açTan düzme ó zaman hur allah hur allah **32** yā bi yere çıkar_iki sātda üç sātda çıkar **33** bi ğiñide yapār yalnız_olursan bi ğiñi olmasın bi evde haç ğadımisa bi ğiñi de yardım_eder **34** bi ğiñi olmadında bi ğiñi döver diñlenir diñlenir döver yā çıkasıy_ādar **35** yalnız makine varıdı süd makinesi çıKdı sonradan **36** südü düğdüK mü yāni bi yere südünü bi yere ğaymānı ayırı **37** ilkeriz bişiriyiz bi tenikeye **38** bi tenike oldu mudu dökersin bi ilene ğarıñdırısın **39** ya yanlığda dösen de olur **40** yanlā döğ yanlığda da dö **41** ğoluñ_ ula ğarıñdırı ğarıñdırı bişiriyāña ğarıñdırı ğarıñdırı **42** çıkar yā ayramı süz bēre döğ suyu yuñur yuñur yuñur duzla deP ğarına işgembeye **43** biz_ōle ederidig_esgi **44** peynir derisini sār peynir_edersin **45** undan sonra óra yığarsin ondan sonra oħalarsin **46** bişirisin bi de bişiridig biz_ ónu yaylalarda bişiridig ğarıñdırıdığ **47** südürme ta hōle süñer ğāder **48** undan sonra yür yür suyunu ora ayrı ğorsun ónu düecēñ onuñ yā çıkacağ **49** óra ğaba ilkersin_ onu **50** undan sonra peyniri ora ğorsun dutıverisin dide dide dide didersin **51** oħala did did bi deriye depersin_ónu **52** ilkiş derisi dēridig_ una bi ğatarız **53** undan sonra bir_ ayı gāşdiK sonra ordan döker ğrışdırı başğa deriye depersin dePgile **54** o deriniñ_ işlemi işde bi mal kēsiliyorudu il'azım_ oluyo deri oldu müdu **55** deriyi duzlarsin ğurudursun ğurumadı mı çışēñ_ olur **56** ğurudursun bolca duz_

atarsın gurudursun aPabbağ_ olur 57 ondan sonra getirisiñ_ıslarsın 58 ondan sonra dutarsın eveli etmezdiğe soñradan duzlu ayrana yatırız 59 içine birez yörT bi hapaz duz 60 bir haFta iki üç gün durdu müdu u apabbağ çıkıvéri deriniñ_ içi 61 duz_ ayran apabbağ_ éder tertemiz_ éder 62 ondan sonra götünü çıkırsın bi yalağ gazarsın dökersin peyniri ora beziñ_ üsdüne 63 gatar gatar dePgile dep_ allah dep_ allah 64 dePgi vardır bi āÇ dePgi olur unıla deperiz 65 götünü emme çosçomarığ hõle götünü çıkırsın hav_ almācağ 66 hava aldı mīdı peynir bozultur hav_ almācağ 67 deriniñ hõle götünü bālarsın çivile

-b-

68 dārcī şõle yaparsın malı kēsdīñde içine hamırlarsın geyun derisi eKseri 69 iki üç gün durdu müdu bi daha hamırlarsın 70 ondan sonra ó durarkana hamır mı édiyór ne édiyór o yuryumşag_ olur 71 alıvėrisin bi gazıla 72 bi gazā çağallardı hõle bi gazıg 73 unıla éderkene éderkene u yanın_ ederkene açılı gāder 74 yuryumşag mālıç gibi bi şey_ olur gāder ó deri 75 óna eKmeK gatarıdıg_ undan sonra kül gatarsın undan sonra un duz bi şeyler_ olurdu 76 çamaşır yıkamaya deveniñ bi dengi kül gāderidi kül 77 meşe yağarıdıg da 78 emme sabın yoğ_ u zaman nēdecēñ tursil yoğ_ ó zaman 79 gādersin dāda bi meşe yağarsın 80 göçmeden bir haFta on gün eveli gāderdig dāda bi meşe yağarıdıg 81 meşenin külünü tam şey_ oldūnda götür bi dārcıg 82 neden dārcā gātılıyr biliyeñ mi gızım tozmācağ 83 hendē başga şeye çuvala gaTsañ çuval da yoğ_ o zaman hindī telis çuvallar yoğa 84 doğuma çuvala tozar tozar ellediñ yere 85 biyol dārcıgda tozmaz 86 bi gatarsın dārcā āzını bāladıñ mı yaylaya çıgdīn yerde 87 çorçocuğ_ ihram sāhram ó zaman doğuma çapıT keyiyon 88 emme şeyle yünüyoru mu küllü suyula 89 bi gāzan hōra hūrarsın orda gāynar 90 hōra da küllüyü çokerisin 91 unu dökersin hūr toğucu pāT pāT pāT 92 toğuculayı toğuculayı durlanı durlanı yıkanırıldı derelerde

(32)

Derleme Yeri: Yeni Kışla Köyü

Kaynak Kişi: İsmi vermek istemeyen kaynak kişi (67 yaşında- Okuma- yazma bilmiyor)

Konu: a) Pekmez ve Zeytinyağı Yapımı

-a-

1 şey vardı hōda asmalar varıdı 2 arı yemiş hõle çumburlar galmış_ arasında tefecigler 3 unları peK bi işimiz olmadında adam_ ıla onları bi toPladıg 4 dün onu sıKdı gene on kilo

ğadar beKmezi çığdı **5** üzümle ħani şeolmuş ħani gächmiş de arı yemiş çürümüş **6** biz de arasından hõle tefeglerini seşdig_aldığ temizledig **7** dün onula şuullandığ adam_ıla **8** on kilo ğadar çığdı **9** birer kilo dedim ben çocuğlara versem geri ğalanı da kendimizi eyi kötü ğandırđ dedim ben **10** nēdecēñ çocūm_ işde eyi kötü ħollarda ğoca herif_ ile çocuğluğ çalışyırđ **11** olub_oturūz_ işde hindiden sonra **12** beKmez sığmasını ğatıyız bi çuvala **13** şey çuvaları ħani yem çuvalı tene çuvalı dēyız **14** bi çuvala ğatıyız ayāmıza cizme kēiyiz temiz bi õla çinēyiz **15** altına bi tencere ilen bi şey ğōyuz ora aķıyır 16ondan sonra ocā ğōyoz ğazanı **16** ğum_ atıyız_ içine beyaz ğum **17** ğumu vardır onun_ ayrı başğa tarafdān ğatırılır **18** o ğumu elēyiz ğatıyız_ içine **19** ğaynāyır_ üsdüne bi sazağ çalısnla hõle daşmasın dāye hõle şıP şıP furıyöz ğrışdırılmāyır_ **20** ğaynāyır birazcığ ğaynadığ sōra indiriyēS **21** indirdimizde doñuyor birez ğumu dibine çökıyer **22** Pek sođumāyır bile yarım sāt bi sāt işde **23** biz yemeK yēđ bi sāt duTmadığ yāni **24** birāzıcıđ çōđmuş dibine **25** aldığ yüzünün begmezini geri ğalanında bi çuvala ğaTdığ_ asdığ ğumlu yerini **26** u da süzdü undan sonra ğaynaTdığ ğaynaTdığ oluncāya ğadar **27** biz de yaPmadığ_ önce iki seFer yaPmış_ oluyoz ğāri **28** emme zır yabana sıKsañ yüz kilo begmez çıkardı **29** zır yabana ğāTmış **30** çocuğlar_ ellemēyir_ işleri var biz de yayladayız **31** bõle arıdır ğuşdur çürümüş yabana ğāTmış bu ğadar çıkardığ

32 zētinyā geçen sene kendimizi idāre etceK ğadar yaPdıyđđ **33** çocuğların ħorda õlanın biri diKdiydi dādāķınlar hiç ğomamış **34** ğırmış dallarını çoccāmıñ şeyini bütün zētini **35** biz ħınzır dēviriz de **36** işde bütün ğırmış çoccāmın zeytinini **37** bu sene zētini yođ bizim kendi işde dileceg ğadar var da **38** zētinyānı hindi faPriķaya ğādiyir zētinyā **39** önce bõle kendimiz_ ezerdiK_ ileniñ_ içinde **40** daş ğoruz bõle ezerdig ezerdig ezerdig **41** onu basardığ bi baķırlara ilenlere temiz şeylere basardığ **42** çuvala ğatardığ_ aynı üzüm sığdımız gibi çinērdıđ **43** bir ħavta beKlēr_ õle çinēriz **44** ğazana ğāder õ suyu yāsı üsdüne çıkar **45** üs'dünden yāsını alırsıñ_ alırsıñ_ alırsıñ çođ ğüzel_ olur **46** yāsını aldında üsdünde azcığ hõle ğarışığ ğalan yerini ğaynadırsıñ **47** ğaynadında ħani o yāyı alıp da ğarışığ ğalan yer dibine çöker **48** üsdünden yāsın_ alırsıñ **49** õle õlur o da zētinyā **50** yā işde õle yā zahmeTsiz_ iş yođ çocūm **51** de işde kendi el_ emēñ **52** kendi el_ emēñ meymanaTlı olur kendi yaPdıñ_ iş **53** ğözün ğöre ğöre **54** e millet hindi bunu biz gibi sıKmāyır ki toPlāyıllar **55** biz gibi ēTseler nasıl baş_ edeceKler **56** çörünle çöpünle toPlāyıllar õle çinēyıllar **57** ħani kes_ aTdırılıyırđ çıkan çıkıyđ **58** ama biz_ õle ēTmedig teFeK teFeK tertemiz biz ğoduğ **59** beş_ altı kasa bi şey **60** çürū mürū olmadan hēc_ içinde sıKdığ

SÖZLÜK

-A-

āciK Azıcık, biraz (21a/43)
āl “Ağıl” keçi ve koyun gibi küçükbaş hayvanların koyulduğu yer (11a/3)
al basması Yeni doğum yapan kadına ve bebeğine insanüstü varlıklar tarafından saldırıldığı inancı (6c/111)
alacıġ Yörük çadırı (13a/29)
alaF Alev (16c/89)
albüse Halbuki (8a/10)
albise Halbuki (15a/8)
alça Alın (20b/113)
aletiriK (Fr.) Elektirik (16c/87)
āmak “Ağmak” yukarı doğru çıkmak (12b/125)
apala- Emeklemek (23c/107)
apapbā Apak, bembeyaz (6a/71)
apārla (Fr.) Hoparlör (7c/160)
arġaÇ Dokumada dokunan kısma verilen ad (19a/177)
arġıçlā- Suyu kanala aktarmak (23a/51)
ārı Ağrı (27a/18)
ārliK İtibar (9a/72)
āşamlān Akşamleyin (10a/48)
aşır Aşure (6b/85)
atla- Ayıklamak (20b/141)
ayın oyun Şu bu (24a/65)
aykırıla- Vazgeçmek, bir işi bırakmak (17a/17)

-B-

babiç (Far.) Pabuç (18d/74)

bāça (Far.) Bahçe (24a/4)
bakır İçine malzeme koymaya yarayan küçük kap (3a/8)
bala Zararlı bir bitki türü (18d/64)
bārime “Hiç olmazsa” anlamında zarf (13b/64)
basra Ölmüş böcek kalıntısı (21a/140)
baş olmaz Üstesinden gelinmez, yapılmaz (1a/11)
bāşuş (Far.) Yapılan bir iş sonucu ücreti dışında ödenen fazla para, bahşiş (2b/53)
baTdēne (Ar.) Çoğu yünden dokunmuş kalın örtü (19a/319)
bē Arının kraliçesine verilen ad (21a/57)
behir Gelenek, görenek (19a/61)
beK Sağlam, yeni anlamında sıfat (18e/145)
bele- Çocuğu yatırmak (2b/124)
bēre Bir yere (9a/5)
beyazlıK Gelinlik (10c/102)
bıla- Karıştırmak (22a/46)
bicamaca (Fr.) Pijamalı (16c/69)
bicecik Bir tanecik (2a/3)
bicēccig Bir tanecik (6a/59)
bicēz Bir tanecik (17a/96)
bi deciK Bir tanecik (20b/56)
bilene “Bile” edatı (10a/4)
biġtecig Bir tane (2a/11)
bisēl Bir sürü, çok anlamında zarf (3a/32)
bitā Bir daha (11b/32)
biyol Bir kere (12a/41)

biz Çuvaldız (12a/48)

bobalıK Babalık, kayınpeder (13a/8)

boz ilan Boz renkli, zehirli bir yılan türü (5c/207)

böcü Böcek (19a/162)

böğgeÇ Suyun önüne çekilen set (23a/57)

börtmek Az pişmek, haşlanmak (5c/219)

buKāt (Ar.) Vukuat, olay (5c/199)

bū Fesatlık, fitne (15a/69)

buçuKluK Genellikle tahıl ölçmede kullanılan dört buçuk kiloluk kap (9a/66)

bulamaç Süt ile un karıştırılarak yapılan bir yiyecek (8b/118)

burma Keçi yada koyun yününü eğirmeden önce bir araya getirip dolama (8b/100)

būkeālaç İp eğirmede kullanılan bir alet (8b/102)

bürülemek Bir şeyin üstünü örtüp sarmak (6a/22)

bütün “Tamamiyle” anlamında zarf (5b/45)

-C-

cava Bir motorsiklet türü (16d/176)

cēran (Ar.) Cereyan (19a/265)

cēz_ altı Düğünden bir gün önce oğlan tarafından kız tarafına götürülen eşya, yiyecek vs. (4a/12)

cılbağ Çıplak (29b/77)

cibi Cıvcıv (21a/125)

curut- Sıvılaştırmak, akıcı hale getirmek (24a/203)

-Ç-

çalKama Hamur ile yapılan bir ekmek çeşidi (24a/202)

çarıK Hayvanların derisinden yapılan ayakkabı (13a/24)

çāşır Keçi kılından yapılan giyecek (7b/102)

çaTma İki hayvanı tarlayı ekmek için bir alet yardımıyla bir araya getirme (5b/33)

çeç Arpa, buğday gibi tahıllar (12b/123)

çeliK Çocukların oynadığı bir oyun (1a/1)

çengelci Deveyle ilgili bir sıfat (7b/124)

çeriK Devenin üstüne oturmak için yapılan eşya (7b/110)

çıKı Küçük bohça (14a/18)

çımKı Çubuk, sopa, değnek (8b/61)

çırma- Çocuğun ağlaması (21a/42)

çitil İçine eşya koymaya yarayan küçük kap (23a/42)

çitmek Tarla ekmek için iki hayvanı bir araya getirip çiftleştirmek (5b/34)

çıTlıK Düğünlerde oynanan bir oyun (6c/97)

çokaşmak Bir araya toplanmak (2b/66)

çórāotu Çörek otu (22A/6)

çökellik Ayranın kaynatılması ile yapılan peynir benzeri yiyecek (2a/29)

çöker- Devenin çökmesini sağlamak (12a/18)

çul Keçi kılından yapılan, yere serilen kilim benzeri eşya (19a/224)

-D-

dārcığ Keçi derisinden yapılan kese (12a/36)

darb etmek Karşılaştırmak (6a/29)

deber- Ortaya çıkmak (20b/157)

delbeK Dügünlerde çalgı olarak kullanılan vurmali bir alet (24a/73)

delbeKci Dügünlerde delbek denilen vurmali aleti çalan ve insanları eğlendiren kadın (24a/73)

dene 1. Tane **2.** Buğday ve arpa gibi tahıl ürünlerine verilen ad. (3a/8)

depmek Bir şeyin içine doldurmak (10a/31)

dēze Teyze (5c/247)

dibeK Taş veya ağaçtan yapılan içi oyuk tahılları döğmeye yarayan alet (24a/143)

dilme Uzun bir şekilde odun, kereste parçası (8b/102)

dimi Keçi kılından yapılan şalvar (23d/156)

doval Doğal (8b/119)

dul Yan taraf, korunaklı yer (30b/105)

dür- Katlamak (10c/105)

düven İhram denilen bezi dokumak için kullanılan alet (19a/191)

düver Büyük ev yapmakta kullanılan ağaç (17a/202)

-E-

ebedī “kesinlikle, asla” anlamına gelen zarf (26a/45)

ece Kendinden yaşça büyük kişilere söylenen abi anlamında kelime (23a/29)

ekseri Genellikle, ekseriya (31b/68)

elbişim Eğirilmiş ipliğe verilen ad (19a/167)

elī Yün eğirmek için kullanılan bir alet. (6a/16)

ēlençe Eğlence (24a/69)

emme “Ama” bağlacı. (2b/40)

endē “Şu”, “bu” anlamında işaret zamiri (12b/161)

endōle Bu şekilde (19a/192)

eñiş Yokuş aşağı, iniş (6a/40)

esle- Seslenmek (17a/81)

-F-

fasille (Rum.) Fasulye (12a/11)

filen “Falan”, “benzerleri” anlamında kullanılır (5c/119)

fisdon (Rum.) Elbise (2b/48)

-G-

ğabağ Bir şeyin üst kısmı (7b/71)

ğabáyet (Ar.) Uygunsuz davranış, kabahat (15a/30)

ğadıbidī Dügünlerde oynanan bir oyun (2b/66)

ğalan “Artık” anlamında kullanılan zarf (3a/2)

ğaPcık Tahılların kabuğuna verilen ad (24a/129)

ğara keçe Yağmurdan korunmak için çobanların kullandığı keçi kılından yapılan bez parçası. (1c/58)

ğarartı 1. Gölge **2.** Korunaklı yer (10a/47)

ğarpız (Far.) Karpuz (23a/32)

ğatıran (Ar.) Katran (12a/90)

ğaTliyen (Ar.) Katiyyen (17a/114)

ğazan_ēnī Küçük tencere (22a/59)

ğazel Kuru ya da yaş ağaç yaprağı (2a/19)

gebeş Gıda açısından yetersiz kalmış, zayıf (9a/76)

geleP Yumak haline getirmeden önce boyanmış ip (19a/168)

gelinlik Daha gelin olmamış nişanlı ya da sözlü kız (7a/6)

gene “Yine” anlamında zarf (17a/1)

gevrek hava Poyraz, kuru hava (21a/136)

ğıPra- Kıpırdamak (19a/27)

ğıraPdüşen Eskiden giyilen bir kıyafet adı (10c/99)

ğıraı Kenarı (17a/66)

ğırKlamak Yeni doğan çocuğun kırk günü dolunca yıkamak (29a/32)

ğışgınca Sıcacık (10b/92)

ğısıK Kasık (18e/129)

ğıynıKla- Küçük, minik parçalara ayırmak (12a/95)

ğızdırmak Bir şeyi ısıtmak (2b/69)

ğızgın daş Düğünlerde oynanan bir oyun (2b/65)

gicişiK Kaşıntı (16c/86)

gidiş- Kaşınmak (20b/160)

girgeç Atılğan anlamında bir sıfat (25c/48)

golañ Dokunmuş ip, halat (8b/123)

golasdar İki tarafı saplı testere (2b/35)

gonalğa Yörüklerin yaylaya geçerken konakladıkları yer (23a/4)

gopla- Kopmak (11b/33)

gozaK Susam bitkisinin susamlı kısmı (10a/19)

gömeşli bal Bütün malzemesini arının kendisinin ürettiği bal (20b/128)

göresek Görgü (10a/51)

gös dutü Bronşit hastalığına halk arasında verilen ad (15a/13)

göyneK Elde dikilmiş, kol ve yakası işlemeli elbise (10c/104)

gözemek Yamamak (7b/106)

ğuvaTla- Kuvvetlenmek (11b/58)

ğuyruğlu Akrep (26a/77)

ğuzlamak Küçükbaş hayvanlar için doğurmak (9a/98)

güccüK Küçük (18c/27)

gücüle “Zorla” anlamında zarf (17a/113)

gümül Susamları bir araya getirmek (6a/21)

gümrük Tünel, çukur (6a/49)

günaşā Gün aşırı, iki günde bir (18e/137)

günde Her gün (10a/50)

güş ğuvaş Güç kuvvet (23c/106)

gütmek Hayvan olatmak (5c/98)

-H-

haKma Çam ağacının reçinesi (13a/23)

halaÇ İp eğirmeye yarayan alet (12a/32)

hālen Hālâ anlamında zaman zarfı (8b/129)

halbüse Hālbuki (25c/54)

hamıt Toprağı işlemek için hayvanlara takılan alet (15a/183)

hapaz Bir avuç dolusu (19a/140)

hāsili Velhasıl kelimesi (15a/204)

hataP çanı Develerin boynuna takılan çan (9a/36)

hatdēn Hatta (1c/62)

haTmalaş- Odunu yakınca reçinesinin dışarı çıkması (12a/99)

havla (Ar.) Helva (18c/756)

haylan Hala anlamında zaman zarfı (1c/55)

herel Herhalde (10a/54)

hışdın- Vazgeçmek, bir işi yapmayı bırakmak (11a/6)

hile “Bile” edatı (15a/6)

hindi Şimdi anlamında zaman zarfı (3a/8)

hōkelā Ukala (1b/52)

hullar Buralar (30a/47)

humayın Bir bez türü (19a/187)

hurun (Rum.) Fırın (2b/37)

huzūli (Ar.) Gereksiz anlamındaki fuzuli kelimesi (15a/73)

-I-

ıciK Azıcık (8b/82)

ırat (Ar.) Rahat (12a/34)

ırāmaTlı (Ar.) Rahmetli (8b/93)

ırbıK (Ar.) Su kabı (17a/165)

ıscaK Sıcak (11a/5)

ısdar Dokuma yapmaya yarayan alet (28a/4)

-İ-

ibişdir- Çocuğu ya da bir kimseyi sırtına almak, taşımak (16b/37)

ihram İpden dokunarak yapılan düğün veya cenazelerde kullanılan bez (19a/190)

ilēn (Far.) Leğen (19a/291)

ileşberlik (Far.) Rençberlik, sebze, meyve yetiştiriciliği (27a/98)

ilidir (Rum.) Yiyecekleri süzmeye yarayan delikli kap (22a/25)

ilkin İlk önce (23a/33)

ille İllâ ki (17a/9)

intāb (Ar.) İltihap (20b/270)**ip sapan** Çocukların oynadığı bir oyun (1a/19)

irāmeTliK (Ar.) Rahmetlik (15a/249)

işlengiç Arının bal yapmak için çalışması (21a/31)

-K-

kaçmak 1. Bir şeyi kötölemek 2. İstememek (8a/6)

kelle- Filizlenmek, yeşermek (30b/79)

kelpetēn (Ar.) Çivi sökmeye yarayan alet, kerpeten (6c/122)

kendiriKci Düğünlerde oğlan evinden gelen malzemeyi getirenlere verilen ad (15a/244)

kepeneK Koyun yününden yapılan bez (1c/60)

kepirtti Gürültü (19a/162)

kēri Gayrı (24a/9)

kesiK Su kanalı (10a/9)

keşgeK Düğünlerde veya özel günlerde buğdaydan yapılan yiyecek (4a/17)

kile Genellikle tahıl ölçmede kullanılan dokuz kiloluk kap (9a/61)

kiya (Far.) Kahya (6b/77)

kiyad (Far.) Kağıt (20a/7)

kırKlama Yeni doğan çocuk kırk günü doldurunca anne ve çocuğu yıkayarak yapılan bir çeşit ritüel (6c/107)

kömbe Yöresel bir yemek türü (22a/66)

kōşK (Far.) Yazları oturmak için yapılan etrafı açık çardak (19a/274)

kōşek Deve yavrusu (7b/66)

kutur Ağacın çapına verilen ad (1b/43)

külle Bebeğin ilk dişleri çıktığı zaman yapılan bir çeşit yiyecek (6c/116)

-L-

laylon (İng.) Sera (30b/105)

lemse Sivrisineğin ısırmasını önlemek için çekilen örtü (29b/88)

lente İnşaat işleri ile ilgili bir terim (25b/35)

-M-

māli (Ar.) Yer, mahal (6c/91)

māmele (Ar.) Eskiden resmi nikah işlemine verilen ad (15a/222)

māsebeci (Ar.) Muhasebeci (19a/61)

māsız Özellikle yapılan iş (24a/82)

menēş Bir bitki adı (23a/18)

mengi Düğünlerde oynanan bir oyun türü (6c/97)

menT (Far.) Su biriktirmek için akan suyun önüne kurulan set, bent (23a/37)

merze Kadın başörtüsü (16c/112)

mezellik Mezarlık (15a/91)

mısmıl Taze (12a/44)

mirabōlu Arının bal yaparken kullanmak için ürettiği kahverengi bir sıvı (21a/94)

morel (Fr.) Ruhsal güç, moral (18c/24)

muar Pınar (21a/7)

mutaf Çul denilen kilimin dokunduğu alet (19a/223)

-N-

nādar Ne kadar? (15a/43)

nahl Nasıl? (5c/247)

nāla Nasıl? (16b/39)

nālisa Nasılsa? (25c/68)

nālin Bir ayakkabı türü (18d/73)

nēTcen Ne yapacaksın? (10a/4)

nīdēn Ne edeyim? (15a/172)

-O-

oķu Düğünlerde düğün sahibinin davet için gönderdiği bir eşya (6c/81)

oķula- Davet etmek (15a/224)

ōl sal- Arının çoğalması (21a/51)

ōrāş- Uğraşmak (11b/34)

ōrat- Evde misafir ağırlamak, uğurlamak (16c/121)

-Ö-

ōreK Aynı cinsten olan bir nesnenin altı tanesini içeren birim (9a/51)

öte beri Eşya (19a/98)

ötüz Öteki yüz (17a/20)

-P-

pāzen (Fr.) Dokuması kalın bir kumaş türü (7c/147)

patatiz (Rum.) Patates (18d/63)

patoz (Fr.) Harman makinesi (16d/195)

pırdolu Dopdolu (19a/178)

pırtı Eşya (7c/161)

pıynar Yaprakları hayvan yemi olarak kullanılan bir bitki adı (11a/11)

piren Küçük çiçekli bir bitki türü (11b/22)

pirkeT (Fr.) İnşaat malzemesi olarak kullanılan bir gereç, biriket (25a/1)

pıse Hayvanların bazı hastalıklarında tedavi için kullanılan ağaçlardan sağlanan reçine (12a/99)

PuçaK Bıçak (9a/88)

pulluK Toprak işlemede kullanılan bir alet (15a/183)

pür Ağaç yaprağı (19a/162)

püsgüüT (Fr.) Bisküvi (16d/183)

-S-

sāfi Sadece (30b/66)

sallama Bir hamur işi yiyecek türü (24a/202)

sallınbollu Her şeyi ile tam, eksiksiz (24a/85)

sámah (Ar.) Tahtacı düğünlerinde oynanan bir oyun (6c/97)

saman hanı Evin dışında, içine saman koyulan yapı (1b/41)

sār “Herhalde” anlamında bir zarf (27a/22)

sarma Gübre (5c/205)

satı (Ar.) “Doğrusu, doğrusunu isterseniz” anlamında zarf, zaten (18c/52)

sayasına Sayesinde (19a/90)

sāyil (Ar.) Sahil, kıyı kesim (9a/86)

sēbi (Ar.) Sahibi (18c/40)

sekideniyarma İneklerde rastlanılan süt felci hastalığına halk arasında verilen ad (20b/63)

sēl Sahil, kıyı kesim (5c/221)

semer (Rum.) At , eşek gibi binek hayvanlarının sırtına vurulan eşya (1b/29)

sergen Susamların bir araya getirilip çırpıldığı yer (6a/22)

serinti Çalı çırpı (23a/53)

sēT- Seyirtmek, koşmak

sıgılıK İçinde zeytin sıkılan tahtadan yapılmış eşya (3a/10)

sıKma yā Zeytinyağı (3a/23)

sımar Bulut. (1c/55)

sırf “Sadece” anlamında kullanılan zarf (16a/17)

sırt Her türlü giyim eşyası (2a/3)

soku Tahıl ve zeytin gibi yiyecekleri ezmeye yarayan alet (24a/144)

son galTı Sona kalan (23a/64)

sōş Söğüş, haşlanmış yiyecek (12a/108)

suvan Soğan (11a/10)

-Ş-

şelli Şehirli (19a/110)

-T-

tavla- Bir şeyi işlenebilecek şekle getirmek (yiyecek vs.) (24a/146)

tēhnel Defne bitkisi (2a/19)

temel Bahçeye yapılan duvar (5c/204)

tepsir- Kurumak (19a/161)

tertiKle- Tereddüt etmek (19a/54)

tımarla- Cenazeyi gömmek (16d/175)

tınaS Eskiden hububatın tanelerini ayırmak için kullanılan rüzgar alan yer (5b/35)

tokuc Çamaşır yıkamak için kullanılan alet (2a/6)

toKyo Bir ayakkabı türü (18d/73)

toru Odun parçası (17a/177)

tōle Öyle (16c/125)

turşaK Eski (20a/31)

tüñ- Zıplamak (23d/124)

-U-

uçluğ Hasır dokumada bir aşama (10b/82)

ulama Yere serilen eski bezlerden dokunmuş kilim benzeri yazgı (28a/47)

urFa Una halk arasında verilen ad (26a/40)

-Ü-

üçeteK Eskiden düğünlerde giyilen bir kıyafet türü (10c/102)

üleşmek Paylaşmak (23a/27)

ünlemek Çağırarak (9a/108)

ürmek 1. Havlamak (köpekler için), 2. Bağırıp çağırmak (insanlar için kullanılır) (15a/69)

üyüdmek Buğday ve benzeri tahılları öğütmek (8b/56)

-Y-

yaba Ağaçtan yapılan çatal biçiminde harman savurmada kullanılan araç. (5b/37)

yağa Uçurum (17a/172)

yağâşaK Güzellik (9a/36)

yalamıK Çam ağaçlarının taze kabuklarına verilen ad (19a/159)

yanış Nakış, süs (19a/188)

yanlıK Küçükbaş hayvan derisinden yapılan, yoğurttan tereyağı veya ayran yapmaya yarayan alet (12a/46)

yapā Koyunun sonbahar aylarında kesilen yünü (1c/60)

yaranlıK Özellikle düğünlerde eğlenmek için oynanan oyun (2a/68)

yargın Omuz, sırt (16c/89)

yay Dokumada işinde kullanılan bir alet (12a/32)

yelli Tamamen anlamında zarf (15a/6)

yeñiliK Hafiflik, ferahlama (6c/108)

yılancıK Bir hastalık adı (20b/106)

yōmiye (Ar.) Yevmiye (10a/44)

yukâ Sacda pişirilen bir ekmek türü (9a/82)

-Z-

zere (Ar.) Zahir (16b/25)

zini (Far.) Sini, tepsi (19a/291)

KAYIT DIŞI DERLENEN KELİMELELER

-A-

aba Ceket.

aba Abla.

abarik Őaşıırma ünlemi.

alaf Hayvanların saman yediği yer.

alar- Olgunlaşmaya başlamak.

alat Hayvan yemi koyma yeri.

āleki (Ar.) Ahlakı.

an Tarla sınırı.

anız İlk süt, ağız sütü.

arafa (Ar.) Bayramdan bir önceki gün, arefe günü.

aralaş- Uzaklaşmak.

ard- Bir şeyi ipe sermek.

ardıl- Asılarak yaslanmak.

arık Yere açılmış küçük su kanalı.

ārlık Dügünlerde kız tarafının istediği eşya, altın.

aydaş Zayıf, çelimsiz.

aykırı Ters, dolambaçlı.

azırgan- Azımsamak.

-B-

badılcan (Ar.) Patlıcan.

bağırtlak Çocuk önlüğü.

bakır Metal kova.

balđı- Bolluk içinde yaşamak.

ban- Tadma bakmak (daldırmak, batırmak).

barabal (Far.) Beraber.

batır- Bir şeyi kirletme**bayakdan** “Biraz önce” anlamında zarf.

baylan 1. Yaramaz 2. Çıtkırıldım, dayanıksız 3. Serbest.

belek Kundak.

beze Ekmek yapmadan önce yapılan yuvarlak hamur parçası.

bıdıra- Öfkeyle konuşmak.

bıkıl- Bükülmek.

bılla Yirmi yaşından küçük genç kızlara verilen ad.

bibi Yenge.

bilēder (Far.) Birader.

bingen- Birikmek.

birikle- Biriktirmek.

bit- Bitkiler için kullanılan yetişmek anlamında bir fiil.

bizleme Biz denen iğne türü veya çubuk parçası ile bir nesneyi dikme işi.

boğazak Çok yemek yiyen, obur.

bortla- Deve için yavrulamak.

boşak Geride kalan.

bozçala- Eti yavaşıa karıştırarak hafifçe pişirmek.

bō Zehirli bir böcek türü.

bōyün Bugün.

burçu Erkek deve.

buy- Çok üşümek.

buzala- Büyükbaş hayvanların yavrulaması.

-C-

canavar (Far.) Kurt.

cemse Araç.

cığcığ Cırcır böceği.

çingiriğ Tahtaravelli oyununun bölge ağzındaki adı.

cingen Çingene.

cumbur Yabani üzüm.

culut- Kara kara düşünmek.

-Ç-

çakıldaK Susam bitkisinin tohumlu kısmı.

çalbā Bir bitki türü.

çaltı Dikenli bir bitki.

çandır Kırma, melez, iki türün çiftleşmesinin ürünü.

çardak (Far.) Üzeri dallarla örtülü dinlenme yeri.

çarpana Dokuma işinde kullanılan bir alet.

çāşır Keçi yününden dokunan şalvar.

çelmek Düşüm.

çemkir- Bağırarak karşı gelmek.

çemre- Kol ve paçaları sıvamak.

çetemik Yenebilen küçük tohum şeklinde bir bitki.

çıKla Tek başına, yalnız.

çingı Kıvılcım, ateş parçası.

çıntar Yenebilen bir mantar türü.

çirkık kapı Ağaçtan yapılan bahçe kapısı.

çırka- Çırmak.

çitāra Çizgili bir kumaş türü.

çileñ Yağmur serpintisi.

çilenti Yağmurun hafifçe yağması.

çiltim Üzüm salkımı.

çim- Banyo yapmak.

çingil Ufak kova.

çitme Evin etrafını saran çit.

çiv- Ora bura gezmek.

çiyin Omuz.

çoğcalaK Çoğunlukla.

çoraz Kısa boylu, tıknaz.

çömüg- Çökmek.

çölmek Bakırdan yapılmış kap.

çötmük Bel.

-D-

dala- Köpeği ısırması.

dalla- Kaldırmak.

darı Mısır bitkisi.

dastar Yazma, kadın başörtüsü.

daylak Bir yaşında deve.

dengerek İp eğirmek için kullanılan bir alet.

dengil- Dirseğini yere dayayıp eline yaslanma eylemi.

derne- Toplamak.

deşdi Susuz yer.

dıkım Lokma.

dırtlı Sıksa, zayıf, çelimsiz.

dıkımcığ Azıcık.

dīla- Dağlamak.

dılla- Asmak.

dıngıl Zayıf.

dibek Tahıl, tuz veya baharat dövülen çeşitli boylardaki alet.

dibelek Bakırdan yapılmış kap.

didek Horoz, tavuk gibi hayvanların gagası.

direKmen Doğrudan.

dorum Beş altı aylık deve yavrusu.

dögecek Ağaçtan yapılan el dibegi.

döndereç Yufka pişirirken sacda kullanılan tahtadan yapılma şiş.

duma Nezle.

duşa- Hayvanı vs. bir nesneyi bağlamak.

dutaş- Tutuşmak.

duvan Tek saplı tava.

dünek 1. Kümes **2.** Ev.

dürtün- Orda burda takılmak, boş gezmek.

dürüm Yufka ekmeğin muska şeklinde katlanmış hali.

-E-

ebe Nine.

ebiş- Sırtına binmek.

eğrek Koyun ve keçilerin dinlendiği ağaç veya taş dibi.

ekleş- Saldırmak, dadanmak.

emma Bir meyve adı.

en Hayvanların kulaklarını çeşitli şekillerde keserek yapılan işaret.

endeme Küçük bitki fidesi.

endik- Çekinmek.

enek Kısır davar veya koyun.

enleme İşaretleme.

ensi 1. Yarısı yanmış odun **2.** Köz.

eskin Aynı anda farklı yönlerden gelen esinti.

eynel Tarlada bir seferde ekim yapılabilecek bölüm.

ezgi Ezizet, cefa.

-F-

faPrike (Fr.) Fabrika.

fesliğan (Rum.) Fesleğan bitkisi.

fırışka Esinti ile karışık yağmur.

fişği Hayvanların dışkalarına verilen ad.

fıydıkla- Hızlıca atmak, fırlatmak.

fisil Bitkilerin filizlerine verilen ad.

fişsek Tereyağı yapmak için kullanılan alet.

-G-

ğabaş 1. Kel **2.** Boynuzsuz hayvan.

ğab ğacāk Mutfak aletleri.

ğara ēşi Nar ekşisi.

ğaragöz Yenilebilir bir bitki türü.

ğāri “Artık” anlamında zarf.

ğardıç bıçā Yörede yapılan bir bıçak çeşidi.

gasnak Elek, kalbur gibi araçların ağaçtan yapılmış kısmı.

ğışıksapı Düğünlerde giyilen süslü elbise.

ğatmar Hamur işi bir yiyecek.

ğayalık Altı yedi aylık dişi deve.

ğayrağ Kaygan yamaç toprağı.

ğazayağ Yenilebilen bir bitki türü.

gedel Yamaçlara ekilmek için yapılmış teras.

ger Gri ile kızıl arası renk.

gerge Dokuma sırasında kilimi, çulu germeye yarayan aygıt.

gere- Kapamak.

geren Bir bitki türü.

geren Toprak evlerin üzerine dökülen su geçirmez, killi toprak.

geveğen Bir tür ot.

ğıPla (Ar.) Kible.

ğıranlığ Beddua içerikli söz.

ğırıntı Yiyecek, içecek, çerez.

ğırışdır- Sulamak.

ğısmır Cimri.

ğıstırma Bisküvinin arasına lokum koyularak yenilen yiyecek.

ğıt Az.
gıya Amca oğlu.
ğız- Isınmak.
gireniz Deveyle yük taşımak için dokunmuş büyük çuval.
gılik Bitki çekirdeği, tohumu.
ğoduğ Yeni doğmuş eşek yavrusu.
ğolağ Bir oyun çeşidi.
göbet Derede suların toplandığı geniş derin yer.
göce Buğday yarması.
gönj Hayvanların derisi.
görpe Keçi, koyun yavrusu.
götlen Akarsu.
gulu Hindi.
ğumutan Komutan.
ğurk Kuluçkaya yatacak tavuk.
gücülece “Anca”, “yenice” anlamında zarf.
günüzün Gündüz vakti.
gürlek Coşkun anlamında sıfat.
güveğen Hayvanların kanını emerek yaşayan büyük sinek.
güvenç Kıvanç, mutluluk
-H-
halbır (Ar.) Kalbur.
hamâli Kutsa.l
han Hayvanlar için yiyecek malzemelerinin konulduğu yer.
har Defne yaprağı.
haranı Küçük tencere.
harar (Ar.) Kıldan dokunan, saman koymaya yarayan büyük çuval.
harım Bahçenin kenar çalısı.
harıp (Ar.) Keçi boynuzu bitkisi.

haTca (Ar.) Hatice.
hay Sürek avı.
hendē “Şu” anlamında işaret zamiri.
hennez Zayıf, sıska çelimsiz.
hetdele- Pohpohlamak.
hıh “İşte” anlamında kullanılan bir kelime.
hınzır (Ar.) Domuz.
hızır orucu Şubat ayında üç gn tutulan oruç.
hort- Küsmek, darılmak.
höyük Tarihi kalıntıların bulunduğu yüksekçe yer.
hümüle Zorla.
-I-
ırak Uzak.
ırala- Ayıklamak anlamında fiil.
ısrığı Diş sızlaması.
ışkıran Yazma kenarına yapılan küçük dantel oya, elişi.
-İ-
ilabada Yenebilen bir bitki adı.
ilenç Beddua.
ilen- Beddua etmek.
inet- Kısırlaştırmak.
istirpe Kibrit.
işgillen- Şüphelenmek.
işlik Gömlek.
iteğ Ekmek yaparken senitin altına yazılan örtü.
ıye Keskin bıçak türü eşyaları bilemek için kullanılan alet.
izemek Dar yol.
-K-
kakın- Kavga etmek.

kaklık Dağlarda suyun toplandığı taştan oyuk.

kavak Çınar ağacının yöredeki adı.

kavuk İp yumağı.

kaygınca Dana burnu.

keçebaş Hayvanlarda olan bir akciğer hastalığı.

keme Fare.

kerpi Çul dokamada kullanılan bir alet.

kertmekli Tırtıklı.

kıpırdak Hareketli.

kızilot Semiz otu.

kimazına Kimisine.

kiriş Yenilebilen bir bitki türü.

kirkit Dokuma yaparken sıkıştırmak için kullanılan alet.

kirmen Koyun ya da keçi yününü eğirmek için kullanılan alet.

kirt- Yapılan dokumayı sıkıştırma işi.

koruk 1. Ermemiş, olgunlaşmamış meyve
2. Ekşi.

koşet (Fr.) Poşet.

köhün Kargı ve hayıttan yapılan büyük sepet.

külür Mısırın tanesiz hali, koçanı.

kümük Küçük kulaklı.

kürneş- Hayvanların bir araya toplanması.

-L-

lāb (Ar.) Lakap.

lobya Fasulye.

lata (İt.) Dar ve kalın tahta.

-M-

makat (Ar.) Kanepe benzeri oturulacak yer.

māna (Far.) Bahane.

mārgözü Pınar gözü (Suyun kaynağı).

māsan(Ar.) Mahzen.

masır Dantel ve oya işlemekte kullanılan polyester iplik.

matif Yaşlanmış, akli yeride olmayan kimse.

meccanen (Ar.) Rastgele meydana gelen olay.

meh Al, buyur anlamlarında kullanılır.

mesel (Ar.) Masal.

metelik (Fr.) 1. Eski para birimi 2. Yazma kenarına yapılan küçük dantel elişi.

mıtlak (Ar.) Mutfak.

mızga- Uyuklamak.

muar Pınar, suyun çıktığı yer.

muşmak Şapkanın uç kısmı.

-N-

namazlā (Ar.) Seccade.

nerdek Nar ekşisi.

-O-

oba Fasulye.

oba Komşu.

oklağa Yufka açmaya yarayan silindir şeklinde uzun ağaç.

olçar- Odunları ateşe sürmek.

olçum Halk arasında kırık çıkık gibi hastalıkları tedavi eden kişi.

oynaK Deprem ve heyelan gibi doğal afetlere verilen ad.

-Ö-

ölet Salgın hastalık.

ölgülük Cenaze evi.

önceK Bir iş yaparken elbisenin kirlenmemesi için takılan önlük.

öndün Önceki gün.

önge Taş.

öñüzek Oturarak avlanma.

öñüzekçi Oturarak avlanan kişi.

öpçük Çuvalların iki yanını tutmak için kullanılan dokunmuş ip.

örüm¹¹⁹Ekin tarlası, ekili yer.

ötān Öte yan.

ötāqa Öte yaka.

-P-

palıT Meşe ağacı.

perdah Bıçak yapımında kullanılan bir alet.

perekente (Far.) Perakende.

peşkir (Far.) Havlu.

pılçıl- Kumaş veya dokumaların uç kısımlarının bozulması.

potur Ortası dar şalvar.

-S-

sabab (Ar.) Sevap.

sadala- Belli, belirsiz konuşmak.

samıt Konuşamayan, tat kişiye verilen ad.

savak Büyük arıklardan küçük arıklara su dağıtılan yer.

sazak Yaban mersini bitkisi.

seceralı Kavgaya düşkün, geçimsiz kimse.

senit Üzerinde ekmek yapılan tahta.

sındı Makas.

sıya (Ar.) Sihhiye.

sibek Beşiğin ortasına konulan bebeğin çişinin akıtıldığı pişmiş topraktan yapılmış kap.

sikke (Ar.) Hayvan bağlanan ucu halkalı demir çubuk.

siinti Sıvı maddeler için sızıntı.

siñlen- Saklanmak.

sirken Zararlı bir bitki türü.

sitil Çadırın kenarını çeviren küçükbaş hayvanların kılından yapılan örtü.

sökelen- Konuşmaya başlamak.

suluk Lavabo.

sücükle- Filizlenmek.

-Ş-

şih (Ar.) Şeyh.

şımşırk Işıslak.

şibbek Plastik terlik.

şire Kaynatılmış şekerli su.

şorlañ Şelale.

-T-

tabalak Küçük su kabağından yapılmış su kabı.

tafa (Far.) Tava.

takı tuku Ufak tefek eşya.

tapla Üzerinde oklava ile yufka açılan tahta.

tāra Ağaç kesmede kullanılan bir alet.

tātacı Tahtacı Türkleri.

takaza (Ar.) Zorluk çıkarma, eziyet etme.

tepit Köpeğe verilen az pişmiş ekmek.

temsili (Ar.) Örneğin, örnek olarak anşamında zarf.

teskene Bir şeyi taşımak için kullanılan tahta parçası.

¹¹⁹ Mert Ekşi ve Sümeyya Akdağ. (2017). "Antalya Kumluca'nın Geleneksel Yaşam Terimleri ve Kültürel Peyzaj Açısından Değerlendirilmesi". *Avrasya Terim Dergisi* 5 (2), 40-51.

tilki ğuyrū Kaynatıp içilebilen bir bitki türü.

tintin Tığ ile yapılan elişî.

tirig Sincap.

toĝĝalı çay Kaynatıp içilebilen bir bitki türü.

topan Yastık çeşidi.

tote Çocuĝun yeni yürümeye başlaması.

tozluk çorap Koyun yününden örülen renkli çorap.

tuluk Yoĝurt yapmak için temizlenmiş keçi derisinden yapılan yayık.

tünle- Zıplamak.

-U-

ūrasa Halk arasında hastalıkları iyileştirmek için yapılan çeşitli uygulamalar.

uşgur Şalvarın bel baĝı.

utaş- Yetişmek.

-Ü-

ürkü Korku.

üstdon Kadınların giydiĝi şalvar.

ümzük Çaydanlıĝın ucu.

-V-

veleçeK Yenilebilen bir bitki türü.

vıy Seslenme ünlemi.

vıykır- Çıĝlık atmak, baĝırmak.

vici vici Cana yakın.

voy Seslenme ünlemi.

-Y-

yaĝlık Mendil.

yakım Türkü, şarkı.

yalak Hayvanların su içtiĝi yer.

yan- Sevmek.

yaygıç Bıçaĝın sapında delik açmak için kullanılan alet.

yazgı Sofra.

yemiş İncir.

yēnicek Hafif.

yeygi Hayvan yemi.

yiĝe Gizlice yiyen, zarara giden hayvan.

yirim Akarsuyun yırttıĝı yer

yolak Patika yol.

yōsama Yoksa.

yoz Başıboş, eğitimsiz, kendi başına anlamlarında kullanılan bir sıfat.

yuluk Sapanın taş konulan yeri.

yunur- Yoĝurma.

-Z-

zāmat (Ar.) Güçlük, sıkıntı, dert, zahmet.

zandal Odunsu bir bitki türü.

zar tahtası Bıçak yapımında kullanılan bir alet.

zekir Fincan ve taşla oynanan bir oyun.

zeroş (Far.) Sarhoş.

zır “Sadece” anlamında zarf.

züven Uzun ve kalın sopa

ANTALYA İLİ KUMLUCA İLÇESİ VE YÖRESİ AĞIZLARINDAN DERLENEN KALIP İFADELER

-A-

aç köpek harar deler Bir sıkıntısı olan kişi mutlaka birine zarar verir.

adamın erkeği ile eşşeğin gancığı para etmez Halk arasında söylenen bir söz.

araPcılıK coraPcılıK Düğünlerde yapılan eğlence ve oyunlar.

arda ğalan derde ğalır Herhangi bir durumda önde olmak, sona kalmamak.

arı bi ğuşluĝ ğoyun bi ğışlıĝ Arının hastalık karşısında akıbeti bir kuşluk vakti kadar koyunun ise bir kış vakti kadar zamanda belli olur.

ay aydın Ayın dolunay halinde olması.

azdan_ az Çok az anlamında kullanılan zarf veya sıfat.

-B-

bağ dibinde izin olsun sonra yemeye yüzün olsun Bir işe emek verdiysen ondan elde ettiğini gönül rahatlığı ile kullanabilirsin.

beğ düşmek Olgunlaşmaya başlamak (hem meyvelerin olgunlaşması anlamında somut hem de ölüm vaktinin gelmiş olması anlamında soyut olarak kullanılır).

beşig hıralamak Beşik sallamak.

bişceK daşcaK Yiyecek, içecek.

boğaz çalma Zılgıta benzer düğünlerde eğlence olarak yapılan boğazdan ses çıkartma işlemi.

buz gibi "Temiz" anlamında sıfat olarak kullanılır.

buyur etmek Davet etmek.

-C-

can acısına örayasıca Ölüm ifade eden bir beddua sözü.

cin başına Tek başına, yalnız.

-Ç-

çatma koşmak Ekinlerin tanelerini ayırmak için hayvanları birbirine bağlayarak ekin destelerinin üstünde yürütmek.

çocuğlarının muradını şerefini görsün Güzel baht, talih, nasip için edilen dua.

çocuk izlerini yerde gözle "Çocuğun olmasın, neslin kesilsin" anlamında bir beddua sözü.

çurfa gömlek bulmaz Başkasının işini halledip kendi işini yapamayana denir.

-D-

dayak yarası geçer söz beresi geçmez Hakaret ya da kötü sözün fiziksel şiddetten daha ağır olduğunu anlatan söz.

dayaK döşsemek Dayak atmak, dövmek.

deng gelmek Rastlamak.

derne āşamı Cuma akşamı.

devenin sevmediği ot başına vururmuş İnsanın istemediği şey bir şekilde karşısına çıkar.

diş dirgidi Bebeğin dişleri çıkınca pişirilen buğday ve çeşitli tahıllardan yapılan yiyecek.

duşak kesmek Yeni yürümeye başlayan çocuğun daha iyi yürümesi için boynuna

çeşitli yiyeceklerden yapılmış bir halka asılır ve köyün gençleri yarış şeklinde bu halkayı kesmeye çalışır. Bunun sonucu olarak çocuğun daha iyi yürüyeceğine inanılır.

dūn_ēvi Dügün yapılan yer, salon.

-E-

ekmek gabarmak Para kazanmak.

eline tündü Elini öpmeye yanaştı.

ergenlik vermek Dügünlerde köyün bazı gençlerini düğünle ilgili işleri yapması için görevlendirmek.

ermenlinin çocuğu Hakaret anlamında bir söz.

eşşēn gödüna uyduğu zaman Bir kişinin çocuğunun lafına uyması, onun dediklerini yapması.

evladın kötüsü ile mahsülün kötüsü terkedilmez Her ne kadar kötü olursa olsun evlat kıymetlidir.

eyilē kör bakmak Kendisine yapılan iyiliği görmemek.

-F-

farda kilim Desenli dokuma kilim.

fırkatına gēTmek Şaşırarak.

-G-

ğabağ kemāne Su kabağı kullanılarak yapılan telli bir çalgı aleti.

ğanāp duru Kanayıp durur.

gancık eşşēğin garın altı gibi ekşiyib oturu İnsan ifadesini benzetmek için kullanılan bir söz.

ğara çenesi sıkılasıca Ölüm ifade eden bir beddua sözü.

ğara göbek fasülyesi Börülce bitkisine yörede verilen ad.

ğara ğuvan Yöreeye has arıları vahşi hayvan saldırısından korumak için yüksek ve ağaçtan yapılan arı kovanı.

ğara mal Büyükbaş hayvan.

ğara saban Eskiden hayvanlara takılarak tarlayı ekmeye yarayan tarım aleti.

ğara teneşirciglerde yıkanını Ölüm ifade eden beddua sözü.

ğara yer çeksin Ölüm ifade eden beddua sözü.

ğavrik yā Sütün kaymağı kavru olarak elde edilen yağ.

ğayfadan uçurma Birisini atlatma.

gelin oħşamak Kına gecesinde gelini ağlatmak için türkü vb. şeyler söylemek.

ğırma tüfek Bir silah türü.

ğız çıkarmak Kız evlendirmek.

ğızıl ihram Renkli dokunan bez.

ğonşudan gālen öğün_olmaz ó da vağdında gālmez İnsanın geçimi için kendisinin çalışmasının önemli olduğu anlamına gelen bir atasözü.

ğökbaşlının enī Hakaret anlamına gelen bir söz.

ğulağ vurmak Hasır dokumada kullanılan bir terim.

ğuş çatalı Kuşları avlamak için kullanılan tahtadan yapılan alet.

ğün diñlenmesi Güneşin batması.

-H-

ha ala kelek ha gara kelek İki seçenekten hangisi olursa olsun farketmez.

hava çekmek Türkü söylemek.

hora geçmek İşine yaramak.

hüm etmek Yönelmek, bir şeye eğilmek.

-I-

ıldır ıldır “Parlak” anlamında kullanılan sıfat.

-İ-

ikindiden sonra gün uzamaz İkinci vaktinden sonra akşam çabuk olur.

ilk ğarı evim sorâkı avım derimiş İlk evlendiğin kişi daha fazla evine bağlıdır ikincisi ise sadece kendi menfaatini düşünür.

inginli çıkıĝınlı İnişli yokuşlu.

irezil bitmek Rezil ve yoksulluk içinde büyüme, yaşamak.

ilerden gêtmek Önde olmak, önden gitmek.

insanın alası içine malıki dışına olur İnsanın kötüsü belli olmaz ama hayvanlarınki belli olur.

-K-

kakıntı etmek Bakmamak, ilgilenmemek.

kapıcıĝı çekilesice Ölüm ifade eden bir beddua sözü.

kırK çıkarmak Yeni doğan bebeğin kırk günü doldurmasından sonra yapılan bir takım adetler.

kırk düşmesi Doğmasının üzerinden kırk gün geçmemiş olan bebek cenaze ya da kendisi gibi yeni doğmuş başka bir bebekle yan yana gelemez eğer gelirse inanişâ göre kırk düşmüş olur ve bebeğin başına bir şey gelir.

köpeksiz köy bulduğunda eli değneksiz gezmek İhtiyatı elden bırakmak.

köşeK deveye uymazsa deve köşşê uyacak İki kişinin bir konu hakkında fikir birliĝi etmesi (özellikle baba ve evlat arasında).

-M-

masal sökmek Masal anlatmak, masal okumak.

mal melel Evcil hayvanlar.

mal maşakat Hayvanlar için kullanılır.

-N-

nur gölünde yatsın Ölünün arkasından söylenen dua sözü.

-O-

oĝu dâtmak Düĝüne davet etmek.

olan çıkarmak: Oĝlan evermek.

öl otu İçilebilen bir bitki.

omrıma gelmez Umursamam, umrumda olmaz.

ortaĝ ökülden başĝa buzâ éyîmiş Bir eşyaya tek başına sahip olmak daha iyidir anlamında atasözü.

ot mavrısı Ot lekesi.

oturaĝ fasille Kısa boylu bir fasulye türü.

oynaĝdan oturma Deprem veya heyelan sonucu ortaya çıkan yer.

-Ö-

ödü sıtmak Çok korkmak.

öveleme çorbası Yöreyle has yapılan bir çorba çeşidi.

-R-

reçberin garısı iki öküzü üç olacāmış
Çiftçilik işi yapan için sahip olduğu tarım aletlerinin yedeği olmalıdır.

rezilliğin paçadan akması Çok fakir ve sefalet içinde olmak.

-S-

sapıla samanın ğarışması İyi ile kötünün karışması, ayırt edilememesi.

su ağa ağa deresini bulur Bazı işleri kendi haline bırakmak daha iyidir anlamında bir atasözü.

sultan nevrüz Bahar ayında yapılan piknik.

sürümeye varmak Zorla kaçırmaya çalışmak.

-Ş-

şam mazısı Çam kabuğu.

-T-

tōka çorbası Süt ve çeşitli sebzelerle pişirilen çorba.

topak kızartma Düğünlerde yapılan et yemeği.

torunun götünde beş kilo öl balı olurmuş
Torunların çok kıymetli olduğunu belirten bir deyim.

-U-

ürunu duTmaK Birinin adını almak, referans olarak kullanmak.

-Ü-

üç ğarer dōrT zarar bēş cingene yarar
Herhangi bir şeyin üç tane olması iyidir.

-Y-

yabana git- Boşa gitmek, ziyan olmak.

yakım yakma Türkü söyleme.

yangın durmak Çok sevmek, bağlı olmak.

yasTıK yarışı Düğünlerde oynanan bir oyun.

yoz ihram Beyaz renkli dokuma bez.

yüz dūnü Gelin alınıp oğlan evine getirildikten bir gün sonra yapılan eğlence.

-Z-

zētin çōrü Doğada kendiliğinden yetişen zeytin fidanları.

METİNLER LİSTESİ

Kaynak Kişiler ve Derleme Konuları

1. Abdullah Türkoğlu a) Eskiden Oynanan Oyunlar b) Hatıralar c) Göç 2. Türkan Uysal a) Hatıralar b) Düğünler ve Düğünlerde Oynanan Oyunlar 3. Selinay Tosun a) Zeytinyağı, Nar Ekşisi ve Pekmez Yapımı 4. Ayşe Özenir a) Eski Düğünler b) Düğün Yemekleri c) Kış Hazırlıkları 5. Süleyman Yaraş a) Hayat Hikayesi b) Hububat Ekimi c) Hatıralar 6. Döndü Erol a) Hatıralar b) Köyün Tarihi c) Düğün ve Doğum Adetleri 7. Tahsin Nacakçı a) Günlük Hayat b) Hatıralar c) Türkü 8. Hanife Güler a) Hayat Hikayesi	b) Hatıralar c) Yağmur Duası 9. Mehmet Özdemir a) Karışık 10. Zeynep Orhan a) Hayat Hikayesi b) Hasır Dokuma c) Eski Kıyafetler 11. Şerife Demirel a) Karışık b) Köyde Toprak Kayması 12. Fatma Sapmaz a) Karışık b) Bir Hatıra 13. Hüseyin Çetinkaya a) Bir Hatıra b) Köyün Tarihi 14. Ayşe Dudu Kılavuz a) Mani 15. Vahide Kumru a) Karışık 16. Osman Alkan a) Köy Sorunları b) Hayat Hikayesi c) Askerlik Hatırası d) Bir Hatıra 17. İsmi vermek istemeyen kişi a) Evlilik Hatıraları 18. Fatma Çetin a) Deyiş

- b) Kına Türküsü
- c) Düğün ve Cenaze Yemekleri
- d) Bir Hatıra
- e) Yeni Doğan Bebek İle İlgili

Adetler

- 19. Semiha Özbey
 - a) Karışık
- 20. Havva Aydemir
 - a) Hayat Hikayesi
 - b) Halk Hekimliği
- 21. Mustafa Aydoğdu
 - a) Arıcılık
- 22. Selma Kavalcı
 - a)Yöresel Yemekler
- 23. Halil Gökçeoğlu
 - a) Köye Suyun Gelmesi
 - b) Bir Hatıra
 - c) Eski Eğlenceler
 - d) Hatıralar
- 24. Ayşe Hoyrazlı
 - a)Karışık
- 25. Şaban Çetiner
 - a, b) Hatıralar

c) Hayat Hikayesi

- 26. Ayşe Kelleci
 - a) Masal
 - b) Hikaye
- 27. Fatma Korkmaz
 - a) Karışık
- 28. Meryem Tümen
 - a) Dokuma İşleri
 - b) Yöresel Yemekler
- 29. Nazmiye Beşikçi
 - a) Yeni Doğan Bebek İle İlgili

Gelenekler

- b) Bir Hatıra
- 30. Veli Demirtaş
 - a)Köyün Tarihi
 - b) Hayat Hikayesi
- 31. İsmi vermek istemeyen kaynak kişi
 - a) Peynir Tereyağı Yapımı
 - b) Eski İşler
- 32. İsmi vermek istemeyen kaynak kişi
 - a) Pekmez ve Zeytinyağı Yapımı

EK- 6

Harita 2.1. Antalya İl Sınırları İçerisinde Kumlucu

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı	Özlem Güzel
Doğum Yeri - Tarihi	Antalya/Alanya - 1987
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Açıköğretim İmam Hatip Lisesi
Lisans Diploması	Pamukkale Üniversitesi – Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
İŞ DENEYİMİ	
Çalıştığı Kurumlar	Milli Eğitim Bakanlığı: 2016-2017 (Ücretli öğretmen) Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Araştırma Görevlisi: 2017-
E-Posta	ozlemavci87@gmail.com